

קלקראת שבת מלאכתא



Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת בלק

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	ד"ר.30 מודיעין ע.	בני ברק	ירושלים	עיר
19:10	19:25	19:29	19:19	19:13	19:28	19:24	19:21	19:30	19:13	כניסת שבת
20:31	20:32	20:29	20:31	20:29	20:31	20:33	20:20	20:32	20:29	יציאת שבת
21:01	21:06	21:03	21:01	21:04	21:02	21:06	20:53	21:03	21:04	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לפרשת פנחס טו - כא תמוז | דף היומי - בבא בתרא קסח - קנד | משנה בורה - סימן ר"מ סעיף י"א עד סימן רמ"ג אמצע סעיף א' הגה "ואנ"פ שלא" | מסר - הנה על דבר' עד 'ולדתי מרחמי' | קני חכמה - כל המעלים עיניו עד שער הזכירה 'השישית שיזכור אם יש בו'

יום המישי י"ב תמוז תשע"ז | פניני פרשת בלק | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

פעם אחת ישב אצלי אדמו"ר אחד והגיע זמן מנחה גדול, ואמרתי שמוכרח אני להפסיק ולילך להתפלל, ואמר לי: אתם תמיד מפחדים שתמותו ולכן אתם מתפללים מיד...

הגאון רבי אליהו מן בשיחה מרתקת עם מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א על בלעם ובלק ולמה בלעם לא התעלף מרוב פחד כשהאתון פתחה פיה

שגאוותו היתה כה גדולה שהראה עצמו כאילו הוא כבר רגיל בזה ואינו מתפעל מכך.

"מה עשיתי לך כי הפיתני זה שלש רגלים"

שאלה: מה הרעש הזה, וכי אסור לו להכותה?

תשובה: הוא ראה דבר משונה כזה, היה לו לעצור ולחשוב שיש כאן משהו, ולא להכותה.

המפרשים פרשו שמליוו ששמעו האתון נבהלו מאוד, והוא עשה עצמו כאילו נבהל כדי להראות שכאילו הוא רגיל בזה.

צער בעלי חיים

שמעתי מהרב שליט"א: אם צער בעלי חיים אסור מן התורה (עיי' בבא מציעא דף ל"ב) באיזה פסוק הוא נאמר? שאלתי למרן החזו"א ואמר מפרשת בלק דכתיב מה עשיתי לך כי היכתני זה שלש רגלים, (ועי' ספר מורה נבוכים להרמב"ם ובספר חסידים סי' תרס"ו, וברש"י שבת קכ"ח, ב' כתב שנלמד מ"עזב תעזב עמו", ועי' מאירי ב"מ ל"ב ב').

"הן עם פלביא יקום"

וברש"י: לחטוף את המצוות ללבוש טלית וכו'.

שאלה: מה הכוונה "לחטוף את המצוות"?

תשובה: אף שיש זמן גם אח"כ, מ"מ משכים לנץ, וזה נקרא "לחטוף" פעם אחת ישב אצלי אדמו"ר אחד והגיע זמן מנחה גדול, ואמרתי שמוכרח אני להפסיק ולילך להתפלל, ואמר לי: אתם תמיד מפחדים שתמותו ולכן אתם מתפללים מיד... ובאמת, וכי לא צריך לפחד, הרי בגמרא נדרים (י' א') אמרו שלא יאמר לה' חטאת, (והוא משום שמא ימות אחר שיאמר תיבת ה').

"מה טובו אהליך יעקב משפנתיה ישך אל"

שאלה: מובא בשם החת"ס שביאר מה טעם תיקנו לומר פסוק זה בדווקא, כאשר מגיעים לבית הכנסת?

תשובה: כפשוטו, כאשר באים לביהכנ"ס משבחים ענין ביאת ביהכנ"ס.

(מתוך דרך שיחה)

"ויגר מואב מפני העם מאד" (במדבר כ"ב, ג')

אמר הרב שליט"א: מהפרשה נראה שבלק היה רשע גדול, ובלעם פחות ממנו, שהרי בלעם לא רצה לעשות מאומה בלא דבר ה', ובלק הביאו לאבד את כלל ישראל.

אמנם בחז"ל (הוריות י', ב') מצינו על בלק שבזכות קרבנותיו יצאה ממנו רות, והענין אומר דרשני. והביאור בזה, כי בלק עשה מה שעשה מפני הפחד והמורא כדכתיב "ויגר מואב מפני העם מאד", ואין אדם נתפס על צערו, ואמנם בלעם עשה כן בשביל בצע

כסף, זה כבר מידות מושחתות, וכל אלו השנויים במשנה שאין להם חלק לעוה"ב (סנהדרין צ', א') היה על מידות!

"ויגר מואב מפני העם מאד" אמר הרב שליט"א: מה שהכה את האתון ולא קיללו, במדרש אמרו שאם היה מקלל את האתון לא היה בכוחו לקלל גם את ישראל, וכנראה שבדרך זו היה מאבד את כוחו, משום כך מקלו של

אלישע לא הועיל, כי גיחזי ניסה זאת בדרך והחיה כלב מת, וכיון שעשה פ"א פקע כוחו.

הגר"ר מרדכי בנעט זצ"ל רצה להשיב לאחד הכרת הטוב, ואמר לו שיקנה כרטיס הגרלה וכי הוא יזכה. הלך הלה וקנה, הקונה עשה בבית הגרלה לראות אם באמת יזכה ואכן יצא הכרטיס שלו. בהגרלה שהיתה אח"כ לא זכה, ובא בטענה לר' מרדכי בנעט. ר' מרדכי אמר לו כי לא יתכן שלא זכה, וסיפר הלה מה שעשה, שניסה בביתו את ההגרלה בביתו וכי הצליח, אמר לו רמ"ב: אם כן הפסדת בידיים, אני התפללתי שיצא המספר שלך ובאמת יצא.

"ויפתח ה' את פי האתון"

אמר הרב: הרי היה צריך מיד להתעלף מרוב פחד ואימה, אלא



פון הגר"ח קנייבסקי שליט"א

"זכורני, איך שהוא ישב על כסא נוח, רשת כיסתה את כל גופו להגנה מהזבובים שהיו מצויים באיזור, תואר פניו היה כמלאך אלוקים ממש, משהו שלא מעלמא הדין"

רבי מנשה וינקלר שליט"א, אחד מאחרוני תלמידיו של מרן הח"ח זצוק"ל
מספר על פגישתו עם מרן הח"ח והברכה לאריכות ימים שקיבל

"כִּי בְרִיךְ הוּא" (במדבר כ"ב, י"ב)

רבי מנשה וינקלר שליט"א הוא אחד מאחרוני תלמידיו של מרן הח"ח זצוק"ל. למרות שזה מכבר הפליג מגיל המאה - עד מאה ועשרים בבריאות וצלילות - עודנו לומד כצעיר לימים בעירו לייקווד בארה"ב. בשיחה עמנו זיכרונותיו צצים ועולים כאילו אירעו עתה. הוא נזכר בדמותו של רבו, הכהן הגדול מאחיו, מרן החפץ חיים זצוק"ל, שמלבד האדרת ההלכה בעולמנו, נודע בהחדרת החיזוק בשמירת הלשון כעל בבת עיניו.

בשיחה הנרגשת בליקווד הרחוקה, אנו נחשפים לראשונה לתיאור חי בעדות מרגשת מכלי ראשון, מיהודי בר אוריין שצמח וגדל בצל אילנות גדולים, שזכה ללמוד לפני כפ"ה שנים בישיבת 'ראדין' המפוארת בעיר ראדין, ובמהלכם אף זכה לשוחח אישית עם מרן החפץ חיים זצוק"ל ולקבל את ברכת קדשו. במהלך השיחה, בה גולל בהרחבה את תקופת לימודיו ב'ראדין', וכן לאחר מכן ב'ברנוביץ' ו'קמניץ', זכינו לשמוע על סדרי הלימודים בישיבה, וכן על הברכה שזכה לקבל ממרן החפץ חיים זצוק"ל. "נולדתי בקופנהגן שבדנמרק לאבי הגאון רבי מיכאל שלום וינקלר זצ"ל שיהן כאב"ד קהילת



מרן החפץ חיים זצוק"ל

'מחזיקי הדת' בקופנהגן, ואף כיהן כחבר מועצת גדולי התורה באירופה. אבי זצ"ל נפטר בהיותו בשליחות קודש בארה"ב בשנת תשצ"ב. בבחרותי, בהיותי בגיל 14 בערך, נסעתי לראדין שבליטא מתוך מטרה להתעלות בתורה בישיבת 'ראדין', שהיתה אז נחשבת לאחת הישיבות החשובות בליטא.

"כשעלתה ההצעה שאלך ללמוד שם בישיבה, לא אשכח לעולם את השמחה הגדולה שהיתה לי כאשר נסעתי ללמוד ב'ראדין', ובפרט על הזכייה הגדולה שאזכה לראות מקרוב את רשכבה"ג מרן החפץ חיים זצוק"ל, שכל העולם כולו רעש מפניו, כידוע. בימים ההם, זה לא היה דבר של מה בכך, בפרט לבחור צעיר שכמוני, שהורגל לגדול על ברכי הוריו בנאמנות, וכך להתנתק מהבית בגיל כה צעיר, לנסיעה קשה ומתישה שארכה אז זמן רב, אולם הרצון העז שהיה לי ללמוד בישיבת ראדין גברה על כל הקשיים וטורח הדרך, שהיו מנת חלקי באותם ימים.

"וכך, זכיתי ללמוד 3 זמנים ב'ראדין' החל מר"ח אלול תרצ"ג. כיוון שהייתי בחור צעיר לימים, דאגו לי הורי זצ"ל שאלמד בתשלום עם בחורים יותר מבוגרים, שיסייעו לי להשתלם ולהכיר את הסוגיות

הנלמדות, וכך אוכל להשתלב היטב בין בחורי הישיבה. "אחד הבחורים המבוגרים, שאני זוכר שלמדתי עמו בחברותא, היה הבחור 'חיים פאסטר', שנקרא כך על שם עיירת מולדתו פאסט, שם אף כיהן אביו כרב העיר. הוא למד עמי בשקידה ובזכותו התקרבותי לרמ"ם ולראשי הישיבה."

"מתי זכיתם לראות לראשונה את מרן החפץ חיים זצוק"ל?"

"האמת היא, שכשנכנסתי ללמוד בישיבה בראדין, מרן החפץ חיים כבר לא היה בראדין. היתה זו התקופה האחרונה בימי חייו, והוא נסע להבראה בכפר במרחק נסיעה של חצי שעה מהעיר ראדין, שם הכפר היה 'דעגאלשטאק', היה זה כפר קטן בו התגוררו לכל היותר 50 משפחות. מאוד השתוקקתי לנסוע ולראות מקרוב את מרן החפץ חיים, עליו שמעתי כה רבות, ולקבל ממנו ברכה והזכרה. "למרות הקשיים שעמדו לי החלטתי להתגבר על הכל, חשבתי לעצמי מהי הדרך לבצע זאת, ועשיתי מעשה, קמתי ונסעתי לכפר 'דעגאלשטאק' בו התאכסן מרן החפץ חיים. כשנכנסתי למקום אכסנייתי, וראיתי את תואר הדרת פניו הק' של אותו צדיק וזקן הדור, התרגשתי מאד עד לכדי דמעות, וזהו הסיבה שכל פרט מאותו ביקור עדיין חקוק היטב בזיכרוני עד היום הזה, כאילו אך אתמול הייתי במחיצתו.

"זכורני, איך שהוא ישב על כסא נוח, בדומה לכיסאות שיושבים בעת מנוחה של שפת הים, רשת כיסתה את כל גופו להגנה מהזבובים שכנראה היו מצויים באיזור. מה אומר ומה אדבר, תואר פניו היה כמלאך אלוקים ממש, משהו שלא מעלמא הדין. למרות חלישות גופו העזתי והושטתי את ידי לעבר ידו, ואמרת לו בקול רם: 'שלום עליכם, רבי'.

"מרן החפץ חיים השיב לי בחביבות וקרבה: 'עליכם השלום, ואף הוסיף ושאל אותי בנעימות: 'מהיכן אתה בא?', ענית לו: 'מהישיבה בראדין'.

"לשמע הדבר ראיתי על פניו כמין שמחה מיוחדת, הוא ברך אותי בחום ובלבביות שבעזרת ד' אעשה 'שטייגען' בלימוד התורה בישיבה בשמחה, ואף הוסיף לברך אותי שאני אהיה בריא, כדי שאוכל לעבוד את ד' כל ימי בבריאות איתנה, תוך שהוא מוסיף לי שאזכה לאריכות ימים ושנים, דבר שאכן התקיים ב"ה עמו"ש, ולסיום פטרני מרן החפץ חיים לשלום.

"לא אשכח כיצד כשיצאתי מעל פניו וצעדתי באיטיות מיוחדת מתוך מטרה לראות את הכהן הגדול מאחיו שוב ושוב, בעצם, היתה זו הפעם היחידה שזכיתי לראות את תואר הדרת קודשו המרוממת."

מרבתי למדנו אך דקויות שבדקויות...

במהלך השיחה הנרגשת עם רבי מנשה, אנו נחשפים לכך, כמה אכן הצורבים בגילם הצעיר השכילו ללמוד מהדקויות שבדקויות במשנתם ואורחותיהם של גדולי הדורות, וכמה הדבר מחייב אותנו לנצל את הזכות שאנו זוכים לקבל מרבתינו, מנחילי וגדולי התורה בדורנו אנו.

לאחר שאבי וידידו סיימו להעביר את השליחות למרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, נרמז לו, שאנו הילדים - מעוניינים בתמונה ומזכרת עמו, מה מדהים שהגרש"ז א עם כל גדלותו העצומה התרצה מתוך ענווה מפוארת, ונעמד למספר תמונות עמנו במרפסת שלפני ביתו

רבי משה ויטו מספר על חוויות אישיות עם גדולי ישראל

"כִּי מֵרֹאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ" (במדבר כ"ג, ט')

אני מסתכל בראשיתם ובתחילת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו ע"י אבות ואמהות (תנחומא - רש"י) בילדותי זכיתי להתלוות לאבי שיחי שנסע יחד עם הרה"צ הרב הערשי פינקוס שליט"א (תלמידו ואחינו של הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל) בשליחות ראש הישיבה הגאון רח"פ שיינברג למרן הגרש"ז אויערבך. היה זה בעניין הנידון על עצמות בחמין של שבת, אם נמדדים בפני עצמם לעניין בישולם שלהם, וכגון נפקא מינה

להחזרת (או כיסוי) הקדרה בליל שבת קודש, לפני שהעצמות לגמרי התרככו והתבשלו וכו', שכידוע בעניין זה (בעצמות עוף) מרן האגרות משה התיר ומרן הגרש"א החמיר וכו'.

לאחר שאבי וידידו הנ"ל סיימו להעביר את השליחות למרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, נרמז לו, שאנו הילדים - אני ובניו של הנ"ל - מעוניינים בתמונה ומזכרת עמו, מה מדהים שהגרש"ז א עם כל גדלותו העצומה התרצה מתוך ענווה מפוארת, ונעמד למספר

תמונות עמנו במרפסת שלפני ביתו.

ובעניין הענווה וחסד, שמעתי דבר נפלא מרבי גבריאל יוסף לוי שליט"א, שבאחת משמחות הנישואין ראה מרן הגאון רש"ז אויערבך זל"ה שהמחותנים מוליכים את החתן עם מתקן מיוחד שמונע לחלוטין את נזילת הנר על הבגדים, וכי אחד מהמחותנים היה מומחה לזכוכית, והוא חידש את המתקן הנ"ל. בראות זאת מרן זל"ה פנה אליו (להרה"ג ג' י' לוי) וביקש לו כקרוב משפחה של המחותן שיפנה אליו ויבקש בעילום שם הזמנה של כשמונה סטים של מנורות כאלו למניעת טפטוף הנר על בגדים.

אך רבי גבריאל ענה לו שאם לא יפרט את שם המבקש מסתבר שלא יסכים שהוא להכין את הדבר (שלא היה מצוי), ובקושי גדול הסכים מרן זל"ה שיזכיר את שמו שבקש זאת.

ואכן, כשבא אליו וביקש בשם מרן זל"ה את הבקשה, הסכים והכין מספר גדול של סטים לכיסוי הנרות ע"י זכוכית. וכשהיה מוכן הודיע רבי גבריאל למרן זל"ה את הדבר. מרן זל"ה ביקש שיביאם לביתו, ויכול לקחת מונית על חשבוננו, ויכסה את המנורות בכיסוי טוב, שאף אחד לא יראה את הדבר. ואכן עשה כן והביא אותם עטופים וחתומים לבית מרן זל"ה.

ואז מרן זל"ה פנה לאחד ממכריו בירושלים וביקש לו שיפתח גמ"ח של מוצר כזה לכל המעוניין והפקיד בידו (ואולי בעוד בתים) את המתקנים הנ"ל, שמכאן ואילך סייעו רבות להורי החתן והורי הכלה לשמירת בגדיהם. ומאז התפרסם הפטנט ובזה התחיל להיכנס בכל שמחת נישואין להשתמש בכזה דבר.

ביום מן הימים הצטרף לרכבו של אבי - אחיו של הגרש"ז אויערבך ה"ה הגאון רבי ברוך דוב זל"ה, וכאות הכרת הטוב על העזרה בנסיעה אמר לנו: אספר לכם עובדא לא ידועה על אחי

הדגול, וכה סיפר: "בשכונתו של רבינו זל"ה, התגוררה אלמנה מטופלת בילדים רכים, והגרש"ז השתדל מאוד לעזור ולסייע לה בתחום הכלכלי ועוד. באחד מן הימים נכנס אליו אחד מעוזרי הסיוע וטענתו בפיו שראה את אותה האלמנה בשוק קונה פירות בתחילת עונה (שהם יקרים מאוד...) ואם כן אולי היה כדאי לרמוז לה לחסוך וכדו'.

ענה לו מרן הגרש"ז א בתמיהה: הרי מסכנה עלובה זו שאין לה הנאות רבות בחיים, אין לה בעל ויסורים נוספים מלווים את מצבה,

והנה לפחות יש לה את ההנאה מפירות אלו שבתחילת העונה, וכי גם זה ניקח לה ח"ו?!

•••

פעם הגעתי לברית מילה שנערכה בין יוה"כ לסוכות, זמן די לחוץ... היה שם מרן הגרש"ז א שהוזמן להיות סנדק. זמן הברית התאחר והתאחר, המתינו למוהל ולאחד הסבים, וכמראה פלא מול עיני היתה מנוחת הנפש של מרן הגרש"ז א, שישב כל הזמן המכעיס הזה במנוחת נפש, ללא שום סימני קוצר רוח.

•••

בפעם האחרונה שפגשתי את מרן הגרש"ז א, כשנה לפני פטירתו, אחר השתתפותו בשמחת נישואי אחותי זכיתי לראות דבר נפלא, שהגרש"ז א פסע במדרכה וכשהגיע לסוף המדרכה וביקש לרדת לכביש, התקשה, ואמנם ביד א' תפס באחד מנאמניו, (אולי היה זה הר' יוסף שוב), אך יד שניה היתה פנויה. ואני רציתי לעזור ולכן הגשתי יד ליידו השניה, לסייעו בירידתו מהמדרכה. אך הוא סירב בכל תוקף והתאמץ לנסות להסתדר ללא עזרה נוספת... בינו נא זאת!

(מתוך 'דיוקנא' מאת הר' משה ויטו)



מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל נעמד לצילום עם ילדים שביקשו ממנו תמונה

מו"ר אבי ז"ל נהג ללכת מידי יום לכותל המערבי, לוקח איתו את סידור הרש"ש ומתפלל מתוכו עם כל הכוונות הנשגבות. הסידור היה עטוף במעטפה שהסתירה את תוכנו. אחד המתפללים הסתקרן לדעת מהו הספר, הוא התקרב אליו והציץ...

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א על הענווה והצניעות

...

מו"ר אבי ז"ל נהג ללכת מידי יום לכותל המערבי להתפלל שם מנחה וערבית. היה נוהג לקחת אתו את סידור הרש"ש ולהתפלל מתוכו, עם כל הכוונות הנשגבות. הסידור היה עטוף במעטפה שהסתירה את תוכנו. הוא היה עומד בפינה, הסידור היה סגור לחצאין, וכך היה מתפלל בו במשך כחצי שעה.

אחד המתפללים הסתקרן לדעת מהו הספר שמו"ר אבי קורא

מתוכו. הוא התקרב אליו

והציץ מקרוב בספר. מו"ר

אבי הבין מה רצונו של

אותו אדם... מיד סגר את

הסידור והפכו על צידו,

שלא יודע מהו הספר.

אך ההוא התעקש והטה

את ראשו לראות את צידו

השני של הספר, אולי כך

יגלה מהו הספר הזה...

נטל מו"ר אבי את הסידור

והכניסו לתוך חלוקו,

והמשיך להתפלל. אמר:

"ויתרתי על תפילה עם

כל הכוונות הנשגבות, ובלבד שלא יראו אותי מתפלל מתוך סידור



הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א

הרש"ש ויאמרו: 'איזה צדיק גדול'..."

ה"פלא יועץ" כותב כי מעשים והנהגות הנעשים מצד ההלכה-

רשאים לעשות בפומבי, אבל 'מילי דחסידותא', הנהגות של חסידות-

יעשו אותם בצנעה ובהסתר ולא בפרסום ובפרהסיה.

רצונך להיות חסיד? אדרבה, תהיה חסיד ותתחסד עם קונך. רצונך

להחמיר? מצוין, אבל תחמיר על עצמך. אל תעשה לכך פרסום!

כותב הרב חיד"א, ומקורו מן הזוהר: אם אדם מפרסם את מעשיו-

קיבל בכך את שכרו בעולם הזה, ואת העונש על היהירה יקבל

בעולם הבא. נורא ואיום! לא זו בלבד שבעולם הגמול לא יקבל

שכר על מעשיו, אלא עוד יענש עליהם, בר מינן.

לעומת זאת, מי שמסתיר את מעשיו, הקב"ה שומר עליו ומסתיר

אותו מהחיצונים, שנאמר (תהילים ק"א, ב'-ג'): "אתהלך בתם

לבבי בקרב ביתי.. עושה סטים שנאתי לא ידבק בי". זה שהצפין

והסתיר את מעשיו בעולם הזה, יתקיים בו (שם ל"א, כ'): "מה

רב טובך אשר צפנת ליראיך", את שכרו הוא יקבל לעתיד לבוא,

אשריו ואשרי חלקו!

(מתוך דרשות שלוקטו בספר 'דורש ציון')

"וְהִצַּעַע לְכַת עִם אֶלְקִיךָ" (מתוך ההפטר: מיכה ו', ח')

גדולי ישראל בכל הדורות, כשם שהיו מופלגים בתורתם - היו מופלגים בענוותנותם.

רש"י הקדוש חיבר את פרושו על התורה כולה - תורה שבכתב ותורה שבעל פה. את פרושו על כל התלמוד הבבלי הוא לא חיבר כספר שלם, אלא קונטרסים קונטרסים (לכן בעלי התוספות כינו את פרוש רש"י - 'הקונטרס').

במשך שנים הוא נדד ממדינה למדינה ומעיר

לעיר, והיה לבוש כהלך עני. הוא היה אלמוני

לגמרי, איש לא הכיר את גדלותו בתורה.

הוא היה פוקד את בתי המדרש שבהם ישבו

תלמידי החכמים ועסקו בתורה. הוא ראה

באיזו מסכת הם עוסקים, והיה משאיר להם

קונטרס של פרושו על אותה מסכת. תלמידי

החכמים היו מעיינים בקונטרס ומתפעלים מן

הדברים, אך לא ידעו מיהו מחברם.

באחת הפעמים הגיע רש"י לעיר אחת, שם

הכירו אותו ואת גדלותו. הוא ניסה לחמוק,

אך הרב שלח שני תלמידים שילכו לחפש

אחריו. אמר להם הרב: "הוא יתנכר אליכם,

אבל אל תניחו אותו עד שתמצאוהו ותביאוהו

אלי". חפשו ומצאו אדם עני, פשוט שבפשוטים. כך נדד רש"י במשך

כעשר שנים, עד שהשלים את כל חיבורו. חיבורו התקבל על כל

חכמי דורו ונודע שמו, והוא האיר בתורתו את העולם כולו. רק

אז שב לעירו והקים בה ישיבה, ולימד תורה והעמיד תלמידים.

...

כל המושג של 'פרסום' הוא מצד הטומאה. לכן מעלתם של

ישראל היא הצניעות והפנימיות, ככל שהצניעות רבה יותר - שם

תמצא יותר תורה ויותר יראת שמים.

ל"חתם סופר" זצ"ל היה תלמיד שאת מעשיו היה עושה בקול

רעש ובצלצולים, היה בו דחף לפרסם את מעשיו, שידעו כולם

כמה הוא חכם וצדיק גדול... הדבר היה למורת רוח לרבו ה"חתם

סופר", אך הוא לא העיר לו על כך. כאשר ה"חתם סופר" היה פוגש

אותו, היה שואל אותו "מה השעה?"... אחד התלמידים הרהיב עוז

לשאול את רבו לפשר הדבר, אמר ה"חתם סופר": "לשעון יש

מנהג של קבע- כל חצי שעה הוא משמיע צלצל ומכריז: 'הנה

אני... גם התלמיד הזה כל דף גמרא שלומד- הוא מצלצל ומכריז:

'הנה אני!'... סוף דבר, אותו תלמיד יצא לתרבות רעה, ונהיה אחד

מראשי הגיאולוגים בהונגריה.

לפתע ניגש אברך צעיר ונאחז בדלת בכל כוחו בכדי שלא יוכל לסגור הדלת, וכיון שהחסיד קיבל צו מפורש מהרבי שאף אחד לא יכנס, בעמדו מול האברך ובראותו שאינו יכול לדחפו - סטר לו על לחיו, דחפו בכוח וסגר את הדלת

האדמו"ר מגור בעל ה"חידושי הרי"ם" מסביר להסידור איך מכבדים ואיך מתנהגים

במעשה זה מונח מוסר השכל גדול: כי הרי האדמו"ר בעל ה"חידושי הרי"ם" היה גאון בתורה, מצדיקי הדור ורבי לאלפי חסידים, והרי שודאי היה שייך בו ענין של "כבוד התורה", "כבוד הרבי" ואף "כבוד החסידות", ועם כל זאת לא מצא הרבי מקום לאיש אשר ציער יהודי אחר, למרות שעשה זאת לכבודו! כי אין שום היתר לצער או לשנוא שום יהודי, גם למען כבוד התורה! מסופר על האדמו"ר רבי חיים מקאסוב, בעל ה"תורת חיים" זצ"ל, ששלח שוחט לעיר מסויימת, והיו שם כמה מאנשי העיר שהתנגדו לרבי מקאסוב, ולא רצו את השוחט ששלח אליהם הרבי. והנה נעמד מחוצף ועז פנים אחד בפני עם ועדה והתחיל לחרף את הרבי באמרו: "אין אנו מחויבים לשמוע מה שהוא [וקרא את הרבי בשמו] אומר לנו, וכי הוא הבעל הבית כאן?!"

בשבת בבוקר, לפני קריאת התורה, עלה אחד מחסידי קאסוב על הבימה, והכריז בקול גדול שאסור להתחיל בקריאת התורה עד שהמחוצף שביזה את הרבי מקאסוב יצא מבית הכנסת! לאחר שבת, הלך אותו מחוצף ומסרו לערכאות, על מה שביזה אותו ברבים, ופסקו השופטים על החסיד חודש מאסר. תיכף לאחר שיצא מהמאסר בא החסיד בבהלה אל רבו, בעל ה"תורת חיים", וסיפר לו את כל המאורע, על מסירות נפשו

למען כבוד הרבי ועונש המאסר אשר נגזר עליו. אמר לו הרבי: "אני במקום השופטים הייתי דן אותך לשלושה חדשי מאסר, כי הרי הרגת את הנפש בזמן שביזית אותו ברבים לפני קריאת התורה, וחז"ל (בבא מציעא נ"ה, ע"ב) אומרים שהמלבין פני חברו כאילו שופך דמים!"

סיפור זה יש בו הדרכה ומוסר השכל גדול: אותו חסיד חשב שעושה מצוה, והרי הוא כמקדש שם שמים ברבים, במה שהוא מבזה איזה יהודי לכבוד הרבי שלו, אבל הרבי מקאסוב סבר אחרת, שאין שום היתר או תרוץ לצער או לבזות יהודי, אפילו אם חושב שעושה זאת עבור כבוד רבו!

(מתוך 'אדרבא')

"כִּי אַתָּה נִצָּב לְקִרְאתִי" (במדבר כ"ב, ל"ד)

מובא בספר "תפארת למשה": ישנם אנשים המחזיקים במחלוקת, וסבורים כי אין זו שנאת חנם האסורה, חלילה! הס מלהזכיר! אלא זו מחלוקת "לשם שמים", למען "כבוד התורה"...

אולם טעות גמורה בידם. אין זה אלא מעשה היצר, אשר אינו רוצה שכלל ישראל יצאו מהגלות המרה, לכן דואג שתמיד תהייה מחלוקת בישראל, בתוך בית המדרש, בין שכנים, בין בני משפחה ואף בין האחים. אך באמת על פי תורה אין להחזיק כלל במחלוקת, גם לשם שמים. לא הותר לשנוא או לצער, חלילה, שום יהודי!

מעשה היה באדמו"ר מגור, בעל ה"חידושי הרי"ם", שפעם אחר התפילה, כשחזר מבית המדרש לחדרו, אמר לאחד מנאמני ביתו, שהיה חסיד נלהב ומקושר בכל נימי נפשו לרבו, שלא יתן לאנשים לבוא אחריו לחדרו. רבים אכן נדחקו וניסו להכנס לחדר הרבי, אבל כיון שקיבל פקודה מפורשת מפי הרב שלא להכניס איש, עצר החסיד במסירות נפש בעד כל האנשים שלא יכנסו.

לפתע ניגש אברך צעיר ונאחז בצירי הדלת בכל כוחו, בכדי שלא יוכל לסגור הדלת, וכיון שהחסיד קיבל צו מפורש מהרבי שאף אחד לא יכנס, עתה, בעמדו מול האברך הלזה ובראותו שאינו יכול לדחפו - סטר לו על לחיו, דחפו בכח וסגר את הדלת אחריו, ונראה היה לו כי בכך מלא במסירות את רצון הצדיק.

באותו יום, לפנות ערב, ביקש הרבי מאותו חסיד שיכניס תשעה אנשים לחדרו, לפי שרוצה מנין לתפילת מנחה. הלך החסיד והכניס שמונה אנשים, אשר יחד עמו היו תשעה. ניגש לרבי ואמר כי יש מנין בחדר ויכולים להתפלל.

שאלו הרבי בתמהון: "איך יש מנין?"

והחסיד השיבו: "אנחנו תשעה, והרבי עשירי!"

אמר לו הרבי: "אני רואה כאן בחדר רק שמונה..."

נבהל החסיד ולא ידע מה להשיב, ואז המשיך הרבי ואמר: "כנראה חושב שגם אתה תצטרף למנין, אבל איך אצטרף למנין לאחר שהיום הכית יהודי?"

התחיל החסיד להתנצל ואמר כי לא לכבודו עשה זאת, אלא כדי למלא את רצון קדשו של הרבי.

ענה לו הרבי: "לכבודי? וכי זה רצוני? להכות יהודי עבורי ולכבודי?!"



ציון האדמו"ר מגור בעל ה'חידושי הרי"ם' זצ"ל

מיהר ראובן לבית שמעון העירו משנתו והודיעו - הנה זכיתי בגורל בסך עצום, אבל תדע לך ברורות שאין לך מה 'לחלום' שאעניק לך מחצה מהרווחים שהרווחתי... נזדעק שמעון והרי בפירוש שמעון אזניים הללו מפיד שהינך מתחייב לתת לי מחצית מהרווחים

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על אהבת עצמו ואהבת ישראל

מכון שבתו. וכך תשאלהו, איש יהודי רוצה להוציא גזוזטרא (מרפסת) מביתו שבקומה השניה לצורך קיום מצות סוכה, ושכנו הדר בקומה ראשונה מתנגד לכך בטענה שמחשיך לו בזה את אור השמש - אמור נא יקירי מי צודק בטענתו... הנה אם הלה יענה לך שאכן אסור לו להחשיך את האור לבן הקומה הראשונה תדע שאף 'בן שיחך' דר בקומה ראשונה על כן אינו רואה ומצדיק אלא את השיטה הזאת - שמא ברבות הימים יהיה הדבר נוגע אף לו ממילא כבר החליט בראשו שכך היא האמת, ואם יענך שמותר לו לבנות תדע שאף הוא דר בקומה שניה...

וכן אומרים בשם החזו"א (ברצותו לבאר טבעיו של האדם החושב בכל עת על עצמו - עד היכן מגיעים הדברים), כי בגשת איש לרעהו ושואל מעמו 'עצה וחווה דעת' בענין מסויים, מיד יחשוב זה הנשאל מה טובת הנאה תצא לי - כשאענה לו כך או כך... אם יסיק בדעתו שבשני האופנים 'הרווח' שלו שווה (בשניהם ירוויח או בשניהם לא), אזי יתחיל לחשב בעצמו באיזו תשובה אחשב בעיני השואל כ'חכם ופיקח' יותר... ואם יסיק אף בזה שאין כל נפקא מינה לענין 'חכמתו', מיד יתחיל מוחו לחשב כיצד אפטר ממנו, אך את הנידון לגופו של ענין לענות לטובת השואל לא עלתה על דעתו כלל וכלל...



הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

מה גדלו מעשי הצדיקים שיישרו מידותיהם לטוב להם ולכל דורם, פעם נכנס יהודי עני ואביון אל הרה"ק רבי אי"ה מקאפיטשיניץ זי"ע, בהיותו בקודש פנימה, ראה הרבי שלראש העני 'כובע עליון' שאינו ראוי ללבישה כלל (בקושי לפורים), ללא אומר ודברים הוציא הרבי כובע חדש שהיה מוכן בארונו ונתנו להעני ששמח בכך כמוצא שלל רב. משיצא העני מחדר הרבי והבחינו בני הבית בכובע החדש של הרבי על ראשו של העני, שאלוהו מיד, מדוע הוצרך הרבי לתת לעני כובע חדש לגמרי, והרי אף הכובע שהרבי לובש עתה 'טוב ויפה' הוא, ומן היושר לתת אותו ליהודי, והכובע החדש היה הרבי משאיר לעצמו... ענה הרבי ואמר להם, אכן כדבריהם, שמתי לעצמי את הכובע החדש והנאה, ואף אם ראיתם שנתתיו לו - אדרכה - בשמים ממעל אין לאדם מלבושים זולתי מה שהכין לעצמו מבעוד מועד - בעודו בהאי עלמא. נמצא שב'נתינה' זו לקחתי לעצמי את הכובע הנאה יותר.

וכבר אמר הרה"ק מקאפיטשיניץ זי"ע האוהב באהבה עזה את ה'תלמיד חכם' אוהבו ומשמשו בהתבטלות בכל עת, הרי יש בו 'אהבת תורה', לאיך האוהב את ה'גביר' ומכבדו ביותר הכבוד, אהבה זו אינה אלא 'אהבת ממון'. ומהי 'אהבת ישראל' - מי שאוהב כל אחד ואחד מבני ישראל, ללא כל הבדל מי הוא ומה מהותו... (באר הפרשה - בלק תשע"ו)

"בְּלֵעָם בֶּן פְּעִיר" (במדבר כ"ב, ה')

איתא ב'אבות' (ה', י"ט) 'כל מי שיש לו שלשה דברים הללו, מתלמידיו של אברהם אבינו, ושלשה דברים אחרים, מתלמידיו של בלעם הרשע. עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה - מתלמידיו של אברהם אבינו.'

ובכלל 'עין טובה', לאהוב איש את רעהו ב'אהבת חנם' וממילא ישמח בשמחתו, יעלו לבו בהצלחת חברו ותגל נפשו בקנייניו המרובים הן ברוחניות ואף בגשמיות... ויהיה ראשו נתון היאך, כיצד ובמה יש בידו להיטיב ולהעניק לזולתו, ואל ינהג כפי טבע העולם שכל אחד חושב כ"ד שעות 'יומם וליל' כיצד להוסיף לעצמו רכוש ממון וכבוד (ואפילו אם יעלה הדבר על חשבון רעהו).

מסופר על שני יידיים - ראובן ושמעון, שנכנסו שניהם יחדיו לבית המסחר וקנו כל אחד לעצמו טיקעט (כרטיס) להגרלת הלוטו והסכימו ביניהם שאם אחד מהם יזכה יעניק מחצה מרווחיו לשני - יהיה הסכום גדול ככל שיהיה. ויהי בחצי הלילה נערכה הגרלה הגדולה, ובבוקר כשקם ראובן ממיטתו ראה ב'כתבי עת' שמספרו של שמעון זכה בגורל בסך עצום גדול... מה עשה ראובן בחכמתו - שידע שבזו העת יגדל מאד חשקו של שמעון להיפטר ממנו אף בטענות 'בוקי סריק'...

וימהר ראובן לבית שמעון העירו משנתו והודיעו 'פיינע נייעס' - בשורה טובה ומשמחת, הנה זכיתי בגורל סך עצום, אבל תדע לך ברורות שאין לך מה 'לחלום' שאעניק לך מחצה מהרווחים שהרווחתי... נזדעק שמעון בקול רעש גדול, והרי בפירוש שמעו אזניים הללו מפיד זה שהינך מתחייב לתת לי מחצית מהרווחים, וראובן בשלו לא היה כאן כל קבלת קנין, אין כאן לא כתיבה ולא חתימה אלא דברים בעלמא, מאומה לא אתן לך, אפילו לא שווה פרוטה, אמר לו שמעון והרי אף על דברים יש מי שפרע וכו' וכו' עד שתפסו שמעון באזניו והולוכו אחר כבוד לבית ה'מרא דאתרא', למען יפסוק הרב שעפ"י 'דין תורה' מחוייב ראובן לעמוד בתנאי שהתנו ביניהם שכל הזוכה מבין שניהם יתן לשני מחצית מהרווחים. מששמע הרב את טענותיו של שמעון שאל את ראובן, ומה תענה על דברי שמעון... ויען ראובן ויאמר... תשובה אחת יש לי להשיב, לא אני זכיתי אלא שמעון ומעתה עליו לתת לי מחצית מהרווחים... מיד שינה שמעון את טעמו ו'בתוך כדי דיבור' מצא שבעים ושבעה סברות מדוע אין כל תוקף ב'הסכם' הלז, ואינו נצרך לתת מאומה לראובן... רבותי, אנא מכס, המנעו מלהעלות שחוק על שמעון, כי כולנו באותה פעקיל, כל איש בשלו אינו רואה אלא את צידו... עד שמסוגל הוא לסתור את עצמו בכל יום יטען את מה שעדיף לעצמו, מבלי לחשוב על רעהו. ובראותנו 'חוכא ואיטלולא' זאת, אולי נזכה לשנות דרכינו, לחשוב יומם ולילה כיצד להיטיב לשני, והיאך להעניק לו עוד ועוד ברו"ג.

שמעתי מחכם אחד, אם תרצה לדעת על איש פלוני באיזה 'קומה' הוא דר, שאל אותו שאלה אחת ולפיה תדע ברורות איה



לגרמני היתה עין אחת שהושתלה מזכוכית, שהיתה דומה מאד לעין המקורית, זיהוי העין האמיתית היתה משימה כמעט בלתי אפשרית. אמר הגרמני לילד: "אם תצליח לזהות מהי העין האמיתית שלי, ינתנו לך חייך לשלל"

ואיך הסביר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל את השאלה, מה הועילה תשובתו של הקב"ה לאומות העולם
אם העמיד להם נביא רשע כבלעם?

אמר רבי שמשון: המידות של הגויים רעות הן, אלא שאינן ניכרות כלפי חוץ, כל זמן שהם חיים לעצמם. אך כאשר הם עולים לגדולה, מתפרצת מיד הגאווה בלא גבול ומגיעים לשפלות הגדולה ביותר, וכמו שרואים בדוגמאות שחכמינו ז"ל מביאים שם. לכן לא יוכלו הגויים לבוא בטענות על הקב"ה שנתן להם נביא רשע כבלעם, שכן כל גוי אחר שהיה הקב"ה משפיע עליו נבואה, מיד היה מתמלא גאווה ומביא לביטוי את מידותיו הרעות, כפי שראינו אצל בלעם.

•••

מסופר על ילד אחד במלחמת העולם השנייה שמצא חן בעיני אחד המפקדים הגרמנים, שלקח אותו עמו ושמר עליו שלא יגעו בו. והנה יום אחד עשה הילד דבר שלא מצא חן בעיני הגרמני. אמר הגרמני לילד, שלמחרת מתכנן הוא להורגו בעקבות מעשהו, אולם נותן לו הזדמנות להציל את חייו:

לגרמני היתה עין אחת שהוצאה ממקומה עקב מחלה, ובמקומה הושתלה עין מזכוכית, שהיתה דומה מאד לעין המקורית, זיהוי העין האמיתית היתה משימה כמעט בלתי אפשרית.

אמר הגרמני לילד, "אם תצליח לזהות מהי העין האמיתית שלי, ינתנו לך חייך לשלל".

הילד הסתכל, ומיד אמר על אחת העיניים שהיא העין האמיתית. אמר לו הגרמני, "נכון, אבל מהיכן ידעת?" אמר הילד: "חושש אני לגלות לך, פן תהרגני".

הבטיח לו הגרמני שלא יגע בו לרעה. הילד אמר: "הסתכלתי על שתי עיניך, וראיתי בעין אחת, שאין בה רשעות כמו בעין השנייה, כך הסקתי שהשנייה היא העין האמיתית".

(מתוך 'להתענג בתענוגים')

"וַיִּשְׁלַח מַלְאָכָיו אֶל בְּלַעַם" (במדבר כ"ב, ה')

"ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע, כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר: אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, העמיד להם נביאים והם פרצו גדר עולם" (רש"י) נשאלת השאלה: מה הועילה תשובתו של הקב"ה לאומות העולם, אם העמיד להם נביא רשע כבלעם, שפרץ גדרו של עולם? הרי הם יכולים לטעון, שהיה לו להקב"ה להעמיד להם נביא צדיק כמשה רבינו, ואז ודאי שהיו חוזרים למוטב?

רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל יישב שאלה זו על פי הגמרא בחולין (פ"ט, א'): "לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכך ויבחר בכם, כי אם המעט מכל העמים" (דברים ז', ז'). 'אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטים עצמכם לפני, נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני (בראשית י"ח, כ"ז): "ואנכי עפר ואפר", למשה ואהרן, אמר (שמות ט"ז, ז'): "ונחננו מה", לדוד, אמר (תהילים כ"ב, ז'): "ואנכי תולעת ולא איש".

'אבל עובדי כוכבים אינן כן, נתתי גדולה לנמרוד, אמר (בראשית י"א, ד'): "הבה נבנה לנו עיר", לפרעה, אמר (שמות ה', ב'): "מי ה'", לסנחריב, אמר: "מי בכל אלהי הארצות" וגו' (מלכים ב', י"ח, ל"ה), לנבוכדנצר, אמר (ישעיהו י"ד, י"ד): "אעלה על במתי עב" וגו'".

דורשים חז"ל, שהקב"ה אומר לעם ישראל, שחשק בהם מכל העמים, משום שכאשר הוא משפיע גדולה על הצדיקים שבעם ישראל, הם אינם מתנהגים בגאווה אלא נוהגים בענוה וממעטים עצמם, ואילו כאשר הקב"ה משפיע גדולה לאומות העולם, הם מיד מתגאים בגדולתם.

היכן ניתן להאזין לשיעור יומי מקוצר בהלכות שבת?

היכן ניתן בכמה דק' לרכוש ידיעות מקיפות בהלכה?

האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א

כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2613337



פעם כשאחד התלמידים הגדיש את הסאה במעשה שובבות חמור, אשר לא היה ניתן לעבור עליו בשתיקה ללא עונש הגון, כולנו רעדנו אז מפני הרגע שבו ר' זלמן יכנס אל הכיתה ותיכף יעניש את אותו התלמיד כהוגן

הרה"צ ר' שלמה זלמן בריזל זצ"ל מלמד אותנו איך מחנכים לתורה ומצוות

קלות, והענישו על העוולה שכולנו כבר כמעט הספקנו לשכוח. כולנו הבנו אז היטב את הלך רוחו של המלמד ר' זלמן הנערץ - לא להעניש מתוך כעס או רגש חם, אלא רק אחרי צינון הרגשות וחשיבה עמוקה בעין השכל. רק אז יש אכן לעשות את המעשה הנכון!"

מלאכת ה'

היה ר' זלמן אמון על דברי חז"ל, כי לימוד תורה לנערים הוא בגדר "מלאכת ה'", שעליה נאמר: 'ארור עושה מלאכת ה' רמיה'. משום כך עמד מאד על כך שלא יטרידוהו בדברים אחרים בעת לימודו עם התלמידים. בעודנו משמש כמלמד, כבר היתה ברשותו המאפייה אשר נוהלה בידי בני הבית, וכך אירע לפעמים שהיו אנשים באים אליו לת"ת, ומבקשים לשוחח עמו דבר או שניים בענייני העסק, אבל ר' זלמן היה תמיד דוחה את הבאים באמרו: "נישט יעצט - לא עכשיו! כעת זמני קודש עבור הלימוד עם תלמידי היקרים!"



אחד מצדיקי הדור זצ"ל שלח פעם אל ר' זלמן אברך אחד, על מנת שייקח אצלו שימוש ב'הלכות מלמדים'. אמר לו ר' זלמן בין שאר דברי ההדרכה - כי על המלמד להכין עצמו היטב בסוגיא קודם שילמדנה לתלמידים, ואם אינו עושה כן אינו רשאי ללמד הסוגיא אפילו לילדים רכים, וזאת למרות שהקטנים אינם מעמיקים כל כך בלימודם, עם כל זה חייב המלמד להיות נהיר ובהיר בסוגיא הדק היטב.

זלוקה נפשות חכם

צעד לו ר' זלמן בשעת בוקר ברחוב מרכזי בירושלים. עמוס היה הרחוב בדוכני וכולים אשר הציעו את מרכולתם השונה לעוברים ושבים. והנה צדה את עינו של ר' זלמן, מראהו של נער צעיר לימים. העומד גם הוא בין הרוכלים, לפניו על המדרכה מונחים פתוחים מספר ארגזי ירקות, והוא קורא בקול רם: "ירקות טריים בזיל הזול, בזיל הזול!..."

איש מבין העוברים ושבים אינו שם על לב, ונעצר לתהות מה מעשהו של נער צעיר ברחובות העיר בשעות אלו? אולם ר' זלמן אשר ליבו היהודי היה בפעולה מלאה, פועם הוא לפי כללי אהבת ה' תורתו ועמו, נותר על מקומו כנטוע במסמרים.

"בוקר טוב לך יקירי! מה שלומך?" - פונה הוא אל הילד בחיבה יתירה.

"ספר נא לי, מדוע לא הלכת היום לתלמוד תורה?" שואל ר' זלמן בעדינות. השיבו הנער בכאב, כי אכן לומד הוא בת"ת פלוני, אלא שלרגל דוחק הפרנסה בבית אביו, ביקשו אביו הירקן שיצא לרחוב המרכזי עם כמה ארגזי ירקות ושם ינסה להרוויח עוד כמה לירות. "לא היתה כל ברירה לאבי המסכן" - אמר הנער בקול שבור.

"לא הָיִיט אָוֶן פִּיעֶקב" (במדבר כ"ג, כ"א)

לימים נזקק ר' זלמן לעשות לביתו קצת יותר, ופנה למלאכת הקודש של לימוד התורה לנערי בני ישראל, וכך במשך תקופה של כעשר שנים שימש ר' זלמן כמלמד לתינוקות של בית רבן בת"ת 'חיי עולם'.

כבכל דבר שבקדושה שעסק בו ר' זלמן בכל ליבו ונפשו, גם כאן לקח את התפקיד בחרדת קודש, בודעו את גודל האחריות בשמירת הפיקדונות שהופקדו אצלו, ובמילוי המשימה הגדולה אשר הוצבה לפניו - ללמדם תורה ומצוות, ויחד עם זאת לייקר ולאהיב את התורה הקדושה ומצוותיה בלבם של הנערים עולי הימים, ולהבטיח את המשך פריחתם ושגשוגם של אלו השתילים הרכים, שיגדלו ברבות הימים לאילנות גדולים ומפוארים.

בנים יחידים

אהבה, חיבה ומסירות רבה הקרין לתלמידיו, עד שכל אחד מהם היה מרגיש בצלו כבן יחיד. סיפר אחד מתלמידיו דאז: "כשהתקבלתי להיות מלמד נכנסתי להתייעץ עם ר' זלמן, שהיה מורי ורבי משכבר הימים, ודמותו נשארה חרוטה בליבי כמלמד מסור בכל נשמתו, לתלמידיו אשר אותם אהב כבנים. ביקשתי אפוא ללמוד ממנו את סוד כוחו המיוחד.

'אגיד לך כלל פשוט, שתמיד יעזור לך' - המתיק עמדי

ר' זלמן - 'חשוב על כל תלמיד שהוא בנך יחידך! אז תרוויח שני דברים - א. לכל בעיה שתתעורר אי פעם עם אחד מהתלמידים, תמיד תוכל למצוא לה פתרון הגון, כי אבא בשביל בנו היחיד יכול להפוך את כל העולם כולו בכדי לעזור לו, הוא אינו פוטר עצמו אף פעם בתירוץ שניסה כבר ולא עזר... אלא, גם אם עצה אחת לא הועילה, יחפש אחר עצה אחרת עד שהדבר בא לידי פתרון טוב. 'הדבר השני שתרוויח', הוסיף ר' זלמן, 'אם התלמידים ירגישו שאתה אוהב אותם באמת, הם יחזירו לך אהבה. תלמידים שמחים לעשות הכל בשביל רבי שאוהב אותם, ויהיו מוכנים אפילו ללמוד...' "

מקל נועם

התלמידים הרגישו קשר נפשי עמוק אל רבם, ר' זלמן, גם לאחר זמן רב שכבר עברו לכיתה אחרת. תמיד כשהיה פוגש את אחד מתלמידיו בעבר, היה מתעניין בו בכנות: "נו, איך אתה לומד? מה אתה לומד? במה אוכל לעזור לך?" כאילו רק אתמול למד אצלו. סיפר אחד התלמידים:

"פעם אירע שאחד התלמידים הגדיש את הסאה במעשה שובבות חמור, אשר לא היה ניתן לעבור עליו בשתיקה ללא עונש הגון. כולנו רעדנו אז מפני הרגע שבו המלמד, ר' זלמן, יכנס אל הכיתה ותיכף יעניש את אותו התלמיד כהוגן. אך להפתעתנו ר' זלמן קיבל את התלמיד במאור פנים, ב-גוט מארגן' לבבי, והילד הלך וישב במקומו.

"אך הנה למחרת היום קרא ר' זלמן לילד, ואף סטר לו על לחיו

העיתון של הבוקר הובא במקרה לישיבה, וראיתי כי בכותרת הראשית כתוב על האבטלה הגואה באירופה... שאלתי את עצמי וכי זו צריכה להיות היום הכותרת הראשית?! הרי מצאו רבי עקיבא איגר חדש!

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל אינו מבין את כותרת העיתון...

הזאת - קודש עם חול, זעזעה ככל חשמלי רותח בקרבנו. הבחורים הבינו לליבו ולפניו הלוהטים. כי העולם ומלואו של ר' אברהם, עם שבעה רקיעים, שמים ושמי שמים נסמכו תמיד על תשובות רבי עקיבא איגר והנה מצאו עוד עשרות תשובות רבי עקיבא איגר חדשות! מי יכול להבין בכלל מה המתרחש בקרבנו בכעסו, כאשר הבשורה הזו נפגשת עם בשורת כותרת עיתון יומי?

אחד התלמידים הזדעזע למראה פני הרב, שלא ראה כך מעולם, ודמעה צלולה נצנצה בזוית עינו של הבחור. דמעה זכה של תלמיד. והבחור ההוא, שעינו נצנצו בדמעה קטנה, כיום, כבר למד את רוב הש"ס, וכתב חידושי תורה מובהקים. וכבר נישק את ספרי רבי עקיבא איגר מאות פעמים. ועיתון אין לו בבית עד היום.

כעס על תלמיד

"פעם נוספת העלה על פניו בבואה של כעס, בעת השיעור" - העיד תלמיד אחר. ר' אברהם ציטט תשובות פני יהושע, שדעתו, שהמכשיל יהודי באיסור דרבנן, עובר על לאו דאורייתא של לפני עיוור, כי נתן לפניו מכשול - שהכשילו באיסור.

אחד התלמידים (כיום ת"ח מובהק) שאל בקול של תמיהה "מה? אם כן נמצינו למדים, שראובן המשוחח עם שמעון באמצע קדיש עובר על איסור דאורייתא?! כי למרות שהשיחה אסור מדרבנן אבל האיסור הוא גם לפני עיוור דאורייתא".

"כן", השיב הרב.

"וכי יהודי שמדבר בעת חזרת הש"ץ הוא עובר על לאו דאורייתא, איך זה יכול להיות?! שאל שוב התלמיד.

צווחה פרצה מפיו של ר' אברהם "ואם זה דרבנן, אתה מבין כן?!... קשה להבין? איסור דרבנן מובן כן?!"

ר' אברהם התחלחל לשמוע שהנער מסוגל לקבל בהבנה את מי שעובר איסור דרבנן יותר מדאורייתא, הרי אסור לשוחח באמצע קדיש, וכי יש נפק"מ אם האיסור מדאורייתא או מדרבנן?!...

(מתוך 'ויאמר הנני')

"מה טבו אהליך יעקב" (במדבר כ"ד, ה')

השיעור בישיבה הקולות והברקים

שני עמודים מזה ומזה - תומכים את תקרת היכל הישיבה. ומגיד השיעור תומך בעמודי העולם בתנועות ידו. הסטנדר הפשוט, הספסלים הישנים והבל פיהם של לומדי התורה הם מקיימים את העולם. וכך נשמע קולו של הגאון בלימוד התורה עשרות שנים: קול מים רבנים אדירים משברי ים.

היו קולות מגוונים בעת השיעור: קול של שמחה, קול ויכוח, קול תרועת חידוש, קול סערת גלי ים התורה. געקאכט. היו גם קולות של התעוררות, ואף קולות של תוכחה ממש. ואפילו בבואה של כעס. כעס מאן דכר שמייה? אבל זו המציאות (המשמחת) - מעשה של כעס שהיה:

באותו בוקר, הוא נכנס ובא לשיעור בצעדים חפזים. מדי יום היה נכנס במתינות והיום במרוצה. התיישב ליד השולחן והנחית עליו דפיקה בנימת כעס: יש לי טענות על המודיע...

הבחורים ישבו דוממים. הם לא הכירו את ר' אברהם יוצא משלוותו, ותמהו מדוע הרב מזכיר את העיתון היחיד שהיה בשעתו לציבור החרדי? מה לבחורים ולעיתון? על מה ולמה נראה ככועס? ר' אברהם דיבר כדרבנות: מצאו והדפיסו ספר חדש ואמש הוא יצא לאור, ספר שלם מכתב יד של רבי עקיבא איגר שהיה גנוז וספון כמעט מאתיים שנה, כל כך הרבה שנים שהתשובות הללו היו בעילום ועתה התגלו והודפסו.

המשיך בלהט: העיתון של הבוקר הובא במקרה למשרד הישיבה, וראיתי כי בכותרת הראשית כתוב היה על האבטלה הגואה באירופה... שאלתי את עצמי וכי זו צריכה להיות היום הכותרת הראשית?! הרי מצאו רבי עקיבא איגר חדש!..."

פניו היו להבים: "חשבתי שהכותרת הראשית תהיה שמצאו שו"ת חדשים מרבי עקיבא איגר שלא שזפתם העין". הוא לא נרגע.

הוא ידע היטב מה זה עיתון, וכמה העולם רחוק מהעושר של העולם הבא ומהטעם של רבי עקיבא איגר, אבל להיפגש עם הכותרות הללו רגע לפני השיעור, הכאיב לו עד מאד. הפגישה

<< המשך מעמוד קודם

לילד בן י"א שנים ובקשתו בפיו - שמא יוכל ללמוד מעט עם בנו הילד, אשר זקוק לחיזוק בלימוד התורה?

"מה השאלה?" - השיב ר' זלמן, ותיכף ומיד נענה לאתגר, משל אברך צעיר הוא בשנת העשרים לחייו. על אתר קבע לו זמן-שעה קודם תפילת שחרית, בכל יום, וכך היה. למחרת היום כבר ישבו השניים יחדיו, ר' זלמן בן השמונים והילד בן האחד עשרה. תקופה ארוכה נמשכה 'החברותא' כשלשמחתו ולאשוורו של ר' זלמן לא היה גבול, הנה זוכה הוא שוב להשריש בילד יהודי טהור תורה ויראת שמים.

(מתוך 'ר' זלמן')

"אין שום בעיה, יקירי!" מיהר ר' זלמן להרגיעו. "אתה תלך לחיידר, ואני אעמוד כאן ואמכור את הירקות..." תוך כדי דיבור כבר הוריד ר' זלמן את כובעו, ונעמד על יד הדוכן והחל להכריז בקול- "ירקות ירקות..." כאחרון הירקנים.

והילד נשא את רגליו במרוצה לעבר בית תלמודו.

הנוהג לנער גם כי יזקין

גם בשנות זקנה ושיבה, כשכוחותיו היו דלים יותר, היה נענה בהתלהבות לכל אתגר חינוכי, הן בלימוד פרטי עם צעירים, והן באמירת שיחות חיזוק בהיכלי הישיבות וכדו'.

מספר לנו אחד מבאי ביתו: "באחד הימים בא אל ר' זלמן אב

ביקש רבי הירש שיגישו לו את כל האוסף עם ה'יקרים' ו'הפושטים' הסביר להם כי זהו האוסף של היצר הרע. הניח את הערימה על אדן החלון הרחב, נטל חפיסת גפרורים והצית את הכרטיסים

מה טובו אהליך יעקב - ביסוס "בית של תורה"

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א



על קברו של הצדיק רבי צבי הירש קופשיץ זצ"ל נכתב: "שגידל את ילדיו לתורה מתוך הדחק בתפילות ובתעניות". משפחת קופשיץ כוללת גאוני תורה ודעת, הלא הם הגאונים רבי אברהם קופשיץ שליט"א, רב שכונת נוה צבי בירושלים ור"מ בישיבת כוכב מיעקב-טשעבין. רבי ישראל אהרן קופשיץ שליט"א ר"מ בישיבת "תורה אור". רבי יוסף חיים קופשיץ שליט"א ר"מ בישיבת "פורת יוסף" בעיר העתיקה. רבי משה פינחס קופשיץ זצ"ל שהיה רבה של קהילת "חניכי הישיבות" בשכונת רוממה ור"מ בישיבת "קול יעקב". רבי יעקב זאב קופשיץ ר"מ בישיבת "אור אלחנן". רבי נתן קופשיץ שליט"א, רב שכונת "נחלה ומנוחה" בית שמש. חתנם הגדול הוא מרן הגר"נ קרליץ שליט"א, ועוד חתנים גדולי תורה ודעת.

כיצד משפחת קופשיץ גידלה "בית של תורה, כזה מופלא ומיוחד? הגר"א קופשיץ שליט"א סיפר לפני עשור, במוסף שב"ק של יתד נאמן, כך: בדורנו אוהבים לשמוע מעשה אחד, מופלא וגדול, מעשה של מסירות נפש, המעורר התפעלות בלב השומעים. או על ברכה מאדם גדול, ואחר כך קובעים שזו היא הסיבה מדוע זכו לכך, ותו לא מידי. בגישה זו פוטרם עצמם מי שאינם רוצים להשקיע, באמרו: הנה הם זכו בגלל הברכה, או בגלל אותו מעשה יוצא דופן. ואילו אני, שלא קיבלתי

שום ברכה והבטחה, ועדין לא נקלע לידי מעשה של מסירות נפש, לא זכיתי. אולם האמת היא, שהורי זכו משום שהם השקיעו את כל כוחותיהם בחינוך הילדים. לא היו להם מעשים יוצאי דופן, אלא השקעה עקבית, יומיומית, רצופה, ללא היסח הדעת. את דרך חינוכם אפשר להגדיר בשני כללים: עקביות יומיומית שכללה את כל שעות היממה וכל ימות השנה. לא מעשים חד פעמים יוצאי דופן, אלא השקעה רצופה תדירה ומתמשכת, שהתפרסה על פני כל שעות הימה, ועל פני שנים רבות בשימת לב תדירה למצבו של כל אחד ואחד מהילדים. ודבר שני, השמחה הגדולה ששררה בבית, והעידוד התמידי לו זכו בני הבית, הם האמינו באמת בכוחו של כל ילד, ועודדוהו למצות את יכולותיו וכשרונותיו.

זכות נדירה הזדמנה לה למשפחת קופשיץ, דומה ואין עוד משפחה שלמה שזכתה לכך. מגורים בבית מרן ה"חזון איש" במשך שבוע שלם. במשך שבוע זה ראתה אם המשפחה את בית מרן החזון איש במיטבו. הדלת סובבת על צירה מבוקר ועד ערב. יהודים נכסים ויוצאים, נכנסים כשמועקה על פניהם או שהספק מנקר באין פתרון, ויוצאים שמחים ומרוצים, לאחר שזכו להתברך מפי גדול הדור. אם המשפחה החליטה אף היא להתברך מפי מרן החזון

איש, פנתה אל מרן החזון איש ונפשה בשאלה: "ברכני נא גם אני." "במה תחפצי להתברך?" ביקש מרן ה"חזון איש" לברר. "ברכני נא שילדי יבינו את לימוד התורה, ושיהיה להם חשק ללמוד". אמר לה מרן ה"חזון איש": שיבינו את הלימוד הריני יכול לברכך. אך החשק תלוי באמא, אם תרצי שיהיה להם חשק, אז יהיה להם חשק...

שימו לב: "החשק תלוי באמא. אם תרצי שיהיה להם חשק, אז יהיה..."

סיפר הגר"א קופשיץ שליט"א: "שידוכו של אבי ואימי היא נקרא שידוך חשוב מאוד. אבי היה מבחירי ישיבת סלבודקה שעברה לחברון ולאחר שנסתיים השידוך שוחחו במה זכתה היא לחתן כה חשוב. היו שאמרו שזכותו של הסבא הגדול מרן הגר"ח זוננפלד זצ"ל עמד לנכדתו, היו שאמרו שזו זכותו של האב הגה"צ רבי שמואל הלל שינקר זצ"ל, מגדולי בעלי המוסר, ואילו מרן הגר"ח זוננפלד עצמו אמר: הכל בזכותה שלה בעצמה, היא עמדה והתפללה, ושפכה ליבה לפני הקב"ה, שתזכה לבעל כזה, ולכן היא זכתה! וכעת נראה מהי דוגמה אישית, חיה ומוחשית, בבית משפחת קופשיץ. ציר הבית כולו, סבב סביב התורה ואהבתה. באחד הימים דיווח ראש הישיבה על אחד הבנים שהוא מתרשל קצת בלימודיו. מיד השתררה אורת אבל בבית. האמא הורידה את תכשיטיה מעליה, ולא ענדה אותם עוד. האב לא אכל באותו יום וישב בתענית, ושפך ליבו בתפילה ובתחנונים שהבחור יחזור ללימודו. לא היה מושג לשמוע בשורה כזאת ולהמשיך את החיים כרגיל. לגלג החיים נעצר, וכולם נתעטפו בצער. הבחור עצמו, בראותו את צערם הגדול של הוריו, חזר לתלמודו ולא התרשל עוד.

כשהגיע ילד הביתה, ובידו פתק מהמלמד המבשר על התקדמותו בלימודים, או על קושיה הגונה שהקשה, היתה פורצת שמחה בבית כולו. כולם, האב והאם, האחים והאחיות, היו שרויים בחדווה ובשמחה על הבשורה הטובה.

אחד מילדי המשפחה נשאר יום אחד בבית בתואנה שהוא חולה, ואמו לקחה אותו לחנותה. הילד התבשם מאויר החנות, התמוגג לספור את המטבעות המונחות בקופה, למשש את הסחורה. גם למחרת נשאר הילד בבית, בתואנה שאינו מרגיש טוב. גם ביום זה עקבה האם אחריו, וראתה שחפצי החנות שובים את ליבו, והוא מוצא ענין רב ב"מסחר". עתה כבר הבינה מהי "מחלתו" של הילד. לכן החליטה על אתר לסגור את החנות... היה זה ויתור על אפשרות של פרנסה, של פת לחם לילדים, אך "תלמוד תורה כנגד כולם". כי כן, יחד עם השמחה הגדולה, והמצב רוח המרומם



ששרר בבית, היתה עקביות בלתי מתפשרת, בכל הנוגע ללימוד התורה ולקיום המצוות.

כל השכונה הפסיקה לשחק

יום אחד חזר רבי הירש קופשיץ הביתה, וראה שהילדים עדיין לא סיימו את ארוחת הערב. הם היו רתוקים למשחק אוסף. המשחק סחף את הילדים. היו בו "יקרים" ו"פופושים". המשחק עורר הרבה עניין. כשראו הילדים שאביהם חוזר, מיהרו ונטלו ידיים וסעדו את ארוחתם, ברכו ברכת המזון ונגשו ללמוד עם אביהם. גם למחרת חזר הסיפור על עצמו. ביום השלישי לאחר הארוחה חזרו הילדים לשחק בחשק ולא באו ללמוד עימו. רבי הירש הבין שהם "משועבדים" למשחק. אמנם בתוך תוכם רוצים הם ללמוד אך שאינם מסוגלים להתגבר.

התקרב אליהם רבי הירש, ביקש שיגישו לו את כל האוסף שברשותם והחל להסביר להם כי כל האוסף הלידה אינו אלא של היצר הרע לבטלם מלימוד התורה. הניח את הערימה על אדן החלון הרחב, נטל חפיסת גפרורים והצית את האוסף. שלהבות האש כילו את כל השקעתם. הילדים נזעקו: יש כאן חלק השייך לחברים! רבי הירש השיב בשלווה כי הוא ישלם לחברים את הנזק. ידעו ילדיו שאין דרכו של אביהם במעשים כגון אלו ושאיינו עושה כן מתוך כעס אלא מתוך שיקול הדעת כיון שחפץ בטובתם.

אחד משכניהם שנכח בביתם באותו זמן, סיפר לאחר שנים רבות שזכר אותו מעמד אינו מש מליבו ועמד כנגדו כל ימי חייו, להעריך כל רגע של לימוד התורה ולהישאר בן תורה. דבר זה גרם שכל השכונה כולה הפסיקה עם המשחק הסוחף, לאחר שילדי משפחת קופשיץ הפסיקו לשחק בו...

סיפור נפלא שסיפר לי מורי חמי הרה"ג רבי אברהם שוגרמן שליט"א נחרת בזכרוני. בחיפה התגורר הגאון רבי יעקב רוזנטל זצ"ל, ומידי פעם היה מגיע אליו חתנו הגאון רבי מאיר שמואלביץ שליט"א, יחד עם בני משפחתו. "בכל פעם שר' מאיר היה מגיע לחיפה והולך ברחוב עם ילדיו הקטנים, הוא היה משוחח איתם בלימוד בסוגיות קשות ומרכבות. הייתי עובר לידם ושומע את ר' מאיר מדבר איתם על נושאים ב"קדשים", אינני יודע כמה הילדים קלטו בעומק העניינים, אך הם חשו מה חשוב באמת לאבא שלהם, ומסתבר שאת המושגים הכלים הם גם קלטו..."

בניית קשר רוחני בבית

בית של תורה מתחיל, כמובן, מההורים. הרה"ג רבי שמחה כהן, מחבר ספרי "הבית היהודי" מסביר, כיצד בונים את הקשר הרוחני בין הבעל לאשתו. לדבריו, כל שיחה עם בן הזוג מהווה בעקיפין קשר רוחני. אך מלבד זאת, יש לרקום קשר רוחני ישיר. הבעל יכול לומר לאשתו איזה רעיון מחשבתי המסוגל לעניין אותה. כאשר מתעוררת שאלה הלכתית, יכול להציג את השאלה בפני אשתו אם הוא יודע שיש לה ידיעה באותו נושא. כאן המקום לציין, אומר הרב כהן, כי אברך חייב ללמוד אחר נישואיו הלכות שבת והלכות בשר בחלב, כדי שתהיה לו ידיעה בהן, אם חפץ הוא שבביתו יכבדו אותו.

כמו כן כדאי ללמוד יחדיו הלכות ודברי מוסר. יתרונות הלימוד המשותף בין בני הזוג רבים הם עד מאוד. יש להדגיש שלמרות שלימוד הלכה יחדיו חשוב מאוד, אך מומלץ ביותר ללמוד דברים המפתחים מחשבה רוחנית יחדיו כפלא יועץ, אורחות צדיקים, וכדו'. (לעיתים אף לימוד הלכה יכול לעורר ויכוחים על מנהגי בית הוריו של כל אחד מבני הזוג...).

זאת ועוד, הבעל יודה לאשה שבזכותה הוא לומד תורה. ככל שיתן לה תחושה אמיתית שהיא שותפה ללימודיו, כך תגדל אצל

האשה התחושה הרוחנית וההרגשה שגם היא שייכת לרוחניות. מרן המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל היה מציע לחתנים שלפני שהבעל יוצא את הבית לשיעור תורה, יבקש מאשתו רשות ללכת וללמוד. גם בלא הבקשה היא מוכנה ושמה שהוא לומד תורה, אך הבקשה תעניק לה תחושה שהיא שותפה ללימודו.

כמו כן האישה צריכה לדעת כי כל פעולה שעושה כעבודת בית שגרתי היא למעשה קיום מצוה. גם סידור הבית והכנת אוכל לבעל וילדים היא מצוה.

על הבעל לדעת, כי כאשר אשתו תראה אותו קשור לדבר רוחני גדל ערכה בעיניו. מעובדות קיימות בשטח יכול אני לומר: כי במשפחות רבות כאשר הבעל החל להשתתף בקביעות בשיעור תורני או להתעסק בדברים רוחניים, האווירה בבית נעשתה טובה יותר. מאידך, אם אינה מעריכה את בעלה מבחינה רוחנית הקשר ביניהם פוחת. לאישה למשל מאוד מפריע שבעלה קם מאוחר בבוקר, היא רואה בכך עצלות שהיא משכמת קום לעבודתה והוא עדיין ישן...

נתחיל בארון הספרים

קנינו דירה חדשה, נכנסנו אליה בשעה טובה. הבה ונתחיל ב... ארון הספרים ובחדר הלימוד.

ה"יסוד ושורש העבודה" (שער הכולל פ"ג) כותב בשם הזוהר הקדוש (תזריע נאב), שאדם שצריך שכל מעשיו יהיו לשמו של הקב"ה, על ידי שיזכיר בפיו על כל דבר שעושה, שנעשה הוא לשם שמים, כדי שלא תשרה עליו הסיטרא אחרא, ובפרט שהבונה בית חדש או כשקנה בית מאחרים, יאמר בפיו במפורש שבונה או קונה את ביתו לשם שמים, לצורך עבודת ה' יתברך, ועל ידי כך זוכה והקב"ה

**האמא הורידה את
תכשיטיה מעליה,
ולא ענדה אותם
עוד. האב לא
אכל באותו יום
וישב בתענית,
ושפך ליבו בתפילה
ובתחנונים שהבחור
יחזור ללימודו.**

משרה על ביתו רוח טהרה וזוכה הוא לסייעתא דשמיא. אך אם לא עשה כך, הרי הסטרא אחרא מוכן לשרות על ביתו, ואינו נפטר מהעולם עד שנענש באותו הבית, ויושבי הבית יכולים חלילה להינזק, מאחר שרוח הטומאה שורה על הבית ומזיקה ליושביה. אלו דברי הזוהר הקדוש, וה"יסוד ושורש העבודה" מוסיף שלכן הבונה או קונה בית, צריך לומר בפה מלא שקונה הוא את הבית לשם הקב"ה ושכנתו, "כדי שאוכל להתפרנס בבית זה ועל ידי זה אוכל לעבוד עבודתו ית"ש. גם שיהיה לי מקום מנוחה, ועל ידי זה אוכל לעבוד למלך הכבוד", וגם עליו ליחד לעצמו חדר מיוחד בבית, שיוקדש לעבודת ה', ויאמר בפיו ושפתיו: "אני מייחד חדר זה ללמוד בתוכו שיעור קביעות, הן ביום והן בלילה". דברים דומים כתב גם ה"קב הישר" (פרק כ"ד).

רבינו הנצי"ב מוולוז'ין (העמק דבר דברים כב, ח) כותב שראוי לייסד את אדני הבית על מצוות ולכן קבעה התורה הקדושה שהבונה בית חדש, עליו לעשות בו מעקה, כדי להתחיל את דרכיו בבית במצוה. ב"ספר הבית" מביא בשם כ"ק האדמו"ר מצאנז זצ"ל בעל "שפע חיים", שהציע שבתחילת הכניסה לבית יניחו בו דבר ראשון את ארון ספרי הקודש ויקבעו בו מקום ללימוד.



איך אפשר להודות לנו?

ברור לנו שלא תפסיקו להודות לנו על הזכות הגדולה שנפלה בחלקכם,
אז איך ניתן להודות לנו?

- תתפללו עבורינו שנמשיך להצליח • תתקשרו ל: 02-5609000
- תפקסו ל: 02-6540269 • במייל: dirshu@dirshu.co.il

על מה להודות?

לאחר שתתחילו ללמוד יחד עם עשרות אלפי יהודים בכל רחבי העולם את
הלכות שבת בחלק ג' של 'המשנה ברורה', במסגרת 'הדף היומי בהלכה'
**אתם תדעו הלכות שבת, ולא תפסיקו
להודות להקב"ה על הזכות שנפלה בחלקכם**

- בט"ז תמוז מסיימים חלק ב' ומתחילים חלק ג', מצטרפים כבר עכשיו ללימוד הלכות שבת
- קובעים חברותא ללימוד 'הדף היומי בהלכה' • פותחים שיעורים חדשים • פותחים חבורת 'דרשו בכלל'
 - מאזינים לשיעור בקו השיעורים של 'דרשו' • נבחרים באחד ממוקדי מבחני 'דרשו' - ומקבלים מלגה

(ובסיום חלק ג' של המשנה ברורה, כשתהיו מאושרים.. אין צורך להתקשר אלינו)

המוקד המרכזי של 'דרשו' למידע ורישום 02-5609000

- לקבלת חוברת לימוד, או למסגרת המבחנים 02-5609000
- אם ברצונך להיות מג"ש בדף היומי בהלכה 02-5609000
- לפתיחת חבורות דרשו בכלל הרב יהודה וולס 054-8439330
- לפתיחת מקום מבחן בישיבות הרב גרשון קרויזר 052-7622501
- לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2613337
- לקביעת חברותות 077-2613337 שלוחה, או במייל d025609000@gmail.com
- לקבלת לוח לימוד, מקומות השיעורים והמבחנים d025609000@gmail.com

מה חיפשו שלטונות הקג"ב בקברו של היהודי המלשין?

וכיצד בזכות שמירת ההלכה נצלו חייהם של כל יהודי עיירתו של רבי משה פיינשטיין?

הרב בנימין גולד

מחוייבים לקבורו כדת וכדין. ולעניין חטאיו ועוונותיו, בשמים כבר ידונו אותו על מעשיו הרעים".

ואכן כדבריו עשו החברא קדישא. חלפו מספר ימים, והנה רואה שומר בית הקברות שהגיעו מטעם השלטונות לבדוק את קברו של אותו מוסר מלשין. הוא הראה להם את מקום קבורתו, והם פתחו את הקבר ובדקוהו, לאחר שהייה קצרה חזרו וסגרוהו. לפליאת השומר על מעשיהם?! השיבו שהם קבלו מכתב מאותו מלשין טרם מותו שבו כתב, 'היות והוא יודע שאנשי עירו שונאים אותו שהוא נאמן לשלטון והלשין עליהם, ודאי יקברוני בבזיון ולכן עליכם לבדוק אם אכן קברו אותי ככל בן ישראל או כקבורת חמור' וכדבריו עשינו, אך נוכחנו בטעותו.

שומר בית הקברות בתמימותו בא לבית הכנסת וסיפר את הדברים הללו לפני הקהל הקדוש, וראו כולם את זכותו של רבי משה זצ"ל, שדקדק בהלכה ללא סטיות ולא התחשבות ברגשות ודעות אחרות, ועל ידו ניצלו כולם מעונש כבד ונורא מהשלטונות (ילקוט לקח טוב).

...

מעשה נוסף ממרן רבי משה זצוק"ל באותו ענין: באחד העיתונים בארה"ב במדור דרושים הופיעה מודעה, 'דרוש צבעי מקצועי ומנוסה לארגון ולפיקוח על צוות פועלים, קורות חיים והמלצות חובה'.

יהודי בשם גרשון קרא את המודעה והבין שמדובר בהצעה של מיליונר ממנהטן שביקש לשפץ בנין דירות מפואר שהיה ברשותו, גרשון חייג לאותם אנשים שלהם עשה עבודת צבע בעבר וזאת על מנת לקבל מהם המלצות, ופנייתו לא הושבה ריקם, ואכן אלו שמחו לשלוח לו המלצות.

גרשון מילא את טופסי המכרז, למעט פרט אחד שאותו היה צריך למלא שעורר בו תמיהה, לא ברור היה לו מדוע צריך לציין שהוא יהודי אורתודוכסי מאמין והדוק בדת? וכי מה עשוי פרט זה להוסיף, ואכן המכרז מולא ללא פרט זה ונשלח בדואר.

בהגיע המכתב ליעדו עשו ההמלצות את שלהן, וגרשון הוזמן לפגישה עם המיליונר. גרשון מצא את עצמו יושב בצהרי אותו יום בלשכתו המפוארת של המיליונר, דא עקא שהפגישה נקבעה יומיים לפני תשעה באב וגרשון חשש שדווקא בשל כך עומד הוא להחמיץ את הזדמנות חייו בימי בין המצרים, כיצד הוא יגיע לפגישה כה חשובה כשפניו מלאים זיפים של אדם שלא התגלח כמה שבועות, הוא חשש שזה ישווה לו בעיני המיליונר דמות של אדם לא רציני שלא מקפיד על הופעתו, וממילא גם לא ינהל נכון את עבודתו, חשב גרשון בלבו. 'איני מסוגל לחשוב על כך שבשל עובדה זו אחמיץ הזדמנות מיוחדת של פרנסה בשפע', ואז אמר לעצמו גרשון במשפט שנון 'אין לך הזדמנות שניה לעשות רושם ראשוני! הוא התלהב מהאמרה והחליט שהוא יתגלח אף שאלו ימי בין המצרים, אלא שאחר שהוא שח זאת לחברו וידידו, אמר לו הלה שהרי יש עוד הלכה 'שאסור לסכם עסקאות בתשעת הימים, ולא יראה בהם אדם ברכה', דבר זה גרם לו להתלבטות גדולה, והם החליטו לשים פניהם אל לשכת הגזית שבאותם הימים, לביתו של פוסק הדור רבי משה זצוק"ל.

"אם יתן לי בלק מלא ביתו... לא אוכל לעבר את פי ה'" (במדבר כ"ב, י"ח) דברי בלעם אלו, הרי יאים ונאים לאדם גדול בישראל, שבעבור כל הון שבעולם לא יעבור פי ה'! מה קרה, א"כ, לבלעם שכשל אחר הצהרה כזו מרוממת ונשגבה?

מבאר הסבא מקלם זצוק"ל, שבלעם אמנם דבר כך, אך יחד עם זאת לא ויתר על רצונו, אחד בפה ואחד בלב, ולכך עשה תחבולות כדי שהקב"ה יסכים לרצונו, והסוף היה כידוע, שהקב"ה הסכים לרצונו והתיר לו ללכת עם שרי בלק, שכן בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו.

לעומת זאת ההנהגה הנכונה: לבטל רצונו לגמרי כדי לא לעבור על פי ה', שלא לעבור על פסיק מדברי חכמינו. ויש לדעת! כי ההולך בדרך זו, לא יפסיד מאומה! גם אם נראה לאדם לפעמים

שאם יפשר ויעקל את ההלכה הוא ימנע מעצמו הפסד ממון, או יקל בשמירת השבת בגלל הפסד ממון וכדו', יש לדעת כי לא מפסידים כלום משמירת המצוות וההלכה על קוצו של יוד! ואדרבא רק מרוויחים!

...

מעשים רבים יש בדברי ימי עם ישראל, על יסוד מוסד זה כי משמירת מצוות לא מפסידים, ונביא בזה שני

מעשים מרטיטים שקרו עם גאון ישראל בדור האחרון, מרן רבי משה פיינשטיין זצוק"ל, ונלמד מהם עד כמה חובה עלינו להקפיד על קיום ההלכה, גם כשנראה שיש מזה הפסד או נזק, כי מזה אין מפסידים! אדרבא, הסוטה מדברי ההלכה הוא המפסיד וניזוק. מרן הגאון רבי משה פיינשטיין, בהיותו רב ברוסיה, התגורר בעירו יהודי שהיה מלשין לקג"ב על יהודי העיירה, ובזמנים האלו כל יהודי שהיה 'מטופל' על ידי אנשי הקג"ב, היה חוזר שבור ברוחו, בנפשו ובגופו, ולפעמים לא היה חוזר... ולכך היו היהודים סובלים ממנו צרות צרורות.

יום אחד חלה אותו מלשין ומת, טרם מותו השאיר מכתב לחברא קדישא בעירו, ובו כתב היות והוא מתחרט על מעשיו הרעים ומחפש כפרה על כל הצער שגרם, חפץ הוא שיקברוהו מחוץ לבית הקברות ועוד שיקברוהו קבורת חמור בניוול ובזיון, ועל ידי כך יכופר לו עוונותיו.

הלכו אנשי החברא קדישא לרבי משה שהיה רב העיירה, ושאלוהו כיצד לנהוג עם צוואה כזו? שהרי זה נוגד את ההלכה! ענה להם רבי משה שע"פ הדין אדם אינו בעל הבית על גופו, מחמת כן אינו יכול לצוות מה יעשו עם גופו לאחר מותו, ולכן תנהגו כפי שההלכה מחייבת ותקברוהו ככל יהודי שמת. התפלאו אנשי החברא קדישא ואמרו לרבי משה: "הרי היהודי התחנן במכתבו שינהגו בו כן, על מנת שתהא לו כפרה על עוונותיו, ומדוע לא נרחם עליו וננהג עמו כן?" השיב רבי משה: "מתפקידנו לשמור ולקיים מה שאומרת ההלכה ולא מה שהוא אומר! ומתפקידי כרב בישראל לדאוג שאכן ההלכה תבוצע כהלכתה! לכן אנחנו



מרן רבי משה פיינשטיין זצ"ל

כשהגנב מבקש 'רוח הקודש'...

מדוע אין בפרשת בלק רווחים והפסקות בין פרשה לפרשה?

הרב ישראל ליוש

"וַיִּשֶׂם ה' דָּבָר פְּפִי בַלְעָם" (במדבר כ"ג, ה')

לילה, כבר אחר חצות, כל בני העיירה ישנים את שנתם הערבה אחר יום עבודה מפרך, ורק שמש בית הכנסת הנאמן עומד על משמרו ומנקה את בית הכנסת. הרי כבוד בית הכנסת חשוב לו עד מאוד, למחרת יבואו המתפללים והלומדים, והמקום לא יהיה נקי, זה הרי לא יתכן.

והנה לפתע מבחין השמש בצל אדם המתהלך בבית הכנסת, פלא גדול הוא זה, מי הוא אותו האיש? ומה הוא עושה בשעות אלו בבית הכנסת? כאשר התקרב אליו השמש הוא מבחין כי אדם זה אינו אחר ממי שהיה נקרא בפי כל 'הגנב של העיירה'. שמח השמש על מציאתו הנפלאה, ואמר בלבו: 'הנה הגיע העת בו אתפוס אותו על חם בגניבתו, ויהיה סוף סוף בסיס לחשדנו'. אך לא כך היה, השמש מבחין כי הגנב צועד לכיוון ארון הקודש, מנשק את הפרוכת ומתחיל לבכות. על מה יש לגנב לבכות? תמה השמש, אולי צרה גדולה בביתו? או שמא בא הוא לבכות על מיתון קשה בעבודתו? סקרנותו של השמש לא ידעה גבולות, והנה הוא שומע שהגנב מבקש מריבונו של עולם: 'אנא ברחמיך הרבים, תן לי רוח הקודש!!!' וחזר על בקשתו כמה וכמה פעמים, בתפילה נרגשת מעומק הלב.

השמש כבר לא יכול היה יותר להתאפק, והחליט שהוא יצא ממחבואו וייחשף בפני הגנב, ואז הוא פונה אל הגנב בחשיכה: "אמור לי בבקשה מדוע ביקשת רוח הקודש? וכי זה כל מה שחסר לך? לשם מה נצרך אתה לרוח הקודש? במה היא תועיל לך?" ענה לו הגנב: "מדוע פליאה היא בעיניך? יודע אתה כמה עבודתי קשה ומפרכת. בלילות החורף הקרים, כאשר הגשמים והשלגים מזעפים ברחובות, מוסר אני את נפשי ויוצא מביתי החמים אל חשכת הלילה, ומחפש 'פרנסה'. החשבת מעודך כמה גבורה עילאית נצרכת לגנב לפרוץ אל בית לא לו כשהוא סגור ומסוגר, ולא עוד כאשר כבר הגעתי אל הבית המדובר, כמה קשה למצוא את ארנקו

של בעל הבית, או את מקום המחבוא של הכסף המזומן שלו? הרי לא פעם קרה שאחרי שעות של עמל ויגיעה לא הצלחתי במשימתי, והארנק לא נמצא, ולא הבאתי טרף אל ביתי. ואת כל החיפושים הללו אני עושה בפחד ובאימה שמא מי מבני הבית יתעורר ויפריע לי בעבודתי המייגעת...!!! אילו היה לי רוח הקודש, כל זה היה נחסך ממני, הרי הרוח הקודש היתה מגלה לי מיד אל איזה בית כדאי הפעם לפרוץ, והיכן נמצא בו הארנק, הממון או הכספת".

בספור או משל זה מבאר הסבא מנובהרדוק את פשר התנהגותו של בלעם: הנה בלעם כבר זוכה לדבר עם הקב"ה, הרי הוא שם את המילים בפיו, זו זכיה עצומה של רוח הקודש, של נבואה, אבל הוא אינו משכיל להשתמש עם כוחות אלו לטוב, הוא מנצל אותם לקללה, ולרווח של כבוד וממון בדרכים עקלקלות ולא ישירות, בדיוק כפי מנהגו של הגנב המסופר, הוא כבר מבקש רוח הקודש, אך הוא חפץ להשתמש בו לדברים רעים.

החפץ חיים הוסיף על כך, שהרי אם נתבונן נראה כי בכל פרשת בלק, אין שום הפסקה, המבדילה בין ענין לענין, לא סתומה ולא פתוחה. וזאת מדוע? כי הרי הרווחים בין הפרשיות ניתנו כדי ליתן רווח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה, כי נביא אמת מבין שדבריו של הקב"ה חשובים הם כדי ללמוד אותם היטב ולהתבונן בהם כפי הצורך, ולשם כך הוא זקוק לרווחים הללו - כדי להתבונן, אבל בלעם, אמנם היה נביא, אך לא היו בו את מידותיהם הטובות של נביאי ישראל, הוא לא נתעלה מתוך דברי הנבואה, לא התבונן בהם ולא למד אותם היטב, ולכן לא נצרך הוא לרווחים הללו, כי בלאו הכי הוא לא מתבונן, וזה מה שמביא אותו להשתמש עם הנבואה והרוח הקודש לקללה ולא לברכה.

מוסר השכל עצום וחשוב צריכים אנו ללמוד מכך, הרי כוחות רבים טבע בנו הקב"ה, שפע של ברכה והצלחה. הבה נשכיל להשתמש בכוחות הללו לדברים המועילים, כנביאי וחכמי ישראל, ולא חלילה נהיה כבלעם שנוטל את כוחותיו העילאיים וצולל איתם אל הכיוון הלא נכון.

<< המשך מעמוד קודם

גרשון, אני מחפש אדם נאמן שיכול למלא תפקיד מורכב ומסובך", המצריך מיומנות רבה ובעיקר אמינות ונאמנות, האם אתה מסוגל לכך?", גרשון ענה בביטחון רב "כן!" המליונר היה נראה לא רגוע והוא פונה לגרשון ושואל: "עדיין לא ענית לי מנין לי הביטחון שאני יוכל לסמוך עליך? אני קצת מפקפק בזה, כי בהמלצות שקיבלתי עליך צוינה העובדה שאתה יהודי אורתודוקסי הנאמן לדתו, זה דבר שחשוב לי מאד כי יש לי ידידים אורתודוקסיים שנאמנים לי ורק כאלו אני רוצה שינהלו לי את העסקים", ואז הוסיף ואמר: "אני לא מבין הרבה ביהדות אבל יש לי חברים יהודים אורתודוקסים כמורך שבכל חודש אוגוסט [אב] לא מתגלחים מטעמי דת, אתה מתיימר להיות נאמן ואחראי בזמן שאינך מקפיד על מצוות דתך? לא את זה אני מחפשו!" ושלח את גרשון ממשרדו.

משמירה קפדנית על תורה ומצוות לא מפסידים כלום, רק מרוויחים!!

פנו הם אל ביתו של רבי משה והציגו לפניו את הבעיה, כאשר גרשון מתאר בפני הרב את מצבו הכלכלי הקשה: בשבת אנו אוכלים כנפיים של עוף, לחש גרשון כאשר גרונו נשנק... תשובת רבי משה לא איחרה לבוא: "מאחר שמדובר במצב של פיקוח נפש, אני מתיר לך לסכם את העסקה בתשעת הימים, עם זאת, כאשר לשאלתך השנייה בקשר לגילוח הזקן לפני הפגישה, כיהודים מאמינים בטוחים אנו שכל נזק לא יארע לנו מקיום המצוות, אדרבה ההקפדה על שמירת המצוות היא השומרת עלינו ומחזקת אותנו על כל צעד ושעל".

הגיע יום הפגישה בלשכתו של המליונר, ואז החלו שוב לבטים בלבו של גרשון, כיצד יופיע לראיון בצורה כה מרושלת? ודאי אקבל תשובה שלילית מידית! יצרו לא עמד לו, והוא גלח את זקנו ויצא לפגישה בלשכתו של המליונר...

בטוח בעצמו ניגש לפגישה עם המליונר שבחן אותו מכף רגל ועד ראש, שמע את מה שיש לו לומר, ואז אמר לגרשון: "סלח לי מר

קם על רגליו הצדיק הרעב, העיפה, השדוד מכל נכסיו הגשמיים והבודד מכל היקרים לו, וקרא בקול גדול: "ריבוננו של עולם! הרבה היצר עושה כדי שאעזוב דתי, אולם תדע נאמנה שעל כרחם של יושבי השמים, יהודי אני ויהודי אהיה! לא יועיל כלום כל מה שהבאת ותביא עלי!..."

סיפור נורא מימי פקודתם הנוראה של המלך והמלכה הרשעים, פרננדו ואיזבלה. ביזמנם הכריחו את היהודים בספרד להמיר את דתם רח"ל, ועל מי שהפך את הפקודה נגזרה גזירת גירוש

הרב אהרן כהן

"הן עם לְבָדָד יִשְׁכְּנוּ וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשְׁבוּ" (במדבר כ"ג, ט')

יהודי ישיש אחד עם בנו ונכדו, שלושתם צדיקים מופלגים ועשירים גדולים, ברחו מהמדינה והפליגו בספינה. בעיצומה של הדרך, בהיותם בלב ים, קמו עליהם אנשי הספינה, לקחו מהם את כל רכושם הרב וגם את כותנותיהם שלגופם והורידם בחוף נידח, כך, כשהם ערומים ממש... לא הועילו צעקותיהם ויללותיהם עד לב השמים כי ירחמו עליהם ולא יעשו להם כזאת. אפס. הרשעים הרימו עוגן, והמשיכו בהפלגתם.

בלית ברירה נטלו האומללים עלים מן האילנות אשר צמחו שם, ובהם כיסו גופם. אחר קטפו עלים נוספים כדי לאכול מהם, שכן

כל דבר מאכל אחר לא היה בהישג ידם. רק הסב הישיש לא יכול היה לאכול מהעלים הבלתי האכילים הללו, ורעבונו החלישו מרגע לרגע. בנו שראה במצבו המדרדר, החליט כי יש לעזור לו תכף ומיד, ולמרות חולשתו שלו, פנה בשארית כוחותיו לילך דרך ארוכה וקשה עם בנו, הנכד, כדי להגיע למקום ישוב כלשהו. לשם כך הוצרכו הם לטפס ולעלות על הר גבוה במשך שעות ארוכות.

כשסוף סוף הגיעו לכפר הנידח שהיה שם, פנה האיש אל המאפיה המקומית וביקש בדמעות מן האופה כי יתן לו כיכר לחם כדי להציל את חיי אביו. אולם האופה, שמצוקתו הנוראה של היהודי האומלל לא דיברה אל ליבו כלל, לא אבה בשום פנים ואופן ליתן כיכר לחם חנים אין כסף. בצר לו, הציע הבן, האב, כי יותיר לו את בנו שלו שיהיה עוזר לאופה במאפיייתו, ותמורת זאת יקבל את המאפה. לעצה זו נאות בעל הבית וביצע את העסקה; הגיש לאב לחם שחור אחד והותיר לעצמו עבד אשר יטיל עליו כל מלאכה קשה ובזויה.

כלום לא יועיל

והאב, בלית ברירה, נטל באחת את הכיכר ורץ כל עוד רוחו בו את כל הדרך הארוכה הזו בחזרה. במהלכה לא טעם מן הלחם אפילו לא מעט, על אף שהרעב אף הוא עד כדי סכנת נפשות... בכל אופן המשיך לעמוד בגבורתו והותיר הכל לאביו הזקן.

אלא שכאשר הגיע למקום שאותו עזב, נוכח כי אביו הצדיק איננו עוד בין החיים... הוא ברח בכוונה "ברוך ... דיין האמת", וללא שהות נוספת יצא בפעם השלישית לדרך המפרכת. בשארית כוחותיו או בלי כוחות כלל, טיפס שוב במעלה ההר, מחזיק בכיכר הלחם ואינו טועם פירור, רק אץ רץ אל בית האופה כדי לחזור בו מן העסקה, ולגאול את בנו יחידו מחיי חרפה ועבדות. אולם שם, בעמדו מול הערל רע הלב ההוא, התחווה לו האמת האיומה: האופה אינו מוכן בשום פנים ואופן לבטל את העסקה! "הלחם",

כך אמר ביבושת ובקול נטול לב, "יישאר בידך, והעבד יוותר עבדי עד עולם!" להשלמת דבריו הניף את מקלו, לגרש בעזרתו את האב ההמום והמסכן...

יצא האומלל אל שומקום. מה עוד נותר לו בעולמו?! אביו הקדוש שהיה קדוש השם וגאון עולם, מת במיתה איומה של רעב. (הרי כבר נאמר באיכה [ד', ט']: "טובים היו חללי חרב מחללי רעב"...)

וכעת נלקח ממנו בנו העילוי!

נותר הוא בעירום ובחוסר כל. האם יזדחל אל ליבו היאוש כעת??? קם אזי על רגליו הצדיק הרעב, העיפה, השדוד מכל נכסיו הגשמיים והבודד מכל היקרים לו, וקרא בקול גדול: "ריבוננו של עולם! הרבה היצר עושה כדי שאעזוב דתי, אולם תדע נאמנה שעל כרחם של יושבי השמים, יהודי אני ויהודי אהיה! לא יועיל כלום כל מה שהבאת ותביא עלי!..."

(ראה ספר 'שבט יהודה', סיפור השמ"ד הנ"ב) זהו יהודי כך זעק אל חלל הכפר הנעלם יהודי גדול ממגורשי ספרד אשר לא נותר לו בעולמו מאום, זולת אמונתו האיתנה במי שאמר והיה העולם.



"כי אכן זהו יהודי!" במילים אלו מסיים בעל השפע חיים את הסיפור המרטיט, ג'ם כשצרותיו מתרבים עד שנראה שכביכול רוצים משמים כי יצא לשמד, מכל מקום הוא באמונתו יחיה ולא ימוט לעולם!"

שנים חלפו, מקומות השתנו, ונסיונות הגלות של בני עמנו הנרדף רדפו אחרינו והשיגונו בכל מקום שבו היינו; בקשנו למצוא מנוח לכף רגלינו היגעה, עד כי באה עלינו הנוראה שבמלחמות תבל, מיום ברוא ה' שמים וארץ עד אחרית הימים - -

סיפור זועק ומצמרר מעמק הבכא מעיד אודות יהודי אחד אשר הגיע בשערי המחנה הזכור לדיראון עולם, ונעמד למולו של רב הטבחים, דוקטור מנגלה ימש"ו. אותו מרושע התבונן בו וחרץ גורלו - ימינה... אולם, כידוע, אף שם לא תמה סאת היסטורים, ועל כל האסירים הוטלה החובה לעבור תהליך של חיטוי וקעקוע מספר מלובן באש. היה זה 'המכה בפטיש' של ההתעללות אשר לא ידעה גבולות, וכל הנדונים לכך עשו כל שלאל ידם הדלה כדי לעבור עינוי זה במהירות האפשרית.

אף תורו של היהודי המדובר הגיע, והוא נכנס אל בעירת החיטוי, בעירה במלוא מובן המילה! נכנס, ולא מיהר לצאת; רק נעמד שם בקומה זקופה וזעק אל חללו של עולם: "ריבון העולמים! הכל לקחת ממני: את אשתי, את ילדיי, את קרובי משפחתי האחרים, ומי מדבר עוד על בית ורכוש... מאום לא נותר לי - אלא אמונתי האיתנה! אותה אף אחד לא ייקח ממני, כל עוד נשמת חיים באפיי..."

סיים דבריו ויצא החוצה.

המשך בעמוד 25 <<<

פניו הקדושות נעשו להבים, כשהוא מוליך ומביא בידי הקדושות, הנשואות כלפי מעלה, מחזה שלא מעלמא הדין כלל. לאחר כחמש דקות התיישב על מקומו, כשחיוך רחב נסוך על פניו, וכה אמר להם: "עוד יהיו לכם ילדים"

כמלאך אלוקים היה נראה כ"ק מרן האדמו"ר מקרעטשניף זי"ע, בשעה שהיה מברך את עמך בית ישראל

הרב מנשה גליקזאהן

שילוב של שמיא וארעא

"מְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ" (במדבר כ"ד, ט')

בפרשה רואים כיצד בלעם הרשע נוטל את אומנותם של הצדיקים, ומברך את בני ישראל כדרכם של הצדיקים. אך למעשה הבדל שמים וארץ יש בין ברכת הצדיק לבין ברכת בלעם הרשע.

על כוחה וטיבה של ברכת הרשע, ועל ההבדל המהותי שיש בין ברכת בלעם לברכת הצדיקים ביאר בהרחבה בעל "התפארת שלמה מראדומסק", וכך הוא כותב (בד"ה מברכיך ברוך): "וכן בעניין ההשפעות והברכות שע"י הצדיק, יותר מה שהוא מברך ומשפיע לבניו, נוסף לו כח ההשפעה כמעין המתגבר. כמ"ש: 'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם' - לכהנים, שיושפע להם ברכות חדשות יותר ויותר. לכן גם אחר שברך ברכת כהנים, אם מצא ציבור - צריך לברך עוד הפעם ברכת כהנים.

וזה דווקא בברכת ישורון בניו: אבל אצל ברכת יצחק כתיב: 'כאשר כילה לברך' - את יעקב, שהיה רצונו על עשיו כלו ברכותיו. ואחר כך כתיב 'ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו, כי ברכת יעקב היא כמעין המתגבר, בלי הפסק. וז"ש בלעם: 'מברך ברוך', שנתגברו ברכות המברכים את ישראל, לא כן בבלעם כתיב: 'הנה ברך לקחתי ולא אשיבנה', שלא יהיה לו הוספה יותר, רק מה שקיבל וז"ש: 'את הדבר אשר ישים ה' בפי אותו אדבר ולא יותר', אבל הצדיק בברכותיו הוא כמעין המתגבר, להשפיע תמיד ברכות וישועות אמין. אוהבן ומושיען של ישראל היה כ"ק מרן האדמו"ר מקרעטשניף זי"ע (שהשבוע יחול יומא דהילולא דיליה ט"ו תמוז). ביתו שברחובות היה לתל תלפיות, ציבור ההמון היה נוהר

לפתחו כדי להתברך בדבר ישועה. בשעות לא שעות ובזמנים לא זמנים, היו מגיעים אנשים מכל גווי הקשת. וכשנפתחו הדלתות, היו נכנסים אל הקודש פנימה ופורקים את אשר על ליבם. ורבינו, כאב רחום ואוהב, מאזין ומקשיב למועקותיהם של עמך בית ישראל, או אז הרעיף ברכות מלוא חופניים על ראשם ופעל לישועתם. ברכותיו של אותו צדיק היו מתקיימות באורח פלא אחת לאחת, ישועות מעל לדרך הטבע. בבחינת 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים', עד שהיו אומרים הבריות כי צדיק וקדוש זה - רוח ה' בפיו.

תיאורים מרגשים וסיפורים מופלאים אודות כוח ברכותיו והעבודה העילאית עד כלות הכוחות, שראו אצלו בשעה שהיה מברך את עמך בית ישראל ופועל עבורם ישועות, הובאו בספר "רבינו הקדוש מקרעטשניף".

מחזה שלא מעלמא הדין הייתה צורת קבלת הקהל אצל רבינו: בתחילה היה רבינו משוחח עם היהודי, שווה בשווה כדבר איש אל רעהו הטוב, יורד לנככי הבעיה ודן בעומק הפרטים, לפתע, כשהגיעה שעת הברכה, פשט צורה ולבש צורה, צורתו הייתה משתנה לחלוטין. פניו החליפו גוונים, עיניו היו נשואות למרום, ומילותיו היו נישאות בחדר. בחלל הייתה אווירה מחשמלת של פחד ויראת אלוקים, או אז נכחו כולם כי בפני מלאך אלוקים ניצבים הם. השילוב של שתי ההנהגות בכפיפה אחת המחישה יותר מכל את ההגדרה המובאת בזוה"ק על הצדיק: "דאחיד בשמיא וארעא".

רבינו קורע שערי שמים

לפעמים היה ניכר בחוש שחבילה של צרות קשות באה לפניו, ויגיעה רבה מוטלת עליו לקרוע את גזר הדין. תיאור נרגש סיפר בנו של בעל המעשה, על הוריו, שעברו עשר שנים מיום הנישואין ועדיין לא זכו להיפקד בזרע של קיימא. רפואות וטיפולים עברו, אך הישועה המיוחלת בוששה מלבוא, וקולו של תינוק בוכה לא נשמע בחלל ביתם. לאמי הייתה חברה שמוצאה מרומניה, שם התגוררה בשכונתו של רבינו זי"ע, וידעה על כוחו הרב להושיע. במשך כל אותן שנות המתנה וציפייה עמדה ושכנעה את אמי ללא הרף לבוא אל רבינו ליטול ברכה, אולי משם תצמח הישועה. בתחילה סרבו הורי לדבר, אך בחלוף עוד כמה שנים, כשהתמודדות נעשתה קשה מנשוא, חיככו בדעתם שאם לא יועיל לא יזיק, והחליטו לשים פעמיהם לעבר ביתו נאוה קודש של רבינו ברחובות,



כ"ק מרן האדמו"ר מקרעטשניף זי"ע

כשחברה זו מתלווה אליהם.

החברה פתחה בדברים, על גודל הצער והכאב שאופף את בני הזוג, ועד כמה קשה הוא סבלם. וכבר הגיע הזמן שיצאו מאפילה לאורה. כמנהגו בקודש, שמע רבינו בסבלנות אין קץ וברר את הפרטים עד לעומקם של דברים. לפתע, חבש את מגבעתו, קם ממקומו ונעמד ליד כותל החדר ובדביקות עצומה, כשכולו אחוז שרעפים, וכדרך שנאמר בחנה, אמו של שמואל, כשהעתירה על ישועתה: "היא מדברת על ליבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע...". פניו הקדושות נעשו להבים, אזיל חיוורא ואתא סימקא, כשהוא מוליך ומביא בידיו הקדושות הנשואות כלפי מעלה. מחזה שלא מעלמא הדין כלל. לאחר כחמש דקות שעמד כך כאש שלהבת, התיישב על מקומו בניחותא, וחיוך רחב נסוך על פניו. וכה אמר

המשך בעמוד הבא <<<

והחסד שהנך עושה. (הנ"ל היה משמש כגבאי צדקה מפורסם, אשר היה עמל לקבץ ממון רב לצדקה והיה מחלקם לעניים) והיה, אם תסכים להעביר מזכות הצדקה שלך לאחותך- היא תישאר בחיים. אך", הוסיף רבינו, "כיוון שהדברים נוגעים לעולם הבא, אין אני מבקש ממך תשובה ברגע זה. חשוב היטב על הדבר והשב לי תשובה תוך ארבעים ושמונה שעות".

הלה נענה מיד, כי מספיקה לו רבע שעה עבור ההחלטה הגורלית. ביקשו הרבי לצאת מן החדר, לחשוב על ההצעה בכובד ראש ולחזור אליו עם תשובה ברורה. לאחר כמה דקות חזר לחדרו של רבינו ובפיו תשובה, כי החליט להקריב ולהעביר מזכויותיו לאחותו. על מנת שתוכל להבריא ולהישאר בחיים, ולגדל את ילדיה הקטנים. כששמע רבינו את התשובה נהרו פניו משמחה, ומעומק ליבו הטהור הרעיף על ראשו ברכות חמות שבזכות מעשה כביר זה, להעביר מזכויותיו, יזכה עוד רבות בשנים להמשיך במעשי הצדקה והחסד והאחות תיוותר בחיים.

נרגש כולו יצא האיש מביתו של הרבי. בשובו סר לבית הוריו וראה את אווירת העצב והיגון בה נתונים בני המשפחה. לא סיפר לאביו על היותו ברחובות, רק הציע לו לבוא עמו יחדיו אל הרבי ולבקש את ברכתו. למחרת נכנס האב כפוף ושבור לחדרו של רבינו, רבינו ישב שם שמח ומאושר. כשראה את פניו המיוסרות של האב שאלו "מדוע מודאגים הינכם? והרי כבר פעלתי ישועה עבור בתכם שתבריא ותישאר בחיים". תוך כדי דיבור, ביקש שיעבירו את החולה לבית הוריה עד להחלמתה השלימה, ולגבי כושר ראייתה שנפגע, אמר שקיבל מאביו הקדוש שאכילת בשר ריאה היא סגולה לריאה, כמו שכתוב בחז"ל (חולין מ"ט) "למה נקרא שמה ריאה? ע"ש שמאירה את העיניים". במשך כחודש ימים, אכלה החולה בבית הוריה בשר ריאה, עד שמצב ראייתה השתפר. לאחר שלושה חודשים בהם שהתה כדברי רבינו בבית ההורים, הבריאה לגמרי ממחלתה הקשה, קמה מחוליה ושבה להיות כאחד האדם, זכתה ללדת עוד ילדים, ולגדלם בבריאות ובשמחה במשך עוד כחמש עשרה שנים.

להם: "איר וועטנאך האבן, איר וועטנאך האבן קינדער צום לעבן" (עוד יהיו לכם ילדים, עוד יהיו לכם ילדים). ואכן, זכו בני הזוג ונפקדו בשני בנים ובת. ומאז שנהפכו להיות הורים לילדים חלפו כבר הרבה שנים, ומה שהיה בקודש פנימה עדיין חקוק בלבם ולא מש מזכרונם. מחזה כל כך מרטיט, "ובכל אימת שנזכר אבי בכך- שב המחזה והיה מעורר אותו, כמו היה נוכח בו עתה", מסיים הבן.

להעביר על החולה זכויות של מצוות צדקה

המעשה אירע בשנת תשי"ט. אם לילדים קטנים לקתה ל"ע במחלה נוראה בראשה. המחלה פגעה קשות גם בכושר ראייתה של האם הצעירה. כל הסובבים אותה היו מזועזעים והמומים מן הבשורה הקשה. החלו להרבות בתפילות ובתחנונים לפני ריבון כל, להעביר את הגזירה הנוראה.

ומאז שנהפכו להיות הורים לילדים חלפו כבר הרבה שנים, ומה שהיה בקודש פנימה עדיין חקוק בלבם ולא מש מזכרונם. מחזה כל כך מרטיט...

בכאב רב מודיעים הרופאים למשפחה השבורה, כי אך שישה שבועות נותרו לאם. אחיה של החולה, עשה דרכו לעבר ביתו של רבינו בשעת בין הערביים, נכנס הוא לפני ולפנים ומספר בכאב אודות המצב הקשה בו שרויה אחותו. רבינו שומע את הדברים, ותוך כדי האזנה לכל הפרטים הרפואיים, העלה עשן במקטרתו, וחדרו התמלא עשן מרגע לרגע נעשו פניו להבה. מעמד נורא הוד נגלה בחדר האפוף עשן כבד. לאחר כמה רגעים ארוכים התנער רבינו משרעפיו, פנה אליו וגילה לו מסוד נסתרים: "ניסיתי לדפוק על כל שערי הרחמים, ולא הצלחתי לפעול לישועתה. ברם, עצה אחת יש לי בעבורה, כדי שתוכל לזכות לישועה צריכים להעביר אליה זכות של מצוות צדקה שלך. רואה אני", המשיך רבינו, "שבשמים מחשיבים עד למאוד את מעשי הצדקה

פעם מתי הוא מספיק ללמוד, אם כל היום עובר עליו בחישובים של כיבוד אב ואם...

כל ימיו דאג הגרב"ד לכבד אף את רבו מרן הגר"ח כאביו ממש. וכך מספר רבי מנשה שליט"א: "מרן הגרב"ד זצוק"ל היה רגיל לאחוז פעמים רבות בפיו סיגריות, ונהנה מטעם הטבק מבלי שהצית את הסיגריה באש. הסיבה לכך היתה בהיות שאביו שהיה רגיל לעשן, האיץ בו לעשן באומרו שהוא משפר את המאמץ והעמל בשקיעות, ואילו רבו מרן הגר"ח מבריסק זצוק"ל העיר לו פעם שאין ראוי לעשן לאדם כמותו, והפשרה שעשה מרן הגרב"ד שנהנה מהסיגריה הנאה מועטת בלבד של שאיפה בלי עישון, וכך סבר שנתקיימו דברי שניהם גם אביו וגם רבו כאחד.

"ולכן כשאני נסעתי לביתי בקופנהגן שבדנמרק מצאתי שם סיגריות בטעם מנטה, שניתן היה לשאוף טעמן מבלי להדליק את הסיגריה, ואז לא היה בנמצא כלל כדבר הזה, ולכן כשנסעתי חזרה לשיבה, הייתי מביא זאת למרן הגרב"ד, וראיתי שהסיגריות הללו גרמו לו שמחה רבה, שיכול יותר לקיים רצון אביו בשלימות ללא כחל וסרק".

(מתוך מוסף שבת יתד נאמן, בהעלותך תשע"ז)

דוגמא אחת מיני רבים חושף בפנינו רבי מנשה שליט"א, הקשורה במורו ורבו מרן הגרב"ד ליבוביץ זצוק"ל, שכידוע, כולם מכירים את עמלו הנורא בתורה, אך לא רבים נחשפו לעומק דקדוקו בכל מצוות התורה קלה כבחמורה, תוך מתן דגש אף לדברים פעוטים. הסיפור אותו חושף בפנינו רבי מנשה שליט"א נסוב אודות מצוות כיבוד אב ורב שהיתה טבועה בו. לדבריו, מרן הגרב"ד התייחד והתפרסם בדקדוקו במצוות כיבוד אב, ותלמידיו, שזכו לראות זאת עין בעין, היו מרבים לספר על הידוריו ודקדוקיו במצווה זו, ביחוד ראו זאת בתקופת קרמנצ'וג ווילנא, שכן בתקופה זו התגוררו הוריו בביתו, והיו רואים את התנהגותו אליהם. היה זה לאחר שהוריו, שהיו עשירים, ירדו מנכסיהם במלחמת העולם הראשונה, ונאלצו לבוא להתגורר בבית בנם מרן הגרב"ד, והוא דאג לכלכלתם ולכל מחסורם. מדרך הטבע עשיר שירד מנכסיו - העניות קשה עבורו שבעתיים, אמנם מרן הגרב"ד עמל בכל כוחות שלא ירגישו במצבם, וכך למשל, כאשר היה נוטל משהו מהבית היה 'מבקש' מהם את הדבר כאילו שייך להם, ומי שהסתובב בבית היה משוכנע שהוא מסתובב בו כבן הסמוך על שולחן אביו.

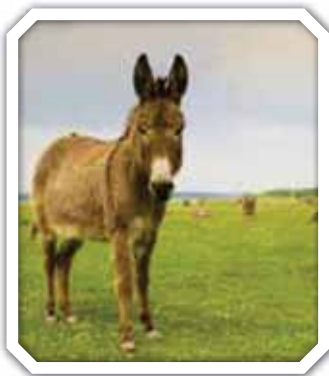
מרן הגאון רבי יצחק אייזיק שר זצוק"ל, ראש ישיבת סלבודקה, שהיה מספר על כך לתלמידיו, היה שח שאחד מגדולי הדור תמה



באיזו שפה דיברה האתון?

”וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֶתוֹן“ (במדבר כ"ב, כ"ח)

ב"תפארת יהונתן" (להגר"י אייבשיץ זצ"ל) כתב: שקודם חטא אדם הראשון כל בהמה וחיה היתה היו מדברים ככל האדם, ומעלת האדם מן הבהמה לא היה בדיבור, אלא בהשגה להשיג אור העליון. רק אח"כ שסרה, נתהווה בדוגמת בהמה לענין השגה, ובהמה



היה הלך וחסור לפי ערך האדם. ושפיר הוי אין כל חדש תחת השמש כי כן משמע מל' הפסוק ”ויפתח ה' את פי האתון“ שלא היה זה בריאה חדשה ולא היה צריך רק לפתיחת פה האתון לדבר. אבל בזוהר איתא דמלאך הנקרא כך ”פי האתון“ ובשמות הקדושים נקרא ”קמואל“, דיבר מתוך גרונה. והנפקותא בזה הוא שאם המלאך הוא היה הדובר בה ודאי דברה בלה"ק כי אין

המלאכים נזקקין ללשון אחרת, אבל אם החמור בעצמה דיברה ודאי דברה בלשון מה שהוא רגיל בפי האדם.

ויותר מוכח דדיברה בלשון הרגיל בפי אדם, דכל דברי האתון היו כדי לבייש את בלעם בפני שרי בלק כדמוכח מהפסוקים וכפרש"י ואילו היתה מדברת לה"ק לא היו מבינים מה שמדברת, ע"כ.

איזה הנהגות למד בלעם הרשע מיעקב אבינו ע"ה?

”וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל בְּלָעַם בֶּן פְּעוֹר“ (במדבר כ"ב, ה')

במדבר רבה (פרשה יד פיסקה יט, ועיי רש"י כאן) מובא עה"פ (לד, י), "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה", שבישראל לא קם אבל באומות העולם קם, כדי שלא יהא פתחון פה לאומות העולם לומר אלו היה לנו נביא כמשה היינו עובדים להקב"ה, ואיזה נביא היה להם כמשה זה בלעם בן בעור. והנה במדרש תנחומא (פר' ויצא פי"ג) מובא



שבלעם הוא לבן הארמי, וכן מובא בתרגום יונתן (להלן כ"ב, ה), אמנם בסנהדרין (קה). מובא שבלעם היה בנו של לבן.

ובספר גימטריאות (לרבי יהודה החסיד פר' בלק אות י) כתב דבר מופלא, וז"ל: "ולמה זכה [בלעם] לנבואה לפי שהיה יעקב כ' שנים עמו ולמד ניהוג קדושתו", ע"כ.

כוונת דבריו לפי המדרשים הנ"ל שבלעם הוא לבן הארמי, א"כ הכ' שנים שהיה יעקב אבינו בביתו, השפיעו עליו ללמוד את הנהגות קדושת יעקב אבינו, ולכן זכה לנבואה.

אדם שלא מקפיד על עין הרע האם יכול לפגוע בו?

”כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל“ (במדבר כ"ג, כ"ג)

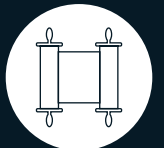


נדדים (לב). אמר רבי כל המנחש לו נחש שנאמר "כי לא נחש ביעקב", ובר"ן שם ביאר, שהנחשים והקסמים רודפין אחריו שנזוק בכל דבר וכדאמרין בפרק ערבי פסחים (ק:): מאן דקפיד קפדין ליה שנאמר כי לא נחש וגו'. הנה בערבי פסחים שם מדובר על ענין של זוגות שמי שלא מקפיד על זה הם אינם מקפידים עליו אלא שבעי למיחש. ומבואר מהר"ן כאן שאין דבר זה רק בעניני זוגות אלא גם בניחושים.

ובאגרות משה (אהע"ז ג' סי' כ"ו) כ' שגם לגבי עין הרע אומרים כן שמי שלא מקפיד אין זה פועל בו, רק שצריך לחוש.

- מדוע דווקא בלעם נבחר לנביא אומות העולם?
- מה טעם החטיא זמרי את הרבים בלא שהרויח מכך דבר?
- מדוע נהגו ישראל לצטט את נבואת בלעם בכל יום?
- כיצד חפץ בלעם לקלל את ישראל, בעודו יודע את האמת?

השאלות
בפרשת
השבוע





הגה"צ רבי אשר לוסטיגמן שליט"א

"פעם אחת הגיעו כמה מחסידיו של הרבי מטשורטקוב אליו, ודמעתם על לחיים לאחר ששמעו איך מבזים את רבם הקדוש בביזיון נורא ואמרו עליו שהוא חילל את השבת חלילה"

המשפיע החסידי הגה"צ רבי אשר לוסטיגמן שליט"א בשיחה המלהיבה את הלב בעניין גודל קדושת השבת לקראת תחילת לימוד הלכות שבת במסגרת 'הדף היומי בהלכה'

הביא לדפוס: יעקב א. לוסטיגמן

ואם כן, גם העניין של המתנה הטובה שבבית גנזיו של הקב"ה, ניתנת לכל מי שאינו בכלל 'מחלליה' ח"ו. והמתנה אינה נשמרת דווקא עבור מי שזכו לשמור את השבת בדרגות עילאיות. עוד עניין נפלא מגלה לנו ה'אהבת שלום', על מאמר חז"ל הנ"ל, שלכאורה יש לתמוה למה אמר לו הקב"ה "מתנה טובה יש לי... ושבת שמה", ולכאורה יכול היה לומר "שבת מתנה טובה היא ונתתה לישראל".

אלא מבאר האהבת שלום, שידוע שכאדם ישן ורוצים להעיר אותו, יש לקרוא לו בשמו, וזה מסייע לעורר אותו בנקל. כך גם לגבי השבת שהיא 'צורא דלעילא', היא צרורה למעלה, ואם אנו רוצים לעורר את קדושתה בעולם הזה ולהביאה אל תוכנו, עלינו לקרוא לה בשמה, ולומר "שבת", וכן אמירת "לכבוד שבת קודש", מעוררת עוד ועוד את קדושת השבת.

ועל זה הדרך כתב הש"ס משמואל' (בפרשת מקץ) בשם הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זיע"א, שהשבת היא סתומה ונעלמה אפילו בעולמות העליונים, ובדין היה שלא נרגיש בקדושתה בעולם הזה כלל וכלל, אלא שמחמת אהבתו של הקב"ה לישראל הוא דוחק בשבת שתאיר מעט מקדושתה גם בעולם השפל הזה, כדי שדרי מטה ירגישו מעט מזעיר מקדושת השבת, ועל זה נאמר בזמירות האריז"ל: "רשימין וסתימין בגווה כל עלמין", היינו שאורות השבת סתומים הם בכל העולמות, "ברם עתיק יומין הלא בטיש בטישין", אלא שהבורא ברוך הוא, שהוא עתיק יומן, בטש בשבת שתאיר לעולמות התחתונים.

שמירת שבת במחשבה

מסופר על הרה"ק רבי שמואל מסלונים זיע"א, שגם לאחר שהתמנה לכהן באדמו"רות והעמיד תלמידים הרבה, היה נוסע להרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב כדי לבקש תורה מפיו. ושאלו אותו חסידיו מדוע הוא נוסע לרה"ק מטשורטקוב והשיב להם במעשה:

פעם אחת הגיעו כמה מחסידיו של הרבי מטשורטקוב אליו ודמעתם על לחיים, מחמת ששמעו איך מבזים את רבם הקדוש בביזיון נורא ואמרו עליו שהוא חילל את השבת ח"ו. ולאחר שסיפרו לו המעשה, השתנתה צורתו והתעמק במחשבתו כמה רגעים. ננער הרבי משרעפיו ואמר: "התבוננתי על כל ימי חיי, ומעולם לא חיללת שבת במעשה".

שוב שקע הרבי במחשבות לרגעים אחדים ואחר אמר: "שבת ונתבוננתי על כל ימי חיי, ומעולם לא חיללתי שבת בדיבור". וכמעשה בראשונה ובשניה כך מעשה בשלישית ואמר: "התבוננתי בכל ימי חיי ומעולם לא חיללת שבת במחשבה. שהקדוש ברוך הוא ימחל להם על שהוציאו שם רע".

השיב רבי שמואל מסלונים לתלמידיו: "יהודי כזה, שלא חילל את השבת כל ימיו, לא במעשה, לא בדיבור ואף לא במחשבה, אליו אני רוצה לנסוע, ומפיו אני רוצה לבקש תורה".

ידוע מה שאמרו חז"ל, שכל האומר "ויכולו", בשבת, נעשה שותף לקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. ולכאורה יש לתמוה כיצד ייתכן להיעשות שותף בעשייה שנעשתה זה מכבר, וכשברא הקב"ה את העולם, הרי לא היינו קיימים עדיין, וכיצד יכולים אנו להיעשות שותפים למעשה?

אלא, מבאר ה'אור החיים' הקדוש (בפרשת בראשית), שכל שבת מקיימת את העולם לעוד ששה ימים, ואם כן כשאדם משמר שבת כראוי ואומר 'ויכולו', הוא מסייע כביכול לקב"ה לקים את העולם לשה ימים נוספים ונעשה שותף למעשה בראשית.

בספר הק' 'אהבת שלום' (בפרשת וישב) מביא דבר נפלא על גודל קדושת השבת. כי הנה אמרו חז"ל, שאמר הקב"ה למשה רבינו "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה", ולכאורה יש להקשות לצורך מה סיפרו לנו חז"ל את העניין הזה, כי הרי התורה היא נצחית ותמידית, וכל דבר ועניין שמופיעים בה, נוגעים לנו גם בימים אלו, ומה שאמר הקב"ה למשה באותה העת, כבר אינו נוגע לנו לכאורה?

ומפרש לפי דרכו שאותה מתנה טובה עדיין ניתנת לנו גם בשבתות שבדור השפל הזה, כי בכל שבת ושבת יש אור חדש שיוצא מבית גנזיו של הקב"ה, ומאיר על שומרי השבת.

וביתר שאת ביאר הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו 'פרי צדיק' (פרשת יתרו), שמה שאמרו חז"ל בכל שבת נכנסת באדם נשמה יתירה, הוא נשמה חדשה בכל שבת, ואין זו אותה נשמה יתירה שהיתה לו בשבתות קודמות, ועל כן מרגיש האדם התחדשות מיוחדת לעבודת ה' בשבת קודש, ומתעורר בו חשק חדש לעבודתו יתברך שמו.

ואם יעלה על לבך לומר שאולי האור הגנוז הוא רק לבעלי מדרגות גבוהות ונשגבות בעבודת ה', ולא לאנשים פשוטים כמונו, הסכת ושמע את דבריו של הרה"ק הרבי ר' בונים מפרשיסחא זיע"א, שפעם נכנס לבית מדרשו בליל שבת קודש, וראה את תלמידיו כשפניהם נפולות. שאלם הרבי מדוע נפלו פניהם, והשיבוהו שהם התבוננו במה שכתוב "ישמחו במלכותך שומרי שבת", וחישבו בעצמם שאין הם שומרים את השבת על כל סודותיה וענייניה הנשגבים, ואם כן איזו זכות יש להם לשמוח במלכותו של הבורא? מה הגדר של 'שומרי שבת'?

והשיבם הרבי ר' בונים, שכתוב בתורה "מחלילה מות יומת", והרי זה בוודאי נאמר לכל איש ישראל, ואי אפשר לומר שציווי זה נאמר רק לגבי מי שידועים ומכירים בערך קדושת השבת ובמעלתה הנשגבה מעין כל: "אותו הדבר", אמר להם הרבי, "גם 'ישמחו במלכותך' נאמר לכל איש ישראל, וכל מי שאינו בכלל 'מחלליה', הרי הוא בכלל שומרי שבת, ויכול ואף צריך הוא לשמוח במלכותו של נותן השבת", (הובא בשיח שרפי קודש).

האם מומלץ לאברך שלומד בחברותא ועושה חיל בלימודו לחשוב גם על מסירת שיעור והאם זה יתרום לו ללימודו או ההיפך?

בראיון שנערך לקראת סיום חלק ב' ותחילת חלק ג' במשנה ברורה במסגרת 'הדף היומי בהלכה' של 'דרשו' מנחה הרב הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א, אב"ד קהילות יעקב ב"ב את מגידי השיעורים להשקיע בעיקר בהצגת הדברים הלכה למעשה

הרשקוביץ

ביתו הצנוע של הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א בשכונת קהילות יעקב שבבני ברק נחשב זה מכבר לתל תלפיות, תל שהכל פונים אליו. הרב, שמלבד התפקידים שהוא מחזיק בהם כאב"ד 'קהילות יעקב' והיותו מחבר ספרים נודעים, פקיע שמיה כאחד גדולי הפוסקים הנודעים בעולם ההלכה, בין השאר בשל היותו מתלמידי הקרובים של מרן פוסק הדור בעל השבט הלוי ז"ע, שידו לא זזה מתוך ידו במשך יובל השנים האחרונות.

כמה מתבקש הוא שלעת הזו, כאשר עולם ההלכה מציין את הארוע הגדול של סיום חלק ב' ותחילת החלק השלישי של המשנ"ב במסגרת 'הדף היומי בהלכה' שהתפשט ברחבי העולם היהודי בזכות ארגון 'דרשו', כי נעלה אל הרב לשטוח בפניו את השאלות הנוגעות לשיעורי ההלכה. שאלות אלו התעוררו בידי מגידי השיעורים בשיעורי ההלכה, שבימים אלו נעשה מאמץ להרחיב את מסגרת השיעורים כך שיתפשטו על פני ארץ הקודש, לאורכה ולרוחבה.

תשובותיו של הרב והוטות, תמציתיות וברורות. העובדה שבמשך רוב ימיו עסק הרב ב'אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא', ניכרת בכל תשובה שזוכה לתשובה בהירה וברורה, מגובה ונשענת על אסמכתאות ברורה בספרי ההלכה, אם מספרי פוסקי בני זמננו ואם ממקורות קדומים, כמו כתבי הרמב"ם באגרותיו או אף ציטוט מתוך תשובה עלומה של מרן החת"ס ממנו דולה הרב את התשובה הנדרשת לענייננו. אך המכנה המשותף של התשובות להן אנו זוכים היא הבהירות כך שאין זווית שאינה זוכה לתשובה ברורה ומקיפה. תוך זמן קצר נבין כי התשובות הללו להן אנו זוכים במסגרת הראיון, הן בבואה דבבואה לתשובות ההלכתיות בהן עוסק הרב, וכי בעצם זהו הקו המאפיין את התחום ההלכתי. "בהלכה" מבהיר הרב, "נדרש מגיד השיעור להגיע מוכן, כשהוא בקי בחומר ושולט בו היטב. שכן בניגוד ללימוד עיוני שבו ישנה חשיבות לפלפול עצמו, כאן החשיבות היא לפסיקה ההלכתית. ואם בשיעור עיוני יכול המג"ש להסתמך על כך שבתוך השיעור יובנו הדברים ויתבהרו, בשיעור הלכה עליו להגיע מוכן וברור בחומר הנלמד עד היכן שאפשר".

אך הבה נביא את דברי הרב במלואם, כפי שענה על השאלה אותה הצגנו בפניו: על מה נדרש מג"ש בהלכה לשים דגש?

"היסוד העיקרי אצל מג"ש בהלכה" משיב הרב שליט"א דבר דבור על אופניו, "הוא עניין ההכנה דרבה של השיעור, בהבנת הדברים לאשורם לעומק באופן ברור ויסודי, בבחינה שאחז"ל (סנהדרין

ז' ע"ב) 'אמרו לחכמה אחותי את - אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומר, ואם לאו אל תאמר, וכן אמרו שם 'אם ברור לך הדבר כבוקר אמרה, ואם לאו אל תאמר. וזוהי בעצם אחריותו של מג"ש בהלכה: שיתכונן לשיעור באופן כזה שירגיש בעצמו שהעניין ברור לו כ'בוקר', כלומר שירד לעומק הדברים בהבנה טובה ואמיתית ונהירים ליה דברי הלכה זו, ואז יכול הוא לקחת על עצמו את התפקיד הנעלה והאחראי להיות מג"ש בהלכה".

ולמעשה, כיצד אכן מגיעים לכך שאכן יהיו הדברים ברורים כבוקר?

"בכדי להגיע לכך צריך שההכנה של המג"ש תהיה מושלמת בדרך אמת שיוכלו לנהוג למעשה ע"פ השיעור שנלמד על ידו. ידוע גם פתגם העולם שאם חסר בהסברה סימן שחסר בהבנה, ואם כן כדי שיוכל להסביר הדברים בצורה נכונה וכונה, צריך הוא עצמו להגיע להבנת הדברים באופן ברור".

ובהקשר לכך, שולף הרב ספר רמב"ם והוא מצביע ומצטט את דברי הרמב"ם באגרותיו (מאמר קידוש ד', י"ב ע"א), וזה לשונו הזהב: "וממה שראוי שתדעו שהאדם אין ראוי לו לדבר ולדרוש באזני העם עד שיחזור מה שרצונו לדבר פעם ושנים ושלוש וארבע, וישנה אותו היטב ואח"כ ידבר וכן אמרו ע"ה (ב"ר פכ"ד) והביאו ראייה מלשון הכתוב 'אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה' (איוב כ"ח, כ"ז) ואח"כ 'ויאמר לאדם' - זה נאמר על מה שצריך לאדם לדבר בו בפיו, ואולם מה שיחוק האדם בידו ויכתבהו על הספר, ראוי לו שיחזרה אלף פעמים אילו יתכן זה; עכ"ל. הרי לנו דברים כדרכנות מרבינו הרמב"ם איך צריך אדם להכין עצמו לשיעור וק"ו בדבר שרוצה לכתוב ולהדפיס לרבים!"

לא פעם שיעורי ההלכה אינם 'מושכים' את הלב כפי שמושכת סוגיה. ובאמת, כיצד אפשר לגרום לכך שהשומעים יהיו 'מהוברים' לשיעור וישתתפו בו גם כאשר הנושא מורכב?

"כדי שהציבור יחוש מחוברים לשיעור ומרוכזים היטב הדבר הראשון שצריך לעשות זה שהשיעור יהיה מעניין ומרתק. ודבר זה נראה לעניות דעתי שאפשר לעשותו ע"י שהמג"ש ישתדל כמה שיותר להבליט את החלק המעשי מה שיוצא מתוך לימוד ההלכה, דהיינו שהשיעור יהיה בבחינת 'הלכה למעשה'.

"ולמרות שלא כל מג"ש נתעטר להיות מורה הוראה בישראל אבל ודאי שישנם המון דברים שאפשר לסכם למעשה מה שיוצא מתוך דברי ההלכה שנלמד, ובמקום שהדבר אינו ברור יכולים להגיד דלכאורה יוצא לנו למעשה כך וכך אולם כדאי לשאול פי חכם מורה הוראה מוסמך. אבל עכ"פ לימוד בדרך זו גורם חיבור

המשך בעמוד הבא <<<



הרה"צ רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א

ורכזו בחלק הלימוד. וכבר כתב רבינו הרמב"ן באגרת שלו: 'וכאשר תקום מן הספר תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו, עכ"ל.

"דבר נוסף שיכול לעזור לחיבור הציבור לשיעור ולרכיז השומעים הוא ענין הנתינה לציבור את האפשרות להביע דעתם, דהיינו שיוכלו לשאול מה שליבם חפץ ומאיך גם לומר מה שחושבים, כלומר לשאת את השומעים ולא שהשיעור יהיה רק במה של המג"ש להשמעת דבריו. אך כמובן שצריך שהכל יהיה בגדר הסביר." **האם מומלץ לאברך שלומד בחברותא ועושה חיל בלימודו לחשוב גם על מסירת שיעור, והאם זה יתרום לו ללימודו או ההיפך?**

"ודאי שמומלץ הדבר, וידוע דכשהאדם צריך למסור שיעור דבר זה מטיל עליו עול חיובי להתמסר ביתר שאת ללמוד את הנושא כדבעי למהוי, וידוע הווארט על רש"י בהעלותך (י"א כ"ט) 'הטל עליהם צרכי ציבור והם פְּלִים מאליהם', כלים מלשון 'פְּלִים', דאם מטילים על האדם עול ציבור של הרבצת תורה וכיו"ב נעשים על ידי כן ל'כלי', כלומר שדבר זה גופו גורם לו להשתלם, כשכך הוא משקיע כוחות בהבנה כך שיוכל להסביר הדברים לאחר שיהיו נהירים לו 'כבוקר'.

"וזה מעבר לזיכוי הרבים, שהרבצת התורה גורם לו גם התעלות במעלות התורה בכל המובנים. ובהקשר זה אזכיר את ששמעת פעם ממורי מרן ה'שבט הלוי' זצ"ל שאמר שלא כל אחד יכול להיות כמו החזון איש זצ"ל שישב המון שנים (עד שנתפרסם) בפינה בלי שום תפקיד, ולמרות זאת עלה והתעלה בתורה. שכן רוב אנשים רק כשיש עליהם עול של הרבצת תורה וכו' אז יכולים הם למצות את עצמם להוציא את כוחם וכישוריהם המקסימליים. ולכן אין ספק כי לקבל על עצמו תפקיד של הרבצת תורה הוא דבר רצוי מאד ומן הראוי להשתדל בזה".

עד כאן עסקנו במגיד שיעור. אך מה לגבי השומעים, האם לא מומלץ ללמוד עם השני בחברותא מאשר להשתתף בשיעור?

"עניין זה הוא אינדיבידואלי, כלומר זה תלוי כל אחד לפי תכונות נפשו ולפי מה שהוא מרגיש בעצמו. שכן ישנם אנשים שיש להם יותר תועלת בלימוד חברותא ויכולים הם להתעלות ולהצליח בתורה יותר משמיעת שיעור, ומאיך יש גם להיפך ש"ע" לימוד עצמי קשה להם להגיע למיצוי הדברים להבנה טובה ובהירה ונדרש להם לשמוע שיעור ורק ע"ז מוארים בפניהם העניינים והדברים מתבהרים באופן שלא היו יכולים להגיע לזה ע"י חברותא. ולכן עניין זה צריך כל אחד להחליט לעצמו כפי שהוא מרגיש".

בימים אלו מתחילים במסגרת לימוד 'הדף היומי בהלכה' בהלכות שבת. נשמח לשמוע מפי הרב שליט"א על חשיבות לימוד הלכות שבת.

"הספרים כבר דיברו בגודל חשיבות לימוד הלכות שבת כשלהלכות אלו יש דין קדימה כלפי שאר ההלכות שבש"ע או"ח, והמ"ב האריך בהקדמתו להל' שבת בעניין זה והביא שם מה שכתב היערות דבש כי א"א כלל במציאות שינצל מאיסור שבת אם לא שילמוד כל הדינים על בוריים היטב היטב, ע"ש.

"וחז"ל כשדיברו מגודל חשיבות שמירת שבת אמרו השומר שבת 'כהלכתו' דייקא, ועיין לשון רבינו הרמב"ם סוף הלכות שבת שהעתיק מאחז"ל דהשבת הוא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם. ולכן המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד ע"ז ע"ש. ובחילול שבת הרי עלול האדם להיכשל בעניינים של כרת וסקילה כאשר בכדי לינצל מזה אין עצה אלא ללמוד ולשנן היטב הדינים כנ"ל." **איך יש להגדיר את חשיבות לימוד ההלכה, בכלל?**

"ידוע מאחז"ל ברכות (ח' ע"א) 'אוהב ד' שערים המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי 'מדרשות', והכוונה בתי מדרשות

שלומדים בהם תורה אך אינם עוסקים בהלכה ואמרו שם אין לו לקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד. ומצינו דבר מאלף בשו"ת חת"ס (חו"מ סי' ט' אות ה') שדן שמה בעניין אדם שנפטר והבטיח סכום כסף גדול למי שילך ללמוד בישיבה חוץ למדינתו ונתעוררה השאלה לאיזה ישיבה צריך לילך, וכתב שם החת"ס דודאי רק בישיבה שלומדים שם גם הלכה וז"ל: 'אם הישיבה אין בה סמיכה ללמוד דרך הפוסקים מה תועלת בעוקר הרים כיקר הרים?', והכוונה בישיבה שלומדים דרכי הוראה ופוסקים ודברים שמכניסו לקיים דברי אלוקים חיים, עכ"ל.

"ועוד אחז"ל בסוף נדה 'כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב', ויש מקום לענ"ד להטעים העניין מדוע חשוב כל כך לימוד ההלכה עד שהאדם מובטח לו ע"ז עוה"ב? ויש לבאר ע"פ מש"כ הראשית חכמה בהקדמה ד'עיקר לימוד תורה לשמה זה כשאדם לומד על מנת לשמור ולעשות ע"ש, ולפ"ז יש לומר שהרי אין לך דבר לימוד שמביא את האדם לידי שמירה ועשייה כמו לימוד ההלכה, ובזה מראה האדם שמטרת לימודו הוא כדי לקיים את ציווי השי"ת ללמוד וללמד כדי לשמור ולעשות, ולכן מובטח לו שהוא בן עוה"ב אכ"ר".

כתלמידו של הרב זואנר זצ"ל, מה יוכל הרב לספר על שיעורו המפורסם בהלכה של הרב ז"ע?

"בשיעורו של הרב זצ"ל שהתקיים ביום חמישי בערב במשך קרוב לשבעים שנה יכלו לראות מה זה לימוד הלכה ואיך צריך לגשת ללימוד זה. כל מי שזכה להשתתף בשיעור הנ"ל יכול היה לקבל את דרך הלימוד בהלכה מעמוד ההוראה שהעביר מסורת הדורות שקיבל מרבותיו ושאר גדולי ישראל שמפיהם אנו חיים. "אחד הדברים שיכלו להרגיש בשיעור הוא שהלכה לא מתחילים משו"ע וכו", אלא כל דבר התחיל בשורש העניינים ומקור הדברים.

זה היה עיקר גדול אצלו ומורגש היטב גם בספריו הגדולים, י"א חלקי שו"ת 'שבט הלוי', שהפכו לאבן יסוד בעולם ההלכתי לדורות עולם. "כמו כן מי שזכה לשמוע את השיעורים הנ"ל ראה ולמד את העניין של דימוי מילתא למילתא איך צריך ויכולים לפשוט שאלות אקטואליות המתחדשות בכל דור ודור, דברים שלא דנו בהם עדיין גדולי האחרונים הקודמים. וכבר כתב מרן החת"ס ונדפס בהקדמת שו"ת חלק יו"ד וז"ל 'אבל הוי יודע כי עיקר שימוש התלמידים

אצל רבים הוא לדמות מילתא למילתא וכו' לכן מה שיהיה בעיני התלמידים דומים זה לזה יבוא רבם שחקרו שאין זה דומה ומראה להתלמידים הסדק שבין זה לזה, וזה הוא החילוק שהיה הרבה מראה לתלמידים החילוק וההפרש שבין סברא לסברא מה שהיה נראה להם במושכל הראשון דומים זל"ז ומזה למדו דרך האמת להוראה' עכ"ל.

"ודבר זה אכן ניתן לומר על רבינו הגדול השבט הלוי זצ"ל שעליו אפשר לומר בפה מלא שאשרי מי שזכה לכך".

כל מי שזכה להשתתף בשיעור הנ"ל יכול היה לקבל את דרך הלימוד בהלכה מעמוד ההוראה שהעביר מסורת הדורות שקיבל מרבותיו ושאר גדולי ישראל שמפיהם אנו חיים.

בעוד 47 יום

כבר נהיה לאחר ימי בין המצרים, בין הזמנים כבר יהיה מאחורינו.

ביום זה יתחילו אי"ה רבבות בני הישיבות את זמן 'אלול' בגיל וברעדה, בשאיפות גדולות, וביניהם מאות בני נעורים מרחבי הפריפריה וערי השדה, שיום זה יהיה עבורם היום בו הם יהפכו לבני ישיבה, לראשונה בחייהם, לאחר פעילות אדירה שנעשית בימים אלו על ידי פעילי מחלקת 'קירוב הרחוקים' של 'אחינו' העוברים מבית לבית, ומבית ספר לבית ספר, מתוך מטרה להרבות לומדי תורה בישראל, ולהציל נפשות רבות בישראל.

בעוד 5 יום

יתחילו רבבות אלפי יראי ד' בכל רחבי העולם היהודי בלימוד הלכות שבת במסגרת תוכנית הלימוד 'דף היומי בהלכה'.

ביום זה יצטרפו עוד אלפי לומדים ונבחנים ויפתחו מאות שיעורים חדשים, שיצטרפו לכ-900 השיעורים הקיימים במדינות רבות מסביב לעולם, בחמש יבשות ובמאות ערים ויישובים. רבבות הלומדים החדשים והוותיקים יעשו כולם חטיבה אחת ללימוד יסודי ומקיף של כל חלק ג' של המשנה ברורה, מתחילתו ועד סופו.

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

היום

אתה יכול להבטיח לעצמך את הזכייה בכל העולמות.
 באפשרותך להיות שותף לפרויקט אדיר של הצלת נפשות, לצרף את עצמך לשונים
 הלכות בכל יום שעליהם נאמר כי מובטח להם שהם בני עולם הבא, לזכות במתנות
 יקרות ערך ולהשתתף בהגרלה הגדולה של ארגון 'אחינו' על סך

50,000

אנחנו מזמינים אותך להיות שותף בזיכוי הרבים,
 של ארגוני 'דרשו' ו'אחינו' ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך.

להלן חלק ממגוון אפשרויות התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
 מסלול מס 7

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
 סה"כ 700 ש"ח
מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 הספר החדש 'מועד לדוד'
 גביע יוקרתי מְכַסֵּף
 כף הגשה לעוגה מְכַסֵּף
 סכין לחלות מְכַסֵּף
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 1.052 ש"ח



מתנה בשווי 320 ש"ח
 מסלול מס 1

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים
 סה"כ 240 ש"ח
מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 בהוצאת 'דרשו'
 כרטיס להגרלה הגדולה
 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 320 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000



גדולי התורה והחסידות התכנסו ביום שלישי האחרון במעונו של מרן שר התורה רבינו הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, למושב השלישי של 'מועצת הנשיאות של הדף היומי בהלכה'.

בדור זה של עקבתא דמשיחא, שולטת טומאה גדולה בעולם והיצר הרע גדול כפי שלא היה מעולם, ועל כן עלינו לברוח מהעולם הזה אל "עולמו של הקדוש ברוך הוא", שזהו ד' אמות של הלכה בלבד

יעקב א. לוסיגמן

את מרנן ורבנן גדולי ישראל שהטריחו את עצמם ופינו מזמנם היקר כל כך כדי להשתתף במעמד החשוב: "אנחנו מלאי הכרת הטוב לגדולי ישראל הנמצאים עמנו כאן, על אשר הטילו עלינו את העול הנעים והמתוק של החדרת רעיון לימוד 'הדף היומי בהלכה' בקרב כלל ישראל", אמר נשיא הארגון.

במהלך ההתכנסות נשא דברים הגאון רבי אליהו מן, תלמידו חביבו של מרן שר התורה ומאשי ישיבת 'אור ישראל', אשר דיבר בשמו של מרן שר התורה והרעיק שבחים על תוכנית לימוד 'הדף היומי בהלכה', ובייחוד בימים אלו כאשר רבבות הלומדים מתחילים ללמוד את חלק ג' של המשנה ברורה העוסק בהלכות שבת.

"הרבי אמר לי לומר בשמו, שבדור הזה של עקבתא דמשיחא, שולטת טומאה גדולה בעולם והיצר הרע גדול כפי שלא היה מעולם, ועל כן עלינו לברוח מהעולם הזה אל "עולמו של הקדוש ברוך הוא", שזהו ד' אמות של הלכה בלבד כמאמר חז"ל, ומה שאמרנו חז"ל שאמר הקב"ה "בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין", מלמד אותנו שכגודל היצר הרע כך צריך גם להשקיע בלימוד התורה שכנגדו, שזהו לימוד ההלכה שהוא התבלין המתאים ביותר ליצר הרע הגדול של הדור הזה והניסיונות של הדור אשר לא שערום אבותינו", אמר הגר"א מן וחתם בדברי ברכה שהורה לו שר התורה לומר בשמו לארגון 'דרשו' ולעומדים בראשו, אשר מובטח להם שכפי שהם מזכים את כלל ישראל בלימוד תורה, בוודאי יזכו גם

מועצת הנשיאות הוקמה לפני כשנתיים וחצי בביתו של מרן אדמו"ר מויזניץ, לקראת תחילת המחזור השני של 'הדף היומי בהלכה', ובה חברים מרנן ורבנן גדולי התורה, אשר ליוו עוד קודם לכן את מהפכת לימוד ההלכה שמבצע 'דרשו' במסגרת הפעילות הבלתי פוסקת להחדרת רעיון 'הדף היומי בהלכה' בכל קהילות ובתי ישראל, בארץ הקודש וברחבי העולם היהודי.

מאז התכנסה המועצה למושב השני של מועצת הנשיאות בביתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן, לקראת תחילת לימוד חלק ב' של המשנה ברורה. הפעם, לקראת תחילת לימוד חלק ג' העוסק בהלכות שבת, התקיים המושב השלישי של מועצת הנשיאות, במעון קדשו של מרן שר התורה, הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאירח את הכינוס.

בזה אחר זה הגיעו מרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור, ראש ישיבת פוניבז' הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, ראש ישיבת פוניבז' הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א, מרן אדמו"ר מויזניץ שליט"א, כ"ק מרן אדמו"ר מסערט ויזניץ שליט"א, כ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן שליט"א, ראש ישיבת חברון הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א, כ"ק מרן אדמו"ר ממודזיץ שליט"א וכ"ק מרן אדמו"ר מאלכסנדר שליט"א.

בפתח ההתכנסות קידם נשיא 'דרשו' רבי דוד הופשטטר בברכה



עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו", מלמדנו ששבת גדולה אף יותר מיום הכיפורים גם בעניין זה של סליחה ומחילה, כי יש חטאים שאין יום הכיפורים מכפר אלא תולה וייסורים מכפרים, ואילו שמירת שבת כהלכתה מביאה את האדם למצב בו כל עוונותיו וזדונותיו נמחלים כלא היו בלי ייסורים ובלי מיתה רח"ל. "מי אינו רוצה בכך? יהודים תמיד מחפשים סליחה מחילה וכפרה. כי ביום הזה יכפר עליכם".

חבר מועצת הנשיאות של הדף היומי בהלכה, הגאון הגדול רבי שמעון בעדני שאמור היה להשתתף במעמד אך הדבר נבצר ממנו בשל חולשתו, שיגר מכתב מיוחד לחברי המועצה: "לכבוד גדולי הדור חברי נשיאות הדף היומי בהלכה שליט"א", כתב הגר"ש בעדני, "עקב חולשתי הרבה נבצר ממני להשתתף בכינוס הנשיאות הגדול והחשוב שהתקיים היום, והנני שותף מלא לקריאה היוצאת מליבם של גדולי ישראל שכל אחד ימצא לנכון להתחזק בלימוד הדף היומי בהלכה, ובפרט עכשיו שהלכות שבת לפנינו. הכותב וחותם לכבוד התורה ולומדיה".

הם שכל יוצאי חלציהם יהיו תלמידי חכמים יראים ושלמים ויזכו לאריכות ימים ושנים".

מִרְן ראש ישיבת פוניבז' הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, נשא דברים קצרים אודות חשיבות מעלת לימוד ההלכה, וביותר חשיבות לימוד הלכות שבת, אשר מההקדמה המיוחדת שכתב החפץ חיים לחלק ג' של המשנה ברורה, רואים עד כמה הלכות אלו נחוצות לכל יהודי באשר הוא, והזכיר את דבריו הידועים של ה'יערות דבש' שמי שאינו בקי בהלכות שבת, לא ייתכן שיימנע מאיסורי שבת רח"ל.

מִרְן אדמו"ר מוויזניץ שליט"א, נשא דברים חוצבי להבות בגודל קדושת השבת והזכיר את דברי אביו הק' זיע"א, בשם הסבא קדישא ה'אהבת ישראל' מוויזניץ זצוק"ל, שכתוב "וינח ביום השביעי", וביאר שהקב"ה הניח את כל המעלות והסגולות ביום השבת קודש, כמאמר הזוהר הקדוש ש"כל ברכאן דלעילא ולתתא ביומא שביעאה תליין".

מִרְן אדמו"ר שליט"א הביא גם מהט"ז בתחילת הלכות שבת, שכותב שמה שאמרו חז"ל ש"כל השומר שבת כהלכתו אפילו



<< המשך מעמוד 15 "יהודי ספרד"

מה לנו ומי לנו יותר מהתנא הקדוש, רבי עקיבא, אשר בשעה שסרקו בשרו במסרקות ברזל, היה קורא בכוונה עצומה: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד. ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך..." (דברים ו, ד-ה) שאלוהו תלמידיו: "רבינו, עד כדי כך?" ענה להם: "כל חיי מצפה אני מתי יבוא פסוק זה לידי ואקיימו, ועכשיו משהגיע, לא אשמח?!" (ברכות סא:). לא רק שקיבל הוא דין שמים באהבה, אלא אף חיכה וציפה לכך ללא הרף... לא היה בכוחם של הייסורים לנשלו מאמונתו האיתנה בבורא עולם!

הסתר פנים הוא תמצית ההווה בגלותנו הקשה והמרה (עי' חולין קלט:). והתרחש לראשונה אז, בזמן החורבן, בשעה שבה נכנס טיטוס הרשע לבית קדשי הקדשים וחללו בצורה שאינה עולה על דעת. ויהי רצון שעוד קודם לכך נזכה לחזות "בשוכך לציון ברחמים" במהרה בימינו אמן!

(מתוך 'מרה לצמא' עיבוד ה. גולדשטיין)

חוץ מ'צא'

"מזה הבנתי", אמר האדמו"ר מצאנז, "מה ששמעתי מכ"ק אמור"ר זי"ע בשם צדיקים (ראשית חכמה), שער הקדושה, פי"ז. אגרא דפרקה, אות א'), שפרשו את מה שנאמר בגמרא (פסחים פ"ו): 'כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, חוץ מצא'. שכל מה שיאמר לך השם יתברך, אדון העולם, עליך לשמוע לקולו ולעשות, לבד אם יאמר לך צא... אף לו תשמע בת קול האומרת לך 'צא ממחיצתי!' כמו ששמע אחר בת קול מכרות משמים: 'שובו בנים שובבים' (ירמיה ג, כ"ב) חוץ מאחר (חגיגה ט"ו) - בזה אל תשמע לו..."

גם כאשר, חלילה, רואה היהודי כי לכאורה לא מניחים לו עוד להיות יהודי; כל התפילות שמתפלל אינן נענות, והייסורים סובבים אותו ומגיעים עד נפש... גם אז אל לו ליפול לזרעות הייאוש הנורא מכל, אלא עליו להמשיך להשליך יתנועע על אלוהים, יתחזק באמונתו ביתר שאת וביתר עוז, ובשום אופן לא יותר עליה!



תשלום הוצאות של הלוואה, על המלווה או הלווה? עמלות גבייה האם יש בהם ריבית? | הלוואות בצ'קים ופרעון במזומן או פרעון בהפקדה בבנק, מתי אסור וממתי מותר?

א. תלוי אם ללווה יותר קל להפקיד בבנק, דרך העברה בנקאית, מאשר לפגוש את המלווה ולהשיג לו במזומן, או שזו טרחה עבורו, שצריך בשביל זה ללכת לבנק ולהמתין בתור להפקיד לחשבון המלווה. שאם קל לו יותר להפקיד בבנק בוודאי מותר אף שהמלווה מרוויח בכך, הלווה אינו עושה טרחה מיוחדת בשכר ההלוואה.

ב. אם המלווה הלווה במזומן אסור לו להטריח את הלווה לעשות לו שירות הפקדה בבנק, משא"כ אם לצורך ההלוואה הוציא את הכסף מהחשבון, וזקוק לכסף בחשבון במועד הפירעון, אז מותר לדרוש מהלווה שיפקיד בבנק גם כאשר זו טרחה בשבילו, כיון שכל זה בכלל הוצאות ההלוואה.

ויעויין עוד פרטי דינים בתשלום הוצאות בספר 'ברית פנחס' (פרק ו').
הלוואה בצ'ק ופרעון במזומן

אם הלווה בצ'ק ודורש שיפרעו לו במזומן, כפי שמצוי באנשים שיש להם צ'קים ואינם רוצים להפקידם בבנק מכמה סיבות, לכן מלווים אותם ודורשים פירעון במזומן, הדבר אסור משום ריבית, אכן אם אינו מתנה שיפרע במזומן, אלא שהלווה בדיוק השיג מזומן מותר לו להחזיר

מזומן בגובה הסכום המופיע בצ'ק, הדבר חמור יותר במי שמלווה צ'ק במט"ח, שא"א לפדותו במלוא הסכום שבו רק בניכוי עמלה, שנמצא שלא הלווה את הסכום הנקוב בצ'ק רק בניכוי עמלה, בזה אסור ללווה לפרוע בסכום מלא.

למדנו מזה עד כמה מורכב ענייני ריבית, וכיצד שאלה אחת משתנה בשינוי קל מאסור למותר, לכן בכל מקרה יש לעשות שאלת חכם ולפרט את המקרה בדקדוק.



מבואר במשנה מסכת ב"ב (דף קס"ז): שכאשר כותבים שטר הלוואה עבור המלווה, על הלווה מוטל לשלם את שכר הסופר. למדנו מכאן שעל הלווה מוטל לשלם את ההוצאות הנדרשות להלוואה, ואין בזה חשש ריבית.

שכר עו"ד ועמלות גבייה

שכר כתיבת השטר בזמנינו כולל שכר טרחת עורך דין, לנסח חוזה על הסכם ההלוואה, וגם עמלות של העברה בנקאית וגביית אשראי, שזה בין 1.2 אחוז ל-1.8 אחוז, ועמלות גביית צ'קים והוראות קבע.

רישום משכונות

כמו כן כתב בספר ברית פנחס (פ"ו ס"ג), שכאשר המלווה ממשכן נכס של הלווה לבטח את ההלוואה ורושם אותו ברשם המשכונות, או רושם הערת אזהרה בטאבו, כפי שמצוי בהלוואות גדולות, דמי הרישום מוטלות על הלווה, שכל הוצאות שבאות מחמת ההלוואה על הלווה לשלמן ואין בזה ריבית.

עמלות גבייה בצ'ק שחזר

צ'קים שחוזרים והבנק גובה עליהם עמלה גבוהה, מותר למלווה לדרוש מהלווה כשיעור שהבנק גובה, אך

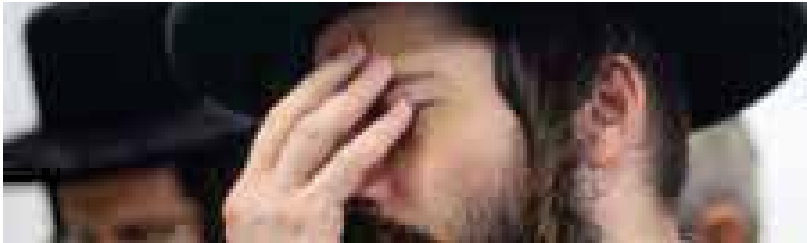
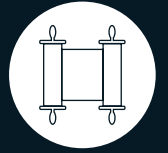
אסור לו לדרוש יותר מהסכום שהבנק גובה שאז זה ריבית.

לדרוש מהלווה להפקיד את הפרעון בבנק, מתי מותר ומתי אסור?

עתה נבאר שאלה מצויה כאשר המלווה דורש מהלווה שיפקיד את הכסף בזמן הפירעון בחשבון בנק שלו, כיוון שזקוק לכסף בחשבונו. האם מותר ללווה לטרוח עבור המלווה או שמא זה ריבית? ובכן שאלה זו כפי שמצויה, נחלקת לכמה אופנים, חלקם מותרים לכתחילה ויש אופנים שאסורים בהחלט באיסור ריבית, ונפרט כמה חילוקים בעזה"שית:

'לקראת שבת' אצלכם בתיבת המייל

>>> dirshu@dirshu.co.il קשר: <<<



מדוע תיקנו לקרוא קריאת שמע שעל המטה? מאימתי צריכים החתן והכלה 'שמירה'? ומדוע ראוי להתחזק דווקא בלימוד התורה בזמן של יסורים?

קריאת שמע שעל המטה

- מצות 'קריאת שמע שעל המטה' מתקנת חכמינו ז"ל, היא לקרוא את פרשת 'שמע' - לשמירה מפני המזיקים, וכדי לישון מתוך דברי תורה.
- את ברכת 'המפיל', יש לברך לאחר 'קריאת שמע שעל המטה'. לדעת השולחן ערוך יש לאומרה מיד לאחר קריאת שמע; ויש שנהגו לאומרה לאחר כל הפסוקים הנאמרים לאחר קריאת שמע.

שמירה מפני המזיקים

- חכמינו ז"ל אמרו שחולה, יולדת, חתן, כלה ואבל, צריכים שמירה מהמזיקים, וכן תלמיד חכם בלילה. שמירה זו פירושה שבלכתם ברחוב יהיה עמהם אדם נוסף, ואף תינוק בן יומו.
- חתן וכלה - נחלקו הפוסקים מאימתי צריכים שמירה, משעת העליה לתורה בשבת שלפני החתונה, ממוצאי שבת או משעת החופה.
- חכמינו ז"ל אמרו ששינה ביחידות בבית מזיקה. ובית לענין זה פירושו - חדר. ויש שכתבו שאם יש אור בחדר, ואף אור הלבנה - אין השינה ביחידות מזיקה.

מידת העצלות

- העצלות מוכרת בכלליותה כמידה מגונה, אך חכמינו ז"ל לימדונו שיש עצלות שהיא טובה, והיא העצלות מלעשות רע. והאדם צריך לברור בכל אחד מאיבריו את העצלות הטובה, ולהמנע מן הרעה.
- העצל אוהב את המנוחה, ולכן לימוד התורה כבד עליו, שהרי הוא דורש יגיעה. ולא די שאינו משיג את ידיעת התורה, אלא הוא אף מעלה בלבו סברות של טעות המרחיקות אותו לגמרי מן הלימוד.
- שלמה המלך עליו השלום, בספר משלי, ממחיש את רעת העצלות: "על שדה איש עצל עברתי... והנה עלה כלו קמטונים כסו פניו חרלים וגדר אבניו נהרסה".

מידת הנדיבות

- שלושה מיני נדיבות הם: האחד: נדיבות בממון, השני: נדיבות בגוף, והשלישי: נדיבות בחכמה; ונדיבות זו, היא המשובחת מכולן.
- חכמינו ז"ל אמרו במשנה: "הכל לפי רוב המעשה", ומפרש הרמב"ם ז"ל, שהמעלה והשכר שמשיגים בעשיית הטוב, הם לפי מספר המעשים, ולא לפי גודל המעשים.

ההתחזקות בזמן היסורים

- ההתחזקות בעבודת השי"ת בזמן יסורים, מעלה גדולה ועצומה היא, וצריך המתייסר לשמוח על שזוכה לעבוד את השי"ת מתוך יסורים.
- בלימוד התורה, ראוי להתחזק בזמן היסורים יותר מכל דבר אחר, כיון שלפעמים מועילה זכות התורה להקל את היסורים, או אף להסירם לחלוטין.
- פעם פגש החפץ חיים באביון אחד שהתאונן לפניו על מצבו, וניחמו החפץ חיים בפסוק שבתהלים: "כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו", דהיינו שהשי"ת יעמוד לימינו בעת שישפוטנו בבית דין של מעלה.
- לימוד התורה, מלבד היותו חובה מצד מצות תלמוד תורה, ומפני שהאדם צריך לדעת את המעשה אשר יעשה, הריהו מחדיר בלוקד את האמונה בהשי"ת.
- הנהוג מנהג של מצוה או של מידת חסידות פעם אחת, והיה בדעתו לנהוג כן לעולם, או שהורגל בו שלוש פעמים בתורת מנהג - נעשה מנהגו כנדר.

סיפורי צדיקים

גליון רס"ג
שנה ו' תשע"ז

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למספרות קיימן על אישור לשימוש בדמותו



סיפורי חז"ל

ויקם בלעם בבקר ויחבוש את אתונו וילך עם שרי מואב (כ"ב - כ"א) "ויחבוש את אתונו" שנאה ששנא בלעם את ישראל זרזה אותו להשכים בבוקר השכם ויחבוש את אתונו בזריות הוא בעצמו וכי לא היה לו עבד או שפחה שיעשו בשבילו את החבישה? אלא מתוך שנאה ששנא את ישראל, והיה מבקש למהר לילך לקללם, חבש בעצמו. אותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא לבלעם, רשע, אצלך שנאה מקלקלת את השורה, אבל כבר קדמך אברהם והשכים בבוקר וחבש חמורו בעצמו לעקדת יצחק בנו, שהיתה אהבת המקום מבטלת לו את השורה.

(במד"ר כ' - י"א)

היות ואנו עומדים לקראת יומא דהילולא קדישא רבינו הקדוש **רבי חזקוני** ויע"א, בסוף עריכת הספר על רבינו הקדוש, כל מי שיש לו או יודע על סיפורים, או דברי תורה, מכתבים, תמונות וכדו' מבינו הקדוש ויע"א ויכול וכן מי שיועד על קשר שהיה לו עם צדיקי דורו ויע"א, יכול להודיענו ויהיה בגדר מוכה הרבים. זכות רבינו יעמוד לו ולמשפחתו להודיע בכל הנצרך ברוחניות ובגשמיות. נא לפנות להרב דוד משה הרשקוביץ בפל' 052-7621345 או בפקס 08-6310121 בתודה מראש מכון 'אורחות אדם'.

פרשת השבוע

היינו שצריך אדם לבקש לו רפואה בדרך הטבע. אבל אם לפנות לרופא פלאים המרפא בסגולות שלא על פי דרך הטבע, הרי מוטב לפנות אל המגיד הקדוש בקונויך.

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל (כ"ג - י')

עפר יעקב אין חשבון במצוות שהם מקיימים בעפר (רש"י) מסופר על הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א שביקש פעם מבני ביתו שישתלו גינה נאה ליד הבית. התפלאו בני הבית לשם מה צריך הרבי גינה בשעה שכל כולו נתון לעניינים העומדים ברומו של עולם? אבל כמובן שיש למלא את בקשתו גם אם היא אינה מובנת. ואכן מיהרו והזמינו גן והוא שתל גינה נאה. ולפי בקשת הרבי, טיפח את השתילים וניכש את הקוצים והעשבים והשקה את הגינה. לאחר שנה נתברר לכולם את סוד גינתו של הרבי, השנה הבאה היתה שנת שמיטה, וחפץ היה הרבי לקיים בעצמו את מצוות התורה בענין שנת השמיטה. ואז אמרו החסידים זה לזה גם כאשר מדבר הרבי על האדמה מתכוון הוא לשמים.

וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור וגו' ארץ בני עמו (כ"ב - ה') מפני מה השרה הקדוש ברוך הוא שכנינו על גוי רשע? כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם (רש"י) אך הלא הקושיה נשאת במקומה, שכן עדיין יהיה להם פתחון פה לטעון, למה העמיד לישראל נביא כמשה ואילו לנו העמיד נביא פורץ גדר כבלעם הרשע?

וסיפר על כך הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א: מעשה שהיה כאשר הגיע פעם לברלין להתרפא ממצלת העיניים שלקה בה. החל לדרוש ולשאל אחרי רופא עיניים מוכשר ומומחה. יעץ לו מישוהו לפנות לרופא פלאים ידוע המרפא מחלות בכח סגולות. השיב לו הרבי, לאמיתו של דבר לא היה יהודי צריך לילך לרופא להתרפא מחוליו, כי אם לבוא אל צדיק הדור ולבקש ממנו כי יתפלל בעדו. אלא שאמרה התורה הק' במפורש "ורפא ירפא"

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:30 ת"א: 8:33 ר"ת: 9:05

פרשת בלק

זמני כניסת השבת
ירושלים: 7:13 ת"א: 7:28

הפסוק: (שמות ל"ד ז') שנאמר באמצע י"ג מידות של רחמים: "פוקד עון אבות על בנים ועל בני בנים ועל שלשים ועל רבעים" איך קשור פסוק זה שמוזכר בו פקידת רשעים ל"ג מידות של רחמים? הקשה רבינו. ותירץ בשם אביו הקדוש שגם מידה זו רחמים היא. פוקד משמעות ממתין, השי"ת ממתין לחוטא שישוב בתשובה. ואם לא שב, פוקד עון אבות על בנים, ממתין השי"ת שהבנים יתקנו את חטאי אבותם, ואם גם הם לא תיקנו, ממתין על שלשים ועל רבעים, לדורות הבאים. במהלך אמירת הד"ת העיר רבנו את העומד על ידו באומרו מה לך נרדם? לא יהיה אפילו מי שימסור את מה שדברנו.

על עובדת פטירת רבינו דווקא בפרשה זו (בלק) הסביר כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א בעת עריכת השולחן שבת יארציית התשס"ט שהרי איתא בספה"ק, שאין השי"ת נוטל את נשמות הצדיקים, ללא הסכמתם. ולכל צדיק יש את השלמות אליה הוא חותר להגיע. אצל רבינו זי"ע ראו במוחש שמסר את נפשו לקרב את ליבם של ישראל לאביהם שבשמים בדרך של ברכות וישועות. וכיון ששמע בקריאת הפרשה שהשי"ת הסכים ע"י שנאמר: "לא תאור את העם כי ברוך הוא" הרגיש כי פעל והשלים את תפקידו בעולם הזה והסכים למסור את נשמתו לידי השי"ת ולהסתלק מזה העולם.

ביום ט"ו תמוז לפנות בוקר לאחר שטיהר עצמו במקוה, אמר למקורביו שאינו חש בטוב וסב על עקבותיו לבית האכסניה, שם ביקש לברך ברכת שהכל ונשכב על מיטתו, עצם את עיניו ונסתלק לבית עולמו. למחרת הצליחו להביא את ארון הקודש לארץ ישראל באורח נס ופלא, (בימים ההם לא אפשרו השלטונות ברומניה להוציא אדם שנפטר, רק לאחר כמה ימים) נטמן בבית החיים ברחובות, וציונו הקדוש מהווה אבן שואבת לכל נדבא ושבור לב אשר זוכים לראות ישועות ורפואות כבחיית חיותו.

הגה"צ רבי דן סגל שליט"א מספר, כי בהיותו פעם אצל רבינו הרה"ק רבי דוד משה מקרעטשניף זיע"א, פגש את דודו הרב דוד אלי כהן יהודי חשוב מליטא, שהיה בעל אכסניה של גדולי עולם כהגאון הק' רבי חיים מבריסק זיע"א והגאון הק' רבי ברוך דוב לייבוויץ זיע"א, התפלל מאוד האחין ותמה בפניו: אתה שראית את כל הני אריות תבוא לכאן? ענה הדוד ואמר "ביז דאנט און פון דאנט האב איך קיינמאל ניט געזען אזא צורה" (עד כאן ומכאן אף פעם לא ראיתי צורה כזאת)

הגאון רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל רבה הראשי של אנטווערפן, אמר פעם: ישנם אנשים מפורסמים אשר שומעים אודותם רבות למרחוק, אולם כשנפגשים עמהם פנים בפנים נוצרת איזושהי אכזבה, מין הרגשה של חיכינו ליותר מזה, אצל רבינו לעומת זאת שמעתי רבות אודותיו, אולם כשהתראיתי עמו ראיתי כי ככל ששמעתי, עדיין לא שמעתי.

רבינו הקדוש מקרעטשניף זיע"א ליומא דהילולא ט"ו תמוז רבינו הרה"ק רבי דוד משה זיע"א נולד ב"ב תשרי תרפ"ה כבן זקונים לאביו הרה"ק רבי אליעזר זאב מקרעטשניף הי"ד זיע"א, בסעודת הברית שהתקיימה בחול המועד של סוכות, הסביר אביו הק' את הטעם שקרא שמו דוד משה, מכיון שעלה בדעתו לקרוא לו ע"ש רבי משה, וקיננו של הרה"ק רבי מאיר הגדול מפרעמישלאן זיע"א, ורבי דוד אביו של רבי משה, ששניהם היו צדיקים נסתרים ולכן רצה לקרוא לו משה דוד, אך כיון שהברית התקיימה סמוך ונראה ליומא דהילולא של הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א, נקרא דוד משה, וסיים, מתפלל אני שיזכה בני הנולד לבחינה של נבואה משה רבינו ע"ה ומלכות דוד המלך ע"ה.

עוד בצעירותו ניכרו גיוני קדושה והשליך עצמו אל עמל התורה"ק, ובהיותו בבן עשר שנים כבר היו שגורים על פיו מאות דפי גמרא ועשר סימנים בשולחן ערוך יו"ד עם ה"פרי מגדים", כשהיה עול ימים כבר נשמעו רעמי המלחמה והוגלה לאושביץ יחד עם אביו הק' הי"ד וכל בני המשפחה, שם הופנו אביו ואמו ובני משפחתם שמאלה ורק רבינו ניצל מכל אחיו, ומופלא הדבר שאביו זיע"א אמר לו ברדתם מרכבת המוות שהוא ינצל ו"הברכות נתונות בידך". ולאחר תלאות מרובות, ובניסי ניסים ביום י"ז אייר תש"ה שרד את התופת, והעיד על עצמו שלא נכנס לפיו בשר פיגולים במשך כל שנות השואה. מיד לאחר השואה הנוראה נשא את בת גיסו חתן אביו הק' הרה"ק רבי חיים מרדכי מנאדבורנא זיע"א שהתקיימה במקום מגורי חותנו הק' בסערט, כאשר בראש המסובים פיאר את השמחה הרה"ק רבי איתמר מנאדבורנא זיע"א.

בשנת תש"ה אחר השואה בהיותו בן כ"א שנה בלבד, הוכתר כממלא מקום אבותיו הק' ובחג הסוכות שנת תש"ח זכה לחונן את עפר ארץ ישראל והתיישב בירושלים עיה"ק ת"ו. בשלהי חודש ניסן כאשר פרצה המלחמה בארה"ק, החל רבנו תר אחר מקום חילופי להתיישב בה באופן קבע, לאחר שמצא כמה מידידי בית אבא בעיר רחובות אשר הפצירו בו לבוא להתיישב על ידם כדי שיפיח בהם רוח טהרה וקדושה, ולאחר שקיבל את ברכתם של הרה"ק מבעלזא זיע"א והגה"ק ה"חזון איש" זיע"א שהמליצו לו מאד, התרצה רבינו לעבור לגור בעיר רחובות.

בחודש סיון תשכ"ט יצא לעיר סיגעט שברומניה כדי להשתטח על ציון זקינו הרה"ק רבי מאיר מקרעטשניף ביומא דהילולא ל' סיון, ונשאר שם למנוחה לכמה שבועות.

שבת פר' בלק השבת האחרונה עלי אדמות.

באותה שבת נשגבה, השבת האחרונה עלי אדמות, שבת רבינו בסיגעט שברומניה, בעת עריכת השולחן הסבו מספר אנשים, פניו האירו כלפידי אש, ובלהבת קודש אמר דברי תורה על

צִיּוּן וְנִמְשָׁל

כי לא נחש ביעקב ולא קטם בישראל כעת יאמר ליעקב
ולִישראל מה פעל א-ל (כ"ג כ"ג)

משל לשר אחד ששמע שיש במרחקים איש חכם
שהמציא סם מיוחד שמושחים אותו על הגוף. וסגולתו
של הסם שדוחה כל חץ שיורים עליו. החליט השר
לנסוע לאותו חכם וכן עשה. כשהגיע אליו מכר לו
אותו חכם את הסם וכן משח את גוף השר בסם ונסע
לביתו. והנה בדרך הרגיש שמתקרבים אליו רוצחים
והם ירו בו חצים ועם כל זה לא קרה לו מאומה
ונשאר בחיים. כאשר ראו הרוצחים שנשאר חי פחדו
ממנו והתחילו לברוח ואז הוא קרא להם בדברי חן
שיבואו אליו. וכשניגשו אליו נתן להם מיני משקה
ומתנות. התפלאו מאד ואמרו לו מדוע אתה עושה
עמנו טובות לאחר שעשינו עמך רעות? השיב להם
השר הנה נסעתי למרחקים והוצאתי ממון רב כדי
למשוח עצמי בסם שדוחה כל חץ, אך בלבי חשתי
מאד אולי בחנם הפסדתי ממון רב ואין הסם באמת
דוחה חצים, ולכן ישבתי בעצב רב על המרכבה
וחששתי שמא מישוהו יירה עלי חץ וימיתני. אך כאשר
באתם ושלחתם עלי חצים ולא המיתו אותי. נוכחתי
לדעת שהסם באמת סם פלא שדוחה חצים. ועתה אני
רגוע שלא הוצאתי כספי לחנם.

הנמשל: הנה ישראל היו יודעים מאז ומתמיד כי יש
מורשה לקהלת יעקב מאת אביהם הזקן כי לא נחש
ביעקב, כי יעקב היה בבית לבן והיה אורב לו וקם
עליו בקסמיו ולא יכל לו. ואמנם ישראל ידעו שיש
להם סגולה זאת, אך לא נתברר להם באופן אישי ואף
אחד לא רצה לנסות זאת ולהכניס עצמו בסכנה. אבל
כאשר בלק שלח להביא את בלעם בקסמיו ולא
הצליח לעשות להם דבר, אמר אל בלק ראה מה
עשית, לא די שלא עשית עמהם רעה אלא גם עשית
להם טובה, כי על ידך נתברר להם תקפם וגבורתם,
ונתברר להם אמיתות הסגולה כי אני יריתי חץ
בחטאת קסם ולא פגעתי בהם. וזהו שאמר "כי לא
נחש ביעקב ולא קטם בישראל" זאת שמעו מימים
ימימה אבל "כעת" היינו עתה "יאמר יעקב ולישראל
מה פעל אל".

(המגיד הקדוש מדובנא זיע"א)

מסופר: ה"ה מתתיהו מייער ז"ל תושב רחובות, איש תם
וישר דרך, היה נוהג לפקוד לעיתים קרובות את מעונו של
רבינו, לחזות בזיו פניו הקדושות ולקבל ברכות וישועות
שהיו יוצאים מפי קודשו. אחד מבניו של יהודי זה שירת
ביחידה נבחרת בצבא, ביום מן הימים אירע שם ביחידה
כשל צבאי אשר היו מעורבים בו מפקדים מהדרג הבכיר
ביותר. בנו של ר' מתתיהו שכאמור שירת באותה יחידה,
נקלע שלא באשמתו לאותה פרשיה מביכה. וכפי שפרשיות
כאלו מסתיימות בדרך כלל במציאת שעיר לעזזאל, אשר
עליו מוטלת כל האשמה, כשהשאר יוצאים נקיים ללא רבב.
באותו מקרה מצאו בו את האשם העיקרי באותו מחדל
צבאי, למרות שכל הקשר שלו לפרשיה היה זניח ובלתי
משמעותי. עד מהרה מצא את עצמו עומד בפני משפט
צבאי, כשהשופט חורץ את גור דינו לחודש ימי מחבוש.
האב אשר כל אותה העת עקב בדריכות ובמתח אחר
המתרחש, הודרו לבא ולהזכיר את בנו בפני רבינו, כשהוא
מגולל באוזניו את כל אותה פרשיה מסועפת. רבינו, שמע
והאזין בסבלנות אין קץ כאב רחום ואוהב. אח"כ נענה
בראשו בהחלטיות. ואמר בזה הלשון: "מוייערן וועלן פאלן,
טויערן וועלן זיך עפענען, און ער וועט פון תפיסה ארויס
גיין". (חומות יפלו, שערים יפתחו, ובנך ישתחרר מהכלא.)
מעודד ומלא בטחון בישועה הקרובה לבוא, יצא ר' מתתיהו
מהקודש פנימה, כשהוא ממחר להרגיע את בנו בדבר
ההבטחה הברורה של רבינו. כעבור מספר ימים, הגיע עת
תחילת ריצוי העונש. נכנס הבן לתא צר ועבוס בכלא מגידו
באזור הצפון. יום חלף עליו בצר ומצוק. למחרת אותו היום,
הופיעו בשמי הצפון עננים כבדים וגשם ולעפות ניתך ארצה
ללא הפוגה, שעות ארוכות נשפכו המים מארובות השמים,
עד שכל חצר הכלא הוצפה בורמים האדירים. והמים החלו
לפלס את דרכם לעבר חדרי האסירים באגף בו ריצה בנו
של ר' מתתיהו את עונשו. כ"כ גברו המים, עד שלא היה
שייך לחלץ את האסירים דרך הפתח הרגיל. והיו נאלצים
לחלצם דרך ארובות הגג. היות ואגף שלם בכלא ניווק, ויצא
מכלל שימוש, נוצרה צפיפות אדירה ביתר האגפים. עד
שלא נותרה ברירה בידי מפקד הכלא, והוא הודיע שכל
אסיר שנשאר לו פחות מחודש ימים לסיום ריצוי העונש,
ישוחרר לאלתר. מיודעינו בנו של ר' מתתיהו, אשר כבר
הספיק לרצות יום אחד מעונשו ונותר לו לרצות פחות
מחודש, היה אף הוא בין האסירים המשוחררים. כשליבו
מתרונן בשיר ושבח להשי"ת, ובאוזניו מצטלצלים דבריו
החדים והברורים של רבינו: "מוייערן וועלן פאלן, טויערן
וועלן זיך עפענען און הער וועט פון תפיסה ארויס גיין"
והנה זוכה הוא לראות שברכתו של הרבי התקימה
במלואה.

צ'ין אדם לחברו

לא להביט בטרחת אחרים

מעשה וכורך הספרים הביא מן הכריייה את ספריו של הגה"ק הסטייפלר זיע"א שזה עתה נדפסו. עמדו אנשים מהצד והסתכלו. גער בהם ה"קהילות יעקב", כיצד מסתכל אדם בטרחתו של חברו מבלי להושיט עזרה, לפחות יצא מן החדר, מקום בו לא יראה. נאה דרש ונאה, קיים הגאון בעצמו ועמד ועזר לסדר את הספרים על מקומם.

תורת חיים ואהבת חסד

מסופר על תלמיד חכם אחד שהתבטא, שכאשר יש לו צורך לעסוק בחסד על חשבון לימודו חס הוא על זמנו. חלילה הגיב הגה"ק רבי אברהם ישעיה קרליץ בעל "החוון איש" זיע"א הגומל חסד לזולתו נפשו מתעלה ומעשה החסד מסייע להצלחת לימודיו הא בלא הא לא סגי.

רק אם אתם תמשיכו לאכול

אני אמשיך לדבר

מסופר על רבינו הקדוש רבי דוד משה מקרעטשניף זיע"א (יומא דהילולא ט"ו תמוז): היה זה בסעודת עתיקא קדישא סעודת יום השבת קודש, רבינו יושב בראש השולחן וסועד כמנהגו את סעודת היום בצוותא חדא עם החסידים, רוחו הטהורה של רבינו מרוממת, לעתים קצרות הינו מזמר ניגוני דביקות ושמחה, אחר כך משמיע דברי תורה עמוקים ונפלאים, וממשיכים בסעודת השבת עוד, ורבינו ממשיך את דבריו המתוקים מדבש וחוזר חלילה, האווניים נטויות אל רבינו מקשיבים בערגה לדבריו

הקדושים, ופתאום שקט, רבינו מפסיק לדבר, "אני לא מסכים לזה! לא, לא אמשיך" רועם קולו הרך בהחלטיות, "רק אם אתם תמשיכו לאכול, אני ימשיך לדבר." קהל הנוכחים מפנים מבטים תמהים זה אל זה ולא מבינים מה קרה, אך רבינו בשלו, אתם תמשיכו לאכול את הטושולנט ואני ימשיך לדבר. לאחר סיום סעודת השבת מסביר בתמימות אחד הנערים הצעירים, בחור בר מצוה שזה עתה מלאו לו שלוש עשרה שנים, ואך עתה בא ללמוד בישיבה. אני ישבתי לי במקומי בירכתי השולחן, ולא שמת לי לב כי רבינו אומר דברי תורה, ולכן התחלתי לאכול מהצלחת שלפני, לפתע שמת לי לב כי הנני סועד לבד וכולם יושבים דרוכים ומקשיבים לדברי הרבי, מיד השמטתי את המזלג מהיד, הבחין הרבי בכך ואז אמר את מה ששמעתם.

הנפש שסבלה מכולם

רב אחד ביקר אצל הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א יחד עם זוגתו, והיא התאוננה בפניו על בעלה הרב, שלמידת טובו לבריות אין גבול, ויש כאלה שמנצלים מידה זו, ולבסוף הם סובלים מכך מאד. ענה לה ה"חפץ חיים" אדם שהוא טוב ומיטיב, סובל באמת מן הבריות, מאידך אם הוא רע סובלים הבריות ממנו, כשיבואו לעולם העליון כדאי מאד שיגידו שם: "זו היא הנפש שסבלה מכולם מאשר יאמרו כי כולם סבלו ממנו"

הילולא דצדקיא

שבת קודש י"ד תמוז

הרה"ק רבי פנחס שפירא מסלאוויטא ב"ר משה (תרל"ב)

יום ראשון ט"ו תמוז

הרה"ק רבי חיים ב"ר משה בן עטר ("אור החיים" הקדוש - תק"ג)

הרה"ק רבי דוד משה מקרעטשניף ב"ר אליעזר זאב (תשכ"ט)

הרה"ק רבי אריה לייבוש הלברשטאם ב"ר שמחה (אבי ה"דברי חיים" - תקצ"א)

הרה"ק רבי יעקב משה מקאמארנא ב"ר אליעזר צבי (תרפ"ט)

יום שני ט"ז תמוז

הרה"ק רבי דוד היילפרין אב"ד אוטראה ב"ר ישראל (תלמיד הבעש"ט - תקכ"ה)

יום שלישי י"ז תמוז

יהודה בן אשר (בן הרא"ש - ה"א קנ"א)

יום רביעי י"ח תמוז

הרה"ק רבי משה דוד אשכנזי מטאלטשאווא ב"ר אשר אנשיל (תולדות אדם - תרט"ז)

הרה"ק רבי יעקב אריה מראומין ב"ר שלמה (תרל"ד)

יום חמישי י"ט תמוז

הרה"ק רבי אהרן שמואל ב"ר ישראל (תפארת שמואל על הרא"ש (תל"ט)

הרה"ק רבי מאיר תאומים ב"ר יוסף (אבי הפרמ"ג - תקל"ג)

יום שישי כ' תמוז

הרה"ק רבי נתן נטע האנווער הי"ד ב"ר משה (שערי ציון - תפילות - תמ"ג)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פרפראות

סיפר רב חשוב מירושלים: בעת שלמדתי בפוניבו שמעתי שני בחורים משוחחים עם הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זיע"א מפוניבו, אודות רבינו הקדוש רבי דוד משה מקרעטשניף זיע"א, בחור אחד אמר בכה והשני בכה. התבטא הרב מפוניבו ואמר: כך או כך הוא צדיק יסוד עולם.

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

ויקר מואב (כב, ג) - בעל הטורים מסמיק פאן את הפסוק אילי מואב יאחזמו רעד, והוא נוטריקון תבת **לאמרי** שבפסוק, ותבת **רעד** היא בגימטריה **בלק בלעם**. (פרפראות לתורה)

לפי החשבון, התרחש המאדע של **בלק ובלעם** בסוף חדש **אלול**, ולכן בקשו הללו להמתין עד **יוסיטוב ראשון של ראשיהשנה**, שאז נדונים ישראל ונתנה רשות לשטן לקטרע עליהם, ואז יקללו אותם, ורמז לזה בתבת **ארה** שהיא נוטריקון **א' ראש השנה**. אולם כשראה בלעם שישאל **תוקעים בשופר** כדי לבלבל את השטן, לכן אמר **ותריעת מלך בוע**, ודחה את השליחים של בלק שבאו אליו מיום ליום, כדי שבינתים יגיע **יוסיהכפורים**, אולם הקב"ה ברב רחמי לא כעס בכל אותם ימים שבין פסח לעשור, ולכן נקבעו ימים אלו **לימי תשובה**, ואף מלאך רע פבלעם **מברך** את עם ישראל בעל-כרחו. (תפארת יהונתן)

וימה אזעם לא זעם ה' (כג, ח) - חז"ל אמרו, שבלעם ידע **לכו את הרגע** שהקב"ה **זעם**, ובו בקש לקלל את ישראל, אך בכל אותה עת **לא זעם**. ופרש בעל הטורים שהתבות **ויחך שפי** הפונה שבלעם הלך לחפש זמן זה, וכל ארבו של אותו זמן שהקב"ה **זעם**, אינו אלא **רגע** כפי שאמרו חז"ל, ורמז לזה שתבת **שפי"י במלואה**, ש"ן פ"א י"ד, בגימטריה **כמה זעמו? רגעו!** וכן דרשו שם חז"ל את הפסוק במיכה עמי **זכרנא מה-יעץ בלק**, ונוטריקון התבות הוא **בין זעם**, דהינו שבלעם בקש להבין **עת הזעם**, ותבת **זכר** נוטריקון כמה זעמו רגע, ובגימטריה **ברכה**, שהקללה נהפכה ל**ברכה**, וזה מרמז גם בתבת **שפי"י** שהיא נוטריקון שמר פתאים ה', דהינו שה' **לא זעם** באותה עת לשמר על ישראל. (כפתור ופרח)

לא-הביט און ביעקב (כג, כא) - בגימטריה צבור, כי כאשר האדם **מתפלל בצבור** אין מביטים בשמים על עוונותיו, ונוטריקון **לא ראה עמל** בישאל הוא **לב רע**, שגם **בלעם** שהיה בעל **לבידע** ואותיותיו הן **עמל ב'**, לא מצא חסרון בישאל, שאין בהם **ערלים**, ומרמז בנוטריקון התבות **לא ראה עמל - ערל**. (כפתור ופרח)

ספורים בפרשה

וירא בלק בריצפור (כב, ב)

בהיות רבי מאיר מפרמישילן צעיר לימים, נסע יחד עם כמה מחבריו להסתופף בצל רבו רבי מרדכי מקרמניץ. בעודם על אם-הדרך, התקדרו השמים בעבים וגשם עז נתך ארצה. החלו בני החבורה לחפש מחסה מזרם ומטר, אולם כל מאמציהם למצא בית יהודי באזור עלו בתהו. לבסוף נכמדו רחמיו של נכרי מקומי, והלה הסכים לארחם בביתו עד שהסערה תשכך. בעת שהמשיכו החברים בדרךם, התבטא אחד מהם והגדיר את הנכרי שארח אותם, כאיש טוב והגון, אולם רבי מאיר מפרמישילן דחה את דבריו וטען להפך. הופתח ביניהם המשיך עד שהגיעו אל-רבם, וכאשר עמדו לפניו והציגו את חלומי הדעת שלהם, תמה הרבי ושאל את רבי מאיר: "מדוע תאמר על הנכרי שאינו הגון? והרי הוא ארח אתכם בביתו והיטיב עמכם?" חיד רבי מאיר ואמר בפקחות: "אדרבה, היא הנותנת. דוקא בגלל שבפד אותנו, הופך הוא להיות אדם מוזר ובלתי רגיל אצל הנכרים, שהרי 'הלכה היא, בידוע שעשו שונא ליעקב', ואם עבר נכרי זה על הלכה זו, בהקרח שאינו איש הגון..." שחק רבי מרדכי בטובלב והסכים להברקתו של תלמידו השנון. עברו ימים ארפים, ושנה אחת בפרשת בלק, לא היה בהן בבית-מדרשו של רבי מאיר, והעלו לעליה הראשונה של הפרשה איש בער ופשוט, אך תמים וירא-שמים. לאחר התפלה שאלו רבי מאיר בבדיחות-הדעת: "אמר נא לי, מי היה בלק, יהודי או נכרי?" תמה האיש ואמר: "בידוע הוא שבלק היה איש נכרי..." "אם כן", המשיך רבי מאיר, "ביצד יתכן שהפרשה תתחיל לספר על איש נכרי כבלק, ואף תקרא על-שמו?" נבזר האיש, וכתשובה ספר לו רבי מאיר את ספורו הנזכר שהתרחש בצעירותו בדרך לבקר את רבו בקרמניץ, והוסיף בבת-שחוק: "הרי בלק ידע שאסור לבני ישראל להלחם עמו, שנאמר 'אל-תצר את-מואב, ואם-כן מדוע הזמין את בלעם לקלל אותם? אלא שבלק היה איש הגון, ונהג בהלכה שעשו שונא ליעקב, ואם היה 'ערליכער גוי', אזי ראוי להתחיל עמו את הפרשה ולקרא על-שמו..."

וידע דעת עליון מחזה שדי יחזה (כד, טו)

רבי דוד מטולנא, יצא פעם מרוסקיה למסע ארץ שנמשך כשנתיים בערי גליציה ורומניה, שם הפיץ מהודו והזריח מאור תורתו. בין השאר בקר בעירה שפולי, בה התגורר לפניו 'הסבא קדישא' משפולי, ובשהותו שם התענין לדעת אם נותרו עדין שרידים שאזכרים אותו, ולשמחתו נודע לו כי במקום מתגורר יהודי ישיש שהפליג בזקנה עד כמאה שנים. הלך רבי דוד לבקרו, וכאשר שאלו אם הכיר את 'הסבא קדישא' השיב הלה בחיוב: "שמא זוכר אתה איזה דבר-תורה ששמעת ממנו?" שאלו, והלה נענה: "זכורני, כי פעם שמעתי ממנו מימרה חריפה, וכה אמר 'כול אדם להיות בדרגה נעלית של 'יודע דעת עליון מחזה שדי יחזה', ובכל-זאת להשאיר ולהיות בלעם הרשע"... נבעת רבי דוד לשמע הדברים הנוקבים, ומספר, כי במשך שלשה ימים הסתגר בחדרו מעת לעת, כשהוא עורך לעצמו חשבון-נפש. כשיצא אמר למלוויו: "בדקתי את עצמי לפני ולפנים, ומצאתי תהלה לה', שאיני מאותם אנשים שעליהם התפון 'הסבא קדישא'..."

היה היה

ה'רעם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב

בריש מושקוביץ, זה היה שמו של היהודי החנוני שהתגורר במחוז סבולץ' שבהונגריה. ישר-דרך היה, ואת פרנסתו מצא מחנות קטנה למוצרי מזון שעמדה בצמת הדרךים החשוב שבמחוז. בריש היה נמוך-קומה, צנום ודל-בשר, אולם זריז וחרוץ היה מאין כמוהו, עד שכלם היו משתאים לראותו נושא שקי קמח כבדים שלעיתים שקלו יותר ממנו. היה זה בקר אחד, כאשר אל חנותו הקטנה נדחק אפר הנגרי מגשם, בעל מבנה גוף חסון ורחבי-מדות. הלה היה פנראה רעב כזאב-ערבות, וללא שום גוגנים ונטילות רשות, החל לאכל מפל הבא ליד. מישהו אחר במקומו של בריש, היה מכבד לשתק וסופג את ההפסד בדומיה מחשש שמא יבלע לו, אבל בריש התמלא עברה וזעם. בלבו הישר התרעם על גזלת כבשת-הרש, וללא פחד ומורא דרש לראות את ארנקו של-הנכרי, טרם גיש לו מזון לשבע. עיניו של האבר הוצפו דם לשמע 'הצפתו' של היהודי, וכעסו התלקח בו בבת-אחת. אף עוד בטרם הספיק להתעשת, קרה הבלתי יאמן. בריש הקטן והנמוך, שהיה נראה בפני האבר החסון כנר בפני האבוקה וכאזוב בפני הארז בלבנון, סטר בחזקה על לחיו התפוחה של האבר. הלה נדהם לרגע, ובעודו פוער את-פיו בתדהמה ומנסה למשש את לחיו הכואב, חש לפתע סחרחורת עזה ובבת-אחת קרס תחתיו בקול רעש גדול. תחלה עוד השתעל ונסה לשאף מעט אויר לקרבו, אלא שעד מהרה נפח את נשמתו והתפגר, בעודו מוטל בחנות ורגליו בולטות אל רשות-הרבים. כיון שהאזור המה אדם, לא הספיק בריש להתעשת כדי לחפש מוצא מן-הסכנה, ובקר התאספו במקום גוים צמאי-נקם. אחרים הזעיקו את השוטרים שפטרלו באזור, ובריש מצא את עצמו בכלא העירוני באשמת רצח. אימה ופחד נפלה על קהלת היהודים באזור, ובביתו של בריש תאניה ואניה. פרקליטים מנסים ויודעיים נשפרו מיד בדמים מרבים, כדי לעמד להגנתו של היהודי המסכן, אך כלם נדו לו ברחמים, וסברו כי אין שום דרך ביצד לחלצו מן-המצר.

באותם ימים, היה המחוז בלז נתון תחת השפעתו והודו של רבי יצחק איזיק טובי, שהתגורר בעיירה הקטנה קלוב שבמחוז. לבו של הרבי התחמץ בקרבו לשמע האסון שנחת על בריש החנוני, אך הוא חזק את לבם של בני המשפחה והבטיח להם כי בעזרת השם יצא האב לחפשי ללא פגע. בינתיים שקד התובע הממשלתי על הכנת כתב-אשום נוקב, בו תבע להטיל על הנאשם ענש מות באשמת רצח אזור ישר-דרך, והנה נודע כי יום המשפט עתיד להערך בעצמה של שבת-קדש. ביום חמישי הקרוב ליום המשפט, כנס הצדיק מקלוב בבית-מדרשו בית-דין מיוחד לדיון בענינו של בריש החנוני, העמיד אדם מסים כקטגור, ואת עצמו מנה לסנגור. המשפט המדמה החל, ומיד לאחר שהקטגור שטח את-טענותיו שנשמעו בחצי און, נעמד הרבי ונשא נאום סגנוני חוצב להבות. טענתו העקרונית התבססה על עבדה פשוטה וברורה. "הרי בריש היהודי, ידוע לכלם כאדם חלוש-כח ורפה-אונים, נמוך-קומה ודל-בשר, ואם-כן, לא יתכן לטעון ולומר שבמפת-לחי אחת הצליח להכריע את האבר הענק שהגיע לחנותו, אחד שגבהו כגבה ארזים והסון הוא כאלונים, אלא מיה? פנראה איש חולני היה הגוי הלו, ונתמיד היה למות בין בה זכה. ואם-כן, הרי גברא קטיל קטל, ועלינו להוציאו לחפשי ולזכותו מכל-אשמה". בסיומו את נאומו, פנה הרבי אל הדגנים ובקש את חות דעתם, וכאשר אחד הדגנים תמה ושאלי: "מה יתן ומה יוסיף לנו פסק-הדין שאנו פוסקים כאן? והרי אין אנו יושבים בבית-המשפט שבו עתיד לעמד בריש לדיון!! אולם הרבי אמר בפסקנות: "דעו לכם, שמה שאנו פוסקים כאן עליפי דיי-תורה, זה יעמד לזכותו של בריש ובדאי כך גם יפסקו את-דינו באמת", והוסיף: "והינני יש לי לכך מן-התורה. שנאמר בפרשת בלק 'ה'רעם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב', דהינו שהיהודים אינם נחשבים בעיני הגוים אלא כחלושי כח ורפי אונים... מובן מאליו כי הדגנים נמנו וגמרו כי דברי הרבי נכונים ואמתיים, ופסקו את-הדין לזכות.

השבת הגורלית בה נערך המשפט המדבר הגיעה, והמתח היה בשיאו. בבקר השפים הרבי קום, וכאשר סים את תפלת השבת, היתה השעה מקדמת יחסית, בשעה עשר וחצי בבקר. שליחים נשלחו בזה אחר-זה מבית הרבי אל בית-המשפט, כדי לעמד על מהלך הענינים, אך התשובות שהגיעו לא בשורה טובה. הקטגור נשא נאום חריף והרסני שנמשך שעות ארוכות, וכל אותו זמן סרב הרבי לכל הבקשות לטעם משהו כדי לחזק את-לבו. לשון הפצירה בו בני ביתו ומקרביו, שפן ידעו עד כמה חלוש הוא הרבי וחיייו נתונים בסכנה, ורק בשעת חצות נאות הרבי לקדש על-היין ולטעם מעט, אך סרב להסב לסעדת השבת "עד שבריש יבוא הנה בכבודו ובעצמו, ויאכל יחד עמי את סעדת השבת". לפתע, פרצו פנימה מספר אנשים סמוקי-פנים ואחוזי התרגשות עזה, וצעקו בגיל: "בריש שחרר לתלוטיו! החברה, כי הרופא הראשי בעיר שבדק את גופתו של האבר המת, הגיע למסקן עדות בבית-המשפט, והוא הביע את חות-דעתו כי לא יתכן שהוא מת כתוצאה מסטירת-לחי אחת, חזקה ככל שתהיה, וללא ספק קננה בו מחלה קשה שהכריעה אותו בשהותו בחנות. הטענה ההגיונית התקבלה על-לבם של השופטים, והם מהרו להודיע על שחרורו של בריש וזכויותיו מכל אשמה. וכאשר הגיע בריש אל ביתו של רבי יצחק איזיק מקלוב, נענה זה לקראתו ואמר בחייו: "וואה אהת? המתנתי לך עד עתה עם סעדת השבת, שפן מה היית עושה אם כבר היית סועד ומאין היה לך שטולנט מהביל ועבר לאכל עתה, אחרי שכלם כבר סימו מזמן את סעדתם!..."

מאורות

רבי יוסף מטרני - המהרי"ט ז"ל
ליום ההולולא י"ד בתמוז שצ"ט

בנו של המהרי"ט, רבי משה ב"ר יוסף טרני מגדולי חכמי צפת שהיה תלמיד רבי יעקב בירב וחרו של מרן ה"בית יוסף". התינתם גילדותו מאביו, ולמד מפי רבי שלמה סאגים תלמידו וחתנו של האריז"ל. בזמן שקעה קרנה של צפת, שהיתה עיר חכמים וסופרים בדור שלפניו, וכאשר נטע פשד"רה של צפת, הספים להצעת גדולי קושטא שבתרפיה לכהן בה כמורה-צדק ואב בית-דין, אל בית-מדרשו שהקימו בעבורו נגדי העיר, נהרו רבים לקבל תורה מפיו, בהם "שמונים תלמידים" מגדולי הדור הבא, פעדות בניו. הוא ישב במנוחה על-התורה ועל-העבודה, בזכות שני אחים נגידים בעיר שתמכו בו ביד-נדיבה כשתף "ומשם זכה לכל-הגדולה, שלמד תורה ברוח בלי שום טרדה, שהם עסקו במשא ומתן והוא חלק עמם ולא טרח כלל - פעדות היעב"ץ בפרושו לאבות. לאחר שנים מספר, התמנה ל"חכם באשי" ורבה הראשי של תרפיה, ונחשב לאחד מגדולי דורו. כתב חידושים רבים, בהם פרושים למסכתות הש"ס וכתבי הראשונים, אולם רבם לא נשתמרו, ורק חלק זכו לאור עולם, בהם פרושו על-התורה "צפנת פענח" וחדושים נוספים שציאו לאור בדור האחרון. תשובותיו יצאו לאור בשלשה חלקים בשם "שו"ת מהרי"ט", והפכו לחלק יסודי בעולם ההלכה והפסיקה. הוא נקבר בקושטא עיר מגוריו, אך בהתאם לצאתו העברו עצמותיו לצפת ונקברו בסמוך לאביו, ולפני שנים אחדות התגלתה מצבתו סמוך למערת האלשיף הקדוש.

יוסיף דעת

סיפר רבי יעקב מרדכי מרקוביץ רבה של נור בפולין, כי התפלל פעם עם רבי חיים בריסקר במנחה של שבת בלק, ובקריאת התורה קרא הקורא את הפסוק המובא בתחילת פרשת פינחס כחמש המאורע המובא בפרשת בלק: "ישם איש ישראל הפפה אשר הפה את-המדינות", וביטא כמנטאו הפה בחיור במקום בשורוק. הפה רבי חיים בשולחן דרש לחזק ולקורא בשורוק, שכן זהו שנינו משמעות הכתוב, כי הפה משמע שהוא הפה אחרים, ופירוש הפסוק שהוא עצמו הפה. ומעשי אבות סימן לבנים, וכך אירע עם אביו הגרי"ז, כמסופר ב"עובדות ותהנות", שבתקופת מסעו לארץ ישראל, שמע קריאת התורה בבתי-הכנסת של הספרדים בסוריה ולבנון, ויצא ידי חובתו. אולם בהיותו בחיפה בקיץ תש"ח, התפלל בבית-כנסת של חסידים, וכשרקא שם את הפסוק "אשר הפה" - הפה, סבר שלא יוצאים בזה ידי חובה, כיוון שזה היש המשמעות האמיתית. הדבר גם הובא ב"אור תורה", ויש כתב "וסימנך כי יש'ק ואפלטוה" - חיריק שורוק קובץ הכל אצלם אחד, ואין להם הבדל בין היא והוא". על שנינו זה כבר התריע בספר קיצור של"ה: "וכן יש הרבה שהיו להם מלמדים עמי הארץ, ומיגילים למרות השורק בתנועת חיריק, ואמת תנועת שורק הוא כמו תנועת מלאפום, ואם קורין השורוק בתנועת חיריק משנה משמעות הפירוש, ולפעמים הוא מחרף ומגדף ומהפך המכוון", וכן הועתק מבעל הלבושים, על חסיד מופלג שבא בחלום לחברו וסיפר לו שבבואו לבית-דין של מעלה הוכיחוהו על שלא התפלל כראוי, והחליף צירי בשווא, חיריק בשורוק ועוד. מסתבר, כי במקור היו בני אשכנז מבטאים את השורוק באופן ממוצע בין מלאפום לחיריק, ובמשך הזמן נשתכח עד שדמה לתנועת החיריק, וכבר התרועע על כך בעל הלבושים ומה"ל מפרא, שבדומם החלו לשכוח את ההבדל בין מלאפום ושורוק, אך הנה להם לישראל. על ההבדל בין שורוק לחיריק אפשר ללמוד מכך שמעולם לא חרזו הפייטנים ביניהם.

לקוראים הנכבדים! לקראת הוצאת הכרך הרביעי של "שבת טיש", בעזרת ה' יתברך, ניתנת לכם בזאת האפשרות לפרסם בו את תמונת ה'שבת טיש' - שולחן השבת הערוך שבביתכם. רבים מהקוראים נהנים לראות את תמונת שולחן השבת שלהם, מפאת את שלושת הספרים הקודמים של "שבת טיש" ומחירה אווירה קדושה של שבת קודש באלפי בתים בישראל. יש לצלם את התמונה של שולחן השבת לוחב, ולשגר אלינו בדוא"ל: 5806777@gmail.com. תיתן עדיפות כמובן, לתמונות בהן יופיעו ספרי "שבת טיש" על השולחן. ויהי' שזנכה בקורב ל"יום שכולו שבת ומונחה לחיי העולמים". נא להזדרז, כי הרשימה הולכת ונסגרת!

פעת יאמר ליעקב ולישראל מהפעל אל

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

מנהלים נשיו וגו' (כד, ו) - הפתח מדבר כנגד ד' פתוח הצדיקים בשעם ה'. א' הוא שמואל הנביא שהיה מסבב כל ארץ ישראל ללמד ישראל תורה ומצוות בכל שנה ושנה באומרים ז"ל. ב' פת הצדיקים הקבועים לתלמוד-תורה ללמוד וללמד ולהורות משפט, והיא פת העומדת בלשפת הגזית העוסקת בתורה ובהוראה כדוע, והיא בגדר הראשון עצמו אלא שהמקבש ה' יבוא אליהם, מוסיף עליהם שמואל שהוא היה מסבב להורותם. ג' פת הלומדת תורה לשמה לעצמה להשכיל ולהבין אמרי נעים, יתרה עליה פת הראשונה שלומדת ומלמדת. ד' היא פת המחזקת ידי הלומדים ויוצאים למלאכתם למצא טרף אדם. וכנגד ד' פתות אמר ד' דמיונים, כנגד פתו של שמואל אמר מנהלים נשיו, שהם עושים פנחל הזה שנוטל מימיו מקומם למקום לשתות ממנו, כמו"כ פת זו שטורחין בעצמן להשקות צמא למים חיים, וכנגד פת ב' אמר מנהלים נהר - פנח הזה שהוא נטוע וכל הרוצה להנות יבוא ויהנה, גם מוליכים פרות ממנו וזנים הרחוקים, כמו"כ פת פת נטועה בלשפת הגזית וכל הרוצה להנות יבא ויהנה, גם פרותיהם הולכים למרחוק שהפאים לשם מתחמין מהם ויוצאים להשקות צמא תורה וכו'. וכנגד פת ה' הלומדין לעצמן ואין בהם פח להשפיע לאולת, אמר באהלים נטע ה' - כיצחק איש תם יושב אהלים ללמוד לעצמו, ואמר לשון נטיעה כנטיעה הזאת שקבל שהיא מתישגת מוסיף פרשים ואחיה ביניקתה, כמו כן לומדי תורה בל"זמן שמאריך בעסק התורה תוסיף להשתמש נפשו בה, וכנגד פת ה' אמר בארזים עליימים - ארזים רמז לעשירייעם בעלי-קומה בעלי-כח ונבונה בעולם הזה, אבל אין עושים פרות בתורה לפי שאינם לומדים בתורה.

שליט עריץ ואכזר, היה הצאר ניקולאי הראשון, וזכה עקב כך לפניו המפקפק "צאר הברזל". שלשים שנות שלטונו היו מסכת אחת של אכזריות והתעמרות בנתיניו, אולם אכזריותו הגיעה לשיא בכל מה שנענה ליהודים אזורי רוסיה. הוא ראה בהם זרים, ובשנות שלטונו פרסם נגדם לא פחות ממש מאות גזרות קשות ואכזריות. את הגזרות כנה בפני חוץ 'תקון היהודים', אך שנאתו העזה ליהודים הפעעה בו באופן גלוי, ומטרותו העקרת היתה הקמת כל יהודי רוסיה לנוצרים פרבוסלביים ומחיקת כל סממן יהודי מארצו. לשם כך לא בחל בשום אמצעי נבזה ככל שיהיה, ובמחוזו הקודח חפש בל"דרך כיצד להרע להם, מתוך מחשבה אולת פי כף יאלץ אותם לזנוח את מסרת אבותיהם ולערק אל 'דת החמלה והרחמים'. היה זה לאחר חדשים ארבים של התלבטיות וחבוטת-נפש, כאשר הצאר החליט על פנום מועצת שרים לשם בצוע ההחלטה הנועזת שרקם, גרוש כללי של כל יהודי רוסיה. הצאר ידע היטב, כי גזרה פוללנית שכזו, של גרוש מיליוני נתינים מרחבי הממלכה הרוסית הגדולה, לא תעבר בשתיקה ולא תתקבל בענייפה גם אצל אלו שאינם חשודים באהבת ישראל גדולה, ולכן החליט לזמן לפטרבורג עיר הבירה אספה רבתי, בה יטלו חלק שרים נבבדים מכל המחוזות, ובמעמדם יודיע על החלטת הגרוש. "אך לא רק שרים ממשלתיים יזמנו לאספה", אמר הצאר ליועציו, "אלא גם נציגי היהודים יזמנו אליה, וכאשר נציג בפניהם את הטענות שלנו כנגד דתם ומנהגיהם, לא יוכלו לפצות פה מרב אימה ובלבול, וכך נוכל לשלל מהם את הזכות להמשיך לדבך בדתם, ונוכל להכריז על גרושם של אלו שמאמינים להצטרף לדתנו".

היה זה בשנת תר"ד, בשלהי העשור השני לכהנתו של הצאר ניקולאי, כאשר האספה הגדולה התכנסה בפטרבורג הבירה. את נאום הפתיחה נשא שר-הפנים הרוסי, ונאומו היה עשוי מלאכת מחשבת מתוך מטרה להטיל מרד בזקני היהודים שהזמנו לאספה, ולגרם להם יאוש ורפיון-ידיים. את דבריו החל בתאור השליליות וההרס השוכנים בעם היהודי מאז ומקדם, תאר אותם כאסון לאנושות וכרקב-עצמות בגוף פליממלכה, האריך בנזק העצום שהם גורמים לסביבתם, עד שהביע את תמיהתו 'לשם מה גרא הבורא את האמה השפלה הזו, שאין גרועה ממנו באנושות בלה"ז... דברי הנבלה, שכמותם לא שמעו נציגי היהודים מעולם באופן כה בוטה ופוגעני, נפלו עליהם כרעם ביום בהיר, והם לא ידעו את-נפשם. לבם נמס בקרבם, חלחלה אחזה במתנם, והם הביטו זה בזה בהסראונים וביאוש עמוק. שר-הפנים הביט בהם במבט מנצח, ולבו גאה מאשר למראה הצלחת נאומו, אך לפתע קמו עיניו. בין הרבנים היושבים, נתקלו עיניו ברב יהודי נשוא-פנים, שישב זקוף-קומה והביט בו במבט מוחזק ומנצח. הדבר כמעט הוציאו מכבד-משקלו, והוא הודיע על הפסקה קלה. הוא ירד מהדוכן, ופנה אל הרב היהודי. "מה שמד?" פנה אליו בקול נוקב, מתוך מטרה להטיל עליו אימה, אולם גם נימה זו לא השפיעה על-האיש, וקולו בוטח השיב הלה: "שמי יצחק בן-חיים איצקוביץ, ומתגורר אני בעיירה וולוז'ין". היה זה רבי יצחק בנו הנודע של רבי חיים מוולוז'ין, שגחשבר פראש המדברים של יהדות רוסיה, ואף שלטון הצאר הפיר בו כרב הכוללי של ליטא ורוסיה הלבנה. "מדוע יושב אתה בשלוח שכזו, בעוד פני חבריך קבצו פארוו, ושרויים הם במבוכה ושבדון-לב"? פנה השר בתמיהה אל רבי יצחק, ונענה: "הקשבתו בקשב-רב לדבריו של הוד-מעלתו, ולענני היה לי לשמע דברים הראויים לתשומת-לב". התמיהה על-פניו של שר הפנים הרוסי, הלכה והתרחבה. "הרי לא דברי שבח ותהלה לטובת היהודים היו בפי, אלא להפך, ואם-כן הולכת תמיהתי וגדלה, כיצד יושב אתה בארד-רוח ומאזין לדברים כה חריפים, והחיוף אינו מש מזויות פיד"? "ובכן" נענה רבי יצחק מוולוז'ין ואמר: "הריני לגלות את אוניו של הוד-מעלתו, כי מאז ומקדם אני יושב ומצפה, מיחל ומקווה, מתי תבוא העת הזו שבה נשמע דברים כאלו מאישיות כה רמת-מעלה. אדרבה, לא רק שאיננו צריכים להצטער על דברים מעין אלו, אלא עלינו להתמלא מקד תקנה ואמונה עזה, ולא יפלא אפוא מדוע האונתי לנאום בפנים מסבירות ושמחות". אתה מדבר בחידות", אמר השר בפליאה עצומה, "ואני דורש ממך הסברים ברורים, אבל אל תנסה לסובב אותי בכחש". ורבי יצחק החל בהסברו המפורט: "לפני פשלת אלפי שנה, עמד נביא גדול לאמות העולם, ושמו בלעם בן-בעור. הלה התנבא על עתידו של עם ישראל, ובין השאר אמר נבואה זו: **פעת יאמר ליעקב ולישראל מהפעל אל**, בלעם בן-בעור התנבא אפוא, כי עתידה לבוא עת כזו, בה יעמדו אמות העולם ויזלזלו בה עמקות בעם ישראל, עד שיעמדו ויתמהו קבל-עם ועדה, לשם מה בראם הקב"ה ולאיוו מטרה הביאם לעולם, והם יאמרו ליעקב וישראל 'מה פעל אל' - לשם מה יצר אהכם הבורא? אולם בלעם המשיך והתנבא מיד: **'הויעם פלביא יקום וכארי יתנשא, לא ישכב עדי-אכל טרף ודם-חללים ישחה'** - דהינו מיד לאחר עת זו, בה ישפלו פלביא וכארי ויכניעו את כל הגוים ולשנינה, אורא יתהפך עליהם מזלם בבת-אחת, והם יתגברו פלביא וכארי ויכניעו את כל הגוים תחתיהם". "ועתה" סים רבי יצחק את-דבריו שנאמרו בלהט ובזעזע מפלא, "כאשר רואה אני כיצד מתקים החלק הראשון בנבואת בלעם, הכיצד לא אעמד ואשמח מתוך אמונה מלאה כי החלק השני עומד כבר להתקיים, והנהיזה עומד אחר פתלנו!" בבשת-פנים ובלי אמר ודברים, פנה שר הפנים לדרכו, ובסופו של-דבר התפארה האספה ללא שום החלטה. יהודי רוסיה נצלו שוב מזממו של הצאר ניקולאי, וסופו היה פסופם של כל צוררי ישראל לדורותיהם, "כן יאבדו כל-איביה ה".

דברי הימים

דבר פלא מספר רבי משה טייטלבוים מאוהעל כספרו "שמח משה", כי בחלומו ראה "שהאריז"ל חי בל"ד שנים, משום שתיקן מה שקלקל בלעם הרשע בל"ד שנים שחי כמובא בסנהדרין, ואתבונן אליו בבוקר והנה הוא אמת, דבלעם פעל השמדיות והאריז"ל תיקן שלא יהיו שמדיות, והבן זה". אולם הדבר נמוח, שכן ידוע כי האריז"ל נולד בשנת רצ"ד ונפטר בה' במג"א ש"ב בהיותו כבן ל"ח בערך, וכך כתב החיד"א וכן מובא בשבחי האר"י, ולכן ביאר רבי יואל מסאטמאר בתשובותיו על אורח חיים, כי כונת זקנו ה"שמח משה" לשנות האריז"ל ללא שלוש שנותיו הראשונות "שאין בהן עדיין תורה, וגם בשנה הרביעית אינו מעיקר החיוב לתורה, כמבואר במשנה 'בן חמש למקרא'. ואף שהאר"י ז"ל היה קדוש מרחם ונתמלא כל העולם כולו אורה מיום היוולדו, עם כל זה לתקן טומאת בלעם צריך כח התורה, וזה מתחיל בשנה החמישית, ונמצא לענין זה החשבון מכוון ל"ד שנים". וכדי להבין את גודל מעלתו של האריז"ל, יש להסמיק את המעשה שאירע בשבת-קודש פרשת בלק בשנת של"א או של"ב בעת מגורי האר"י בצפת, כאשר נח מעט לאחר סעודת שבת לקיים מצוות עונג שבת, וכדרכו שהיה מצווה לישון צהרי השבת לתועלת הנשמה, בא תלמידו רבי אברהם הלוי וראה את שפתותיו מרחשות בתוך שנתו. הטה התלמיד את אוזנו לשמוע את פשר הלחישה, והאריז"ל הקיץ וראה את תלמידו רוכן אליו. וכאשר ביקש לשמוע מה לחש, אמר לו כי בזמן שהוא ישן נשמטו עולה למעלה ומגלים לה סודות עליונים בתורה הקדושה. ביקש התלמיד לשמוע את הסודות שקיבל עתה, ואמר רבו, שגם אם יחיה שמונים שנה רצופות, לא יספיק לדרוש מה שקיבל עתה בפרשת בלעם והאתון.

ישב רבי יהודה הורביץ מדז'יקוב, וקרא את הפסוק שבגבואת בלעם: "לא יִהְיֶה אִיִּם בְּיַעֲקֹב", ולאחר מכן פתח ובאר פרוש משלו. והיה הדבר בלתי שכיח, שכן ברב ענותנותו לא היה אומר ברבים פרושים משלו, אלא מצטט בשם צדיקים וגדולים אחרים. "דרכם של בני־אדם, שבאשר הם מבקשים לקרא כתב פלשהו, אם מתוך ספר ואם מתוך גליון, הם מחזיקים את הכתב במרחק מסים מעיניהם ומעינים בו. אך אם יקרבו את הכתוב יותר מדי, ממש סמוך לעיניהם, הרי לא יעלה בידם לקרא מאומה. וזו פגת הכתוב 'לא־הביט און ביעקב', דהינו שהקב"ה אינו מביט בעונותיהם של ישראל ולא רואה עמל בישראל, והטעם הוא מפני ש'ה' אלקיו עמו', דהינו שהקב"ה מקרב כל־ךך את עם ישראל אליו, והם כה סמוכים אליו, עד שבכביכול אינו יכול לעין בעונותיהם מרב שהם קרובים אליו, כאדם שאינו יכול לקרא כתב סמוך יותר מדי לעינים..."

מדה זו של "לא־הביט און ביעקב ולא־ראה עמל בישראל", היתה משרשת ברבי לוי יצחק מברדיטשוב, וכנויו נודע בפיי־כלי: "סגנון של־ישראל". הסבא קדישא רבי ישראל מרוז'ין היה אומר עליו, שבגלל כך זכה להמשך הפסוק "ה' אלקיו עמו" והצליח בכל אשר פנה. תדיר היה מחפש ללמד זכות על־ישראל, וכאשר שמע פעם אחד מישראל שהוא מוציא דבה על חברו, מדבר בגנותו ומספר על מעשיו הרעים, פנה אליו רבי לוי יצחק, ואמר בלשון רכה: "ביצד אינד חושש להוציא לעז חלילה, על התפלין של הקב"ה בכבודו ובעצמו?! הביט הלה עליו בעינים תמאות, ורבי לוי יצחק הסביר: "הרי אמרו חז"ל, שבתפליו של הקב"ה נאמר 'מי בעמך ישראל גוי אחד בארץ', ואם אתה מוציא לעז על אחד מבניו של הקב"ה, נמצאת פוסל אותן חלילה..."

בשנת תרי"ח, בקר רבי יצחק מנסכיו בעיר אליק, טרם החל בתפלה, נכנס אליו משמשו והחל לדבר סרה באחד התושבים במקום, שמעשיו אינם הגונים. נסער הרבי לשמע הדברים, נגש לתפס את ידית הדלת, ואמר בהתרשנות: "הרי אתה כבר שוהה בביתו זה מספר שנים, האם טרם תדע שכל אדם שאוחז בידית הדלת שלי, אני יודע ומרגיש תכף מה שעשה האיש מיום הולדו ועד־עתה? אוכל למרות כל מה שאני רואה, וזכר אני היטב את דברי הפסוק שבפרשת בלק 'לא־הביט און ביעקב', שהקב"ה אינו מביט על החלק השלילי של ישראל, ואם־כן, איך אוכל אני להביט בחלק הרע? אין דרבי להביט אלא על החלק הטוב שבאדם, ואם הייתי מביט בחלק השלילי שבאדם, לא הייתי מניח לשום אדם להכנס לביתי, שכן מיד רואה אני את־מעשיו!"

רבי שמואל אגל מרדומישל, היה מיוחד במדת אהבת ישראל, ומעולם לא־הביט און ביעקב ולא ראה דבר מגנה ופגם באדם מישראל. רגיל היה לשנן את־פתגמו של רבי יחזקאל משינובה: "אל תהי כו לכל־אדם", דהינו אל־תבוז את־בלו, גם אם מצאת בו חסרון כלשהו, שהרי יש בו לעמת זאת מעלות אחרות אשר מכריעות את־הכף לטובתו, ותמיד היה משנן באזני תלמידיו וצאצאיו כי עליהם לזכור את מלות התפלה שתקן הרבי ר' אלימלך מליז'נסק לומר לפני התפלה: "שנראה מעלת חברינו ולא חסרונם". פעם שמע ביצד מאן־דהו מדבר סרה ביהודים והוא מפרט את החטאים שלהם, ומיד נעמד בסערת־רוח ואמר: "בקר הקדים אתכם הבעל־שם־טוב הקדוש, שהיה מונע מהמוכיחים בעם לקטרג על־ישראל, והיה אומר שבאשר יהודי טרוד במקורו בשוק במשך כלי־היום, מתעורר לפתע כי פנה יום ועוד מעט תשקע השמש, והוא ממהר להתפלל מנחה, אזי גם אם תפלתו פשוטה מאד, מזדעזעים ממנה מלאכים ושפרים בשיבה של־מעלה!"

"ה' חפץ חיים" נסע פעם ברכבת לכנוס תורני של גדולי הדור, והתלווה אליו רבי מאיר דן פלוצקי בעל "כלי חמדה". השמועה על נסיעתו של זקן הדור התפשטה כחץ מקשת, ובאחת התחנות המרכזיות של הרכבת, עמדו המונים שבקשו לחזות בזיו־פניו של ה"חפץ חיים". נכנסה משלחת של רבנים אליו בבקשה לצאת אל הצבור ולברכו בברכת פהנים באהבה, אך הוא סרב לבקשה. פנה עליו ה"כלי חמדה" ותמה על־סרבנו, וה"חפץ חיים" שטח בפניו את־הסברו: "ביצד אפשר לבקש מיהודי זקן שכמוני לזכות בנתח של כבוד בעולם הזה?! והרי הכבוד מעמיד את האדם בגסיון גדול, ויודעים דברי רבנו יהודה החסיד, שעל כבוד שהאדם נוהל בעולם הזה, מנבים לו מזכותיו בעולם הבא". נענה רבי מאיר דן ואמר: "יש בפי שתי תשובות כדי להניח את־דעתו של מר. ראשית, כדאי לאדם להפסיד מעט מהעולם הבא שלו, בשביל להנות אנשים כה רבים מישראל ולברכם", ובעוד הוא מנסה להמשיך ולומר את תשובתו הנוספת, קם ה"חפץ חיים" ואמר לו: "די בטענתך האיטנה הזו, ואין צורך להוסיף עליה מאומה". ומיד פנה אל חלון הקרון.

ה"אהבת ישראל" מויז'ניץ, קרב פעם אדם אחד שנהשד ב'מוסר' לשלטונות על עריקים מהצבא הרומני, והגיש לו כוס יין. עמד שם חסיד אחד, שאחיו נתפסו לצבא בעטיו של אותו מלשין, ומרב צער לא הצליח להתאפק ושאל את הרבי: "איך אפשר לקרב אדם שפל כזה?" השיבו הרבי: "מאין יודע אתה שהוא המלשין?" וכאשר האיש השיב ש"כך מדברים עליו", אמר לו הרבי: "אם כך, ביצד מתר לך לקבל דברי לשון הרע? הרי צריכים להושיב בית־דין של שלשה דנינים ושני עדים, כמובא בתלמוד, ורק אם יפסקו שהוא המלשין, נוכל לקבל את־הדבר. אבל אין לסמוך על דברי המון העם ללא פסוס". נאנח החסיד ואמר: "אבל אני אינני במזגה של־הרבי..."

מטעים

אם־יתר־לי בלק מלא ביתו כסף וזהב (כ.ב. טו)
מפרש רש"י שנפש בלעם היתה רחבה וחמדו ממון אחרים, ורבים תמחו שהרי מובא באבות על רבי יוסי ברי־קסמא שאמר "אפלו אם אתה נותן לי כל כסף וזהב שבעולם, איני דר אלא במקום תורה", ומדוע הוא אינו נקרא בעל נפש רחבה? אלא שאתת וזהב שבפסוק זה מטעמת באתחלתא ומפסקת מהתבות לא אוכל לעבר את־פי ה' אלקי, ולעמת זאת בהמשך נאמר אם־יתר־לי בלק מלא ביתו כסף וזהב, ושם תבת וזהב בקוף קטן ומתברר אל התבות הנאות לא אוכל לעבר וגו'. כי בתחלה אמר בלעם שאם יקבל מלא ביתו כסף וזהב אזי יבוא, והתבה באתחלתא כי זו היתה תאונה שהיה בעל נפש רחבה, אך הוסיף שצריך את רשות הקב"ה, אוכל למעשה גלה את האמת לבלק, שלא היה יכול לבוא ללא רשות ה' ולכן התבות מהברות שאין לו פח משלו. (מציין מכלל טו)

ודבר מה־יראני והגדתי לך

באור הדברים, שאת־הדבר אשר יראני ה' אנכי לה, ותבת מה מהברת במקוף אל תבת יראני ואי אין בה טעם משל עצמה, והבאור הוא מה שיראני, וכן תרגם אנקלוס "ופתגמא דיהוינני" - דהינו הדבר אשר יראני. ואם אין תבת מה מהברת אל תבת ודבר שלפנייה, מכאן שהצורה השגור 'דבר־מה' בהוראת דבר כלשהו - בטעות יסודי. (דעת מרדכי)

מדגש

על נסח הפסוק 'מי מנה עפר יעקב ומספר את־ריבע ישראל', כתב רבי ברוך הלוי עפשטיין ב"מקור ברוך", כי הפונה בתבת 'ומספר' כאילו נאמר 'ומי ספר', דהינו מי מנה את עפר יעקב, ומי ספר את רבע ישראל, שהרי פעמים רבות נשמטת הי"ד בתבה, כמו 'זמרת' במקום 'זמרת', ופעמים מתחברות שתי מלים לאחת, כגון בפסוק זה 'כמוהו' - 'עמו הוא', וכן דרשו חז"ל בלעם - בלע עמ, שהתכוון לבלע את עם ישראל. היו שבקשו לתקן את נסח המסורה ולהגיה 'ומי ספר' במקום 'ומספר', והוכיחו מנסח הרס"ג ותרגום השבעים שבהם נכתב כך, אך חלילה לומר כן, והנסח האמתי הוא 'ומספר', והוא בדרך מליצת השיר. גם בנסח המקרא שהשתמר בידי השומרונים נכתב 'ומי ספר', אלא שבכך הוכח שהללו שנו רבות מהמקור, להתאמת התורה לאמונתם המשבשת.

ממלה

ספר רבי פישל לינד מניקורי ורושלים, על אביו רבי יחזקאל אלימלך, שטפל פעם באיש עיוור ומדבא בחללים, וכאשר מצבו הדרדר, נשאו יחד עם חבריו אל בית־הרפואה הנודע שיערי צדק, שיסד הרופא הנודע רבי משה וולף. הללו הכניסו בחזקה את האיש אל חצר בית־הרפואה, כדי שאוכלו לקבלו למרות שאין לו סמך שישא בהוצאות רפואתו, וקראו לד"ר וולף: "אם אתה מקבלו, הרי שמך ול"ך מתפרש בנוטריקון 'ואהבת לרעך כמוך', אך אם תסרב להציל יהודי, הרי אתה הופך מול"ך לב"לק", ואף הוא נוטריקון בחדוד 'ואהבת לרעך כמוך'..."

מדוע נקראת הפרשה על־שם בלק? והרי שם רשעים ירקבו?! ואם קראו על־שם גוי, היה צריך לקרוא על־שם בלעם, שמקללותיו נצלו ישראל? אלא שבלק היה 'גוי הגו' יותר מבלעם, שהרי לא היה צביע כמותו ופיו ולבו היו שווים בשנאתו לישראל, וגוי 'הגו' שכזה זכאי שתקרא פרשה על־שמו... (ירמיה)

פְּרֻשֵׁת בְּלָק | תשע"ז

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמַר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיּוֹן

פניני עין חמד

ויצא לאור ע"י בית הכנסת שכולנת ע"ן חמד* - אגודת ציון

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשֵׁת בְּלָק – הַבְּנֵת דוֹ-שִׁים

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל בְּלַעַם לֹא תִלָּךְ עִמָּהֶם לֹא תֵאָר אֶת הָעַם כִּי בְרוּךְ הוּא (במדבר כב, יב). וַיִּבֹּא אֱלֹקִים אֶל בְּלַעַם לִילָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם לְקַרְא לָךְ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לָךְ אִתָּם (במדבר כב, כ)

אינם שווים, שכל אחד יש לו כוונה אחרת בדבר ההוא. והנה כאן מתחילה אמר לו ה': "לא תִלָּךְ עִמָּהֶם (במדבר כב, יב)", עִמָּהֶם דִּיקָא, כִּי כוּוַנְתָם שִׁילָךְ וַיִּקְלַל אֶת הָעַם לִכְן הַזְּהִירוֹ, שֶׁלֹּא יִלָּךְ בְּכוּוּנָה זו לְקַלְלֵם, לֹא תֵאָר אֶת הָעַם כִּי בְרוּךְ הוּא (במדבר כב, יב).

לאחר מכן כשהתאמץ בלעם לילך, אז נתן לו רשות לילך אִתָּם, אִתָּם דִּיקָא כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר: "קוּם לָךְ אִתָּם" (במדבר כב, כ). רצה לומר, כִּבְרֵ אִמְרַתִּי לָךְ, שֶׁלֹּא תִלָּךְ בְּבַחֲיִנַת עִמָּהֶם, בְּכוּוּנָה לְקַלְלֵם, רַק לָךְ אִתָּם וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה לְבַךְ דּוּמָה לִלְבָם.

אך בלעם מחמת רשעו לא עשה כן, רַק "וַיִּלָּךְ עִם שָׂרֵי מוֹאָב (במדבר כב, כא)", עִם דִּיקָא. וְכִמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י הַקְּדוּשׁ: לְבוֹ כְּלָבִם שׁוּוֹה. כִּי חֲשַׁב לְקַלְלֵם, לִכְן: "וַיִּחַר אֶף אֱלֹקִים" (במדבר כב, כב). כִּי עֵבֵר עַל מְצוּתוֹ.

על פי זה כתב בספר 'אש תמיד' על הפסוק "שָׁבוּ לָכֶם פֶּה עִם הַחֲמוֹר (בראשית כב, ה)" - עִם הַדּוּמָה לַחֲמוֹר. לְכַאוּרָה לְפִי פִירוּשׁ הַגֵּר"א צִרִיךְ לומר "אֶת הַחֲמוֹר" כִּי עִם הַחֲמוֹר הֵייוֹנוּ בְּכוּנָה אַחַת וַאֲיֵךְ אִפְשָׁר הוּא חֲמוֹר וְאַתָּם בְּנֵי אָדָם?

אך מאחר שכתוב "עִם" ניתן לדרוש מזה, שֶׁהֵם עִם הַדּוּמָה לַחֲמוֹר בְּאוֹפֵן שׁוּוֹה, בְּעֵצָה וְכוּוּנָה אַחַת.

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה

בגמרא (מכות י ע"ב) מבואר, שהתקשה רבי אלעזר בפסוקים אלו. כיצד ייתכן, שהקב"ה חזר בו מהוראתו הראשונה לבלעם, שבתחילה אמר "לא תִלָּךְ עִמָּהֶם (במדבר כב, יב)" ואחר כך אומר לו "קוּם לָךְ אִתָּם (במדבר כב, כ)".

ועל זה אומר רבי אלעזר את היסוד: **בְּדֶרֶךְ שֶׁאִדָם רוצה לילך בה מוליכים אותו.** דהיינו, הקב"ה באמת לא רצה שבלעם ילך איתם, אבל כיוון שכך היה רצונו של בלעם, הולך אותו הקב"ה כפי רצונו.

הגאון מוילנה בספרו 'קול אליהו' הוסיף להקשות, אחר שקיבל בלעם רשות מאת הקב"ה ללכת עם שרי בלק נאמר "וַיִּקָּם בְּלַעַם בְּבִקְרֵי וַיַּחְבֵּשׁ אֶת אֶתְנֹו וַיִּלָּךְ עִם שָׂרֵי מוֹאָב. וַיִּחַר אֶף אֱלֹקִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא (במדבר כב, כא-כב). וְקוּשָׁה, מֵאַחַר שֶׁנֶּתַן לוֹ ה' רְשׁוּת בְּפֶה מֵלֵא שִׁילָךְ, אִם כֵּן מְדוּעַ חָרָה לוֹ עַל הַלִּכְתּוֹ?"

וכתב הגאון מוילנה לבאר, כי יש חילוק בין תִּיבַת עִם או עִמּוֹ, ובין תִּיבַת אֶת או אִתּוֹ, כִּי תִיבַת עִם יורה השיווי בדבר ההוא שמדבר בו ופְּעוּלַת שִׁנְיָהֶם עַל כוּוּנָה אַחַת מִמֶּשׁ, וְכֵן דָּבָר שֶׁשִּׁנְיָהֶם עוֹשִׂים, זֶה הַדָּבָר עַל כוּוּנָה וְרִצּוֹן אֶחָד, וְגַם אֵין אֶחָד נִפְעַל מִחֲבֵרוֹ שִׁיִּךְ לִשׁוֹן "עִם".

אך תִּיבַת אִתּוֹ יורה, שהגם שהם עושים זה הדבר ביחד, אך לא עם אותה כוונה, ובלבדם

העלון מוקדש להצלחת
יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
משפ' שטרית
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
עינת בת רחל ברכה
רחל ברכה בת פדילה דליה
ארז מזרחי וב"ב
נעם יצחק בן רחל ברכה
חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
נטלי בת יונית
שלמה דונה דוד וב"ב
קסיר אפרים וב"ב
י.מ.י.ש כדורי
אקבלי יוסף חיים בן נוסכה
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה
אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה ניט
עמית בת טובה
חגית בת גילה
נתנאל בן ג'ינה
אייל בן ג'וליאט
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה

זרע קודש בר קיימא
גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר
רחל מרים בת יהודית
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה
מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה - בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחא - בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה
גילה בת אקבאל - בריאות ואריכות ימים
אסתר בת סוליקה סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר דינה בת מזל
יהודית אסתר פראדל בת חיה - בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל
אקבאל בת שושפארין שירה שילת בת אורלי
תמר פורטונה בת מיסה רפאל מלח בן רחל
מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה
שלו בן מזל פתימה אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זהרה שאול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה קסנש בת דגטו
יצחק בן חנון ר' אליעזר בן עטיה

8/07/2017		י"ד תמוז תשע"ז	
פרשת בלק			
הפטרה: "והיה שארית" - מיכה ה			
ר"ת	יציאה	כניסה	י"ב
21:20	20:25	19:13	
21:17	20:23	19:31	ת"א
21:21	20:26	19:34	חגיגה
21:21	20:23	19:31	ב"ש

שואל ומשיב בהלכה – בשולי גוים - חלק ט'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

מה דינו של כלי של גוי שבישל בו ישראל וכן באלו מקרים יש להיזהר מבישולי גויים?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

כאשר הדליק יהודי את האש אף שהניח הגוי את הסיר הדבר שנוי במחלוקת בין מרן להרמ"א אם הוא מותר באכילה, ואין הכלי נאסר. **הערה:** כנלע"ד. אף שיש כאן בישול עכו"ם לדעת השו"ע, מכל מקום היות ויש כאן ספק ספיקא, שמא הלכה כמ"ד אין הכלי נאסר בבישול הגוי, ושמא הלכה כדעת הרמ"א ודי בהדלקה. ושוב ראיתי שכן העלה בספר בין ישראל לעמים (פ"ה אות כב) וטעמו, כלי הבלוע מדבר השנוי במחלוקת אינו צריך הגעלה. ועיין למרן הבית יוסף (יו"ד סימן טד). וכן יש להתיר כאשר הבישול נעשה בבית ישראל, היות ויש אומרים שאין בבית ישראל איסור בישולי גויים. כן העלה בשו"ת דבריך יאיר ח"ה (סימן לג) ולכתחילה ישהה אותם משימוש עשרים וארבע שעות. ע"ש.

כאשר גוי מניח את הסירים על גבי כירה חשמלית שאינה דלוקה, ולאחר זמן נדלקת הכירה על ידי שעון, המקל יש לו על מה שיסמוך, אף שיש מי שמחמיר בזה משום בישולי גויים. אולם אם ההדלקה וההנחה בוצעה ע"י הגוי- הכלי נאסר ומועילה לו הכשרה אף שהוא עשוי מחרס וכאשר הוא חושש שאם יעשה הגעלה יהיה הפסד מרובה או שאין לו איך להגעיל את הכלי, ימתין שיעבור על הכלי 24 שעות. **מקורות:** בין ישראל לעמים (פ"ז סל"ה). וע"ע מה שנכתב בהלכות פת עכו"ם. **הערה:** היות ובשעת נתינת הקדירות אין הגוי עושה במעשיו שום פעולת בישול, ולאחר מכן ההדלקה מכוחו של היהודי שכיוון את השעון. ושוב ראיתי בספר ישא יוסף להגר"י אפרתי (חיו"ד סימן ט) בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל שאפשר להקל על ידי שעון אבל לא לאורך תקופת זמן.

זהירות מהיוצא מפיו

עד כמה רבותינו נזהרו מכל מה שיוצא מפיהם ועד כמה עלינו להיזהר שבעתיים, שכן ברית כרותה לשפתיים ולעיתים עלול האדם להתחרט רבות על מה שהוציא מפיו ברגע אחד ללא מחשבה. להלן סיפור המעובד מתוך 'גיליון אורחות יושר' המלמדנו על כך: יהודי צעיר נכנס אל הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א וסיפר: הוא עובד במקום מסוים, ובאחד הימים הוא לא הגיע לעבודה. למחרת כאשר הגיע לעבודה ניגש אליו מעסיקו ושאלו: "מדוע לא הגעת?" מאחר ולא הייתה לו סיבה אמיתית להיעדרותו חשש מתגובת המעסיק והשיב בשקר ואמר כי סבתא שלו נפטרה ולכן לא יכל להגיע לעבודה. כמובן שהלה קיבל את הסברו והשתתף בצערו המדומה.

והנה לאחר ארבעה ימים בלבד נפטרה לפתע הסבתא בפתאומיות על אף שמצבה הבריאותי היה טוב, ומצפוננו מייסר אותו שאולי מחמת שהוציא כן בשפתיו ושיקר, גרם הוא למעשה לפטירתה. ונפשו בשאלתו האם באמת הוא אשם בכך ואם כן מהי תקנתו? גער בו רבי חיים: "למה דיברת שטויות?" והוסיף: "באמת ייתכן שהדיבור המיותר הזה גרם לכך שנפטרה הסבתא ל"ע, ותקנתו בזה שילמד משניות לעילוי נשמתה במשך כל השנה ובכך יכופר לו". (שכן משנה אותיות נשמה)

ברית פרותה לשפתיים

הרב רבי חיים טביב כיהן במשך שנים רבות כראש המנקרים והשוחטים בבת-ים. הלה לא חת ולא זע מפני איש, לא ויתר בכל מה שקשור לכשרות והיה עומד בתקיפות על כך. הוא היה מספר לילדיו סיפור נורא, ללמדם מוסר השכל עד כמה צריך לשמור האדם על לשונו ועל כל מה שיוצא מפיו ולהיזהר שבעתיים בכך.

בעלי אחד האטליזים בבת ים היו בעל ואישה שעבדו באטליז שברשותם. פעם אחת כאשר רבינו יצא מהאטליז לאחר שכמובן עשה את עבודתו כפי הראוי ובדק בדקדקנות רבה את כל מה שנעשה, שמע את האישה אומרת: "אני מעדיפה לראות את מלאך המוות ולא את המשגיח!" לא עבר זמן רב ובנם היחיד הלך לעולמו, צעיר לימים – אכן מלאך המוות ביקר אצלם!

אנו מבקשים, וממש מפילים תחינה מכם, קוראי העלון לסייע לנו במימון העלון.

כידוע העלון ב"ה יוצא בכ-6,500 עותקים! אנו נמצאים בחובות מול בית-הדפוס וחייבים את עזרתכם. אנא סייעו בטרם יהיה מאוחר מדי !!! העלון אינו מכיל פרסומות. זכות המצווה תעמוד לכם אלף המגן בבריאות, הצלחה, נחת מהילדים, שידוכים, זרע בר-קיימא, פרנסה בשפע וכל מילי דמיטב

למעוניינים, נא לפנות לליאור 0504-115673.

כמו כן, ניתן לשלוח צ'ק, לפקודת 'דפוסית' בצרוף קרוס (שם בית-הדפוס בו אנו מדפיסים) או להפקיד ישירות לחשבון- מס' בנק 10 (בנק לאומי). מס' סניף 678. מס' חשבון 02798958 (החשבון ע"ש ליאור עצמון- בהפקדה בבנק לאומי)

מנויים

הקדשת העלון

לשאלות בהלכה

לקבלת העלון חנם ב-email מדי שבוע, שלח את כתובתך אל PnineEH@gmail.com

נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זיווג הגון, תורה בתשובה וכו"- נא לפנות לליאור בטל" 0504-115673
כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805

נא לפנות לרב אליהו חיים פנחסי בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

האדמו"ר דוד משה רוזנבוים מקרעטשניף זצ"ל- נולד בחודש תשרי ה'תרפ"ה (1924) כבן זקונים. בסעודת הברית שהתקיימה בחוה"מ סוכות, הסביר אביו את הטעם שקרא לבנו בשם זה, מכיוון שעלה בדעתו לקרוא לו ע"ש ר' משה (זקינו של הרה"ק ר' מאיר הגדול מפרמישלאן זיע"א), ור' דוד אביו של ר' משה (ששניהם היו צדיקים נסתרים) ולכן רצה לקרוא לו משה דוד, אך כיוון שהברית התקיימה סמוך ונראה ליומא דהילולא של הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב, נקרא דוד משה.

עוד בצעירותו ניכרו בו גיוני קדושה והשליך עצמו אל עמל התורה הקדושה, ובהיותו כבן עשר שנים כבר היו שגורים על פיו מאות דפי גמרא ועשר סימנים בשו"ע י"ד עם ה"פרי מגדים". הובל והוגלה לאושוויץ יחד עם משפחתו, שם הופנו אביו ואמו ובני משפחתם שמאלה ורק רבינו ניצל מכל אחיו, ומופלא הדבר שאביו אמר לו ברדתם מרכבת המוות שהוא ינצל היות ועם ישראל זקוק לו והסמיכו לרבי והבטיחו כי "הברכות נתונות בידך".

לאחר תלאות מרובות, ובניסי ניסים ביום י"ז אייר ה'תש"ה (1945) שרד את התופת, והעיד על עצמו שלא נכנס לפיו בשר פיגולים במשך כל שנות השואה וכן בכל הזדמנות אפשרית למד ולימד תורה. מכאן הגיע לסיגט. עוד באותה שנה בהיותו כבן 21 שנים בלבד הוכתר כממלא מקום אבותיו לאדמו"ר מקרעטשניף.

בחג הסוכות בשנת ה'תש"ח (1947) זכה לחונן את עפר ארץ ישראל והתיישב בירושלים עיה"ק ת"ו. בשלהי חודש ניסן כאשר פרצה המלחמה בארה"ק עבר לרחובות (לאחר הפצרות ידידי בית-אביו ולאחר שקיבל את ברכתם של הרבי מבעלז והחזון אי"ש). ייסד מוסדות תורה ועזרה לנזקקים. אהבתו לזולת הייתה מופלאה. מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. גם היום שנים לאחר פטירתו עדיין זוכים לראות ישועות בצינו.

טרם נסיעתו בחודש סיון ה'תשכ"ט (1969) כדי להשתטח על ציון זקינו הרה"ק רבי מאיר מקרעטשניף ביומא דהילולא ל" סיון בסיגט שברומניה הזכיר פעמים אחדות את עניין פטירתו. נשאר שם למנוחה למשך מספר שבועות ונפטר ב-ט"ו תמוז. למחרת הצליחו להביא את ארונו לארץ ישראל באורח נס ופלא. נפטר ב-ט"ו תמוז ה'תשכ"ט. חי כ-45 שנים. ציונו ברחובות.

סבא: ר' מאיר (מצד אביו). **אביו:** ר' אליעזר זאב הי"ד. **אשתו:** מרת אסתר רחל (בת גיסו חתן אביו הרה"ק ר' חיים מרדכי מנאדבורנא). **מילדיו:** ר' מנחם אליעזר זאב (האדמו"ר מקרעטשניף ברחובות), ר' ישראל ניסן (האדמו"ר מקרעטשניף בקריית גת), ר' זיידא שמואל שמעלקא (האדמו"ר מביטשקוב ביפו), ר' מאיר רוזנבוים (האדמו"ר מפרמישלאן בקריית הרצוג שבבני-ברק), ר' יוסף שלמה (האדמו"ר מקרעטשניף מונסי).

מעשה זה אירע בעת ביקורו של רבינו זי"ע בארה"ב בשנת ה'תשכ"ח. המונים צבאו על דלתות בית האכסניה שלו לחזות בזיו פניו ולהתברך מפי קודשו. בין הבאים היה שאר בשרו מנכדי רביה"ק רבי מאיר מקרעטשניף זי"ע, שבא להזכיר לישיעה ולברכה את אמו אשר לקתה בליבה והייתה צריכה לעבור ניתוח לב בימים הקרובים. הוא לא בא להתייעץ אם לעשות את הניתוח אם לאו, אלא לקבל ברכה שיעבור הניתוח בשלום. וכידוע באותם הימים ניתוח כזה היה כרוך בסיכון רב.

כשהגיע תורו ונכנס להתברך, התעניין רבינו זי"ע בשלום קרובתו, ובירר את כל פרטי הניתוח. והקרוב הזכיר את שם בית הרפואה ואת שם הפרופסור שאמור לבצע את הניתוח. רבינו זי"ע הקשיב קשב רב כדרכו בקודש, ולשמע שם הרופא עצר בעדו ואמר בנחרצות. "בשום אופן לא!" שלא יערכו את הניתוח אצל רופא זה. וסיים בברכה שיעבור הכל בשלום ובהצלחה.

כאשר יצא אותו קרוב מבית רבינו, היה נבוך מאוד מה לעשות. מצד אחד הניתוח כבר עתיד להתקיים בימים הקרובים, אצל פרופסור בעל שם וידוע כמומחה בתחומו, ומה גם שלקבוע עתה תור חדש לפרופ' אחר ייקח שבועות ואולי אף חודשים רבים, כאשר אימו החולנית נתונה בינתיים בסכנה מוחשית. אולם מאידך גיסא כיצד ניתן לבטל את דברי רבינו שפסק מפורשות שלא לערוך את הניתוח אצל פרופ' זה. לבסוף הררה בדעתו, שמכיוון שהוא לא בא אל רבינו להתייעץ, אלא לבקש את ברכתו, יבצעו את הניתוח כמתוכנן ומן השמים ירחמו שהכל יעבור בשלום בעז"ה.

הגיע יום הניתוח. באותו יום עמדו בתור לניתוח אצל אותו פרופסור כמה חולים, כשהראשונה ברשימה הייתה אותה אשה. הניתוח אמור היה להתחיל בשעה שמונה בבוקר, כאשר החולה מאושפזת במחלקה כבר יום קודם, כשכל הבדיקות מוכיחות כי היא כשירה לעמוד לניתוח. אך עם שחר כשעשו לה שוב בדיקות אחרונות, נמצא כי חום גופה גבוה מאוד, ובמצב שכזה לא ניתן לעשות את הניתוח בשום פנים ואופן. לאחר התייעצות בין הרופאים הוחלט כי יתנו לה תרופה להורדת החום, ובינתיים יכנס לניתוח החולה הבא בתור. החולה הבא בתור הוכנס לחדר הניתוח, והניתוח החל. כשהכל הולך כשורה ועל מי מנוחות, עד שלפתע נשמעו צעקות מחדר הניתוח.

הרופאים המסייעים פרצו מן החדר בזעקות הצלה כאשר הפרופסור המנתח התמוטט פתאום מול עיניהם ולקה בשבץ מוחי. הבלבול היה גדול, כוחות ההצלה ניסו לייצב את מצבו של הפרופסור ללא הועיל, תוך כדי שהחולה הגוי ששכב על מיטת הניתוחים נשכח כליל. כשחזר הצוות הרפואי להמשיך את הניתוח ללא אותו פרופסור שנפח את נשמתו, התברר כי אין את מי לנתח. אותו חולה מת על מיטת הניתוחים ולקרובת רבינו הייתה נפשה לשלל ואז הובנו למפרע דברי הרב.



עד כמה טמון כח עצום בדיבור - זאת לא ניתן לתאר ולשער. במספר מילים בודדות יש אפשרות לקלל חלילה, לגרום נזק ואף להרחיק או לקרב ואף 'להציל' את חיי הזולת. להלן סיפור מופלא המעובד מתוך ספריו של הרב קובי לוי הי"ו ויש בו כדי ללמדנו על כך.

אברהם בן נתן הגיע לישיבה הקטנה המפורסמת "פעמי דרום" מת"ת קטן בעיירה צפונית. הוא היה התלמיד היחיד בת"ת שלו שהתקבל לישיבה המוצלחת, והייתה לו מוטיבציה עצומה להצליח ולהוכיח גם לעצמו, שעדיו לגדולות.

אולם באותן עיירות קטנות שבהם הת"ת קטן, ומספר התלמידים קטן יחסית, לא תמיד הרמה הלימודית מרקייעה שחקים כיוון שבדרך כלל מקבלים כל תלמיד.

אברהם היה דווקא תלמיד מוצלח, אבל יחסית. עם הגיעו לישיבה הקטנה כשהוא חדור מוטיבציה, הוא התיישב בספסל הראשון מול ראש הישיבה. שיעוריו של ר' שרגא גולומב ראש הישיבה, היו ברמה עיונית גבוהה ביותר. ומיודענו לא הצליח לצערו הרב להבין את הנאמר בניגוד לחבריו שהצליחו.

חלף שבוע ימים ומיודענו התרחק לחלוטין מהקשר לגמרא ולסוגיות הנוקפות והמעיקות. הלימוד היה בעבורו משימה בלתי אפשרית, קשה מנשוא. **בלילות הרטיב את הכר בתחנונים לבורא עולם שיאיר את עיניו, שיחדד את שכלו- אך תפילותיו לא נענו.**

הוא בהה בשיעורים, ואז גמלה בליבו החלטה "אם אינני מסוגל ללמוד, לכתוב ולחדש, לפחות אשקיע את עצמי בתפילה. אתחבר לבורא דרך התפילה כי הלימוד זר לי". וממחשבה למעשה. תפילת העמידה שלו יכולה הייתה להימשך 20 דקות ויותר! הוא אכל פחות והתפלל יותר. עיניו עצומות ושפתיו ממלמלות וליבו דבוק בעליונים.

המשגיח וראש הישיבה לא הבחינו, לא ידעו מה מתרחש בלב הנער, גם לא חבריו. כך עברו כמעט שלושה חודשים מייסורים, הנער לא למד אם כי נכח בשיעורים. חבריו קלטו שהוא איננו מונח בלימוד, עקב שתיקותיו הארוכות ומופנמותו, אך לא שיערו **בנפשם מה עוצמת הסערה בנפשו.**

יום אחד הבחין אחד הבחורים בשם יוסף משיעור ג' באברהם. יוסף, בחור רגיש, הבחין שפניו של אברהם כשולי קדירה. עננה אפורה כיסתה פניו, ועצב עמוק ניבט מעיניו השחורות. לפתע פנה אברהם לצאת מן החדר, ורגלו הימנית פגעה בשולחן סמוך עליו ניצבו ספרים רבים, הללו צנחו על הרצפה בקול רעש גדול. "מה שוות התפילות שלך אם אתה מבזה ספרי קודש?" גיחך לעברו אחד התלמידים.

אברהם הרגיש כאילו שיסעו את לבו. הוא הזדרז להרים את הספרים, לנשקם, ונמלט דומע מהמקום. הוא הרהר בלבו,

"מה שוות תפילותיי? איני יודע ללמוד, מפיל ספרים". הרהורי פרישה מהישיבה החלו מנקרים במוחו, ועיניו זולגות. **"מקומי כנראה מחוץ לעולם התורה... אני לא יוצלח"**.

"שלום אברהם" חיך יוסף שניצב מולו "אני רואה שאתה עצוב. עובר עליך משהו. אתה לא חייב להשיב לי, אבל אני מרגיש שאתה קצת מנותק. אשמח לעזור לך... אתה אחי, כל ישראל אחים, וגם אם לא דיברנו עד היום הגיע הזמן שנכיר". מילים אלו היו כמו מים צוננים לנפש עייפה, "אתה אחי..." הדהדו המילים. הנער שתק ארוכות, ואז השיב "נדבר מאוחר... יותר" יוסף יצא ואמר "ממתין לשיחה אתך".

במשך שעתיים ארוכות ישב מיודענו וכתב חמישה דפי פוליו על הימים שעבר בישיבה, מהתעלמותו של המשגיח ומחוסר יחסו של ראש הישיבה. "אני מרגיש כעלה נידף ברוח. לא שאלו אותי מה עובר עליי. שלושה חודשים של אובדן דרך. אני מבין שהמשגיח וראש הישיבה עסוקים עם עוד תלמידים ואין להן זמן אליי. אבל שאלת, ואני מסביר לך, כי אתה הראשון שמתייחס אליי".

"במו עיניך ראית הבוקר כיצד הפלתי ספרים לארץ, וכינו אותי 'מבזה ספרי קודש'... ואני משביע אותך שהמכתב הזה לעיניך בלבד, אל תעביר אותו למשגיח, אני לא צריך שירחמו עליי, אני בסופו של דבר אסותר, **כנראה שאעזוב את הישיבה למקום אחר שמתאים לי, למקום שבו נותנים יחס, הארת פנים, כבוד**". מכתב נוקב מלבו העצוב.

יוסף צילם את המכתב והעבירו לעיון המשגיח, למרות הבקשה המפורשת. היה זה הימור נכון. כבר למחרת האיר המשגיח את פניו לאברהם, שאל אותו שאלה מנומסת, בצהרים ביקש ממנו שידאג להביא את הגמרות החדשות לבית-המדרש, ובערב כבר שוחח עמו ראש הישיבה בדרך אגב בלימוד.

מכאן ואילך החלה הצמיחה, הפריחה, השמחה. **תוך שבועיים נכנס מיודענו לסוגיות הנלמדות, פניו הוארו, והצבע חזר ללחיו. הוא כמו נולד מחדש,** והפך לרוח החיה בשיעורי העיון, כשהוא מגלה וחושף ממצולות ביישנותו. אברהם הפך לאחד התלמידים הזוכים להערכה רבה מכולם.

עשרים וחמש שנה חלפו מאז. **ר' אברהם בעצמו הוא כבר ראש ישיבה מצליח** ובעל רגישות יוצאת מן הכלל לכל תלמיד ותלמיד. ר' יוסף גאנץ ממנהלי ארגון של מרביצי תורה עקב אחר עלייתו של הנער היקר, ועד היום לא סיפר לו כי חמשת דפי הפוליו הועברו לעיונו של המשגיח.

את הצילום של מכתבו העצוב מחזיק ר' יוסף קרוב ללב, ומפעם לפעם הוא מעיין בו, עושה בו שימוש נכון בהשתלמויות עם רבנים ואנשי חינוך. "פיקחו עין, אם תגלו עיניים עצובות, חייכו אליהן. **ייתכן שבכמה מילים קטנות תרוויחו ראש ישיבה**", הוא מיעץ להם.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבתי בן אסתריא אטון זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	הרב יהודה בן טובה זצ"ל	אסתר בן בלה ע"ה
אביבה בת איירון ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה	שמואל בן רבקה ז"ל	נעמי בת כותון ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל	משה בן רוח ז"ל	מרים בת בלה ע"ה
יצחק בן חביבה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	אביחי בן אסתר ז"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה	שני בת אסתר ע"ה
חי זיזי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	קונפטיה בת פורטונה ע"ה	מסודי בת חביבה ע"ה
יוסף בן סעדה ז"ל	רחל רפאת בת השמת ע"ה	רפאל בן אסתר ז"ל	יונה בן סעדה ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	יעקב בן אסתר ז"ל	שמעון בן שמחה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	יפה בת רבקה ע"ה
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	זילפה בת רנדה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה	שרה בת מוברי רחל ע"ה
מישא אסתר בת הרהר ע"ה	אביבה לויש ע"ה	שמעון בן חנה ז"ל	יצחק בן חנה שושי ז"ל
אברהם בן דינה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	גורג'יה בת נעימה ע"ה	



תנצב"ה

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת בלק תשע"ז

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

פרשת בלק

בפרשיות קרח חקת ובלק, יש בכל אחת מהן בשם הפרשה את האות ק', אבל בפרשת 'קרח' הק' בתחילה, ב'חקת' באמצע, וב'בלק' בסוף. אמר בזה הרה"ק רבי משה מראזוואדב ז"ע, הענין כי האות ק' רומזת על 'קדושה', (ראה שבת קה, א), ולכן, קרח שהתחיל את מחלוקתו באמרו "כי כל העדה כולם קדושים", לכן האות ק' היא בראשית שם הפרשה. פרשת חקת היא בענין פרה אדומה המטהרת את הטמאים ומטמאת טהורים לכן אות ק' היא באמצע. ובפרשת בלק מדובר ממואב שלבסוף יצאה ממנו רות המואביה אמה של מלכות, ולכן הק' הוא בסוף...

(החכמה מאין)
וירא בלק בן צפור. הקשה הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע דמצאנו בתורה הק' ב' פרשיות שפותחים בתיבת 'וירא' ו'ירא אליו השם' בפרשת וירא, 'וירא בלק' בפרשת בלק.

מדוע שם נקרא פרשת וירא, וכאן פרשת בלק? האם משום שכבר יש פרשה וירא קודם לכן? וביאר רבי מאיר'ל שבלק שהיה "ערליכער גוי", כי הלכה בידוע שעשיו שונא ליעקב ולא כל הגויים מקיימים הלכה זאת בגלוי, ומדברים אחד בפה ואחד בלב. רק בלק היה גוי כשר שקיים 'בסתר ובגלוי' את שנתת עשיו ליעקב. לכן מגיע לו שתקרא הפרשה על שמו, פרשת בלק.

וכתב האדמו"ר מגור הבית ישראל זצוק"ל שמכיון שנצטוינו מצות הזכירה 'עמי זכר נא מה יעץ עליך בלק', לכן כשמזכירים במנין הימים ש"היום יום פלוני פרשת בלק", מקיימים מצות זכירה זאת, ואילו היה נקרא 'פרשת וירא' לא היו זוכרים מצות זכירה זאת, לכן קוראים לפרשה 'בלק' לקיים בכל פעם מצות הזכירה.

ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כלחך השור את ירק השדה ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההוא (כב, ד)

המפרשים הקשו מה היתה יראת מואב מישראל הלא ישראל נצטוו שלא להלחם עם. אפס דהרמב"ן תירץ, דיראתו היתה שלמען אהבת ישראל ימסרו ביד אומה אחרת וישראל יקחו את ארצם מיד אומה אחרת כמו שנטהר ארצם על ידי סיחון ועוג עינין שם. ואם כן יראתם היה שיש אומה אחרת שכובשים ואחר כך יכבשו ישראל את האומה אחרת וכבישות ישראל הוא עלייה של האומות ויהא לארצם עליה על ידי כבישות אחרים. ומצינו כיוצא בזה בענין אכילה דידוע מאמר רבותינו ז"ל דאכילת ישראל להעלת נצוצות שיש בדומם צומח חי, ושיתעלה הדומם צומח חי למדבר אינו שכיח כל כך, גלל כן מפעלות תמים דעים שחי דהיינו הבהמה יאכל דומם צומח, ומדבר אוכל החי ומתעלה הדומם צומח שיש בחי למדבר, דמחי למדבר בקל שכיח בכל עת להעלות. נמצא על ידי אמצעי, דהיינו החי, יש עלייה לדומם צומח, שעל ידי שבאו דומם צומח בתוך החי מתעלה במדבר כשאוכל החי. וכמו כן הני"ל על ידי אמצעי שיכבש אחר את מואב יתעלה ארצם שיכבשו ישראל מיד אחר. וזהו עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו, ושלא תקשי הלא אי אפשר לישראל לכבוש אותם שנאמר (דברים ב, ט) לא תצור את מואב, לזה פירוש כלחך השור את ירק השדה, שיראתו הוא שיהיה כלחך השור את ירק השדה שהכונה שהירק ירא לו עלייה על ידי אחר, דהיינו השור הוא חי. וכמו דהתם העלייה הוא על ידי אחר, כמו כן יראתו בכאן שיתעלה ארץ מואב שיכבשו ישראל ארצם והוא עלייתם על ידי אחר שימסרו ביד אומה אחרת וישראל יכבוש מאומה ההוא ומואב ובלק לא רצו בעלייה זו שיכבשו ישראל ארצם: (קדושת לוי)

וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור וכו', (כב, ה)

הקשה רש"י ז"ל מפני מה השרה הקב"ה שכנינתו על גוי רשע. כדי שלא יהי פתחון פה לאומות לומר אילו הי' לנו נביאים חזרנו למוטב. העמיד להם נביאים והם פרצו גדר עולם. והקשה הר"י בונים מפרשיסחא אדרבה עתה יהי' להם פתחון פה שיאמרו מפני מה העמיד לישראל נביא אמת הוא מרע"ה והחזירים למוטב.

וסיפר ע"ז מעשה. כשבא פעם אחת לעיר ברלין להתרפאות מכאב עיניו. שהי' לו ר"ל. ופגע באיש אחד בשוק. ושאל אותו על הרופאים ואמר לו האיש הלז שנמצא פה רופא אחד שיכול לרפאות בשעה קלה ונקרא "ווינדער דאקטער" (רופא פלאי), נענה הרה"ק הנ"ל ואמר: באמת צריך להיות דרך איש הישראלי כשהוא חולה ר"ל שילך אל צדיק הדור שיבקש עליו רחמים, רק שהעולם נוהג ע"פ דרך הטבע. ולכן צריך ללכת לרופא. אמנם, ללכת אצל רופא פלאי כזה, שלא בדרך הטבע, עדיף היה לי לילך אל המגיד הקדוש ז"ל מקאזניץ. ועתה יהי' מתורצת הקושיא הנ"ל. כי זאת שהאומות לא היו מאמינים להאותות והמופתים שעשה מרע"ה. הוא מחמת שאומרים שהכל ע"פ מקרה ח"ו. וע"פ הטבע. ולא מחמת שהוא איש אלקים. ולכן העמיד להם הקב"ה בלעם הרשע והוא יעשה הכל שלא

ע"פ דרך הטבע כידוע. ובכל זאת היו מאמינים בו האומות ומעתה לא יהי' להם פתחון פה כי הקב"ה יאמר להם מפני מה האמתם בבלעם הרשע ולא האמתם במרע"ה כי בלעם הרשע עשה ג"כ שלא ע"פ דרך הטבע ועפ"כ האמתם בו טוב הי' לכם להאמין במרע"ה.

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני וכו' כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאר יואר (כב, ו)

יש להבין בפסוק זה א. למה ביקש בלק מבלעם שיבא לקלל את ישראל ולא בקש ברכה לעצמו. ב. למה שינה את לשונו לומר "את אשר תברך מבורך ואשר תאר יואר" היה צריך לומר ואשר תאור "מואר" כמו "מבורך", או יאמר אשר תברך "יבורך" כמו "יואר".

מתרץ על זה ב"אור החיים הק" (וכן הוא ב"כלי יקר"), וכתב "כי לעולם ברכת בלעם כברכת חמור", שבלעם לא היה לו שום כח לברך. רק לקלל יכול מצד היותו רע עין, ומצד מה שהיה יודע לכוון לרגע של זעם. ומי שבא אצלו לבקש ברכה, היה בלעם מסתכל במזלו שהרי היה גם קוסם, ובאם רואה שלפי מזלו עתיד הוא להתעשר ברכו ברכת עושר, והמתברך חשב שנתעשר מחמת ברכתו של בלעם. וזה גם מה שעשה לבלק כשברכו למלך, שראה במזלו כך.

ובזה מיושב היטב, כיון שבלק הרי היה קוסם יותר מבלעם, וידע שבלעם "מברך" רק לפי מזלו של אדם, לכן לא בקשו שיבא לברכו אלא שיבא לקלל, כיוון שכוחו של בלעם הוא רק בלקלל וכשמו כן הוא לשון של "בלע" וחורבן. וזהו אומר "ואני ידעתי" שאני בלק מכיר את כוחותיך ש"את אשר תברך מבורך" – "מבורך" לשון עבר שהוא כבר מבורך עומד מפני מזלו ורק את – "אשר תאור יואר" "יואר" – לשון עתיד שבאמת כוחך הוא לקלל בלבד. (אור החיים הק' וכלי יקר)

ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל (כב, ז)

אמר הגר"ח קנייבסקי שליט"א, מה שהכה את האתון ולא קיללו, במדרש אמרו שאם היה מקבל את האתון לא היה בכוחו לקלל גם את ישראל. וכנראה שבדרך זו היה מאבד את כוחו. ומשום כך מקלו של אלישע לא הועיל, כי יגחוי נסה זאת בדרך והחיה כלב מת וכיון שעשה פ"א פקע כוחו.

הגר"י מרדכי בנעט זצ"ל רצה להשיב לאחד הכרת הטוב, ואמר לו שיקנה כרטיס הגרלה וכי הוא יזכה. הלך הלה וקנה. הקונה עשה בביתו הגרלה לראות אם באמת יזכה, ואכן יצא הכרטיס שלו. בהגרלה שהיתה אח"כ, לא זכה. ובא בטענה לר' מרדכי בנעט, ר' מרדכי אמר לו כי לא יתכן שלא זכה, וסיפר הלה מה שעשה שניסה את ההגרלה בביתו וכי הצליח, אמר לו רמ"ב אם כן הפסדת בידיים! אני התפללתי שיצא המספר שלך ובאמת יצא.

ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי (כב, ז)
איך הגיב בלעם אחרי שהאתון דבר, ואחרי שראה את המלאך עומד וחורבו שלופה?

"חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי..."

היה פעם גנב שבשעה שלוש לפנות בוקר טפס על צנורות הביוב, כדי להגיע ולהכנס לריה בחשכת הלילה. חלפה שם ניידת משטרה, והוא נתפס. העמידוהו למשפט, השופט נותן לו תוכחה ומוסר [הם, הרי מושלמים, ויכולים לתת מוסר לאחרים...] בסיום דבריו שואל אותו השופט: "האם אתה מתחרט על מעשיך?" - ודאי, אם הייתי יודע שחולפת שם ניידת, לא הייתי עושה את זה..." כך נראה היה בלעם בשעה שהמלאך התגלה לפניו והוא אמר: חטאתי כי לא ידעתי..." (יחי ראובן)

מאוצרות המגידים

כי הכיתני זה שלש רגלים (כב, ח)

וברש"י: "זה שלש רגלים - רמזה לו, אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה".

על שלושת הרגלים נאמר 'מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב'. ויש להבין מה פירושו של שבח זה של ה'נעלים'? ובמדרש (שיר השירים רב, פרשה ז' פסקה ג') שואל: "א"ר יודן, אפילו הדיוט מקלס בלשון זה, גנאי הוא לו, ואת אומר מה יפו פעמיך?"

דהיינו, המדרש מתקשה להלום את פירושו של השבח בו התעטר עם ישראל, שכביכול המנעלים שלו יפים בשלושת רגליו? היכן שמענו שמעניקים שבח שכזה לבני אדם?

והנה, שמענו מפי ת"ח מפורסם המתגורר בשכונת רמת שלמה בירושלים, פירוש נחמד מאוד לדברי הפסוק, ששמע מפי מרן הגרש"ו אויערבך זצ"ל, ולקח מוסרי הגון בציור.

גם מרן זצ"ל אמר שמעולם לא הבין כיצד הפסוק משבח את נעליהם של עם ישראל, עד שעלה בליבו ההסבר דלהלן. וכן הסביר הגרש"ז:

העליה לרגל התחלקה לשני חלקים. האחד עם נעליים והשני בלי נעליים...

הקטע שבו הלך היהודי עם הנעליים היה מפתח יציאתו מביתו, עד שהגיע לשערי הר הבית, שם חלץ את מנעליו. והנה, בקטע הראשון, שבו היה עם הנעליים, התיישר היהודי על שעזב את מעונו על כל הממון שהיה בו, עם כל השדות והעצים, הפרות והתרנגולות, ועכשיו הכל מופקר ועומד, והשכנים הרעים שלו עלולים לגנוב לו את הכל.

ונכון, הוסיף הגרש"ז, שהשם יתברך כתב בתורתו (שמות, פרק ל"ד פסוק כ') 'ולא יחמד איש את ארצך בעלתך לראות את פני ה' אלקיך שלש פעמים בשנה; אבל אחרי הכל ליבו של היהודי לא היה שקט עליו כל כך. אולי אולי יגרמו חטאיו וכו'...

ובאמת, לא פשוט הדבר לעזוב את הבית ללא שומרים. צריך לזכור שבימים ההם לא היו אמצעי שמירה משוכללים כבימינו, ואדם שנטש את ביתו, ועלה לירושלים, הפקיר בכך את כל רכושו וממונו.

נקל לתאר את מסכת התלבטותיו של היהודי הזה, שהלך כברת דרך, ונעצר, ורצה לחזור לביתו, אבל התחזק בנפשו ואמר שאם הקב"ה הבטיח לי שאף אחד לא יחמוד את ביתי - אמשך ואלך, והכל יהיה בסדר. ושוב הלך כמה קילומטרים, ושוב תקפוהו דאגותיו, ושוב התחזק והתחזק, עד שהגיע סוף סוף לירושלים.

הקטע השני, הפחות דאג, של העלייה לרגל, היה כאשר הגיע היהודי להר הבית, שם חלץ את מנעליו. כאן הוא כבר שהה לצד השכינה ששרתה בבית המקדש, ושכח מכל הדאגות והטרדות שאפפו אותו בדרך.

והיה אם שוב עלתה לרגע מחשבת הממון במוחו, הוא הצליח להסיר ולדחות אותה כלאחר יד, שהרי מה ערכו של עוד פרדס וכרם, של עוד פרה וכבש, למול ההנאה וההתעלות הרוחנית שהיו לו בבית המקדש!

אם היו שואלים אותנו...

והנה, אמר הגרש"ז, אם היו שואלים אותנו איזה שלב בעלייה לרגל חשוב יותר לפני ה' יתברך; האם השלב הראשון שבו הלך עם המנעלים שלו, והיה טרוד ומודאג על ממונו, או הקטע השני כשהגיע כבר לבית המקדש, והיה ללא מנעליו? לכאורה היינו אומרים שהשלב בו הגיעו כבר העולם אל בית המקדש, יקבל עדיפות ראשונה במעלה אצל הקב"ה, שהרי אז ההתעלות היתה בשיאה, והאדם היה דבוק בקונו בצורה נפלאה!

אבל מה לעשות, ממשיך הגרש"ז ואומר, שהשי"ת בעצמו העיד ואמר 'מה יפו פעמיך בנעליים! אני מעריך יותר את קטע הדרך שבו הלכתם לבית המקדש, כשנעליכם ברגליכם, והיו לכם ייסורים בענין הממון, ובכל אופן לא התייחסתם לטענותי של היצר הרע שניסה לפתותכם לחזור הביתה, אלא המשכתם ללכת לבית המקדש, וסמכתם עליו שאשמור על הממון שלכם, כפי שהבטחתי בתורתך.

כי כאשר הגעתם כבר לבית המקדש, ושכינת שרתה עליכם, הנסיון לא היה כל כך גדול, והיה באפשרותכם להתגבר על דאגת הממון בצורה הרבה יותר קלה. רואים מכאן, אמר ראש ישיבת 'קול תורה', לאיזו דרגה אדם יכול להגיע דווקא בגלל היסורים! עד שהשם יתברך מעיד עליו 'מה יפו פעמיך בנעליים!'

ומכאן ייקח כל אדם חיוזק ועידוד למול מה שעובר עליו בחיים. דווקא כאשר היסורים תוקפים אותך, ומסבבים את כל כולך, דווקא אז הינך חביב לפני אלוקיך יותר ויותר מהתקופה שבה היית מצוי בשלווה.

אם היו בני התורה הצעירים משימים את הדברים הללו על ליבם, ויודעים כמה חשובים ומוערכים הם בעיני הקב"ה דווקא בעם שה'משברים' באים עליהם, אין ספק שהיתה ניתנת בידם אפשרות להתגבר על המועקות, ודווקא הירידה הגדולה היתה מביאה בעקבותיה עלייה של ממש!

(ברכי נפשי)



לא הביט און ביעקב (כג, כא)

הורים עושים לפעמים טעויות בחינוך ילדיהם, שההשפעות השליליות שלהן עלולות להיות קשות במיוחד. נעמוד כאן על אחת מהן, שהושמעה בשיחה של הרה"ג רבי נחום דיאמנט, ויש לה השלכות רבות.

סיפר לי ת"ח גדול אחד, אמר הגר"נ דיאמנט, שבמוצאי שבת התכוננו הוא ואשתו לאכול סעודת מלווה מלכה. כיון שלת"ח זה יש ילדים רבים, בלעה"ר, הרי שלאחר השבת נערם מספר רב של כלי אוכל במטבח, והיה צריך לשוטפם. בני הבית אכן שטפו את כל הכלים, והניחו אותם על עגלת תה שעמדה במטבח.

והנה, הוא מספר, אשתי נכנסת למטבח כדי ליטול ידיים ל'מלווה מלכה', ומבלי משים נתקלת בעגלת התה, ומיזה איתה ממקומה. העגלה קורסת, וכל הכלים שהיו בה - עד האחרון שבהם - נפלו בקול רעש גדול על הרצפה, ונשברו. לא נשאר בהם עד אחד.

הת"ח ממשיך לספר שבתגובה אינסטינקטיבית אמרו הוא ואשתו, בקול אחד, 'כפרת עוונות'... אחר כך הוסיפו גם את ההצהרה ש'הכל משמים', והכל נגזר עלינו כבר בערב ראש השנה, ובכך תם מעמד ריסוק הכלים... אף אחד לא צעק על השני, אף אחד לא התרגז. הכל עבר בשלום.

בני הווג הבינו בדעתם שדבר כזה יכול לקרות לכל אחד, וממילא אין כל סיבה לעשות מזה עניין. נכון שההפסד הכספי הוא גדול מאוד, אבל אין מה לעשות...

הרי אמרנו: זה הרי יכול לקרות לכל אחד. גם במשפחות הכי טובות מתרחשים אירועים שכאלה.

מיד לאחר איסוף כל השברים, שחלקם ניתזו למרחוק, ישבנו אני ואשתי לאכול 'מלווה מלכה'.

צעקות רמות

בתוך כדי הסעודה, נתנו לפתע את דעתנו לענין אבסורדי. נתאר לעצמנו מצב שבו לא עקרת הבית נתקלה בעגלת התה, אלא אחד הבנים הקטנים היה חולף במקום, ומבלי משים נתקל בעגלה וכל הכלים נשברים.

הרי הכל מבינים שהאירוע לא היה נגמר במלים 'כפרת עוונות', או 'הכל משמים'. הבן הזה היה 'חוטף' מאתנו צעקות וגערות רמות במיוחד! היינו מטיפים לו על כך שהכלים נשברו מפני שהוא לא נזהר די הצורך, ואם היה מביט טוב יותר במה שנעשה סביבו, הכלים לא היו נשברים.

במשך שעה ארוכה היינו אנחנו, ההורים, מטפים לו מוסר על חוסר הזהירות שלו, וללא ספק שהיינו מביאים לכך 'ראיות' רבות מהעבר, ומזכירים לו עוונות ראשונים, ודואגים שייזכר שגם בשבוע שעבר, וגם לפני שבועיים ושלושה, הוא לא גילה זהירות מספקת, ולכן קרה כך וכך.

סביר להניח שדבר זה היה מתרחש כמעט בכל בית, והצעקות על הבן הקטן היו בלתי נמנעות. לא כן?

ויבוא השואל וישאל: כיצד אנחנו יכולים לתבוע מילדנו זה, את מה שאין אנחנו תובעים מעצמנו?! האם הילד הקטן צריך להיות יותר זהיר מאמא שלו, שנתקלה בעגלה ושבירה את הכלים?! מה ההגיון בכך שאנחנו מוכנים לצעוק על הבן, ולגבינו - מסתפקים ב'כפרת עוונות'?! האין זו עוולה הזועקת לשמי שמים?!

אין זאת אלא שאנחנו דורשים מילדינו דברים שאין בכוחם לעשות! כל אבא ואמא רוצים שהילד שלהם יגלם את דמות ה'פרפקט' (מושלמות), וכל עוד הוא אינו ממלא רצוננו זה, 'מותר' לנו לצעוק עליו, ולכלות בו את זעמנו, גם אם כאשר אנחנו נכשל בדבר ההוא, לא תהיינה לנו שום טענות על עצמנו!

נזק חינוכי

לא פעם קורה שבלייל שבת שולחת האמא את בנה מהסלון למטבח, עם שתי צלחות ריקות. הבן נתקל בדבר מה, מועד ונופל, ויחד עימו את הצלחות, הנשברות לרסיסים.

גם כאן האמא תפתח את פיה בצעקות נגד הבן, ותאשים אותו בחוסר זהירות מוחלט, וכו' וכו', בעוד שאם היא עצמה תיתקל באותו דבר, ותשבור את הצלחות, יעבור האירוע בשתיקה, ואף אחד לא יעשה מזה עסק, כי הרי 'זה קורה לכל אחד'. יתירה מזאת. אם הילד שנפל ושבר את שתי הצלחות לא היה הבן שלנו, אלא בנו של אחד מאורחינו שהגיעו להתאכסן בביתנו, הרי ברור שגם במקרה זה לא נצעק עליו ולא נגער בו ולו במילה אחת, אלא ננסה לנחם אותו במלים 'לא נורא, זה קורה לכל אחד'...

ורק כאשר הילד שלנו הוא זה ששבר את הכלים, נצא גם אנחנו מכלינו, ונצעק עליו, על לא עוול בכפו.

הדרישה שלנו למושלמות, המתייחסת רק אל הילדים, עלולה לגרום לנזק חינוכי רב, שכן הילדים עצמם רואים שהטענות שאנחנו משמיעים כלפיהם, אינן רלוונטיות כלפינו עצמנו.

(ברכי נפשי)



**בכיותו של גנב ליד ארון הקדש
רבי יעקב גלינסקי זצ"ל**

"אמר רבה בר רב הונא אמר רב הונא, ואמרי לה אמר רב הונא א"ר אלעזר, מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים - בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. מן התורה, דכתיב לא תלך עמהם, וכתיב קום לך אתם. מן הנביאים, דכתיב אני ה' אלקיך מלמדך להועיל מדרכך בדרך (זו) תלך; מן הכתובים דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן" (מסכת מכות דף י')

"בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו" נדרש מן התורה, מן הנביאים ומן הכתובים, ומבלעם. המדרש בפרשת שמיני על הפסוק "ויין ושכר אל תשת" מביא סיפור (ובאסתר רבה פ"ה):

שיכור אחד אהב לשתות יין, כל כך היה תאב ליין עד כי מכר את החפצים בבית, כדי שיהיה לו כסף לשתות יין. הילדים שלו כעסו מאד. למה, מדוע? הם חששו שהוא יותיר אותם ללא ירושה... (הבנים אוהבים את אבא שלהם, אבל את עצמם אוהבים יותר) טוב, הם ראו כי אין עם מי לדבר, אבא מוכר את עצמו וחפציו למען היין, מה עשו? בשעה שישן נטלו אותו במיטתו, כך עם המיטה - הניחוהו בבית קברות. "שישאר שם". אולי עשו כך מסיבה נוספת - אם יראה את בית הקברות, יתבונן קצת במצבו העגום "יזכיר לו יום המיתה".

הוא לא ידע מהחיים שלו כלום, כן בית קברות, לא בית קברות, העיקר כוס יין. למחרת בבוקר, הגיעו לכיוון העיר סוחרים בגדים, אוכל, משקאות, הם הביאו את סחורתם למכירה בעיר. לפני הכניסה לעיר יצאו תושבים והזיירו אותם "חיילי המכס מסתובבים בעיר, מה שנתפס לא כחוק מחרימים בשביל המלך" הם נבהלו כיון שהיתה להם "סחורה שחורה" היכן יברחו? להיכן ילכו? החליטו הסוחרים להניח את הסחורה בבית העלמין עד יעבור זעם (יכנסו לעיר יבחנו את האפשרויות העומדים לרשותם, ישובו ויטלו את הסחורה) בין הסוחרים היה רוכל אחד שנשא שתי חביות גדולות, הוא מיהר בבהלה והניח את החביות בצדי בית העלמין. במקרה, ליד מיטתו של הזקן.

הזקן התעורר הרים את ראשו וראה חבית יין גדולה וברז גדול בצידה. שכב בחזרה על המיטה, פתח את הברז ופתח את פיו, והיין נכנס - היישר לפיו. שתה ונרדם. התעורר. שתה עוד ויש עוד. - תענוג! מעשה מובא במדרש.

חלפו שלושה ימים הסוחר עדיין לא שב לקחת את החביות, הן נחו שם ליד השיכור, ומאידך גיסא, הילדים של השותה אמרו לעצמם "בואו נראה מה קורה עם אבא שלנו". נכנסו לבית העלמין, התקרבו בהססנות והנה ראו את אבא שוכר וברז יין ממש ליד פיו... אמרו לו "אבא, עד כדי כך ה' לא עוזב אותך, נוכחים את להבין כי מהשמים מסייעים למלא את רצונותיך, א"כ גם את לא ממנע ממך", מיד החליטו לקבוע תורנויות של ימים - כל יום אחד הילדים היה קונה לו יין ובא להשקותו. כך קיבל את היין בלי לאבד נכסים ובדרך כבוד מילדיו.

וכי חז"ל מספרים לנו סתם סיפור!?

הם באים להדגים לנו עד היכן מגיע "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו" רוצה יין - קח, רוצה יין שרף קח לך, כמה שאתה רוצה. נכון, כי גם כאשר נותנים לו, הרי מתקופה לתקופה לעוררו שולחים מהשמים "אדם" כלומר תמרו: "עצור" לאן אתה הולך? מה איתך? מאותתים לו בתקוה אולי יחשוב כי לא כדאי להמשיך עם היין ושאר מטעמים, אך אם אינו מבין, ממשיכים "להוליך אותו" כן, כן, לתת לו כתאוות לבו - עוד יין.

פשוט מאד, זה מה שהיה בלעם. "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו" חז"ל אומרים "ולא קם בישראל עוד נביא כמשה" בישראל לא קם אבל באומות קם, מי? בלעם, שהיה נביא כמשה (שלא יאמרו אומות העולם, לישראל נתת נביא גדול כל כך, לכן לא חטאו כמותנו, אם היה לנו נביא כזה היה חל שיפור ניכר במעשינו. לכן נתנו לו נבואה). מה עשה בלעם בנבואה - השתמש בה לתאוותיו, להשיג עוד כסף ושטויות. העמידו לו בדרך אפשרות לשוב מדרכו הרעה, כמו הכתוב בפרשתנו בחנו אותו מהשמים להיכן רצונו נוטה, על ידי שהעמידו כמה עיכובים בדרך, אבל ללא הועיל, ואז אמר לו הקב"ה "לך עם האנשים" - "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו..." והוא הלך! לקח את כל המעלות שהיו בו והשתמש בהן לרעה, לקלל את ישראל.

בפסוק כתוב "זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח" מבאר אחד מגדולי החסידים, אם על השולחן ישנם זבובים מתים מתרחקים מהם פסיעה שניים או שלושה, כבר לא רואים לא מרגישים, אבל אם זבובי מות נפלו בשמן רוקח, אזי השמן מעלה עובש וצחנה - מאה מטר. כי הזבובים נוטלים את הכח הריחני הנודף של השמן וכאילו משתמשים בו לרעה - הנוק גדול שבעתים. (אם אדם מתגאה, ושוכח כי את כל מה שיש בו מקבל מתנה מהקב"ה, ומתנהג כחפץ ליבו, בכך, נוטל את כוחותיו ומעלותיו להזיק לעצמו או לסביבה).

נישק את הפרוכת והחל לבכות

בנובהרדוק היו מסבירים את בלעם כך. היה פעם שמש נאמן שניקה את בית המדרש בשעת לילה מאוחרת, לאחר חצות. והנה לפתע, הבחין כי הגנב של העיר נכנס בשקט לבית הכנסת. הגנב לא הבחין בו. השמש התכופף מיד מתחת אחד השולחנות (להביט בעקבותיו ולתפוס אותו בגנבתו, אחת ולתמיד).

ניגש הגנב לארון הקדש, נישק את הפרוכת והחל לבכות, (אתם יודעים כי בשנים קדמוניות היו נשים צדקניות נכנסות בלילה ומתפללות ליד ארון הקודש בבכיות, היו שפתחו את הארון וביקשו לקרוע דלתות שמים בדמעותיהן). השמש לא הבין מה קורה כאן מה קרה לגנב שהגיע לארון הקודש, אולי הגנב הניח בבית ליד חולה ושמא קרה משהו אחר. המתין בסבלנות לשמע מה בפיו אלו בקשות ישמיע, והנה הוא שומע: רבונו של עולם, רבונו של עולם תן לי רוח הקודש! יותר לא הצליח לשמוע...

אחרי שעזב את ארון הקדש, לא יכול היה השמש להתאפק, יצא מהמחבוא ודילג אחריו, פנה אליו בחשיכה: "ר' יהודי, אף אחד לא נמצא כאן, רק אני ואתה, שמעתי שהתפללת אנה, תסביר לי, מה התכוונת בבקשותיך? תאמר לי את האמת, האם השתגעת וכי רק רוח הקדש חסרה לך?... [עד רוח הקדש ישנן כל כך הרבה דרגות בעבודת ה' כפי שהתנא רבי פנחס בן יאיר מונה בברייתא שלו: תורה זהירות, זריזות, פרישות, טהרה - עד רוח הקודש], מה קרה לך ידידנו הגנב?...".

"אי, מה אתה לא מבין. מי כמוך ידוע מה זה לילה חורפי קשה, כמה קשה להידחק לבית סגור ומסוגר, אני ממש מוסר את עצמי ועד שאני כבר בפנים, מאותו רגע חיפוש הארנק כל כך קשה, חיפוש בחורים ובסדקים מתוך פחד ואימה עד כי רק אנשים בודדים מסוגלים לעמוד בפחד כזה. פחד ומתח. אילו היה לי רוח הקדש הרי הייתי יודע היכן טמונה הכספת - פונה ישר אליה וחוסך את כל הצער החולף על ראשי..."

חסרה לו לגנב הזה רוח הקודש, ואם תהיה לו מה הוא יעשה בה?...

כך בלעם פונה להקב"ה מדבר עם הקב"ה וכו' כדי להרוג, על מנת להרוג יהודים, - רבונו של עולם - תן לי נבואה ורוח הקודש שבביל להרויח כסף. הבטיחו לי הרבה כסף. אנו מהרהרים לעצמנו כי זו טענה רק על בלעם, אומר הדובנער מגיד, ומציין כי חז"ל מגלים "אין לך אדם שאין לו שעה" כל אדם מקבל בשמים - מנה של סיעתא דשמיא, אם הוא מנצל אותה כראוי הוא תופס אותה - אשרי חלקו, אבל אם הוא משתמש בהצלחותיו אלו לשטויות, מפסיד. אל תהיה כבלעם! אומר הדובנער מגיד.

בדורנו, מחד גיסא יש צרות ויסורים, ומאידך גיסא קיימת סיעתא דשמיא מרובה, אפשרויות רבות במיוחד - דור דעה. זו מתנה מהקב"ה. לכן יש לדעת עוד, כי ה' לא נותן מתנות בחינם ומי יודע כמה יתבעו מאיתנו, על שנתנו את כל המוח והכשרונות לשטויות, להבלי הזמן.

בין ישראל לעמים

אני מסיים בענין אחר. כי בלעם הרשע לימד אותנו עד כמה רב ההבדל בין נביאי ישראל לנביאי האומות.

אנו חושבים כי יש ללמוד משהו מהגויים מחכמיהם, מגדוליהם ונביאיהם - לרכוש מנהג יפה מהאנגלים התנהגות מסוימת מהאיטלקים וכדו'. טעות! מה שיש לגויים מעט, הוא מה שהם חטפו לעצמם מעם ישראל...!! יסוד היסודות שלכם יהיה - כי התורה טומנת בקרבה דרך חיים בכל השטחים ובכל התחומים. מי לא יודע כי מכח התורה אפשר לפתור כל בעיה שהיא בחיי האדם.

חז"ל אומרים כי במצרים נפדו בזכות הצדקה ובזכות מה ששמרו על המסורת "שלא שינו שמם לבושם ולשונם", גם כאשר היו עבדים, שבורי רוח והמצרים שלטו בהם בכח, לא שכחו את ערכם ולכן מיאנו להתערב בהם. (בטוחים היו היהודים שהמצב הזה וכל הדומה לו - הינו זמני בלבד, והגאולה תבוא), הכיר בערכם: והבינו כי אם נביא של אומות העולם נראה כך בבושתו, סתם גוי כיצד הוא? - מה לנו ולהם. מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ!

וכך תבוא הגאולה.

(להגיד)



סומא באחת מעיניו - רבי שבתי יודלביץ זצ"ל

"שתום העין - עינו נקורה ומוצאת לחוץ... ורבותינו אמרו לפי שאמר ומספר את רובע ישראל, שהקב"ה יושב ומנה רביעיותיהן של ישראל מתי תבא טפה שנוול הצדיק ממנה, אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתו קדושים יסתכל בדברים הללו, ועל דבר זה נסמת עינו של בלעם. ויש מפרשים שתום העין פתוח העין, כמו שתרגם אונקלוס, ועל שאמר שתום העין, ולא אמר שתום העינים, למדנו שסומא באחת מעיניו היה"

רבותי, לפני שנים רבות נסעתי פעם בטקסי. הנהג ספר לי כי לפני כמה שבועות, העלה נוסע אלמוני שהרוויח במפעל הפיס 50,000 לירות. טוב.

כחלוף שבוע הוא לקח בטקסי את ש.י. עגנון. עגנון קיבל אז פרס נובל, יותר מ-50,000 לירות.

"שאלתי את עגנון" ספר הנהג: "פרופסור עגנון, מה ההבדל בין לבין הנוסע הקודם שלקחתי אותו במונית והרויח סכום דומה לשלך?"

הפרופסור צחק: "שטויות, אצלו זה מתחיל ונגמר ב50,000. לא יותר. אצלי 50,000 זו רק סוכריה אחת, סכום זה הינו רק ההתחלה. הספרים שלי יודפסו מעתה, וימכרו במיליונים. השם שלי שווה. וזה, תבין, הכח של שירה (שי עגנון היה מפורסם שלהם).

כסף וכבוד, כבוד וכסף... ושוב, כסף וכבוד.

רבתי, כעת נראה. שיבואו אלף משוררים כמו עגנון, ויעשו פסוק אחד של שיר בלעם: "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ד' אלקיו עימו ותרועת מלך בו" גם אלף כמו עגנון לא יכולים ליצור משהו עמוק יפה וקדוש כזה!

ניסוח זה, סגנון כזה, שירה שיצא מפיו של משה רבינו וכתבה בתורה! "ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו". ומאז, פסוק זה נלמד מפיהם של הנביאים, התנאים, האמוראים, איזו נעימות, איזה לב, קדושה טמונה כאן! הוא, בלעם, הביא שירה גדולה לעולם, היו לו כוחות טמירים! מי יכול להיות תחליף לבלעם שמילותיו נכתבו בתורה, איזו קדושה, נורא ואינם: "כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה' כארזים עלי מים... שכב רבץ כארי וכלביא מי יקימונו..."

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עימו ותרועת מלך בו" חלק זה של בלעם, מלים אלו נאמרות בראש השנה אלפי שנים - על ידי גאונים וחכמים, ראשונים ואחרונים. בראש השנה! מילים של לב, נחלי דמעות נשפכו במשפט זה. ומי ביטא אותן? איזה בן אנוש הורידן משמי מרום לכדור הארץ? בלעם.

והנה אחר כל זאת, הוא יורד מדיוטא עליונה עד ל... דיוטא תחתונה. עומד לו בלעם עם בלק ובוכים: "אמרתי כבד אכבדך" - רציית לתת לך כבוד וכסף חמישים אלף לירות... הנה אתה מסכן אומלל, אומר בלק לבלעם, אוי מסכן לא הצלחת להשיג כבוד, "הנה מנעך ה' מכבוד"... מה כבוד? איזה כבוד? וכי זה כבוד? אם היה משתף פעולה עם בלק ואומר קללות עם ישראל "נעל אבוק יאלה" ועוד כהנה וכהנה, הם היו שמחים.

על הכבוד הזה הם הצטערו. שיא הכבוד... ואח"כ כסף.

שוטה! נתנו לך שירת בלעם, אין לך כבוד גדול מזה! אתה מתחרה בנבואה עם משה רבנו, וזה כלום אצלך, הכבוד שלך, הן אותן שתי קללות ערביות להרוג ולהרויח דולרים... וכי זה כבוד?!

עד כמה אדם עיוור ולא רואה מה נותנים לו.

עיוור

כתוב אצל בלעם "נאום הגבר שתום העין" - בחז"ל מוזכרים ב' פירושים. פירוש אחד, כי ראה רק בעין אחת והשניה עיוורת. פירוש שני: פתוח העין שראה טוב בנבואה (עבודה זרה דף ס"ט). שני פירושים הפכיים. ואכן מקשים, כיצד יכולים לחיות יחד שני הפשטים - או שלא ראה או שראה טוב בנבואה. התירוץ הוא כך.

מעשה באחד מהגסטאפו ימ"ש, שהוליך יהודים לכבשן, רח"ל. לאותו גוי היתה עין אחת מזוכית, אבל כיון שעשו אותה בגרמניה, אף אחד לא הכיר בה. לא יכלו להבחין בינה לבין העין הטובה.

כאשר הוליך את היהודים לכבשנות, ה' יקום דמם. לחשו לו חבריו הארורים, והצביעו על יהודי:

"הנה, זה רב של היהודים, החכם ביותר מכל היהודים הנמצאים כאן".

הוא עצר את השיירה פנה ליהודי ושאל:
"אף אחד מהחיילים שלי לא יודע עד היום כי יש לי עין מזכוכית, קשה להבחין
בה, אם אתה חכם, תגיד לי אתה איזו עין מזכוכית?".
החכם היהודי הי"ד הסתכל רגע קצר והצביע, קלע למטרה: "זו העין מזכוכית".
שאל אותו הגרמני ימ"ש: "כיצד הבחנת?".
השיב לו היהודי תשובה ניצחת: "לעין זו אין מבט אנטישמי... הבנתי שהיא
זכוכית".

ועתה, נשאלת השאלה, איך בלעם בן בעור הטמא, בעיניים טמאות שכאלו,
ראה נבואה?
התשובה, -אומר הבעל שם טוב הק' - ה' הוציא לו עין אחת, ובזו העין העיוורת
ראה נבואה... ובכך אפשר להשלים את שני הפירושים גם יחד: בעין אחת בה היה
עיוור, בה ראה היטב נבואה, (ובעין הגשמית הרי היה טמא ומטומא ולא ראה בה
נבואה).
(להגיד)



חמור נשאר חמור

זכורני, ששאלו בישיבה: ב"שלחן ערוך" (או"ח א, ב) נפסק, שראוי לכל ירא
שמים להיות מצר ודואג ודואג על החורבן. וכי מי שאינו ירא שמים אינו צריך
להתאבל על החורבן? -
ותרצו: ודאי שהוא חייב -

אך מה יעשה, ואין זה חסר לו...

ובענין זה, מסופר שכפרי אחד שב מדרשת "שבת הגדול" בעיירה הסמוכה.
פנה לאשתו, מודאג: "הרב אומר שבחודש ניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל,
החודש הזה יבוא המשיח ויעלנו לארץ ישראל! ומה יהיה על הבקתה שבנינו
בזיעת אפינו, מה יהיה על הפרות והתרנגולים וגינת הירק. את הכל ניאלץ להשאיר
מאחרינו?!"

"קטן אמונה אתה", נזפה בו אשתו. "הקדוש ברוך הוא כבר הצילנו מצרות כה
רבות, ודאי יצילנו גם מצרה זו!"

לא נעים לשמוע תוכחה, ודאי שלא מפי האשה. מיד שינה טעמו: "יודעת את,
אולי אין זו צרה כה גדולה! הלא הקוזקים פושטים לאחרונה וחומסים מכל הבא
ליד. שתי פרות טבחון, ותרנגולים חרימו!"

מה שנכון, נכון. אולי בכל זאת כדאי שהמשיח יבא, ונעקור למקום בטוח
יותר?

חשבה, ומצאה מוצא: "אתה יודע מה? נבקש מהקדוש ברוך הוא שכאשר
יביא את המשיח, יעלה את הקוזקים לארץ ישראל, ואנו נישאר פה באין מפריע..."
ועכשיו נשאל כאן שתי שאלות.

הראשונה, מה זה שייך לפרשת בלק. מלבד העובדה שהיא נקראת תמיד
בראשית שלושת שבועות האבל על החורבן.

והשאלה השניה, מדוע זה כך. מדוע אין מעיינינו בגאולה. או לנו מיום הדין
אוי לנו מיום התוכחה, כאשר אחת השאלות בו היא: "צפית לישועה" (שבת לא).

שמעתי מאדם שהשתתף בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל בוינה. החפץ
חיים זצ"ל היה לעת זקנותו המופלגת, ישב על כסא וקהל רב התגודד סביבו,
לשמוע אמרותיו. בנחישות מרפק לעצמו דרך, ושמע משפט אחד בטרם הכריעו
הלחץ ונפלט: "בכל יום, בכל תפילת העמידה אנו עומדים ומבקשים: את צמח דוד
עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרים בישועתך, כי לישועתך קיוונו כל היום -

האומנם לישועתך קיוונו?!"

האומנם כל היום?!"

זה מה שהוא שמע, וסיפק לו חומר למחשבה למכביר...

והתשובה לשאלה הראשונה תנתן בתשובה לשאלה השניה -

כידוע, שלבים שונים יש בבריאה. דומם, צומח, חי, ומעליהם האדם: "מדבר".
פעם אחת ויחידה בכל ימי עולם ניתנה לבעל חיים היכולת לדבר. לאתנו של
בלעם. סוף סוף יכולה היא לומר לאדוניה מה דעתה עליו, יכולה היא לשוחח עמו
כשזה שוא. שמה היא שוא?

מה היה ראוי שתאמר? שתי מילים: "רד ממני!"

באיזו זכות אתה משתרר עלי, חובש ורותם ורוכב -

אולי נתחלף?!"

תכרע על ארבע, ואטעימך את ההרגשה...
ומה אמרה?
"הלא אנכי אתונך", למה אתה מכה?! -
תרתום, תרכב, אבל ברחמים, אל תצליף...
ומדוע? כי חמור נשאר חמור.
ומספרים -

הצאר הרוסי סקר מסדר של קוזאקים. עבר בין שדרת החיילים הזקופים,
חנוטים במדיהם המרהיבים ומצליבים חרבותיהם מעל ראשו. עבר תחת חופת
הלהבים, ולפתע הנחית אחד הקוזאקים את חרבו על ראש הקיסר, לשספו
באבחה. על אתר התעשת חייל הנצב מולו והסיט את חרבו. חיי הצאר נצלו
ממות. מיד לפתו את המתנקש וגררוהו משם, סופו נחץ.

הצאר גילה שליטה עצמית למופת. המשיך בדרכו עד לאוהל הפיקוד, ושלח
לקרא לחייל שהצילו.

"מי אתה", שאל.

הצדיע: "טוראי ולדימיר, מלכי".

"הצלת את חיי מלכך".

הצדיע: "זו חובתי וזכות עבורי, מלכי".

"הצאר חייב לך הכרת תודה, והצאר אינו אוהב להיות חייב. אמור מה
מבוקשך".

הצדיע: "מלכי, מפקד הבסיס מתאנה ללי ומתעלל בי. שולל חופשות ומטיל
מטלות וגורר עונשים בעלילות שווא. יצוה שיפסיק להתנכל לי!"

"כן אעשה, אתה משוחרר!"

הצדיע, ויצא.

הצאר הביט לעבר מפקד הבסיס, שמצא לנכון להתנצל. קטע את דבריו: "זכור
את שני הוראותי -

האחת, להפסיק את כל ההתנכלויות כלפיו מהיום והלאה. אין להענישו, יעשה
מה שיעשה!"

והשניה, שלא להעלותו בדרגה! טוראי ישאר, עד לשחרורו מהשירות".

תמה המפקד, ושאל: "מדוע, מלכי?" העלאה בדרגה מתבקשת כאן!

והצאר ענה: "כי איני חפץ בקצינים שוטים -

הרי יכול היה לבקש להתמנות למפקד הבסיס".

אך מבטו מצומצם, מבט של טוראי. כל מבוקשו, שלא יתעללו בו.

כאתנו של בלעם -

וכמונו -

כל מבוקשינו, שלא יתעללו בנו, שלא נסבול יותר מדאי מצרות הגלות.
שהקוזאקים לא יחמסו את תרנגולותינו. במקום לבקש שתבא הגאולה, ויאיר
האור, ויושפע השפע, ותבא הרווחה, ויורעף העושר, רוחני וגשמי כאחד!

(והגדת)

וישא בלעם את עיניו (כד, ב)

וברש"י: "וישא את עיניו - ביקש להכניס בהם עין רעה, והרי יש לך שלש
מידותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה".

כך שנינו באבות (ה, יט): "עין טובה - מתלמידיו של אברהם אבינו, עין רעה -
מתלמידיו של בלעם הרשע".

אינני יכול לשכוח ביום שהתקיימה חנוכת הבית בישיבת "בית הלל" בבני ברק,
באותו יום ממש התקיימה הנחת אבן הפינה לבנין ישיבת "בית מאיר", כבדו את
הרב מפוניב' זצ"ל לנאום.

הוא נעמד ליד מקום הנחת אבן הפינה וקרא בקול גדול: "תאמינו לי, כאשר
אני רואה שנבנות ישיבות נוספות, כאשר אחרים בונים ישיבות - אני שמח עוד
יותר מאשר כשאני בונה לבד. ואם תשאלו מה פתאום יותר, הרי 'ואהבת לרעך
כמוך', ומדוע אני שמח יותר? אסביר לכם: בישיבה שלי יש לי שמחה אבל גם על
כבד של חובות. ומאידך, כאשר אחרים בונים, השמחה שלי גדולה ובלתי עול של
החובות, כל כך שמח לי בלב... גלייבט מיר - האמינו לי כי אני שמח יותר מבעת
בנית הישיבה שלי!"

זו דוגמא של "עין טובה"! ואפשר להאמין לו - לרב מפוניב'.

(יחי ראובן)

בדרך הדרוש

אוי מי יחיה משמו אל. (כד, כג)

איתא בכתבי האר"י ז"ל על הפסוק הזה שאמר בלעם,
שציער את עצמו מה שראה שקרה יבוא לתיקון מאחר דיצא
כמונו שמואל הרמתי, אבל על עצמו לא ראה תיקון, לכן ציער
את עצמו. הרי לך דנרמו שמואל בשתי תיבות "משמו אל".
ומאחר הדאי לנו בהקדמותיו נלך באורחותיו. אף אנו נאמר
בו מה דקאמר בלעם "אוי מי יחיה משמואל" דמשמע לדעת
שמואל ציער עצמו, ודבר זה צריך ביאור. ונקדים מה דאיתא
בעשרה מאמרות והוא ידוע לכל בי רב, דעיקר התשובה הוא
היודי, וכתב העשרה מאמרות (חוקר דין א ג) הטעם ההוא
מורה בקנס, ומורה בקנס הוא פטור. וזה אין לאוקמי אלא
אליבא דרב, אבל אליבא דשמואל אינו מועיל היודי מטעם
דמורה בקנס. דאיתא בוהר על פסוק עיני ה' המה משוטטים
בכל הארץ, דאית מלאכין משוטטין בכל העולם ורואין

מעשה בני אדם, וכשביט דין העליון דן את האדם, המה
יעידון ויגידון מעשה בני אדם, נמצא דיש עדות על מעשה בני
אדם. ואיתא בגמרא (ב"ק עה, א) מודה בקנס ואחר כך באו
עדים רב אמר פטור ושמואל אמר חייב. נמצא הדיודי מועיל
לדעת רב, ואפילו אם האדם חטא כשמתוודה הוא קטן
שנולד דמי בלי חטא, אבל לדעת שמואל דאמר מודה בקנס
ואחר כך באו עדים חייב, אינו מועיל לו היודי, וחייב מיתה
אם חטא. וזהו שאמר בלעם "אוי מי יחיה משמואל", בשלמא
לדעת רב יש תקוה ביודי אף על פי שחטא אבל לשמואל אינו
מועיל, ואדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אם
כן מי יוכל לחיות בלי חטא.

(פניני הרמ"ע מפאנו)

אוי מי יחיה משמו אל. (כד, כג)

בגמ' סנהדרין (צו, ב) "אמר רב כלו כל הקיצין ואין הדבר
תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים ושמואל אמר דיו לאבל
שיעמוד בבבלו כתנאי רבי אליעזר אומר אם ישראל עושין
תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין אמר ליה רבי יהושע אם
אין עושין תשובה אין נגאלין אלא הקדוש ברוך הוא מעמיד
להן מלך שגזרותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה
ומחזירין למוטב" דהיינו שרב ס"ל כר"א ושמואל ס"ל כר"י
שמעמיד עליהם מלך רשע כהמן. וזה מה שאמר בלעם "אוי
מי יחיה משמואל" שלשית שמואל מעמיד עליהם מלך
רשע כהמן.

(שפע חיים - מכתבי תורה מכתב כ' - לימים נוראים)

אי ש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יד תמוז תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 7:13 תל-אביב: 7:28 חיפה: 7:21 מוצאי שבת: ירושלים: 8:30 תל-אביב: 8:33 חיפה: 8:34 ר"ת: 9:05

פרשת בלק

"מה טובו אהליך יעקב"

בני הישיבות העוסקים בתורה, מקיימים את עם ישראל ומצילים אותו מאויביו, וזוהי הברכה הטובה ביותר לעם ולארץ!

נלמד מהפסוק: "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" (פרק כד-ה)

ואמרו חז"ל (סנהדרין קה): א"ר יוחנן, מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו. ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות "מה טובו אהליך יעקב"... אמר רבי אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה [=ככל הברכות של בלעם חזרו לקללה כמו שהיתה כוונתו מתחילה. רש"י]. חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות שנאמר "ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך" – קללה ולא קללות.

ויש להבין: מדוע רצה בלעם לקלל את עם ישראל דוקא בקללה כזו שלא יהיו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות? וכי לא די היה, לו היה מקלל למשל שלא תהיה להם פרנסה, או שאויביהם ירדפו אותם, או שמכת ארבה תחטל תבואתם וכיוצא בזה?!

אלא התשובה שבלעם ידע את האמת, אותה אמת שכל ילד ב'חידר' יודע, שכאשר ישנם בתי כנסיות ובתי מדרשות המלאים במתפללים ולומדים, אין שום קללה ונזק שבעולם יכולים להם.

וכדברי חז"ל (מד"ר תולדות): נתכנסו כל האומות אצל בלעם. אמרו לו: האם אנו יכולים לנצח אומה זו? אמר: לכו וחיזרו על בתי כנסיות ובתי מדרשות שלהן, ואם מצאתם שם תינוקות מצפצפין בקולן, אין אתם יכולים להם, שכך הבטיחן אביהם "הקול קול יעקב" בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי מדרשות, אין הידים ידי עשיו, ואם לאו, הידים ידי עשיו ואתם יכולים להם. [וכך גם רמזו להמן (במגילת אסתר) כשאמרו לו חכמיו: "אם מזרע היהודים מרדכי"... כלומר: אם כוחו נובע "מזרע היהודים" – מקולן של תשב"ר – "לא תוכל לו כי נפול תיפול לפניו"].

יסוד ידוע זה, לא השכילו אנשי השלטון להפנים, כשהם ממשיכים, חדשות לבקרים, ליזום גזירות שונות ומשונות על לומדי התורה ושומרי המצוות שבזכותם אנו חיים. זה לא התחיל "אתמול" ולא בשנים האחרונות... הרי כבר מראש זו היתה המטרה, כדברי הגאון **רבי חיים סולובייצ'יק זצ"ל**: "העולם טועה כאילו מטרתה הסופית של הציונות היא הקמת מדינת יהודים. מטרתה הסופית של הציונות היא עקירת התורה ח"ו, ואילו בהקמת המדינה הם רואים רק את האמצעי הטוב ביותר לעקירה זו".

כבר שבעים שנה ברצף שמתנהלת כאן רדיפה זדונית כנגד עולם התורה, בכל נושאי היהדות ממש, כדי לעקור את הכל. כדי שנהיה "ככל הגויים בית ישראל". רח"ל. והקב"ה מצילנו מידם. ולמרות הכל קמו בתי מדרשות והחל לפרוח עולם התורה בהכוונת רבותינו **החזון איש והגרי"ז סולובייצ'יק זצ"ל** ו**כ"ק האדמו"רים זיע"א**, שהורו לנו באלו תחבולות נתגונן (כפי שקיבלו מגדולי הדור הקודם **החפץ חיים ורבינו חיים עוזר זצ"ל**) ובעקבותיהם המשיכו כך גם רבותינו **הסטייפלער והגרא"מ שך זצ"ל** (אשר רוב מנין ובנין לומדי התורה נשען עליהם), ואחריהם גדולי ישראל בדורינו, יבלחט"א, המורים לנו כיצד עלינו לנהוג עם אנשי השלטון כפי שנהגו בכל הדורות (ושלחו שתדלנים ונציגים למיניהם להתדיין עמם בחכמה, כדי להציל מידם ככל שניתן, בבחינת "ויגזול את החנית מיד המצרי").

והורו לנו גדולי ישראל שהדרך היחידה להתגונן, אינה בזכות הכח (שנרעיש נגדם בחוץ) אלא בכח הזכות! כפי שהורה התנא במשנה: "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות", וזה רק בבית המדרש! וכאמרת החפץ חיים: "כגודל הקבלה המוחלטת כן גודל ההעברה".

ואין בגלות שבזמננו שום תכסיס של כח, המועיל מחוץ לבית המדרש, אלא רק כפי שמורים לנו גדולי ישראל, כאמור. וכלשון הנביא: "לך עמי בא בחדרך וסגור דלתיך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם". וכפירוש רש"י, עי"ש. (ובזכות לימוד התורה הזה שלנו, הצליחו ויצליחו ממילא גם השתדלנים בשליחותם השקטה, כאמור, וכפי שהוכח במשך השבעים שנה הללו בלעה"ר בפריחתו המופלאה של עולם התורה בס"ד, למרות כל תחזיותיהם וגזירותיהם).

מופץ השבוע
"בריאות ורפואה" – 102

"עדותיך אתבונן"...
בתקופה בה שלח הצדיק רבי שמחה בונים ממשפחת זצ"ל את ידו, במסחר, נכנסה יום אחד אשתו אל חדרו בבהלה והודיעה לו בקול רועד, כי שוטרים מתכוונים לערוך חיפוש בביתם ולהעליל עליו עלילות רעות.

"אין מקום לפחד" – השיב לרבנית המבוהלת, ובעוד השוטרים פוקדים את הבית, התיישב רבי שמחה בונים ללמוד. עד מהרה עזבו השוטרים את הבית במפתיע מבלי לפגוע במאומה. אז-אז נכנסה הרבנית רגועה אל חדרו של רבי שמחה בונים ומצאה אותו כשהוא שקוע בלימוד התורה, עד כי לא חש במתרחש סביבו...

לאחר זמן שאלה אותו הרבנית, האם הלימוד היה עצה כנגד השוטרים. השיב לה הרבי: והרי מקרא מפורש הוא (ותהלים קיט-צט): "לי קיוו רשעים לאבדני – עידותיך אתבונן..."

שלא להוציא מהפה דיבור של קללה ופורענות לא על עצמו ולא על זולתו ! נלמד מהפסוק: "ועתה לכה נא ארה לי" (פרק כב-ו)

וכתב השל"ה הק': יזהר האדם שלא יפתח פה לשטן, כי אפילו אם מדבר שלא בכוונה ממשיד הדבר על עצמו. וכן בלק אמר "ארה לי". פיו הכשילו שלבסוף קילל את עצמו (תוכחת מוסר). וכן מפורש בגמרא (ברכות יט. וכתובות ח:): "לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן".

אמרת חז"ל נוקבת (של האמורא רב) מובאת בגמרא (סנהדרין מט.). "אמרי אינשי תהא לוטה ולא תהא לאטה!" [=נוח לך להיות מן המקוללים ולא מן המקללים, לפי שסוף קללת חינם לשוב אל המקלל" (רש"י)].

וביאר (שם) המהר"ל מפראג זצ"ל (בחינושי אגדות) שהוא דבר שבטבע וכמו זורק אבן בכותל אבנים שאין הכותל מקבל את האבן, אלא חוזרת האבן על הזורק. מוסיף המהר"ל שמטעם זה נקטה הגמרא לשון "לוטא" ו"לאטה" ולא לשון של מקולל ומקלל, משום שתיבת "לוט" נקראת בהפך האותיות (מהסוף להתחלה) "טול", ולרמזו בזה כי מי שמליט את האחר בחינם, אזי הקללה חוזרת חזרה למקלל ונעשה מה"לוט" "טול" שלוקח הקללה לעצמו.

מלבד זאת מבואר בגמרא (מכות יא.) שקללה הבאה חינם [כשאין כל עוול ביד המקולל] אינה מתקיימת ואין לחשוש לה. שכן שנינו (במשנה שם) שאמותיהם של כהנים גדולים היו מספקות להורגים בשוגג [שגלו לערי מקלט] מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו [שאז יוצאים מערי מקלט] ושאלה הגמרא: מדוע תתקבל תפלתם והרי כתוב (משלי כו-ב) "כציפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חינם לא תבוא" [שהמקלל חברו חינם, אין מתקיימת קיללתו, וא"כ מדוע מועילה תפלתם למייתת הכהן הרי הוא נקי מעוון?] ומתרתת הגמרא, שישנו חטא לכהן בכך שהיה לו להתפלל על אנשי דורו שלא יבואו לידי הריגה בשוגג. נמצא שאין זה בכלל "קללת חינם", עכ"פ מפורש בגמרא שקללת חינם אינה מתקיימת.

ואולם הקשה הערוך לנר: היאך יתכן שרב אומר שסוף קללת חינם לשוב אל המקלל [ומשמע בכל אדם] הרי רב עצמו למד מקללת דוד את אחיתופל שקללת חכם אפילו בחינם באה?!

וכפי שמסופר בגמרא שבשעה שחפר דוד יסוד בעומק האדמה כדי לבנות את בית המקדש, צף לפתע התהום ורצה לשטוף את העולם. שאל דוד: מהו לכתוב שם על החרס ולזורקו בתהום כדי להעמידו במקומו, ולא היה מי שיענהו. ואז אמר דוד: כל היודע תשובה ולא אומרה יחנק בגרונו! נשא אז אחיתופל ק"ו בעצמו: ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, לכל העולם כולו לא כ"ש. והשיב לדוד שמותר. ועשה כן ושב התהום למקומו. ואעפ"כ כתוב (שמואל ב-יז, כג) "ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו (שיעץ לאבשלום) ויחבוש את החמור ויקם וילך אל ביתו ועירו... ויחנק". ונמצא שבסופו של דבר קללת דוד נתקיימה באחיתופל, אף שהשיב לו?!

ויתכן שאין זה נחשב "קללת חינם" שהרי אחיתופל בעצם לא רצה לענות אף שידע, וכבר היה לקללה על מה להתפס, ומה שהשיב לאחר מכן היה רק מפחד הקללה. והריטב"א מבאר שם, שגם לדעת רב "חינם" אין הכוונה לאופן שאין בו כלל כל עוול.

ומצינו בבעל הטורים (פר' ויחי) שכתב בענין שנות חייו של יעקב אבינו, שחי ל"ג שנים פחות מאביו מפני שקיללת חינם משפיעה. יעקב אבינו קילל את רחל (אף שלא ידע שמקלל אותה) ואמר: "את אשר תמצא את אליהך לא יחיה", ולכן חסרו לו ל"ג שנה כמנין "יחיה". ובכ"ז לא היה זה בחינם לגמרי והשפיע על שניהם.

נסיים בשאלה מעניינת שהגיעה השנה לפתחו של הגר"י זילברשטיין שליט"א: מעשה בבית משותף שהתגוררה בו אלמנה. והגיע בנה לביתה והכניס דברים במקלט המשותף לדיירי הבנין, עד שהפך את המקלט למפעל קטן לצרכיו הפרטיים, וקיבלו הדיירים חשבון חשמל כפול ומכופל מהצריכה הרגילה. הם מחו על כך בפני הבן אך הלה אוטם אוזנו משמוע.

התכנסו דיירי הבית לטכס עיצה. את המשטרה אינם מערבים כי חוששים הם מקללתה של אמו האלמנה. כי כך דרכה. ולכן החליטו שלא לשלם לפי שעה לחברת חשמל את השעון המספק את החשמל לחדר המדרגות ולמקלט ואז חברת החשמל תנתק את החשמל (והשכנים יוציאו בתורנות מנורה קטנה מביתם) והלה יאלץ להפסיק מגניבותיו. אך עדיין נפשם בשאלתם:

נשאר במקומו...

כידוע הרעיש הגאון המלבי"ם זצ"ל את העולם בחיבורו המקיף והעמוק "ארצות החיים" על שולחן ערוך אורח חיים. אך לא הוציא לאור אלא חלק ראשון, עד אמצע הלכות תפילין. תלה זאת המלבי"ם במשפט שיצא מפי החתם סופר. וכך היה מעשה:

כאשר ביקר המלבי"ם בפרשבורג, עלה לבית הכנסת הגדול בעת רעוא דרעוין. באותה שעה ישב החתם סופר עם תלמידיו בסעודה שלישית. והנה בלי משים, עמד המלבי"ם במקומו של החתם סופר.

כשהגיע החתם סופר לתפילת מעריב, ראה את המלבי"ם עומד במקום מושבו, חרד המלבי"ם ובקש לפנות את המקום. אך החתם סופר מיהר ואמר לו: "השאר לעמוד במקומכם!"

מאז - סיפר המלבי"ם - "נשאר במקומו", ולא הצליח להמשיך הלאה במלאכתו ולסיים חיבורו על השולחן ערוך.

הגדת החת"ס

סיבת החולי - מחמת

הקללות...

מעשה נורא סיפר הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל: "פעם אירע לאדם אחד גדול בתורה, שחלה בחולי כבד וכמעט נטה למות. הוא הגיע כבר קרוב לגסיסה ונעתק הדיבור מפיו".

מספר רבי חיים: "נעשיתי שליח לבקש בעדו התורה, על כל הנדרים, הנידויים והקללות... ותיכף ומיד אחרי שעשיתי את ההתרה, התחיל החולה להתרפא מחולי, וקם ועמד ממטותו". ושוב נתוודע, כי סיבת החולי היתה מחמת הקללות.

תוכחת חיים - ויחי

"לא תינקה!"

בסערת מלחמת העולם הראשונה, שהה כ"ק האדמו"ר רבי יעקב משה מקורנא זצ"ל בעיר דברצין והמוני הגולים שאבו מפיו עידוד ונחמה.

יום אחד פשטה המשטרה על ביתו ומצאה שטרות כסף מכמה מדינות, שכן הגיעו אנשים ממדינות שונות להושע בברכותיו. חשדוהו שעיסוקו בהברחת כספים, והעמידוהו למשפט.

השופט שהיה עוכר ישראל הורה לו: "הסר את הכיפה מראשך!" הרבי השיב בשלילה. "חוצפה" - רתח השופט - "אני כאן בעל הבית!" ואולם הרבי השיב בשלוה: "יש לי בעל הבית שהוא מעליך!" תרה אף השופט, ירד מדוכונו, וסטר על פניו של הרבי. אמר הרבי: "היד שהכתה אותי לא תינקה!"

השופט היה נסער כל כך, שדחה את המשך המשפט למחר. אך למחרת לא בא השופט, והמשפט בוטל, ביום השלישי הראו לרבי מה שנדפס בעיתוני המקום ש"הרבי הפלאי" העניש את השופט וידו יבשה!

באהלי צדיקים

האם עליהם לחשוש מקללת האלמנה גם במצב זה?

והשיב הגר"י עפ"י דברי חז"ל שהבאנו לעיל שאין לחשוש לקללת חנינם. אך הוקשה לו מגמרא (גיטין לה) שם מסופר על אלמנה שהגיעה לרבה בר רב הונא שיגבה לה דמי כתובתה מירושת היתומים וכו' וקיללה אותו האלמנה, והפכו כסאו, ובכ"ז לא הועיל ונענש, ומדוע נענש הרי עשה כדיון?!

והציע שאלתו לפני הגאון **רבי חיים קנייבסקי** שליט"א, והשיב שהיה צריך להסביר לאלמנה היטב את דעתו, שכן ליבה שבור ויש לדעת איך לענות את המעוקות. וכך גם בנידון שלנו יש להסביר יפה לאלמנה, ואז א"צ לחשוש לקללותיה.

"צדיק גוזר"...

סיפר המגיד הירושלמי **רבי בן ציון יאדלר זצ"ל**: פחדו של **הגר"ל דיסקין זצ"ל** מוטל היה לא רק על המון העם, אלא גם על כל גדולי ישראל בירושלים, שהיו יראים לעשות גדולה או קטנה, הן בעיני הציבור והן בעיני היחיד, בניגוד לרצונו. כי כל היוצא מפיו היה מתקיים במלואו, כמאמר חז"ל "צדיק גוזר והקב"ה מקיים".

מעשה שנקנתה מכספי קופת "פקידי ואמרכלי אמסטרדם", חצר גדולה על יד שער שכם, כדי להקים עליה בית חולים. כאשר באו לפני הגר"ל דיסקין וסיפרו לו את הדבר, אמר להם בחידוד: "יהי רצון שלא תשרה שכונה במעשי ידיכם"... והתכוון בדבריו למאמר חז"ל "שכינה למעלה מראשותיו של חולה" (שבת יד:) ומכוון שלא יהיו חולים לא תשרה שכונה שם.

אבל מאחר שיצא הדבר מפי צדיק - נתבטלה כל קניית המגרש וקנו מגרש אחר על יד "מחנה יהודה" ועליו בנו את בית החולים "שערי צדק"...

השרף מבריסק

לימוד זכות על ישראל

מלמד זכות על הפחותים...

ידועה היתה אהבתו של **כ"ק האדמו"ר הזקן מוורקא** לכל אחד ואחד מישראל, אף לפחותים שבהם. היו זכאים בעיניו, סותם היה פיות המקטרגים, שלא לדבר חלילה אפילו בגנותם של הפחותים שבשיראל.

פעם צבאו על ביתו אנשים רבים, פשוטים ופחותים מהמון העם, שבאו מקרוב ומרחוק להפקד אצלו בדבר ישועה, בבני חיי ומזוני, עומדים ופתקאותיהם בידיהם, ונכנסים לחדר קודשו, זה אחרי זה שלא לרצון המקורבים, ומטרידים את הצדיק מסדר יומו בתורה ועבודה.

נתעורר אחד מתלמידיו, נדחק ונכנס אצלו, וטען לפניו: "רבי! החסידים המסתופים בצילך לבקש דרך בעבודת השי"ת אתה מרחק, ואלו חדשים מקרוב, באו לבקש על חפצי הגוף בלבד, אתה מקרב"?

השיב הצדיק: "אף אלו לשם שמים מתכוונים באמת אף הם כוונתם לבקש על חפצי הנפש להורותם הדרך הישרה. אלא שמתביישים לומר "הרעותי את מעשי" ותופסים סופו של המאמר: "קפחתי את פרנסתי" ואנו ממילא מבינים שכוונת לבם לראשו של המאמר"...

בדידי הוי עובדא

ראויים לחמלה ולרחמים...

פעמים רבות התבטא הגאון **רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל** בלימוד זכות על כל אדם ואפילו על בנים שסרחו וסטו מן הדרך הישרה, תמיד השכיל למצוא נקודות זכות לכל יהודי.

כאשר הביעו מקורביו את תמיהתם על כך, מדוע נוהג בבטויי אהבה או סלחנות כלפי אלו שלפי דעתם מותר לשנאותם, היה מסביר כי היחיד שחוטא ראוי לחמלה ולרחמים, כי חולה הוא במחלת הנפש והדעת, כפי שכבר אמרו חז"ל: "אין אדם חוטא אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות". ואם אנו רגילים לרחם על זה שדעתו נטרפה רח"ל, על אחת כמה וכמה, שראוי לחמלה, האיש על מאסו בטובה, שזנה מדעת, או שלא מדעת, את דרך החיים והאזושר הנצחי.

תוכחת חיים

לדון וללמד זכות על כל אדם מישראל!

נלמד, בדרך דרש ורמז, מהפסוק: "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקי עמו"... (פרק כג-כא)

ופירש כ"ק האדמו"ר, גאב"ד אונוואר הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל (בספרו משנה הלכות מ"מ עה"ת) את הפסוק כך: "לא הביט און ביעקב" כלומר: אדם שלא רואה כל עוול וחסרון בעם ישראל. אינו מביט על עוונם וחובותם, אלא מלמד עליהם רק זכות. רואה הוא רק את מעלתם. אדם כזה יזכה ש"ה" אלוקי יהיה עמו" - שהשכינה תהא מתייחדת עמו, "ותרועע מלך בו" - שהקב"ה נעשה לו כ"רע", מלשון רע וחבר, דכיון שמלמד הוא זכות על ישראל, הקב"ה אוהבו שמלמד זכות על בניו.

וכפי שכתב הרמח"ל ז"ל (בספרו **מסילת ישרים** פ"ט): "ראוי לכל חסיד שיתכוון במעשיו לטובת דורו כולו לזכות אותם ולהגן עליהם, ותראה שזהו רצונו של מקום, שיהיו חסידי ישראל מזכים ומכפרים על כל שאר המדריגות שבהם, והוא מה שאמרו חז"ל בלולב ומיניו (ויקרא רבה ל"ב) יבואו אלה ויכפרו על אלה, שאין הקב"ה חפץ באובדן הרשעים, אלא מצוה מוטלת על החסידים להשתדל לזכותם ולכפר עליהם, וזה צריך שיעשה בכוונת עבודתו וגם בתפלתו שיתפלל על דורו וכו' וללמד סנוגוריא על הדור כולו".

"וכבר אמרו חז"ל על הפסוק (דניאל י"ב) "ואני באתי בדברך" שלא חזר גבריאיל ונכנס לפניו מן הפרגוד, אלא כשלימד סנוגוריא על ישראל. וגדעון נאמר לו (שופטים ו-יד) "לך בכוחך זה", לפי שלימד סנוגוריא על ישראל, כי אין הקב"ה אוהב אלא למי שאוהב את ישראל, וכל מה שאדם מגדיל אהבתו לישראל, גם הקב"ה מגדיל עליו".

והגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל כותב (בספרו **קשת יהונתן**): "יש ללמוד מדרכי ה' עד כמה יש לו לאדם לחפש בזכות חברו ולהתאמץ איך ימצא לו זכות ביותר. ובעוונותינו הרבים נהפוך הוא, כי כל מגמות האדם לחוב לחברו ולהתגולל עליו ברשע, והיה כי יחטא חברו ואשם ישמח כי ימצא גבר להתכבד בקלונו למאד, ואין זו מדה ישרה ונכונה".

ומובא (בתנא דבי אליהו פרק ט) שאליהו הנביא לימד זכות על ישראל בדברים הבאים, וכך אמר: "רבונו של עולם, זכור נא כמה יש בהם בישראל שאין להם פרנסה אעפ"כ הם עוסקים בתורה בכל יום תמיד. זכור נא כמה קטנים ו"מקרי דרדקי" יש בהם בישראל ועוסקים בתורה בכל יום תמיד. כמה אלמנות ויתומים יש בהם בישראל שעוסקים בתורה ובמצוות בכל יום תמיד. כמה זקנים וזקנות יש בהם בישראל שמשכימים ומעריבים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ומחמדין ומצפים לישועתך בכל יום תמיד".

החפץ חיים שמביא את דברי ה"תנא דבי אליהו" בספרו, מוסיף על כך: "ומזה יוכל ללמוד כל אדם, איך שצריך כל אחד מישראל לעורר רחמים לפני הקב"ה על ישראל בדברים אלו. כי גם היום בזמנינו ישנם לישראל זכויות אלו וכיוצא בהן".

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 212 | שנה ד' | פרשת בלק | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

אין הפסק בפרשת בלק

הנה כל פרשת בלק נאמר בפרשה אחת, וכל הנבואות דבלעם אסור לנו להפסיק בהם והוא מפורש בברכות (יב ב) דאסור לומר הקרא דזכרע שכב כארי בלבד כיון דלא פסקינן פרשה דלא פסקי משה.

ועי' בספר מכתבי החפץ חיים ח"א שכתב דהגם דנבואות בלעם יש סודות גדולים ע"פ קבלה, מ"מ בלעם לא השיג כלום מהם. ואשר ישים אלוקים בפי אותו אדבר אמר בלעם.

עוד מובא מהח"ח זי"ע דבסוף כפר' בראשית שכתוב ויחי שת וכו' אנוש וכו' ויחי למך וכו' הגם דשם נראה לן כאילו אין מה להתבונן מ"מ קצרה בינתינו להבין עומק דברי התורה, ושם קבעה הפסקים בין פרשה לפרשה להתבונן. ולכן גם שם הרי לא נאמרו לבלעם כל הנבואות בב"א אלא כל פעם במק"א, ומ"מ אמרינן דאסור להפסיק בהפרשה דהוי פרשה אחת, ואמאי הוי דינא הכי וצ"ע.

ומו"ר הגרא"ל שטיינמן שליט"א אמר לי דאולי יש לנטות מדברי הח"ח וי"ל דההפסק באמצע הפסוקים אינו כדי להתבונן, אלא דהוי הל' מהל' כתיבת ס"ת דיהיו בו הני הפסקים. ולפי"ז הפסק באמצע הפסוק, י"ל דבאמת הוא פסוק אחד רק נאמרה הלכה לכתבו בב' פרשיות.

ואמר מו"ר שליט"א דכן יש לדחות ג"כ דברי הח"ח מקראי דסו"פ בראשית הנ"ל דזה רק מהלכות כתיבת הס"ת, אבל אין ענין שפוסק כדי להתבונן, ובזה אתי שפיר דברי המ"ב בס' קל"ח סוף סק"ד דכ' דאין מסיימים עליה לתורה באמצע פסוק אפי' שנגמר שם פרשה. (שומר אמת פר' ויקרא)

לדאוג לכלל ישראל

"ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש וישב חרון אף ה' מ'ישראל" (בלק כה, ד)

בכינוס למען לב לאחים טבת תשנ"ז אמר רבנו: הגמ' מביאה בסנהדרין (דף ל"ה ע"א), על מה שנאמר במעשה דע"פ: ויחל העם וגו', ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש, שואלת הגמ' אם העם חטאו, ראשי העם מה חטאו? אמר רב יהודה אמר רב: אמר לו הקב"ה למשה: חלק להם בתי דינין, פי' שיעשה הרבה בתי דינין לשפוט את אלו שעבדו לפעור, ולא ישפוט אותם בבית דין אחד, אלא דוקא בהרבה בתי דינין. ופריך מ"ט, אילימא, משום שאין דנין שנים ביום אחד [פי' למיתה], והא אמר רב חסדא לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין, אלא כדי שישבו חרון אף מ'ישראל. ופרש"י: כשהקב"ה רואה שכולם עסוקים בדבר ומקנאין לכבודו.

נמצא כך, שאפילו אם היינו יכולים לעשות שיצטרפו הרבה בעלי תשובה ע"י קצת אנשים שיתעסקו בהם, והיה אפשר לעשות בקלות בעלי תשובה, בכל זאת יש עניין שיתעסקו הרבה בזה, היות שיש חרון אף.

כי הרי בזה בודאי כל אחד מוכרח להודות, שיש כעת מצב של חרון אף בעולם, הן מצד אומות העולם שמתכוננים להרע לישראל, והן מבפנים יש שונאי דת שמחפשים כל מיני אופנים האיך להדיח את ישראל מאביהם שבשמים, ויש מזה חילול השם גדול מאד! וכדי להשיב את חרון אף, לא מספיק אם אחד יעשה את הכל, אפילו אם יצויר שבכוחו לעשות את הכל, אעפ"כ כדי להסיר את חרון אף צריך שכולם יתעסקו בכך, כמו שכתב רש"י שצריך הרבה בתי דינין, אפילו שיכול ב"ד אחד לעשות, בכל זאת צריך שכולם יתעסקו, דעיי"ז שזה עושה וזה עושה - יש קידוש שם שמים.

ולכן לא מספיק מה שנמצאים כמה אנשים שעוסקים בהחזרת ישראל לאביהם שבשמים, אלא כמה שיותר אנשים יתעסקו בזה - זה גורם שישבו חרון אף, כשרואה הקב"ה שכולם מתעסקין.

והעסק בזה הוא ג"כ עי"ז שיהודי יושב ולומד, כי גם זה פועל לקרב את הלבבות להקב"ה. אך צריך ג"כ פעולות יותר ישירות, כי יש אנשים שעל ידי הלימוד שלו הוא גורם שיתקרב בלבם עד שיהיו כבר ראויים לקבל, אך עדיין צריך לתת להם ג"כ את הכלים כדי שיוכלו לשוב בפועל, וזה צריך ג"כ לעשות, ולכל הפחות קצת מהזמן להקדיש בשביל זה.

כמו כן קיים העניין של הסיוע הכספי. צריך לראות לעזור בזה, כי בלי זה אי אפשר לעשות כלום וההוצאות גדולות. וממילא עי"ז שמשתתף בהוצאות יוצא שכל אחד ואחד משתתף בענין הזה להרבות כבוד שמים ועושה שישבו חרון אף, וככל שיותר אנשים יתעסקו בכך, יש יותר סיכויים שישבו חרון אף, ויפתחו יותר לבבות לה', וזה יגרום שעוד לבבות יפתחו ועוד ועוד, והקב"ה יעזור שבוזה נוכל להציל את הדור, הלוואי שנזכה אפילו בארץ ישראל לבד.

ובאמת זה לא נוגע רק לארץ ישראל, אלא לכל העולם כולו. כי יש בעולם טמיעה גדולה של היהדות, ואמרו לי שבמשך החמשים שנה שלאחר המלחמה, מליוני יהודים נטמעו בגויים, ובמקום שהיטלר הרג יהודים, הרסו יהודים את עצמם, ומליוני יהודים התחתנו עם גויים, ואין לך אסון גדול מזה! כי אלו שנהרגו, לכל הפחות נהרגו על קידוש ה', אבל כאן ח"ו יורדים כלל ישראל ...

וכל מה שכן אדם יתעסק, יוסיף מצוות ויוסיף זכויות, יוסיף פעולות, יקרב עוד יהודי לאבינו שבשמים ועוד יהודי לאבינו שבשמים, זה יגרום לעצור גם את זה. ובזה "כולנו" מחוייבים. וכל אחד שיתעסק בזה עליו אמרו חז"ל שגורם בזה שיסור חרון אף מישראל, וכמו שכתב רש"י, דכשרואה הקב"ה "שכולם" עסוקים בדבר ומקנאין לכבודו, זה גורם שישבו חרון אף.

ובדורנו אנו מאד זקוקים לכך שישבו חרון אף, ושיתמעט חילול ה' ויתגדל קידוש שם שמים, וזה יכול כל אחד לעשות על ידי "שכולם" יתעסקו בזה. הקב"ה יעזור, שבזכות שכולם יתעסקו בענין הזה, להרבות תורה ומצוות ולהוסיף יראת שמים, כל אחד שיתחזק בזה יגרום שישבו חרון אף, ויעזור הקב"ה שניגאל בגאולה האמיתית.

לא לפגוע בשכנים

"מה טבו אהליך יעקב משכנתך ישראל" ופרש"י "מה טובו אהליך - על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה".

מעשה באדם אחד שבאמצע עבודת בניה יצא קצפו של שכנו עליו בדרישה שישנה את תכנית הבניה כי צורת בניה זו מפריעה לו. וכשבאה הדרישה מהשכן הגיבו בני הבית אשר שבעו מרורים מאותו שכן זה רבות בשנים, שלא מוכנים הם לשנות את התכנית, יתירה מזאת טענו בתקיפות שאם יסכים לשנות את תכנית הבניה הרי ששינוי זה להבנתם יגרום נזק להרחבת הבית אזי שבמקום הקפדת השכן הם עצמם יקפידו עליו. הבין אותו אדם שבכל כיוון אליו יפנה לא ימלט ממחלוקת וקפידה. בצר לו הגיע למרן ראש הישיבה שליט"א בבקשה לעצה שתוציא אותו מן המיצר. אמר לו מרן נחרצות כי למרות שלכאורה שני הצדדים שקולים, מה שביכולתו לעשות זה אצלו בבית כלפי בני משפחתו, ושם צריך לפעול ולומר להם שחייבים להזהר מפגיעה.

כיוון שראה ראש הישיבה שאותו אדם חושש שבני ביתו לא יסכימו, הוסיף ואמר שאם ימשיכו ויתעקשו שיאמר להם בזה הלשון: "מחלוקת זה דבר שנוגע לחיים של בן אדם ובמצבים כאלה אין לעשות חכמות ולהתעקש".

וע"מ לעורר אותו ואת בני ביתו ולהמחיש את הסכנה ממחלוקת סיפר לו ראש הישיבה את המעשה הידוע בפטירת האריז"ל שנבע הדבר ממריבה של נשים שהאריז"ל לא היה שייך אליה, וחזר מרן שוב והדגיש באומרו "נשים בשכונה רבו ואפילו שלא היה שייך לזה ולא היה קשור למריבה נפטר בה' אב".

(מזקנים אתבונן ח"א עמ' 60-61)

טנא מלא ברכה

להחתן ר' שמעון שניידר נ"י

בן הרה"ג רבי משה יהודה שניידר שליט"א

תלמיד ותיק למרן רבנו שליט"א

שפתח שערים רבים בתורתו של מרן רבנו שליט"א

לרגל נשואיו עב"ג תחי'

יזכו להקים ביתם על אדני התורה והיראה ולראות דורות ישרים מבורכים

שאלתי לרבינו שאחד ביקש לשאול, בשם בחורים משיבה קטנה, שיש ישיבות שדוחות בחור עם חליפה ארוכה, ורוצים לבא למבחן עם חליפה קצרה.

בתחילה אמר רבינו דבני מרן הגרי"ז הלכו עם חליפה קצרה, חוץ מבנו הגדול הגרי"ד זצ"ל, וגם הוא זה לא היה משום צד אביו, אלא מצד אמו אשת הגרי"ז שהיתה מבית חסידי גור, והג"ר דוד שליט"א גם לאחר שנעשה רה"י עוד הלך עם חליפה קצרה. ולמעשה השיב רבינו שאינו ראוי לעשות כן. [וכנראה גניבת דעת] (צדיק כתמר יפרח)

*

סיפר מנהל חיידר שבזמנו תלמיד מצטיין לא התקבל לישיבה, ולא הבין כיצד הדבר יתכן, והרי תלמיד זה בעל כשרון עצום ומצויין גדול, ומסתמא אירע כאן טעות, והלך ושאל את רבינו איך ה' התלמיד הזה במבחן?

והשיב לו רבינו שהוא מצויין גדול, ושאל א"כ למה לא התקבל, והשיב רבינו שהוא מושחת במדות, והלה התפעל כי הדברים אכן נכונים מאד, ואיך רבינו הבין זאת בכמה דקות של מבחן, והמחנכים תמיד מתפעלים איך רבינו קולט בכמה דקות מה שהם יודעים על תלמיד אחרי 8 שנות לימוד.

*

בליל ר"ח תמוז תשס"ג [בנית] התכנסו בבית רבנו שליט"א כל ראשי הישיבות הגדולות, ודנו בענין סדרי הבחינות. עקב כך שכאשר הבחינות מוקדמות זה גורם רפיון לבחורים בישיבות לצעירים שכבר מרגישים שאפשר קצת להשתחרר מהלימוד אחרי הבחינות והמתח שהיה נעלם.

ופתח רבנו: כולם הרי רוצים את התועלת של הבחורים, כולם! ואף אחד לא חושב אחרת, רק מה לכל אחד יש קשיים, נכון יש קשיים וצריך לראות להסדר...

ונקוה שהקב"ה יעזור ואם השנה הזאת זה יצליח יוכלו לסדר מכל הצדדים. ומסתמא הקב"ה יעזור בזכות שמשתדלים לראות שיהי' מה שפחות ביטול תורה כולם יצליחו, בין הישיבות קטנות בין הישיבות גדולות שיצא טוב לבחורים, ויצאו תלמידי חכמים ויראי שמים, וה' יעזור שיהי' טוב. ואח"כ היה דיון ארוך בענין זה וקבעו זמן לבחינות, [ומידי שנה מתפרסם התאריך המעודכן לאותה שנה].

וסיים רבנו: ברוך השם שהתקיים "ותשועה ברוב יועץ" ומקוים שעיי"ז עכשיו כולם יתחזקו, גם הראשי ישיבות של ישיבות קטנות, גם של הישיבות גדולות, כולם יתחזקו, ויראו מה שיותר לחזק את הבחורים בתורה ויראת שמים.

וצריך ג"כ לדעת כי לא רק אמצע הזמן קובע, אי אפשר לומר.. בודאי צריך להיות הקפדה מאד על ההנהגה של הבחורים, ואינני יודע אם זה תלוי רק בראשי ישיבות אולי גם במנהלים הרוחניים, וממילא כל הדברים האלה שדברו אם ההנהגה תהיה בסדר בשעת הזמן, יש לקוות שגם אח"כ יהי' בסדר, ויש לקוות שלא ירדו, ואם במשך הזמן הוא חלש אח"כ יורדים עזר,

ומסתמא בודאי כולם עושים כל מה שהם יכולים, ומשתדלים לעשות בכל הכחות כדי להציל את הבחורים, גם בתורה גם ביראת שמים, בלי שום ספק! ובודאי כי מה שיותר ישימו לב...

ויש הרבה פעמים בחורים בישיבות שחושבים עליהם כי אותם לא צריך לשמוח, חושבים הוא כבר בסדר. ואח"כ מתברר שגם אותו ה' צריך לשמוח, ולא לחשוב שאין לו יצר הרע, כל אחד יש לו יצר הרע! ומעשים בכל יום שיש בחורים שחושבים מה הוא צריך?! ופתאום רואים כי גם לו יש יצר הרע, ולכן צריך מאד להשגיח על כל הבחורים! ולשים עין לראות לחזק אותם, וצריך מאד להקפיד לשים עין על כל בחור, עד כמה שאפשר. גם הראשי ישיבות וגם המנהלים רוחניים כולם צריכים מאד להתחזק בזה.

ומקוים בעזרת ה' כי מה שיותר ישימו לב, כולם יגדלו להיות יראי שמים תלמידי חכמים, ויהי' הרבה נחת לכלל ישראל, לכולם יהי' כל טוב, ונזכה עיי"ז לכל טוב מהקב"ה, ולגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

*

בס"ד

לכ' הגאונים ראשי הישיבה דליקוואד שליט"א הנני מצטרף למנוע ביטול תורה של תינוקות של בית רבן ולא להתחיל שום פעולה לקבלת תלמידים להישיבות קטנות לפני חג השבועות כי אחרי שנתקבלו לישיבות קטנות כבר מזלזלים בלמוד.

ולהשומעים יונעם ויזכו להיות ממזכי הרבים ושכר לימוד התורה של כל התלמידים נזקף עליהם ומצוה גוררת מצוה שהתלמידים ילמדו ויעלו עיי"ז בתוי"ש כרצון הקב"ה.

כתיבה וחתומה טובה בסשצ"ג. אהרן יהודה ליב שטיינמן ד' אלול תשס"ו לפ"ק. בני ברק יצ"ו

*

אנשים טועים לחשוב, שחנות מסוימת מרויחה ורוצים לשוכרה, האמת שזה לא החנות, נגזר על האדם דרך החנות, [ומה שמוציאים לפעמים שנראה שחנות במרכז העיר מצליחה יותר, לפעמים הקב"ה עושה דבר שיחשבו כך.

וכן ענין שלוקחים רשם להשפיע על תלמידים שיבואו לישיבה, ולכן הישיבה הזאת קיבלה יותר תלמידים, כך הקב"ה מנהיג את עולמו שיראה לנו כן].

*

שמעתי מרבינו שראש ישיבה אמר שאין לו מקום לקבל בחור, אמר בקול גדול זה שקר, אף פעם לא ה' בעיה של מקום, הוא לא רוצה לקבל, הרב מפוניבו' ה' אומר אין לי מקום, אין לי מקום ומסובב הראש לקיר ומוסיף בשקט, בשביל, כדי שלא יהי' שקר.

הוספות והערות לגליונות קודמים

ליאצ' של בעל השגאת אריה - ט"ו תמוז תקמ"ה [ראה מש"כ בגליון פר' פנחס תשע"ד ופר' בלק תשע"ה] - הוצאת הספר גבורות ארי מחדש | בשנת תשס"ב יהודי ת"ח וירא שמים רצה להוציא את הספר גבורת ארי מחדש עם הרבה תיקונים והוספות, בעריכת כמה ת"ח. והגיע לרבינו ושאל שרבותינו גדולי הדורות בהסכמתם לס' כתבו שלא להדפיס את הספרים בלי רשות המדפיס הראשון ר' גרשון מאמשטרדם. ועל כן לא ידעו האם מותר להם כעת להדפיס. ואמר להם רבנו שכנראה זה זכות לר' גרשון שידפיסו את זה כך שעיי"ז יכולו יותר ללמוד בזה. ואינם צריכים לחשוש, ובכל זאת כדאי שישאלו גם את מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

והלכו להגרי"ש, ואמר להם אותו דבר שאין מה לחשוש שבהדפסה זו יהיה זכות למדפיס הראשון בכך שילמדו בספר. וכשחזרו לספר דבר זה לרבינו שליט"א ביקש שיוסיפו בהקדמה 'ואם יבואו עלינו עוררים לאמור שלנו היא, הגם כי הסכימו עיי"ז משפחת מרן הח"ח זצוק"ל. [-שהוא הדפיס את הגבורות ארי על יומא] מודעת זאת לפניכם כי ינתן לכם חלקכם בדין, כאשר הורנו רבותינו שרי התורה שליט"א ואנחנו לא באנו אלא ליטול תורה מקרן זויות ליתן אותה על במתי ארץ.

עוד הראה רבנו לדברי רבי אליעזר קאליר בעל מחבר ספר 'אור חדש עמ"ס פסחים בהספדו על השאגת אריה' ז"ל: אם אמרתי אספרה שבחו מי מנה על כל פנים כד טליא הוינא בבית חמי הקצין הנגיד המפורסם זה יותר משהו ושלושים שנה, אשר נתאכסן צדיק זה בבית חמי ואני הייתי מאוכלי שולחנו, ולערך ד' שבועות אשר נתעכב שמה עוצם גודל חריפותו ובקיאיותו בכל הש"ס והתוס' וכל הראשונים וכו', ואני ראיתי שבאותו פרק חזר כל מסכת בבא בתרא עם כל התוס' והרא"ש בעמידה ערך ימים שמונה. ואחר זה עשרים שנה אשר נזדמנתי עמו בפונדק אחד בפרנקפורט דאדר, ושם ראיתי גודל פרישתו וקדושתו לא אכל שום דבר מן החי כל ימי החול, ולא ישן במיטה, וכל היום וכל הלילה ממש לא פסק פומיה מגירסא גרס ותנא תונא, וכל דבר הקשה בש"ס ופוסקים ושוי"ת אליבא דדינא, כל חומרא חומרא נעשו לו קלות ובהיותי במדינת ליטא שמעתי שהתמדת לימודו היה לו ממש לטבע שני מן ההרגל בקטנות.

וכשהוציאו במהדורה חדשה (ירושלים תשס"ב) את הספר גבורות ארי, הוסיפו ע"פ בקשת רבנו 'וקול זעקה גדולה ישמע על עלבונה של תורה, לעורר ישנים בתרדמת הזמן וירידת הדורות, לאזור חיל בעמלה של תורה, ולדרוש ולתור בחכמה, בגבורה ולא בשתי, אריה שאג מי לא ירא.

בגליון 209 פרשת שלח | הבאנו שהמשנה ברורה מביא גמרא בסוטה דף מ"ח כל מי שיש לו פת בסלו וכו'. והערנו הרה"ג רבי אור. סו. שליט"א שהמשנה ברורה לא הביא את דברי הגמרא בסוטה דף מ"ח רק את דברי הזוהר שכתב כעיי"ז, וכמו שהביא המג"א שם, ואכן רבנו שליט"א ציין שהמג"א והמשנה ברורה הביא דבר דומה לדברי הגמרא, ויל"ע למה המשנ"ב לא הביא דברי הגמרא רק הזוהר. ועיי"ש בערוך השולחן שלא נוהגים את הזוהר עיי"ש.

לא זו בסעודה

שח רבנו: הגר"מ סולוביצ'יק זצ"ל העיד, שראה בקטנותו (בהיותו פחות מגיל 3) את זקנו הגר"ח שכשהיה אוכל לא היה קם ממקומו כל זמן אכילתו כי חשש לשינוי מקום. וכדעת הרמב"ם (בשו"ע א"ח סי' קע"ח ס"א שיש שינוי מקום גם בסעודת פת ואף מחדר לחדר אחר באותו בית)

וסיפר רבנו: כשהיינו בשו"ץ היה מגיע מידי פעם שוטר שבודק את הניירות, וכשהיה הגר"מ באמצע סעודה היה מנהגו ע"פ מה שראה אצל זקנו מרן הגר"ח שלא לקום מהמקום כל הסעודה, ולכן היה ר' משה מסמן לשוטר להיכנס והוא היה נכנס.

וציין רבנו שפלא הוא שהשוטרים ראו בקדושתו ונכנעו ממנו. ונתקיים בו ברצות ה' דרכי איש, גם אויביו ישלים עמו. (מפי אחד השומעים)

[א"ה וכן קיבל ע"ע רבנו מנהג זה שאינו קם ממקומו כל זמן אכילתו, ואם נצרך לקום באמצע מפסיק אכילתו ומברך ברכת המזון].

לא לדבר

אחרי ברכת המוציא עד שגמר כזית בכדי אכילת פרס לא מדבר כלל [ועי' משנ"ב סי' ר"י סק"א בשם המג"א] (רשימות הרה"ג ר' אשר שטינמן שליט"א)

טפל לפת

יש להסתפק, באוכל סעודה דאמרינן דדברים הבאים מחמת הסעודה טפלים לאכילת הלחם ואין מברכים עליהם, האם הפי' דהם טפלים ללחם שאכל כבר, או ללחם שיאכל עוד במשך הסעודה, נפק"מ היכי דגמר בדעתו שיותר לא יאכל בסעודה זו לחם כלל, האם מה שיאכל עכשיו טפל לסעודה או לא.

להפסיד פחות מזכית

יש להסתפק בפת פחות מזכית דמותר להפסידו [כגון לשפוך עליו מים אחרונים] אי שייך נמי בושתו של פת שיצטרך לכסותו, דכיון דמותר להפסידו אפשר דלא שייך גבייהו בושת, או דלמא כיון דכל הבושת מפני הברכה פחות מזכית נמי בעי ברכה. [חזינן דזה ששותים היין קודם לא גורם לפת הבושת, אלא דעיקר קפידתו מפני הברכה] והא דמצינו בליל הסדר דבשעה שמגבי' הכוס צריך לכסות המצות אף שאין מברך עכשיו על היין, צ"ל דעצם הדבר שעושה איזה דבר חשיבות בין כבר איכא בושת לפת]

כיון על הפרוסה

יש להסתפק בהיו לפניו שלמה ופרוסה, ובירך על הפרוסה אי רשאי לאכול מהשלימה, דאפשר דמה דאמרינן דדעתו על כל מה שלפניו זהו דוקא שמצד הדין אין ענין להקדים הברכה על דבר מסוים אבל היכי דיש דין לברך דוקא על השלימה, ובירך על הפרוסה, אפשר דבכה"ג לא אמרינן דדעתו נמי על השלימה. ונראה שמסתמא דעתו נמי על השלימה אלא שרק מחוסר תשומת לב בירך על הפרוסה]

לכוף יצרו

בעניני כפיית היצר בשעת אכילה [המבואר ביסוד התשובה לרבנו יונה בשם הראב"ד] דן רבנו פעם האם מצווה לאכול פת כביצה ולקיים ברכת המזון דאורייתא, או לאכול רק כזית כאשר מעוניין למעט באכילה בדווקא כדי להתגבר על יצרו,

והכריע לכוף את יצרו גדול יותר מקיום מצוה וממילא עדיף בזה. (מאחורי הפרגוד)

מלח על השולחן

פעם כשבא רבנו אצל הגרי"ז ראה שנטל ידיו ובצע על הלחם ולא היה מונח מלח על השולחן, וצעק אחד מבני הבית, מלח, שיביאו מלח לשולחן. אולם הגרי"ז לא שת ליבו לזה ומיד בירך המוציא וטעם מהלחם לפני שהביאו את המלח לשולחן.

והסביר רבנו דכפי הנראה דעיקר נתינת מלח הוא כדברי התוס' בברכות מ, א וז"ל 'ואנו אין אנו רגילים להביא על השולחן לא מלח ולא לפתן משום דפת שלנו חשוב והרי הוא כי הא דאמר בסמוך לית דין צריך בשש מיהו רבי מנחם היה מדקדק מאד להביא מלח על השולחן כדאיתא במדרש כשישראל יושבין על השולחן וממתניין זה את זה עד שיטלו ידיהם והן בלא מצות השטן מקטרג עליהם וברית מלח מגין עליהם' עכ"ל.

ומעתה כיון דבשעת הנטילה לא היה מלח בשולחן סבר הגרי"ז שאין ענין שיביאו אותו אח"כ (ס' אעלה בתמר מתורת בריסק עמ' ע"ח).

מים שבסעודה אם טעונים ברכה

שמעתי מהגראי"ל שטיינמן שליט"א, דאם קודם הסעודה בירך על אבטיח, וכיוון לפטור תפוא"א מבושלים שחפץ לאכול קודם הסעודה וגם להאבטיח שיאכל בסעודה, די"ל דאף התפוא"א דנפטרו בברכה זו נטפלים לסעודה, ונפטרים בברה"מ, ולא יברך בר"נ על התפוא"א שאכל קודם הסעודה, כיון שהברכה קאי גם על מה שאוכל בתוך הסעודה דהיינו האבטיח, אף דלא הוה אותו סוג. (שיעורי שלמי תודה-הלכות ברכות)

שתיה וכיבוד לאחר הסעודה

הנה בחתונות אצלנו אחר הסעודה מתחילין לרקוד, ואז מסלקין את כל השולחנות, ואח"כ שותים ואוכלים ליפתן וכדו'.

שמעתי מהגראי"ל שטיינמן שליט"א דטען דבזה הם צריכים לברך לפנייהם ולאחריהם, כיון שכאן יש סילוק השולחן. אך הוסיף דאם על שולחן החתן נשאר פת אולי מהני לכולם, כיון שאם אחד מהם ירצה לאכול פת יפנה לשלחן החתן ויאכל משם פת, ואפשר דבכה"ג מהני שלא יצטרך לברך לפניו ולאחריו וצ"ע.

[א"ה, וכ"ה בהליכות שלמה פסח עמוד ש"ו עיי"ש]. (שיעורי שלמי תודה-הלכות ברכות- שלמי תודה אילת השחר סי' ה) ובשיעורים בהל' ברכות אמר רבנו ששמע שכן הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל)

היסת הדעת בשתיה בסוף הסעודה

מי שגמר סעודתו מבואר בשו"ע סי' קע"ט ס"א דשוב אינו יכול לאכול עד שיברך, ואם אמר הב לן ונברך הוא הסיח הדעת ואסור לו לאכול, אמנם גבי שתיה כתב המ"ב (סק"ג) דאף אם רק הסיח דעתו בלבו מלשתות ואח"כ רוצה לשתות ג"כ צריך לברך מתחילה על המשקה, וביאר בשעה"צ (סק"ט) דבשתיה כו"ע מורו דהיסת הדעת מצריכו לחזור ולברך אף שלא אמר הב לן ונברך.

והנה אם שרו שיר המעלות אם נחשב כהיסת הדעת שצריך לחזור ולברך, השיב הגראי"ל דנראה דאין זה חשיב הסיח הדעת משום שאם

יביאו לו שוב שתיה ירצה לשתות. (שלמי תודה אילת השחר ו')

דין שלם

לגבי דין שלם מטין בשם מרן החזו"א דפת שנחתך ממנו חלק וחרכו את מקום החיתוך באש הרי זה מועיל להחשיבו כשלם. (הל' סעודה להרה"ג ר"כ שליט"א עמ' סה, א"ה ואלי יש לחלק בין מצה לפת רגילה וצ"ע)

מנה אחרונה

במנה אחרונה מקפיד רבנו לא לברך על קמפוט פירות מבושלים אלא לוקח פרי חי בפנ"ע ולברך עליו, ואף שבמשנ"ב כ' שמברכין אמר שמקובל שהח"ח חזר בו ובשנים אחרונות לא בירך דחשש שהם דברים הבאים מחמת הסעודה, וכן שהכל מקפיד לברך רק על סוכר וכדו'.

אמנם בעלמא שלא בשעת הסעודה כשיש לו ספק בברכת שהכל מברך על דבש שברכתו בודאי, ולא על סוכר שיש הסוברים שיש לברך עליו העץ אך בתוך הסעודה ה' מברך על סוכר כיון שדבש הוא מהדברים הבאים בתוך הסעודה.

מים אחרונים לנשים

כתב הרה"ג ר' עמנואל רלב"ג שליט"א: שאלתי למרן הגר"ח שליט"א האם יש חילוק בין איש לאישה בחיוב נטילת ידיים דמים אחרונים, וענה מרן הגר"ח שאין חילוק בין אנשים לנשים.

אך מרן הגראי"ל אמר לי שמסורת לו מאבותיו שזה מהקולות שהקילו בנשים (שהרי סו"ס אין היום מלח סדומית) [א"ה, וכן בהליכות שלמה (מועדים ב' עמוד שפ"ג) שהמנהג הוא שהנשים אין נוטלות, ואולי כי המעשה שהיה, היה באיש עיי"ש].

מים אחרונים

מים אחרונים נוטל רבנו בכלי ומהדר ליטול רביעית כדברי הגר"א (במעשה רב, וידוע שהחזו"א פקפק בזה) אך אמר דרביעית אינו לעיכובא אלא העיקר בכלי ואינו נוהג להעביר ידו על פיו עי' רש"י יומא פ"ג ב'.

מנגב הידים ממים אחרונים.

סכין בשולחן

בשבת לפני ברכת המזון מוריד הסכין לגמרי מהשולחן, ואמר: שאמנם יש כאלו שסוברין שבשבת אי"צ להוריד את הסכין אבל ראיתי בכד הקמח לרבנו בחיי שסובר שלא מספיק להסתיר את הסכין אלא שלא יהיה כלי שמשחית על השולחן בעת ברכת המזון ולכן עדיף להוריד לגמרי את הסכין לצאת שיטה זו, שהרי סברא זו שייכות גם בשבת.

זימון על הכוס

אם אוכלים ג' יחד מזמנים על הכוס בין בחול בין בשבת. [אמנם זה דבר כמעט לא מצוי בבית רבנו שאינו אוכל פת בימי חול, וכן בשבת אוכל לבדו, אבל במקרים נדירים וביו"ט שיש שלשה עושים זימון על הכוס] (עדות הרה"ג ר' אשר שטיינמן שליט"א) כוס של זימון ממלא על גדותיו אף שנשפך קצת.

כשמזמין אינו נוהג לומר בקול רם ברוך הוא וברוך שמו.

עולם הישיבות

ישיבת נחלת בנימין מודיעין עילית

הישיבה הוקמה בחודש אייר תשס"ז, על שמו של הגאון רבי בנימין מובשוביץ זצ"ל, רבה של הרצליה, ביחמתם עידודם וברכתם של מרנן גדולי ישראל הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל, ויבדלח"ט רבינו שליט"א והגר"י אדלשטיין. בראשות הישיבה העמיד רבינו שליט"א את תלמידו הגאון רבי דניאל יעקובוביץ שליט"א, מחבר ספרי 'אבני דרך' ו'דרך אורה'. תלמידו משכבר הימים משיבת פוניבז' לצעירים ומשומעי לקחו קרוב לשתי עשורים בשיעורו השבועי בביתו.

מורה דרכה של הישיבה

בתקופה הראשונה אסיפות הצוות של רבני הישיבה התקיימו בביתו, כשרבינו מאציל מהרוד ומחכמתו ומתבונתו החודרת, על ההחלטות המתקבלות בה, וכיון את דרכה בכלל ובפרט, על כל צעד ושעל. בזמן חורף תשס"ח כשעסק בשיבה במסכת בבא קמא בתחילת פרק מרובה בתוס' הידוע של ר"א מלוגיל, בעניין נבלת עוף טהור, נכנס רה"י הגר"ד יעקובוביץ לבקש מרבינו שליט"א לבוא ולמסור שיעור אודות תוס' זה, שכן ביזכורנו מזמן אלול תשמ"ג מסר רבינו שליט"א שיעור נפלא בביאור התוס'. רבינו שליט"א הביע קורת רוח על כך שהוא זוכר את שיעורו מאז, והביע את רצונו להגיע למסור שיעור כללי בסוגיא. וכן בתחילת שנת תשס"ח הגיע רבינו שליט"א שוב לישיבה למסור שיעור כללי על פרק חזקת הבתים בבבא בתרא.

פתיחת קיבוץ בישיבה

ביום הישיבה צידד רבינו שליט"א לפתוח שיעור א' בלי קיבוץ, הוא טען שכן התלמידים ממושמעים יותר לצוות, והקיבוץ שכבר רגילים בישיבה מביאים מושגים של בטלה. אך מאידך כאשר עלתה הסברא שיש מעלה בקיבוץ כי היא נותנת לבחורים הצעירים מושגים של "בגרות", הוא הגיב שיש לדון בכל מקרה לגופו. אבל שאל שאם אכן הבחורים הם בחורים טובים למה שיבואו לישיבה חדשה? אולם לאחר ששמע שמתגבשת קבוצה איכותית משיבת פוניבז' בעידודו של מרן הגר"י אדלשטיין שליט"א הוא ניאות כי ראוי לפתוח קיבוץ, ואמר שידרבו בחורים משיבתו 'ארחות תורה' להגיע ללמוד בישיבה בראשיתה.

מסירת שיחות מוסריות בישיבה

רבינו שליט"א הודרך לחפש אחר מועמד מתאים למסירת שיחות בישיבה תלמיד חכם שיש בו יראת שמים. הוא הטעים זאת כך: כשתלמיד חכם מדבר על חומר ביטול תורה, הדברים יותר מתקבלים שהוא "נאה דורש, ונאה מקיים" וכן תלמיד חכם "לשונו מרפא" ולא "אוסר את המותר ומתיר את האסור" הוא המליץ על הגה"צ רבי זאב כהן שליט"א, מראשי ישיבת 'מאור התלמוד', כמי שראוי לדבר שיחות חזקת פני תלמידים, ואכן אחת לשבועיים זוכים בני הישיבה לשיחות. כמו כן הביע קורת רוח מרובה על כך שניאות מרן הגר"י אדלשטיין שליט"א לקחת על עצמו עול הכוונה בפועל לבוא ולמסור שיעורים ושיחות מפעם לפעם.

לטפח את היחידים שיביאו ברכה לכלל ישראל

בענין איתור התלמידים ומינוי רשמים לישיבה, הזהיר רבינו שליט"א מריבוי השתדלות, והורה שיש להיזהר שלא להיכנס לגדר מה שאמרו חז"ל במדרש על בני גד ובני ראובן שאיבדו את הנחלה ראשונים לפני כל כלל ישראל כשירדו לגלות משום שמהירו לחטוף נחלה לפני כולם. כך כשמקיימים מקום תורה יש דרכים אין בונים תורה, וצריך להיזהר לא להיות בגדר 'חוטפים', אלא לעשות השתדלות במידה מעטה ומלבד זאת רק לסמוך ולבטוח בה' שהוא נותן ולא יועילו כל ההשתדלויות הרבות ולא מה שנראה הצלחה זה הצלחה. דהו "הצלחה זמנית" וצריך שיהיה "הצלחה של עולם הבא". ואמר ב"כאב" כמה "תלמידי חכמים" יוצא מכל ההצלחות האלו.

בענין זה שח נכדו של רבינו, רבי אליעזר שטיינמן שליט"א שמע מרבינו שליט"א בהזדמנות מסוימת שבכל מחזור בישיבת פוניבז' שסיימו ללמוד אצלו, היה רושם לעצמו בפנקסו מי הם השלושה או הארבעה מובחרים שבחבורה, כדי להמשיך לטפח את הקשר עימם לעודם לגדול ולצמוח.

אנו עמלים והם עמלים

בקיץ תשס"ז לאחר חג השבועות הגיע רבינו שליט"א למסור שיחה מוסרית בישיבה שעוררה הדים רבים. כשנשאל לפני השיחה האם אין הדבר קשה לו (היה זה בתקופה שכיתת את רגליו רבות לחזק מקומות תורה), הגיב: הסבא מנובהרדוק היה אומר שזוהרים בכל מקום וקוצרים איפה שצומח! והוסיף לומר: יש כאלה שבוררים היכן לזרוע, אני משתדל לזרוע בכל מקום, כי מי יודע היכן תצמח תועלת מן הדברים.

בשיחה בישיבה הוא דיבר אודות נוסח התפילה של רבי נחוניא בן הקנה: 'אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינן מקבלים שכר?' ושאל רבינו וכי הם שעמלים אינם מקבלים שכר? הרי גם להם יש רווחים בעולם הזה כנגד פעולתם? אלא המשיל זאת כך: ניקח דוגמא לאדם שיש לו מליון שקל ולרעהו העומד בסמוך אליו יש שקל אחד, וכי זה נקרא שיש לו משהו ביחס לרעהו, בוודאי שלא! זה נקרא שאין לו כלום ביחס למליון! כך גם כאן, זעק רבינו שליט"א מנהמת ליבו, גם הם מקבלים שכר אבל לעומת השכר שלנו סי איז גאר-ניט! זה כלום! השכר שלנו שווה מליונים, והשכר שלהם זה א' בסיליה עולם הזה... זה כלום! כלום! לעומת המליונים שלנו!...

קצב הלימוד

בענין קצב הלימוד הורה שאמנם לעמוד על מקום אחד ולהתעכב על סוגיא אחת יותר מידי זמן זה לא לימוד. אבל לאיך גיסא גם לימוד בקצב מהיר מידי לא טוב, כי ישנה הרגשה לבחורים שהלימוד צורה בקיאותית מידי. והוסיף לומר: "גם מרן הרב שך שדרש וכתב בענין זה רבות לא עלתה בידו לתקן זאת, ואף בישיבה שלו לא נוהגים כפי הקצב שחפץ להנהיג. כנראה שלא שייך אחרת, ומוכרחים להתאים ענין זה לפי צרכם של הבחורים, אך בחכמה".

כאשר עוררו מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל ויבדלח"ט מרנן רבינו שליט"א והגר"י אדלשטיין שליט"א על התופעה החדשה במבחי הישיבות שנבחנו רק על דף אחד במקום על ארבעה חמישה דפים כפי שהיה נוהג בעבר. התבטא רבינו בכאב שאינו יודע מי האשם כאשר מלמדים הספק כה מועט.

כשעמדו ללמוד בישיבה פרק 'נערה המאורסה' התבטא רבינו כי יש בהם סוגיות מורכבות. אמר לו רה"י הגר"ד יעקובוביץ כי מרן הגר"י אדלשטיין שליט"א טוען שהקושי ללמוד נערה המאורסה זה תלוי במלמדים ולא בלומדים, אם המלמדים יודעים את היסודות והם יודעים כיצד ללמד הסוגיות הם נקלטות טוב מאוד. הדברים מצאו חן מאוד בעיני רבינו שליט"א שביקש לשמוע שוב כיצד רבי גרשון אמר זאת בדיוק וקילסם. למחרת הוא הגיב לנכדו: "הרי הוא יודע מה הוא רוצה".

כשנשאל לגבי צורת הלימוד הגיב: "אני משתדל להיות כמו חייל ההולך רגלי, לשים לב לכל פרט ולא חושש מלהעיר על כל דבר קטן כגדול, זה מפתח את השכל וההבנה. אך עיקר הדגש צריך על בירור הענין, כלומר לא להשאיר סוגיא בתום הלימוד בצורה מעורפלת, ללבן את היסודות ולהוציא את הדינים הברורים בסוגיא. כפי שהיה לומד היחזון-איש' שהוציא דינים והגדרות בכל סוגיא".

עוד אמר שיש להבהיר לתלמידים שהלימוד בעיון ונתינת כל מעיינות השכל בסוגיא מרוממת את האדם, ואם מצטרפת לכך הכנה נכונה הלימוד גורם ליראת שמים עזה ועמוקה יותר. (כך כתב גם בהסכמת הספר 'שלמי יוסף' מסכת שבת).

כשנשאל האם לעשות בישיבה מצב של תחילת זמן חדש לאחר חנוכה כפי שנהוג בכמה וכמה ישיבות מפאורות, כשהדבר מתבטא בתחילת לימוד חדש ובקביעת חברותות חדשים לאחר חנוכה, דחה זאת בתוקף: "העיקר ההצלחה בתורה נמדדת לפי הרצף! זה לא טוב לעשות זמן חדש וחיונינו הוא ל"כי הם חיינו ואורך ימינו" ולא מבצעים.

כשנשאל רבינו שליט"א אם להעניק מילגה לבחורים על לימוד בסדרים בימי שישי כדי לחזקם, הגיב: "לחולים נותנים סוכריות, כי אין ברירה... לבריאים אין צורך".

זה מזכיר לי שהזמן חולף

דבר נפלא! שח לנו הגר"ד יעקובוביץ שליט"א: "בכל פעם שיצא כך מספרי 'אבני דרך' הייתי עולה לרבינו שליט"א להגיש לו את הספר. ובכל כך היה רושם רבינו את שמו, ובאיזה תאריך קיבל את הספר. אחר כך שמתי לב שכך מנהגו בכל ספר וספר שמקבל מחבר, הוא רושם את שמו ואת התאריך שקיבל את הספר. בהזדמנות מסוימת הרבתי עוז לשואלו על פשר הענין, והוא ניאות לחשוף בפני מעולמו הפנימי: ראשית ברצוני לכבד את הנותן, ועוד הסיבה שאני כותב תאריך משום שזה מזכיר לי שהימים חולפים עוברים, ושלכל יום יש תוכן משלו... בכך אני נזכר מה עשיתי באותו יום, ויכול אני לחשב היכן אני עומד... לעשות תשובה".

ישיבת נחלת דוד

הישיבה הוקמה בר"ח אלול תשכ"ה ע"י הגאון הגדול רבי ברוך שמעון סולמון זצ"ל. וכבר הבאנו באריכות בגליון כי תשא תשע"ו הערכת רבנו להגרמ"י זצ"ל, ורבינו הגיע לישיבה לכינוס לזכרו ועוד. וכן הגיע למסור שיחה בהיכל הישיבה אור לכ"ד אדר תשס"א. וכן הגיע למסור שיחה בכנס בוגרי ישיבת "נחלת דוד" בישיבה בפ"ת אור לט"ז תמוז תשס"ב

הנה יש קבוצה מיוחדת של בני עליה מבני הישיבה ובוגריה שמתכנסים בבית רבנו מידי פעם ואומר להם דרכי עבודה מוסרית, ונביא קצת מהדברים [מתוך דברי חזקת שנאמרו ע"י מרן הגר"י אדלשטיין שליט"א בכנס בוגרים לישיבת נחלת דוד ט"ז תמוז תשס"ג]: הרי ידוע שהקב"ה ברא את הבריאח באופן כזה שכמעט אין דבר דומה לשני. חז"ל אומרים כי בני אדם כשם שאין פרצופיהם שוים כך אין דעותיהם שוות, "כל אחד יש לו משהו מיוחד". ואפ"י אם הקב"ה עושה שונלוד תאומים בכל זאת יש הבדל, ואי אפשר ששני אנשים יהיו ממש שוים, מוכרח להיות איזה הבדל. וכן רואים כמעט בכל הדברים שאין שני דברים שוים.

ואם זה ככה באנשים יחידים, מסתמא גם בדברים ציבוריים הוא כך, שכל ציבור יש לו משהו מיוחד שהוא יכול לתת מה שהשני לא נותן. גם כאשר במושכל ראשון לא רואים שום הבדל, וכמו שלא רואים כ"כ הבדל בין שני אנשים, אע"פ שבאמת כל אחד יש לו משהו מיוחד. וכך הוא כל ציבור, וכן ישיבות, כל ישיבה יש לה דבר מיוחד [ובודאי אין הכוונה ח"ו על דברים לא טובים, רק הדברים הטובים שיש אצל כל אחד]. ובישיבה כאן ג"כ ידוע לי שנתעוררו בחורים לעבוד, ולהתחזק ביראת שמים, ובלימוד התורה בשקידה, וזה דבר מאד חיובי, שלא ראינו את זה בהרבה מקומות, ובודאי שזה דבר שרואים שהקב"ה נתן במיוחד למקום הזה מעלה מיוחדת. [ונצרך אריכות לדברים שאמר בפניהם רבנו ועוד חזון למועד א"י].

סיפורים נפלאים פרשת בלק

"מלא ביתו כסף וזהב" (כב, יח)

"אם ייתן לי בלק מלוא ביתו כסף וזהב"

(כב, יח)

השר איגאנטייב, משרי ממשלתו של הצאר אלכסנדר השלישי, ברוסיה, שונא ישראל מובהק היה. תדיר חיפש עצות ותחבולות להצר את צעדי היהודים ולהקשות על חייהם במדינה.

יום אחד רחשו השמועות בעיר הבירה: הברון גינצבורג, מגדולי העשירים היהודיים ברוסיה, עורך מגבית בין חבריו ומוקיריו. מטרת המגבית: לאסוף סכום נכבד דיו בו יוכל לשחד את איגאנטייב האנטישמי, בהבטחה מפורשת מפיו שיותר לא יגזור על היהודים גזרות.

השר איגאנטייב שמע זאת ותאוות הבצע נדלקה בעיניו. באחד הימים בעת שנפגש עם הברון גינצבורג, לא התבייש הגוי ופנה ישירות אל הברון: "שמעתי שרצונך לתת לי מעות, כמה למשל בדעתך לתת לי?"

הברון חייך בשנינות: "הדבר תלוי מאיזו זווית נמדוד את שווי היהודים. שהרי אם מדובר על פי שוויים של היהודים בעיני - הרי שאין לך מחיר ולא אוכל לתת לך מאומה. אלא שאם מעריכים אנו את היהודים על פי מבטך - הרי שלסכום פעוט שכזה מוכן ומזומן אני ברגע זה..." (במחשבה תחילה)

"מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים"

(כב, כח)

כבר אמר הרה"ק השרף מקאצק ז"ע (מדרש משה בלק תרס"ט) על דברי רש"י שהאתון אמרה לבלעם "זה שלוש רגלים" - רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה, ולכאורה צריך ביאור, מדוע רמזו לו דייקא במצוות שלשה רגלים, ולא אמרו לו אתה מבקש לעקור אומה שמניחה תפילין בכל יום ויום או שאר מצוות. אלא ביאר הרה"ק מקאצק, שהאתון רמזה לו, הנה עם בני ישראל יעלו ג' פעמים בשנה לעיר קטנה כירושלים, ושם 'עומדין צפופים ומשתחוים רווחין' ואעפ"כ מעולם לא אמר אדם צר לי המקום שאלין בירושלים (אבות ה, ה) ואילו אתה רגע אחד עמדת במקום צר וכבר איבדת כל עשתונותיך...

ומי שמרגיש שצר לו, ישמע היטב לדבר המעשה דלהלן, פעם נסע רכב משא גדול ורם בדרך המובילה מעיר לעיר, על אם הדרך הוצרך לעבור תחת 'גשר', כידוע, על הגשר כתובים 'מספרים' האומרים כמה הוא גובהו של גשר, והנה 'חכם' זה ראה את המספר שהוא בדיוק כגובהו שלו, ואעפ"כ נכנס, ו... מצא את עצמו באין מנוס ומפלט, לפניו אינו יכול להמשיך בדרכו כי כל הגשר יתערער מחמתו, ואף לחזור אין בידו - כי תקוע הוא בין קרקע עולם לקרקע הגשר... עד שבא פיקח אחד, ואמר לו - הוצא נא מעט אוויר מתוך הגלגלים, ויתמעט גובהך הגדול, וממילא תוכל להמשיך בדרכך... כיו"ב לדידן, פעמים והאדם מרגיש כי עמד מלכת בדרכו בחיים, ואי אפשר לו לזוז לא לפניו ולא לאחוריו, עצתו - שיוציא מתוכו את האוויר המנפחו, יקטין עצמו ויכניע לבבו לפני שוכן מרומים, ואז יעבור ממילא את דרכו בחיים בשופי ובנחת. (באר הפרשה)

בלעם חשק מאד בכספו וזהבו של בלק, אך בידועו כי לא יוכל לעבור את פי ה', השלים בלית בררה עם המצב והודיע כי גם אם יתנו לו כהנה וכהנה - לא יוכל לעשות דבר. והנה, באותו ביטוי של "אלפי זהב וכסף" השתמש גם דוד המלך ע"ה בהקשר שונה לגמרי, כשהוא בז לכל אוצרות הכסף הקיימים בעולם, אל מול התענוג הנצחי של לימוד תורת אלוקין והשתעשעות בחוקיו, כמו שאמר (תהלים קיט, עב) "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף". ככל שאדם גדול יותר, הוא מסגל להעריך יותר את הזכות הגדולה של לימוד תורת ה', ולחוש כי אלפי זהב וכסף לא ידמו ולא ישוו לה.

בעניין זה סיפר הרב שדמי, אחד מתלמידי הקרובים של הגר"ח פ"ש שיינברג זצ"ל, מעשה שספרה לו הרבנית שין שתחי', גיסתו של הרב שיינברג: באחד הימים נכנס לביתם הרב שיינברג והסתודד ארוכות עם בעלה, רבי משה שין זצ"ל. כשיצא סיפר לה בעלה כי ראש ישיבת "תורה אור" בקש ממנו בקשה מיחדת - היות ומוכרח הוא לצאת לגייס כספים למוסדותיו והוא חושש שעל ידי זה עלול להיגרם לו בטול תורה, הוא מבקש ממנו שיואיל להקדיש עבורו מעט זמן בכל יום שבו ישהה בחו"ל ובו ילמד לזכותו. השבתי לו - המשיך רבי משה - שיש לי 'לתת' לו חצי שעה ביום על פי החלוקה הבאה: רבע שעה מתוך חצי שעת ארוחת הבקר שלי עם אשתי, ורבע שעה מארוחת הערב המשתפת שלנו... הרב שיינברג היה מרוצה ועזב בסיפוק את הבית.

שנים חלפו, והנה נקרא רבי משה שין לבית עולמו.

כשהגיע הגיס הגדול לנחום אבליים בבית הנפטר, נגשה אליו האלמנה ושטחה לפניו את בקשתה: "הלא מר 'בעל חוב' לבעלי המנוח על חצי שעה יומית במשך זמן ידוע, נא ונא ישיב לו רבנו כגמולו ויקדיש עבורו בשבעת הימים שעד ראש השנה הקרב חצי שעה לימוד ביום לזכותו". הרב שיינברג נאלם דומיה והחוויר כסיד, כמו ניר הטישו הלבן הזה שבידי - ספרה הרבנית שין - ולאחר כמה דקות התאושש ואמר: לא היה כדבר הזה מעולם... לא 'הלוויתי' ממנו זמן, רק שאלתי האם יש לו זמן עודף, והוא ענה לי שיש לו חצי שעה ביום.

אני - התנצל עמוקות - אין לי ...

הרבנית האבלה לא הצליחה לעצר בדמעותיה, ולמראה פניה התכנס שוב הרב בעצמו ואמר: "מסכים, אוכל להקדיש בעזרת השם חמש דקות לכל יום בשבוע שלפנינו עד ראש השנה, ודעי - הכריז בקול - זה שווה מיליון דולר!..."

שבה הרבנית שין למקומה כשהיא מרצה, נטלה מחשבון לידיה וחשבה: אם שלושים וחמש דקות לימוד שוות למעלה ממיליון דולר, יוצא שכל דקת לימוד שווה כעשרים ושמונה אלף דולר... הרימה עיניה בהתרגשות אל בניה וחתניה והכריזה: "דעו לכם, כי כל דקת לימוד שלכם שווה למעלה מעשרים ושמונה אלף דולר... כך בפרוש הורה לי הרב שיינברג!..."

בפעם הבאה שבה נפגשה עם גיסה הגדול, ביקש לתקן דבר מה, ואמר: "באמת, אין הלימוד שווה מיליון דולר, אלא הרבה יותר... טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף!..."

(לאור הנר)

סיפורים נפלאים פרשת בלק

וצריכים היו לשלוח אותה לגן ילדים, בקרבת הבית לא היה אלא גן דתי. החליטו ההורים כי עדיף לשלוח אותה לגן בקרבת הבית, גם אם הוא דתי, מאשר לשולחה לגן שאינו דתי, הנמצא במקום רחוק יותר.

ביום שישי אחד חזרה הילדה לביתה ואמרה לאמה: הגננת אמרה שאת צריכה להדליק נרות...

התרגוה האם ואמרה: אנחנו לא מדליקים נרות, וזהו... חזרה הילדה והפצירה באמה: אבל הגננת אמרה!... גערה בה האם וצעקה: הניחי לי, בבקשה, אצלנו לא מדליקים נרות!

הילדה לא הרפתה והודיעה לאמה בצורה נחרצת: אם את לא תדליקי נרות, אני אדליק! האם יצאה מכליה והזהירה את הילדה כי תעניש אותה קשות אם תעז להמרות את פיה. אבל הילדה לא שמעה אליה, הלכה לבדה לחנות המכולת ובקשה שתי נרות.

בעל החנות חשב לעצמו: הלא אין הם מדליקים אף פעם נרות, מה קרה, איפוא, שהילדה באה לבקש נרות? אין זה אלא שיש להם יום זיכרון במשפחה, ולכן נתן בידיה שני "נרות נשמה". הלכה הילדה הביתה, הסתגרה בחדרה והדליקה את שני נרות הנשמה.

לפתע נכנסה האם לחדר הילדה וראתה לתדהמתה שני נרות נשמה דולקים... מה זה? שאלה בסערת רוח. את לא רצית להדליק ענתה הילדה, הדלקתי אני שתי נרות, אחד בשבילך ואחד בשביל אבא! האם שבאה כנראה מבית שעוד ידעו שם על עניינים אלה, כאשר ראתה שבתה הדליקה שני נרות נשמה ואומרת שאחד בשביל אבא ואחד בשביל אמא חלף בה רעד פנימי עמוק, ולמחרת כבר הלכה בעצמה לבית הכנסת. ומאז והלאה התחילה להדליק נרות בכל ערב שבת. ומכוח הנרות נהפכו היא ובעלה לבעלי תשובה.
(שאל אביך ויגדך ח"ב עמוד קל"ה)

"אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב" (כד, יז)

ילד קטן יצא בלוויית אמו אל רחובה של עיר, ברגע של הסח הדעת נשמטה ידו מיד אמו, כעבור רגעים אחדים תפס הילד כי אין אמו אתו, ופרץ בבכי. עוברים ושבים חסו על הילד ונסו לשאול אותו מי הוא ומהיכן הוא, אך הילד שקוע בבכיו ואינו עונה לשואליו, גם כאשר נסו לנחמו ולעודדו שעוד מעט תחזור אמו, לא פעלו מאומה ולא נתקבלו על לבו, כאשר נמצאה האם שמח הילד לקראתה, והביע את שמחתו הרבה באמרו 'אמא! חשבתי שלא תחזרי ולא אמצא אתך לעולם'.

זהו טבעו של ילד קטן, הוא רואה את העכשיו ולפי זה הוא משער את העתיד, אם עכשיו אמו איננה נדמה לו שכך זה יישאר לעולם.

בלעם הרשע התנבא על הגאלה העתידה, ואמר: אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב, בלעם הרשע רצה להכניס ייאוש בלב ישראל, הגאולה העתידה 'לא עתה' היא, רחוקה היא 'ולא קרוב', אבל עכשיו המצב רע ומר, מי יודע עד מתי זה ימשך.

"הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב" (כג, ט)

כאשר בקשו שלטונות רוסיה להחדיר רוחות השכלה ביישיבת וולוז'ין, ובקשו להטיל על תלמידי הישיבה את החיוב ללמד למודים כלליים ואת שפת המדינה ראה הנציב מוולוז'ין את הסכנה הגדולה שבדבר והעדיף לסגור את הישיבה המפורסמת מאשר להיכנע לדרישות השלטונות. וכה פרש הנציב פסוק זה: "הן עם לבדד ישכן" - אם רוצה עם ישראל לשכן לבטח ולשבת במנוחה עליו לבודד את עצמו מהגויים. אולם "ובגויים" - אם חושב הוא שבהתקרבותו אל הגויים ולימודו ממעשיהם, יעזור לו הדבר למצוא חן בעיניהם, אזי "לא יתחשב" - הגוי אינו מתחשב בכך והוא ממשיך לשנוא את ישראל אף יותר כי "בהלכה שעשו שונא ליעקב".

"מה דיבר ד'" (כג, יז)

יש לבאר בדרך משל. גביר עשיר בעל שררה בעירו, לא נחון בחכמה מרובה, אך עקב מעמדו הרם היה הציבור מבקש ממנו עצה ותושייה. אך מאחר שהוא עצמו לא היה מסוגל לתת להם עצות נכונות, הוא היה נוהג ללכת לאשתו ולשאל את פיה, איזו תשובה עליו לענות להם. פעם אחת, בשעה ששב עם תשובה בפיו, לעגו לו חבריו הפרנסים, ביודעם שהלך להתייעץ עם אשתו, ואמרו לו, הגד נא לנו מה אמרה לך אשתך הפעם.
עפ"י משל זה מבאר רבי יצחק מוולוז'ין את הפסוק, "ויאמר לו בלק מה דיבר ד'", בלק שחפץ היה לזלזל בבלעם על שלא קילל את ישראל כפי שרצה בלק אמר לו: "מה דיבר ד'", כלומר, לך הרי אין עצה ותבונה משל עצמך, רק מה שאתה שומע מד' אותו תדבר, אם כן אמור נא לי, "מה דיבר ד'".
(הגר"צ מוולוז'ין זצ"ל)

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל"

"בישראל" (כג, כא)

רבי דוד מלעלוב היה ידוע באהבתו הגדולה לכל בן ישראל והיה אוהבם כנפשו ממש. מעולם לא הביט און ביעקב וכלל לא האמין שיהודי מסגל לחטא ובכל יכולתו חתר למצוא צד זכות בכל אדם מישראל. פעם נקלע יחד עם תלמידו רבי יצחק מוורוקא לכפר אחד וכדרכו סר רבי דוד לבקר בבתי יהודי הכפר כדי לחזקם ולעודדם. היה רשע אחד רע מעללים, ורבי יצחק בקש למנוע מרבו לבקרו ועל אף שמעולם לא היה מדבר סרה ביהודי חרג ממנהגו וקרא: "אל תלכו לשם, כי הוא רשע". סרב רבי דוד לקבל את הדברים ופנה אל הבית, ובהגיעו ראה מזוזה בפתח. צהלו פניו ואמר לתלמידו: "ראה נא שאינו רשע, שהרי יש לו מזוזה בפתחו!"

"ותהי עליו רוח אלוקים" (כד, ב)

משפחת פ. לא היתה שומרת מצוות, אך הנה גדלה הילדה

ליקוטים נפלאים פרשת בלק

"ויחר אף ה' כי הולך הוא" (כב, כב)

ע"פ מה שכתוב לעיל שרבי יהושע בן לוי רצה לקלל שכנו ולקח תרנגול והסתכל בו מתי נהיית כרבולתו לבנה, כי אז הקב"ה כועס ונרדם ומזה הבין שאין ה' חפץ בכך, גם בלעם לקח תרנגול וניסה לראות הסימן ולידע לפי זה מתי ה' כועס, וכשהגיע הרגע הזה הרגיש שמתחיל להירדם לכן התחיל לילך הלך ושוב בכדי שלא יירדם וזה "ויחר אף ה' כי הולך הוא" שבביל לא להירדם.

"ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה

עשיתי כי היכיתני זה שלוש רגלים" (כב, כח)

רמז לו: "אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלוש רגלים בשנה" (רש"י).

נשאלת השאלה, וכי רק את שלושת הרגלים מקיימים ישראל? למה רמז לו דווקא על מצוה זו, שאותה מקיימים אלו שהוא מבקש לעקור?

אך ביאור נפלא מובא בשם האדמו"ר ממישקולץ שליט"א, שפירש כך: דהנה מובא בגמרא (פסחים ה'): "שלוחי מצווה אינם ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן", מנלן? "משלוש רגלים". כיוון שבשלוש רגלים, כתוב בתורה ולא יחמוד איש את ארצו בעלותה לראות את פני ה' אלוך שלוש פעמים בשנה" ולומדת מכך הגמרא שרכושו של האדם לא יינזק כשעולה לרגל, וקל וחומר שהאדם עצמו לא יינזק.

והרי עם ישראל עוסקים כל היום במצוות, או שהם הולכים למצווה (תפילה, לימוד התורה, עשיית חסד וכו') או שהם חוזרים ממצווה, והם בגדר "שלוחי מצווה" שאינם ניזוקין.

ובלעם רצה לקלל ולהזיק לעם ישראל. אז פתח ה' את פי האתון, ואמרה לבלעם: "למה הכיתני זה שלוש רגלים" הרי משלוש הרגלים אנו לומדים שעם ישראל אינם ניזוקין, ואיך אתה רוצה להזיק לעם ישראל? לא תצליח! כיוון שעם ישראל הם שלוחי מצווה ואינם ניזוקים, שזה אנו לומדים מ"שלוש רגלים"...

(פנינים)

"ויפתח ד' את פי האתון" (כב, כח)

וכבר משלו המושלים משל לאחד שדואג ובונה בנינים לריק, והנה היה שכן אחד שרצה להלוות איזה קרדום לחפור בה, וחשב ההוא לא ילווה לי, אולי כן, ופתאום עולה לו במחשבתו מה פתאום שילוה והרי ההוא אדם אכזרי קצת, לא מתאים לו, אבל למה לא, אני לא עשיתי לו כלום, אבל הוא לא יתן, וככה מחשבות רוצות בקרבו, עד שניגש לדלת ביתו של השכן ודופק, כאשר שכינו פותח את הדלת, מיד הוא מתחיל לצעוק: לא עשיתי לך כלום אני לא עשיתי לך כלום, מדוע אינך רוצה לתת לי, וההוא בדלת לא מבין, מה אתה צועק הוא אומר לו, האם אתה צריך משהו, כן עונה לו, את הקרדום, בבקשה קח, אומר לו השכן כשהוא מתפלא על התנהגותו המוזרה, כשמגיע

"וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם"

(כב, ז)

כך לשונו של רש"י הטעון ביאור: "קסם זה נטלו בידם זקני מדין: אמרו, אם יבוא עמנו בלעם בפעם הזאת - יש בו ממש. ואם ידחה אותנו - אין בו תועלת.

לפיכך כאשר אמר להם לינו פה הלילה, אמרו: אין בו תקוה". מבאר הגאון מווילנה שרש"י בלשונו החדה היטיב לדייק כחוט השערה את מהלך הדברים:

משה רבינו כשרצה לדבר עם השכינה, היה מדבר עמה ללא הכנה, אבל היה צריך להתעכב מעט, כמו שאמר משה לטימאים לנפש שבאו לשאלו בקשר להקרבת קרבן פסח "עמדו (המתינו קמעא) ואשמעה מה יצווה ה'".

זה מה שהתכוונו זקני מדין: "אם יבוא עמנו בפעם הזאת, בלא שהיות, אז נדע שיש בו ממש, כי הוא גדול אפילו יותר ממשה רבינו והוא יוכל לו.

ואם ידחנו כמו משה, אין בו תועלת שכן הוא שקול בדיוק כמשה ולא יוכל לגבור עליו בקלות, אבל תקוה עדיין יש.

לפיכך, כאשר אמר לינו פה הלילה, כלומר התעכבו פה זמן רב, אז אמרו: אין בו תקוה היות ודרגתו פחותה מדרגת משה!..

"אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא

אוכל לעבר את פי ה'" (כב, יח)

דיבורו של השרף מוקצק - בתקיפות. אין הוא מתחשב עם עצמו ואינו מתחשב עם אחרים. הוא אינו מסוגל לשקר בנפשו, להעמיד פנים.

חריפותו מהאמת יונקת. אמת לוחטת שאפפה את כל ישותו, האומרת קדושה וטהרה. אנשים מפחדים מהאמת. בורחים ממנה ונפגעים מחשופיה, אבל השרף אינו נרתע. יברחו להם בעלי מורך, עם השקים שהם מטפחים בלבם. מייעצים לו אנשים כי ירכך את חריפותו כלפי זרים, ילבש גלימה רכה יותר, אבל אין הוא רוצה לשמוע להם. אומר וכי בדרכי בלעם אלך? לבלעם היה לשון חלקלקות: "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי ה'". ואילו יעקב אבינו אמר: הבה את אשתי כי מלאו ימי, מקשה רש"י: והלא קל שבקלים אינו אומר כך? אלא להוליד תולדות אמר כך.

והקושיה של רש"י גם אחרי תירוצו במקומה עומדת, אם מתכוון להעמיד תולדות מה לו וללשון הזו? אלא המשיך השרף - "להוליד תולדות אמר כך".

להעמיד יורשים שילכו בדרכיו, שלא יסלסלו בדיבורם ולא יעמידו פנים ולא יטפחו שקרים או אבק שקרים בלבם, ישמיעו את האמת שבליבם בפני כל... (מורשת אבות)

לע"נ הרה"צ

פנחס בן ר' בנימין ביינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת בלק

העצה הוא להחליט שלפחות היום אהיה טוב, ואין אני צריך כעת לחשוב על המחר.

"מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל" (כג, י)

רש"י: מי מנה עפר יעקב - אין חשבון במצוות שהם מקיימין בעפר.
מצוות רבות מקימים ישראל באמצעות עפר, למשל: אפר פרה, אדמה, סוטה, קבורת המילה בחול, לא תחרוש בשור ובחמור, כסוי הדם, קבורה ועוד.
מקובל, כי הסוחרים הטובים ביותר הם אותם אלו היכולים להפך זבל לזהב, והנה, בידי עם ישראל יש אין-ספור הזדמנויות לעשות זאת, ולזכות על ידי אמצעים מועטים של עפר הנלקחים מאשפתות - בעולמות של נצח, כאותו ילד המשליך את האשפה לבקשת אביו, וכך באמצעות זבל, כפשוטו, מקים מצות כבוד הורים, שערכה לא ישער ולא יתאר. עמד, אפוא, בלעם ואמר: מי יכול להכריע אנשים, אשר מחול ועפר עושים מצוות!?! (לאור הנר)

"אל מוציאם ממצרים" (כג, כב)

פירש"י ז"ל "אתה אמרת הנה עם יצא ממצרים, לא יצא מעצמו אלא האלוקים הוציאם". בלק ברשעותו התכוון לומר: הנה עם יצא ממצרים, יציאת ישראל ממצרים, היתה בזכות מעשיהם, בהיותם דור דעה, אמנם כעת אין בידיהם זכות וניתן להתגבר עליהם ולקלל אותם, ועל כך היתה תשובת בלעם כפי שהושם בפיו: לא יצא מעצמו - אין זה בזכותם, אלא: האלוקים הוציאם כלומר, למרות שלא היו ראויים, ולא היה להם כל זכות, בכל זאת הוציאם ממצרים, מאחר שכך היא רצונו יתברך, ולפיכך גם כיום אין כל אפשרות להרע להם, משום שהם רצויים ואהובים לפניו יתברך. (כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע)

"וירא את ישראל שוכן לשבטיו" (כד, ב)

אומרת הגמרא (בבא בתרא פ): "ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה". גם בדירת עראי חייבים להקפיד על גדרי הצניעות, שלא כמי שמקילים בקיץ בענייני צניעות בהימצאם בדירת עראי, מחוץ לעיר, ואומרים "אחטא ואשוב" - כשאשוב בחזרה לעיר. (הרבי מליובאוויטש)

"נאם שומע אמרי קל אשר מחזה ש-ד-י יחזה נופל וגלוי עיניים" (כד, ד)

ופירש הרה"ק ה'לב שמחה' ז"ע, אפילו אדם גדול כל כך - ששומע 'אמרי קל', ורואה 'מחזה אלוקים', אעפ"כ יהא נופל מכל מדרגותיו אם ח"ו יהיה גלוי עיניים - שלא ישמור על עיניו. (באר הפרשה)

הביתה, מתחיל להתעורר מה צעקתי, איך נתתי לדמיונות להשתלט עלי.
ויפתח ה' את פי האתון... (באר הפרשה)

"ויפתח ה' את פי האתון" (כב, כח)

יש להסמיך את מאמרו של הרה"ק הדברי יואל מסאטמאר ז"ע על קושיית המפרשים מדוע עושים עסק כ"כ גדול מ'ויפתח ה' את פי האתון', הרי כבר היה זאת לעולמים שבעל חי דיבר בעת אשר שוחח הנחש עם חוה אודות אכילת עץ הדעת, ותיריך הרה"ק הנ"ל שהנחש דיבר עם חוה ע"מ להחטיאה ועל נס שכזה שמטרתה להחטיא את האדם אין עושין זכר לנס, ורק כאן שהאתון דיברה וכ"כ למה רק בכדי למנוע את בלעם המדורדר ומלא בחטאים שימנע עצמו עתה מן החטא על כזאת עושים זכר לנס. (באר הפרשה)

"לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך" (כב, כט)

לכאורה, יש לדייק כאן שני דיוקים:
א. מדוע בכלל להרוג את האתון בחרב ולא לקללה כאשר מדובר בבלעם שכוחו בפיו. כלשונו של רש"י: "גנות גדולה היה לו דבר זה בעיני השרים, זה הולך להרוג אומה שלמה בפיו ולאתון זו צריך לכלי זיין". ב. מהי ההדגשה של כי "עתה" הרגתיך.
בספר "ירך יעקב" מבאר כך: כדי להיות בטוח שהקללה תתפוס, אסור היה לבלעם לקלל ב'פעמים באותו היום, שכן כך גזר הקב"ה לאחר המבול בתורתו (בראשית ח, כא) "לא אוסיף לקלל עוד". מכיוון שרצה בלעם לקלל את ישראל, הוכרח לוותר על רצונו לקלל את האתון שכן רק קללה אחת יכול הוא לנצל.
זאת ועוד, מדברי חז"ל למדנו שהוא חיכה ל"עת" המיוחדת שהקב"ה יכעס ואז הוא יקלל.
זהו הדיוק בלשון הפסוק: אומר בלעם לאתון "לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך", בגלל שרצוני לקלל אותם, עבורך, "עתה", נאלץ אני להשתמש בחרב. זאת ועוד שלא הגיעה ה"עת" שהקב"ה כועס ואין לי כח לקלל בפה, לכן בעת שכזו מוכרחני להשתמש בחרב.

"תמת נפשי מות ישרים" (כג, י)

כתב האור החיים הקדוש שבלעם רצה למות מתוך תשובה, כלומר לחזור בתשובה ומיד אחר כך למות, ולא לחיות בתשובה.
וזה לשון קדשו: 'ראיתי רשעים שאמרו לי בפירוש, כי אם היו יודעים שיחזרו בתשובה ותיכף ימותו, היו עושים תשובה, אלא שיודעים שאינם יכולים לעמוד בתשובה זמן ארוך, כי דבר מלך זקן וכסיל עליהם רחמנא ליצלן'. עד כאן לשונו.
כלומר, אחד מהדרכים של היצר הרע, כשהאדם רוצה לחזור בתשובה, הוא אומר לו אתה הרי כבר מכיר את עצמך שלא תחזיק מעמד, ועדיף שלא תתחיל כי ממילא מחר תיפול, ולכן

גיליון מס' 237 | פרשת בלק
תשע"ז שנה חמישית

גליון זה לע"נ
ר' יהושע ישעיה בן אהרן ז"ל
נלב"ע ג' תמוז, תנצב"ה
רבקה חנה בת יעקב ע"ה
נלב"ע י"א תמוז, תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

דבר העורך

בחודש זה יצינו כלל ישראל את יום היארצייט החמישי למרן פוסק הדור מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, ומצאתי בספר הנפלא 'בית אמי' דבר נפלא על הערכה הגדולה ממרן הגר"ש לחתנו יבלחט"א רבינו שליט"א.

וכך מובא: היה זה ידידה של הרבנית ע"ה שספרה שתקופת השידוכים שלה נמשכה יותר מהמצופה ורצתה מאד לקבל ברכת צדיק, ושאלה מהרבנית האיך תוכל להתברך מאביה הגדול והרבנית הציעה לה שתתקשר לאחותה והיא תתן לה את מספרו האישי של אחד מבני הבית והוא ידאג שתכנסי וב"ה מספרת אותה אשה ה'פרוטקציות' עזרו ונכנסתי אל הקודש פנימה.

להפתעתי שאל אותי הרב אלישיב: "האם את מכירה את בית הכנסת 'לדרמן' שבבני ברק? בודאי השבתי. "שמעת על הרב קניבסקי, המתגורר סמוך לבית הכנסת?" לאחר שעניתי בחיוב גם על שאלה זו, הכביר הרב אלישיב בשבחו של רבי חיים והורה לי לפנות אליו, תוך שהוא מתעלם מדברי כי בעצם משם הגעתי לכאן...

עוד מובא שם שספרה בתו הרבנית ע"ה שפעם נפוצה שמועה, כי סבא זכה לזכור את תורתו על ידי סגולה, כביכול בילדותו לקחו את בעל ה'לשם' לטבריה, שם השקוהו מבארה של מרים. אחד הנכדים שאל את סבא על כך, אך סבא ביטל את הדברים: "מימי לא היה לי זמן לנסוע לא לצפת, לא למירון, לא לטבריה, אף לא לתפילות בקברי צדיקים, ואין צריך לומר שלא לבארה של מרים..."

כשואמרים כי סבא חס על זמנו, אין הדברים אמורים רק לגבי נסיעות ארוכות או ארועים מעניינים מתמשכים כל דקה, אפילו בודדת, נוצלה ללימוד תורה.

בכרכת סבת 1808

3 חק 1818 1808

פשט על הפרשה

יש לתמוה אחר שבלעם אמר לבלק היכול אוכל דבר מאומה וגו' וגם לשלוחים אמר כן אח"כ בא אליו בלק בטענות מה עשית לקוב אויבי לקחתך וגו' ושוב ענה לו אותו הדבר ואח"כ שוב טען גם קוב לא תקבנו וגו', ואחרי הפעם הג' שוב כתיב ויחר אף בלק אל בלעם ויאמר לקוב אויבי קראתך והנה ברכת בך ועתה ברח לך אל מקומך מנעך ה' מכבוד. וכפי הנראה לא האמין לו כלל וחשב שיכול לקלל אם ירצה וכ"ז אינו אלא תכסיסים בעלמא להעלות את המחיר ולהוציא ממנו ממון יותר. מאאמו"ר שליט"א [זללה"ה].

"ועתה ברח לך אל מקומך אמרתי כבד אכבדך" (כד, יא)

נראה דע"פ דין לא היה בלק מחוייב לשלם לבלעם, ואע"ג שהוא מצידו השתדל והתאמץ לקלל את ישראל, מ"מ כיון שלבסוף לא עלתה בידו ואדרבא עוד בירכס. וראיה לזה מרש"י ב"ה כ"ב ב' בד"ה מאתים, שכתב מאתים זוז נתונים לך ותהא רשאי לעכבן ואע"פ שלא השלמת תנאי שלך לשוכרך וכו'. אמנם האמת שבלק מעולם לא נתכוין לתת ממון לבלעם ורק כבוד הבטיח לו כמו שאמר לו כי כבד אכבדך מאד וכל אשר תאמר אלי אעשה וגו' האמנם לא אוכל כבדך [וכמש"כ בשם אאמו"ר זללה"ה לעיל בפסוק י"ח].

(טעמא דקרא)

עלי שי"ה

"הנדיב שפיחד שיבנה בית המקדש..."

בימים הקרובים עתיד להופיע לראשונה בעז"ה ספר 'שיח הנחמה' בעניני בין המצרים וט' באב ממרן רבינו הגר"ה קניבסקי שליט"א. בספר החדש - כמאתים עמודים של אמרים, ביאורים לבין המצרים, ופירושים על מגילת איכה, חורבן הבית וט' באב שנשמעו במשך השנים בימי בין המצרים מרבינו שליט"א.

ספר זה מצטרף לסדרה המפורסמת על המועדים 'שיח הנוכח', שיח הפסח, שיח הסוכות, שיח הפורים, כשבראש הספר החדש מעטרת ברכתו של רבינו בו הוא כותב בתוך הדברים 'נראה בקרוב בנחמת ציון, וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה במהרה בימינו אמן'.

סיפור מאריך במיוחד הנוגע לספר, שמענו בימים אלו מפי נאמן אחד, וכך היה המעשה. היה זה עם גמר הכנת הספר החדש 'שיח הנחמה' לדפוס. המו"ל פנה ליהודי בעל ממון בבקשה שיאות לסייע במצוה ולעזור בהדפסת הספר, היהודי העשיר שמע את הבקשה ומיד השיב: לא אתרום! כי תבין, הלא אנו מבקשים כל יום שיבנה בית המקדש בקרוב. והכל מאמינים שאכן בכל רגע עתיד אליהו לבשר על בוא משיח צדקנו ובית המקדש יבוא, ואם כן, חבל להדפיס ספר על עניני החורבן וט' באב, הרי בעז"ה בקרוב כל הספר יהיה מיותר לגמרי, אף אחד לא יביט בו... לא אזרוק את כספי לריק! סיים האישי...

הדברים הגיעו לאוזנו של רבינו, ומיד הגיב: האישי אינו צודק! גם כשיבוא משיח צדקנו ימשיכו להסתכל וללמוד בכל הספרים המדברים אודות החורבן, וההלכות של בין המצרים לא יימחקו מהשולחן ערוך... תורת משה קיימת לעד. והסיבה שיסתכלו בספר על החורבן כדי לדעת ולזכור תמיד איזה דברים גרמו לנו את הגלות והחורבן, לדעת כיצד לתקן את עצמנו ולראות מה החטא גורם...

ונעתיק קטע מתוך הקדמת הספר 'שיח הנחמה' בו מובא ברמז המעשה הנ"ל:

קודם הדפסת הספר אמר רבינו, כי א"ה בקרוב יבנה המקדש, ואז כל המדרשים והספרים המדברים אודות החורבן והצרות השייכות לזה, לא ייגזרו הלילה, אלא אדרבה, יעינו בזה וילמדו כמו בכל הלך מהלקי התורה הקדו', כדי לדעת להעריך ולשמוח בבנין בית ה'. ולזכור איזה חטאים גרמו לחורבן.

ויהי רצון שזוכה בקרוב לראות ולשמוח בבנין אריאל, ותחינה עינינו בשוכך לציון ברחמים.

מעניני הדף היומי

מדין סוכה להתיר עגונה

כתב הגאון ר"ח מוואלזין ב'רוח חיים' ואלו דבריו (בפ"ה מ"ב): הפוך בה והפוך בה וכו' כמו שאמרו רז"ל עירובין נד ע"ב למה נמשלה התורה לדד מה הדד כו', והנה כמו הדד שעצמותו בשר והתינוק מוציא ממנו חלב, כן התורה, למשל מדין סוכה יכולים להוציא להתיר עגונה וכדומה, אף שלפי הראות נראה שכמה דינים אינם נצרכים ואינם נהוגים לנו עתה ולא כן הוא, כי יכולים ללמוד דין אחד מחברו ודבר זה ידוע להוגים בה.

וכבר נלאו כמה חכמי התורה לעמוד על כוונתו מאין יכולים להוציא מדין סוכה להתיר עגונה, אך כשאמרו את דברי הגר"ח הנ"ל לפני רבנו אמר, כי מפורש כן בגמרא בבא בתרא קס"ב ב' אמר חזקיה מלאהו בקרובים כשר ואל תתמה שהרי אור סוכה פוסל בשלשה סכך פסול פוסל בארבעה. הרי שלמדו מסוכה דין לגט, ועל ידי גט אפשר להתיר עגונה.

(שיח הסוכות)

שו"ת בעניני ימי בין המצרים

ש. במשנ"ב סי' תקנ"א ס"ק צ"ט כתב שמעוברת מותרת לאכול פרי בלא שהחינו, וצ"ב דלכאורה מאי שנא ממש"כ הרמ"א שם שפרי שלא ימצא אחר ט"ב מותר לברך ולאוכלו.

ת. ל"ש לברך שהגיע לזה"ז כשיוכרח לאכול מפני פקו"נ.

ש. האם יש להימנע מנסיעות ארוכות במכונית בימי בין המצרים.

ת. ראוי להימנע מכל סכנה היכא דאפשר.

ש. במש"כ מרן שליט"א בהנהגות מרן החזו"א זצוק"ל (שבסו"ס טעמא דקרא אות מ"ב) שלא היה ניחא ליה שילכו לחפש דירה בבין המצרים, נסתפקנו באם הולך לראות רק את האיזור שחושב לגור שם ורוצה לבדוק המקום (סוג הציבור וכדו') ולא הדירות עצמם, אם אפשר לעשות כן בבין המצרים.

ת. אולי.

ש. במש"כ בשו"ע סי' תקנ"א סעי' י"ח שצריך לזהר שלא לילך יחידי מ"ז בתמוז עד ט' באב מארבע שעות, האם גם ההולך לדבר מצוה צריך לזהר בזה, או דילמא שומר מצוה לא ידע דבר רע.

ת. אולי.

(שערי ציון שו"ת שיח חיים)

עניני בין המצרים

חודש תמוז לעומת אב

'תמוז' הוא שם של עבודה זרה כדכתיב ביחזקאל (פ"ח י"ד) 'והנה שם הנשים מבכות את התמוז' הטעם שנקרא החודש בשם זה, כי ב"ז בתמוז הועמד צלם בהיכל כדתנן בתענית (כ"ו ע"ב), אבל 'אב' הוא לשון תנחומים כדכתיב יתומים היינו ואין אב וכתב כאיש אשר אמו תנחמנו ואומר נחמו נחמו עמי, הרי שההורים מנחמים את הבנים. והיי רצון שהמקום ינחמנו במהרה (רשימות מכתב יד).

מתי נאמר לא תקום פעמיים צרה

ה' דברים אירעו בו

בתרגום שני (אסתר פרק ג') מובא כי המן לא הטיל גורל על חודש תמוז כי בחודש זה נשברה חומת ירושלים ולא ראוי לבוא שני צרות באותו החודש. וצ"ע והרי בגמרא (תענית כ"ט ע"א) מבואר להיפך, מגלגלין חובה ליום חייב ולכן ה' דברים אירעו ב"ז בתמוז וחמשה בט"ב, ונראה שיתבאר על פי הגמ' (בסוטה ט' ע"א) 'לא הכיתי לאומה ושניתי לה ואתם בני יעקב לא כליתם' והיינו דלגוים אין הקב"ה מכה ושונה אלא בפעם אחת מכלה אותם כשמגיע הזמן אבל בישראל אינו כן, והאי קרא 'לא תקום פעמים צרה' בגוים מיירי כדמוכחי קראי. והנה המן חשב שהיום גורם וביום רע יוכל לכלות ישראל ח"ו, וא"כ זה לא היה יכול לעשות בתמוז ואב דאם היום הזה מסוגל לכלותם ח"ו כבר היו כלים בפעם א' וכנ"ל (ובזה מדויק הפסוק כלה הוא עושה לא תקום פעמים צרה היינו לענין כליה אין יכול להיות פעמים) ועל כרחך דהיום הזה אין ראוי לכך ולכן חפש יום אחר.

סיבת החורבן בעוונות או בחטאים

חורבן בית המקדש

הרמב"ם (פ"ז מבית הבחירה ה"ז) כותב 'אף על פי שהמקדש היום חרב בעוונותינו, חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בו בבנינו' ואילו בהלכות ערכין (פ"ח ה"ח) כותב 'אין מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין בזמן הזה, שאין שם מקדש בחטאינו כדי לחזק את בדקו'. והנה, ידוע ש'עוונות' הן הזדונות ואילו 'חטאים' הם השגגות, אם כן נמצא שישנה סתירה בדבר הרמב"ם, אם בית המקדש נחרב מחמת הזדונות או שמא מחמת השגגות, אכן יש לבאר בזה כי כדי שהמקדש יחרב המתין הקב"ה עד שהתמלאה סאתם של אבותינו בעוונות - עברות שבמזיד, אולם כדי למנוע את בנינו מחדש, די בכך שישנם בעם ישראל חוטאים בשוגג. ענין זה מדוקדק היטב בלשון הרמב"ם, ואף בלשון הפסוק בדניאל (ט, ט"ז): 'כי בחטאינו ובעוונות אבותינו ירושלם ועמך לחרפה לכל סביבתינו' - בית המקדש לא נבנה מחדש 'בחטאינו', אולם סבת חורבנו היתה 'בעוונות אבותינו'.

(מתוך הספר החדש העומד לראות אור בימים אלו 'שיח הנחמה')

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק